

DE
GROOTE SCHOUBURGH
DER
NEDERLANDSCHE
KONSTSCHILDERS
EN
SCHILDERESSEN.

Waar van 'er veele met hunne Beeltenissen ten
Tooneel verschynen, en welker Levensgedrag
en Konstwerken beschreven worden: zynde
een vervolg op het Schilderboek van
K. V. MANDER.

HET III. DEEL.

'T welk zyn aanvang neemt met het Jaar 1635, en vervolgt
met die Konstschilders, welker geboorte in dien
tusschentyd tot het Jaar 1659. voorgevallen is.

DOOR
ARNOLD. HOUBRAKEN.

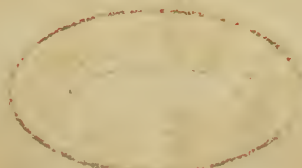
DEN TWEEDEN DRUK

*Van veele Drukfouten gezuivert en met Nieuwe Registers
voorzien.*

IN 'sGRAVENHAGE,

By { J. SWART, C. BOUCQUET, } 1753.
E N
M. GAILLARD. }

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 1

LECTURE 2

LECTURE 3

LECTURE 4

LECTURE 5

N A A M R O L

Van de Beelteniffen der

Konstfchilders en Schildereffen.

In het III. Deel.

Num.	A.	Fol.	Num.	G.	Fol.
1	<i>Frans van Mieris.</i>	} 6	17	<i>Godefridus Schalken.</i>	} 176
2	<i>Jan Steen.</i>		18	<i>Philip Tideman.</i>	
B.			H.		
3	<i>Gerard ter Burg.</i>	} 40	19	<i>Foan de Biskop.</i>	} 212
4	<i>Gabriel Metz.</i>		20	<i>Johannes Voorhout.</i>	
5	<i>Karel de Jaryn.</i>		I.		
6	<i>Gillis de Hondekoeter.</i>		21	<i>Maria Sybille Merian.</i>	} 220
C.			22	<i>David vander Plaas.</i>	
7	<i>Jan Asselyn.</i>	} 64	K.		
8	<i>Heyman Dullaart.</i>		23	<i>Godfried Kneller.</i>	} 234
9	<i>Jan van Pée.</i>		24	<i>Gerard Hoet.</i>	
10	<i>Melch. de Hondekoeter.</i>		L.		
D.			25	<i>Mathys Wulfraat.</i>	} 248
11	<i>Abraham Genoels.</i>	} 96	26	<i>Augustinus ter Westen.</i>	
12	<i>Adr. van den Velde.</i>		M.		
E.			27	<i>Johannes Verkolje.</i>	} 282
13	<i>Gerard de Laires.</i>	} 110	28	<i>Abraham Hondius.</i>	
14	<i>Bartolet.</i>		N.		
F.			29	<i>Johanna Koerten.</i>	294
G.			O.		
15	<i>Jakob Torenvliet.</i>	} 164	30	<i>Adriaan vander Werf.</i>	388
16	<i>Mich. van Musscher.</i>		P.		
P.			31	<i>Casparus Netscher.</i>	} 189
			32	<i>Job Berckheiden.</i>	
			33	<i>Gerrit Berckheiden.</i>	

NB. De PLAAT P. welke men in den Eerften Druk niet vind, werd thans de Liefhebbers mede gedeelt.

DE
GROOTE SCHOUBURGH

Der

NEDERLANTSCH
KONSTSCHILDERS

En

SCHILDERESSEN.

DERDE DEEL.

En Boomgaardenier kan een jongen boom en zyn takken, zoo lang de zelve nog taay en buigzaam zyn, leiden naar zyn zir: maar 't beurt ook wel, wanneer het kragtig voedzel van zyn wortel in den ftam en spranten geweldig doorstraalt, dat de zelve in de hoogte opfchietende zig van die banden ontflaat; waar door de Hofbestierder, ziende dat de kragt der natuur in de zelve niet iste teugelen, hem zynen vollen loop laat nemen, werwaart de natuur hem dryft. Dus heeft het zig toegedragen met den vermaarden Konstschilder

FRANS VAN MIERIS, die d'eerste naar 't openen van het derde Toneel van den GROOTEN
III. DEEL. A SCHOU-

SCHOUBURGH DER NEDERLANTSCHEN
KONSTSCHILDERS te voorschyn komt.

Deze is geboren tot Leiden in den jare 1635 op den 16 van Grasmaand.

Zyn Vader Jan Bastiaansz. van Mieris, was een Goudsmit en Dyamantslyper, en voornemens om zyn Zoon FRANS in die oeffening op te kweeken. Maar deze deed al vroeg blyken zien, dat zyn genegenheid elders heen helde, namentlyk tot de Teekenkonst; want hy al vroeg met houtkool den muur van zyn Vaders werkvertrek met Beelden en Beesten beteekende, en dat zoo geestig, dat elk die 't zag oordeelde dat 'er een Schilder in stak, en gevolgelyk den Vader aanspoorde om hem in die Konst te laten onderwyzen, gelyk geschiede, inzonderheid op het aanraden van den Heer Willem van Heemskerk, Vader van den Borgermeester Joost van Heemskerk, die gemelden Jan Bastiaansz. dikwerf kwam bezoeken. Des werd hy bestelt by Abraham Torenvliet in dien tyd een vermaart Glaschilder, en Teekenmeester, by den welken hy in korten tyd zoo verwonderlyk toenam, dat zyn Vader besloot hem geheel de Konst op te offeren, tot welken einde hy hem bestelde by den berugten Gerard Dou.

'T leed niét lang of hy overtrof alle zyne medeleerlingen, zoo dat Dou hem dikwerf noemde *den Prins van zyne Leerlingen*, en zeide : *dat hy de kroon van hun allen weg droeg.*

Na dat hy nu in eenige jaren door het onderwys van Ger. Dou, en zyn naarstigheit en yver lofselyk in de Teekenkonst gevordert was, werd hy om aan een kloeke penceelbehandeling te gewinnen bestelt by den Konstschilder Adriaan van den Tempel: dog meer tot het kleen en uitvoerig schilderen

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 3

ren geneigt, keerde hy weder tot het onderwys van Gerard Dou, tot dat hem van zyne goede vrienden geraden wierd de Konst by zig zelve voort te oeffenen, 't geen gelukkig uitviel; zulks zyn penceelwerk van den beginne af aan beminnaars, en begunstigers vont. Onder deze waren de Heeren Vredenburg, Gerards, en de Professor Silvius, welke laafte dikwerf verzogt, dat al wat hy maakte voor hem mogt wezen, of hy keur hebben om het zelve te naaften tot zoodanig een prys als ymant anders daar voor wilde geven, 't geen zyn Konstlust niet weinig aanspoorde; en nog meer, toen hy door de gunst van gemelden Heer zynen *Mecenas*, gelegentheid kreeg om een Konststukje voor den Aartshertog te schilderen, waar in hy verbeelde een schoon Vrouwtje staande in een Zyde Stoffewinkel, en nevens de zelve een Ruyter, kwanfuis om eenige stoffen te koopen, dog die meer op die schoonheid als op de Winkelwaren schein te gluren; het welk den Aartshertog zoo wel beviel dat hy hem daar voor dede betalen duizent gulden, met aanbiedinge, zoo hy wilde te Weenen aan 't Hof komen wonen, dat hy hem rykelyk voor zyn Konst betalen zoude, en daar en boven hem jaarlyks een present van duizent Ryksdaalders geven: maar zulks sloeg hy af, onder voorwending dat zyn Huisvrouw daar niet toe geneigt was.

Hy heeft in zyn tyd ook verscheide konstige Kaarslichten geschildert. Een der zelve verbeeldende een Vrouwtje, door te veel drinken bedwelmt in slaap gevallen, en van een potsemaker belacht, en met een pispot gekroont, is door den Konstigen Graveerder Hendrik Bary, Oom van den Heere G. Cincq, jegenwoordig

Schepen der Stad Gouda; bevallig in Plaat gebragt. Chr. Pierfon heeft de spreuk *Proverb. 20 vs. 1. DE WYN IS EEN SPOTTER*, daar op toegepast, nevens dit volgende Vaers:

*Hier leent BARY de hand aan MIERIS grooten geest,
Dus kan het Konings woord 't gezigt als dooren raken.*

*De dronkenschap bespot zig zelve altyd meest,
Hoe welz' op anderen haar overlast wil braken.*

In dien tyd schilderde hy de Huisvrouw vanden Heere Kornelis Paats, daar hy veel vlyt, en tyd aan besteede, aangezien die Heer in zyne jeugt de Konst van Teekenen, en Schilderen by hem geleerd had. Dit pourtretje word voor een van zyn konstigste Penceelkonst, die hier te Land is, gehouden, en is, niettegenstaande dat voor het zelve dikwerf veel geld geboden is, nu nog te zien aan 't huis van desselfs Zoon den Heer Willem Paats, Schepen der Stad Leyden.

Gemelde Heer Korn. Paats liet hem ook aan zyn huis schilderen een Kabinetstukje, waar in verbeeld word een jong Juffertje dat in een flaaute leit, nevens een Medecynmeester en een schreiende oude Vrouw. Zoo lang hy aan dit Konststukje bezig was kreeg hy voor yder uur een goude Dukaat, makende, wanneer het voltooit was een som van vyftien hondert gulden.

Menigmaal heeft dien Heer aanzoek om het zelve gehad voor den Groothertog van Florencen, die daar voor drie duizent gulden (dog te vergeefs) liet bieden. Eenstemmig word dit Konststukje gehouden voor een wonder van 't Penceel: en dus vond ook W. v. Heemskerk rede om onder
de

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 5

de geteekende Beeltenis van onzen grooten Meester te fchryven :

Dus kon FRANS MIERIS hand, alleen met Kool en Kryt,

Op Parkement zelfs zyn gedaante 't wezen geven:

Maar wie 't Mirakel wil zien eedler levend leven;

*Let hoe Penceel en Verw met 't leven dingt om
stryd.*

Indien 't Parhafius, en Zeuxis mogten zien:

*Zy ftaakten 't wedfpiel, ftreên wie d' Eerkrans hem zou
bien.*

Dit geteekende afbeeldfel is naderhand door Blooteling in zwarte Konft gefchraapt, en word onder de Beelteniffen der Konftfchilders van de Printkonftlievenden bewaart, en in waarde gehouden: en wy hebben ook niet verzuimt die waarde Beeltenis onder zoo vele deftige Mannen in de Plaat A 1. plaats te geven; op dat der zelve Gedagteniffe nog lang levendig blyve.

Hy heeft d'eer gehad dat de Groothertog van Toskane hem, (uit hoogagting, die hy voor zyn Konft had) kwam bezoeken tot Leyden: en ziende verfcheide Konftfukjes die ten halven of ten grooten deelen voltooit waren, viel zyn oog eerst, en daar na zyne geneigtheid zoo kragtig op een der zelve, dat hy den Konftenaar fmeekte om 't zelve voor hem ten fpoedigfte op te maken. Hier in was verbeeld een gezelfchap van Juffrouwen: voor aan ftond 'er een in 't wit Satyn gekleed, hebbende een Luit in de hand, en fcheen als opgeftaan van een met groen Fluweel bekleeden ftoel die agter haar ftond: nevens de zelve een ander,

gekleed met een purper Fluweele nagtmanteltje met wit bont, en onder het zelve een Satyne rok, houdende in haar rechter hand een Wynroemer, dien zy aan haar mond brengt, terwyl een kleyne huisknecht met een zilver schenkbort in de hand naar den ledigen Roemer schynt te wagten: tegens over de zelve een bevallig Heerschap bekleed met een swarten Flawelen mantel, waar nevens aan een Tafel met een rykelyk kleed overspreit, en op de zelve een schotel met Konfituuren, een Aap die daar van snoept, zig vertoont, onder een opgeschove zyde Gordyn, op den agtergrond vertoonde zig een ruime en pragtig gebouwde gaandery, en in de zelve een Heer en Juffrouw die by elkander staan te kouten. Elk beeltje was in 't byzonder op 't konstigst gesteld, de wezentjes bevallig, de hantjes op 't gracelykst, de onderscheiden Stoffen, Fluweelen, Bont, Zilverwerk enz. zoo overkonstig zagt, en kragtig geschildert dat het tegen de natuur in schoonheid konde ophalen; waarom het ook elk, en inzonderheid den Hertog (wanneer het dus voltooit was) zoo wel beviel, dat hy den maker daar voor dede geven duizent Ryksdaalders. Dog het uitmuntenste van zyn Penceelkonst (volgens het oordeel der beste Konstkeners) is geweest in het beroemde Konstkabinet van den Keurvorst van de Palts.

Verscheiden andere Konststukjes meer heeft onze groote meester van tyd tot tyd voor gemelden Groot Hertog geschildert, als ook, (daar toe verzogt zynde) zyn eigen afbeeltsel levens groot, als vertoonende een klein stukje van zyn Konst, waar in verbeeld stond een * Juffrouw tje spelende

op

* Van dusdanigen inhoud is 'er ook van hem een Konststukje tot Amsterdam in 't Konstkabinet van den Heer Postmee-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 7

op een Klavecimbel, nevens een oud Mannetje dat haar kwanzuis onderwyft in die Konst. Dit pourtret was zoo kragtig, schoon, vleezig en rond geschildert, dat het eer levend als geschildert scheen te wezen. Dog hy werd hier voor niet wel beloont, door dien hy aan een der Hovelingen die 't oor des Hertogs had, iets had geweigert, die hem daar voor dien trek speelde, en voorts altyd dwarsboomde; zulks hy naderhand niet meer voor den Hertog geschildert heeft. 'T schynt dat onze groote FRANS niet heeft gemerkt, of willen merken; dat zulke luiden de handen gevoelig gekust moeten worden: of dat hy zig min aan de Hoffelyke slaaffche vleyery, als aan het opvolgen van zyn aard en genegenheid liet gelegen zyn.

Hy was een byzonder goed vriend van Jan Steen, en beminde zyne boerterryen zoodanig dat hy op zyn gezelschap verzot was, en dikmaals by hem kwam; maar alzoo Jan Steen meer en meer tot den drank verviel (*die met pek omgaat* zegt het oude Hollandsche spreekwoord, *wort 'er door besmet*) gebeurde 't ook somtyds wel eens, dat onze MIERIS zig in de maat van drinken vergifte. *Wie, zegt Seneca, is 't aller uuren even wys?*

Als Jan naderhand een drinkwinkel opzette en een verkoper van natte waaren werd, kwam MIERIS hem somwyl bezoeken. En wanneer de Kelder van Jan vaats was, en de winkel geslooten, lokte hy MIERIS met hem elders heen, daar hy

Jan,

meester Jakob Boreel, 't geen zoo uitnemenst Konstig geschildert en getekent is, dat het bovengemelde niet hecrlyker heeft konnen wezen. In 't vrouwtje (behalve dat het naar een schoon leven geschildert is) ziet men klaar, dat het met opgetrokken gedagten staat te luisteren naar de toonen van 't Snarenspeel.

Jan, die altyd dorst had, met drank laafde voor zyne potfige vertellingen, waar door hy somwylen tot in den laten avond opgehouden wierd.

Van een gevaarlyker gevolg zou het kunnen geweest zyn, wanneer MIERIS eens van Jan afgescheiden alleen op eenen donkeren laten avond, aan de Langeburg kwam gaan, en struikelende over 't puin van een opgegraven verftopt Rioel, over hals en kop daar inviel, zoo dat hy naaulyks geluit van zig konde geven, om hulp te roepen. *Geen ongeluk*, zeit het spreekwoord, *of 't heeft zyn geluk*. Een Schoenlapper zat in zyn pothuis dus laat nog te werken en een deuntje te zingen. Zyn Vrouw die hem gezelschap hield met icts te naajen of te stoppen, hoorde eenig gestommel en geroep, waar op zy tot haar man zeide: *hou op, hou op met zingen, ik hoor ymant als in nood roepen*. Voorts nam zy de lamp, liep op het gerugt aan, daar zy hem dus deerlyk in de modder gezonken zag; riep haar man die in aller haast toefchoot en hem daar uit redde. Zy vaagden zoo zy best konden, den drek van zyne kleederen af, en ontdekten meer en meer aan zynen fulpen rok met goude knoopen dat het een fatsoenlyk man moest wezen die door den duister tot dusdanig ongeval gekomen was. Zy bragten hem op hun bovenwoning, reynigden hem voorts, stookten vuur aan, gaven hem een weinig Brandewyn, alzo hy heel ontstelt was, en leiden hem op kuffens neer voor 't vuur op dat hy zig warmde, door dien het in 't najaar, en koud was. Hy tot zig zelf gekomen (na dat hy door 't warm koesteren eenen ruime slaap gedaan had) was met zig zelven verlegen en beschaamt over dit ongeval hem overkomen, maakte zig niet bekend, maar droop zoo haast het maar dag werd, stil door naar zyn huis.

Niet

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 9

Niet dat eerder vegeeten word, zeit het gemeen spreekwoord, *als dankbaarheid*. Dog hy hield zulks indagtig en betoonde het tegendeel. Hy nam een stukje schildery onder handen, en deé 'er met lust by wylen wat aan, tot dat het na verloop van twee jaren eindelyk voltooit kwam. Toen nam hy het stukje by schemeravond onder zyn mantel en ging naar des Schoenlappers woning, daar hy de Vrouw t'huis vond, die hy, om te weten of het de zelve ook was vraagde: of zyeenen geruimen tyd geleden niet ymant die in een rioel gevallen was met hulp van haar man daar uit gered had? de Vrouw zei ja: maar dat zy niet wist wie het geweest was. Daar 's ook (antwoorde hy) niet aan gelegen, haalde met een het stukje schildery onder zyn mantel uit, en gaf 't haar in hande, zeggende: *daar, bewaar dat stukje schildery wel, dat is voor den dienst dien gy voorbenen gedaan hebt; dog zoo gy liefst geld daar voor had, breng het by den Heer Paats*, en ging zonder zig bekend te maken weg. Waarlyk een staal van een dankbaaren en edelmoedigen geest.

De Vrouw, die verzet, op dat zeggen geen agt geslagen had, maar dit stukje aangenomen had, was wel in haar schik, en liet het aan deze en gene van hare buuren zien, die het zelve prezen en zeiden: dat het veel geld waard was; waar op zy beluſt te weten wat 'er van was voornam by den Borgermeester Jakob vander Maas op de Hooygraft (daar zy wel eer voor meit gewoont had) te gaan, om het te laten zien, gelyk zy deed, die straks ziende dat het van MIERIS geschildert was, haar afvraagde hoe zy 'er aan kwam? en hoedanig een man het was van wien

zy 't gekregen had? zy verhaalde den ganschen omflag der zaak, waar uit dit geschenk oorspronk nam. Waar door het geval bekend en rugtbaar werd.

De Vrouw, als zy hoorde zeggen dat het wel 100 Ducatons waard was, meende dat haar oude Heer met haar spotte, en vraagde: of de Borgermeester haar daar zoo veel geld voor wilde geven? die ja, antwoorde, en nog meer, maar belaste haar met het zelve te gaan by eenige der voornaamste Konstlievende Heeren, welke hy haar aanwees; zeggende Eisch 800 gulden voor het zelve, gelyk zy deed, en 't was straks verkogt.

De Vrouw, die haar Mant'huis kwam met zulk een ryken buit voor dat borretje, tot belooning van gemelden dienst haar geschonken, was welkom.

Zeker deze betaling voor dien dienst verdient lof, en wyl de voorzigtigste dergelyk ongeval in donker niet kunnen voorzien, zulks het den vroomsten kan overkomen, is 'er niet anders op te vinden, om zulks te ontgaan, als 't geen gy hooren zult by het uiteinde van dit volgende verhaal.'

Zeker aanzienlyk man gaat op een Zondag avond donker zynde langs de straat en valt voor over in een Kalktobbe, waar door een nieuw kleeid 't geen hy aan had, de koleur uitgebeten, en gans bedorven werd. Wat doet hy? hy klaagt des anderendaags aan een Borgermeester, met wien hy gemeenzamen omgang had, zyn ramp, met verzoek dat zulke Kalktobben, voor de huizen daar gemetselt word geplaatst, voor den avond van de straat elders geborgen mogten worden; en zoo de Borgermeester daar geen order op wilde stellen, hy dan genootzaakt zou wezen zelf daar order op te stellen, dat zulks niet meer gebeur-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 11

beurde. De Borgermeester verwondert over zulk onvoeglyk vryborftig fpreken, zeide: *Wat order zult gy daar op ftellen? Ik ben* (antwoorde hy) *voornemens geworden van nu af aan altyd my voor donker avond van de ftraat in huis te begeven.*

Dog dit alles overgeflagen om naar 't einde te fpoeden, willen wy alleen nog iets zeggen van zyn laafte Konftftuk, 't geen onvoldaan gebleven is; aangezien hem de nydige dood den tyd niet gunde van het zelve op te maken. Hier in is verbeeld Maria zittende te lezen, een Christus beeltje 't welk zyn Kruis afpaf, en Jofeph in 't verfchiet aan zyn Schaafbank, welk onvoldaan gebleven is. Het Vrouwebeeltje gekleed in *Celedon* kleurd laken is zoo konftig en breed geplooit, datmen niet fchooner zien kan, daar benevens in het wezen een verwonderlyke zedigheid, voorts het bywerk ten uiterften uitvoerig en natuurlyk.

Voor dit Konftftukje zou hy van den *Marquis de Bethune* gehad hebben 1500 gulden. Dog alzo de Weduw van onzen Mieris 't zelve (fchoon onvoltooit) tot geen minder prys wilde geven, zag de *Marquis* daar van af, en is 't zelve naderhand gekomen in handen van den Heer *Desfoubrie* tot Leyden, in wiens Konftkabinet het heden nog hangt.

Hy ftierfop den 12 van Lentemaant 1681 naauwlyks 46 jaren out.

Kasper Brant maakte dus zyn Graffchrift;

Sta wandelaar, dit's MIERIS graf,

De Fenix zyner Konftgenooten:

Die beelden fpraak, en leven gaf,

Leit zonder leven hier befloten:

Dog

*Dog zyne Konst, het eelste deel,
Leefdt in zyn Zoonen, en penceel.*

En Wil. van Heemskerk:

*Hier onder rust FRANS MIERIS doode Lyk,
Wiens eel penceel op aard had geen gelyk.
Onsterfelyk kan 't zyn Konst op 't levendst toonen:
En 't levendig naarstreven zynen Zoonen.*

Dit laatste staat op zyn Grafzerk in St. Pieters Kerk tot Leyden.

Hy liet twee Zonen na die hy tot de Konst had opgetrokken, Johannes, en Willem. De eerste is vroeg te Rome komen te sterven, en de tweede leeft nog en volgt zyn Vaders voetstappen in de Konst na.

Nu volgt zyn Stadt-, tydt- en Konstgenoot JAN STEEN ten Toneel, van wiens potsig levensbedryf men een gansch boek zoude kunnen beschryven; dog dit is onze toeleg niet.

Een, welks natuur geneigt is tot klugt, en boertery, is bekwamer om iets ernstig te verbeelden, dan een droefgeestige om potsige bedryven door 't penceel te malen; dewyl hy een afkeer heeft van die wyze van leven en geartheid, en zulke voorwerpen nooit by hem in bespiegeling komen, maar houd zig by zig zelf, en vleyt zyn stilheid. Daar en tegen die boertig van geest is, bedient zig van allerhande voorwerpen, dewyl dit behoort tot de regte bootfemakery, dat men alles even natuurlyk, zoo wel droefheid als vreugt, bedaartheid als toorn, met een woort, alle Lichaams bewegingen, en wzenstrekken, die uit de menigerhande gemoedsdriften ontspruiten, weet te verbeelden, en na te
boot-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 13

bootfen. Het levensbedryf van JAN STEEN, en de inhoud van zyn konftig penceelwerk zal myn zeggen bevestigen.

In 't algemeen moet ik zeggen, dat zyn fchilderyen zyn als zyn levenswyze, en zyn levenswyze als zyne fchilderyen.

Hy was een Leerling van Jan van Goijen, die hem om zyn geestigheid inzonderheid minde, en hem fomwyl des avonds, als hy uitgefcheiden was met fchilderen, meê nam om een biertje te drinken en wat met hem te kouten. JAN beminde insgelyks zyn meefter, maar nog meer zyn Dochter, die hy zoo klugtig behandelt had, dat zy langs hoe meer begon te zwellen. Margariet (dus was zy genaamt) porde hem telkens aan dat hy 't zyn ouders en haar Vader bekend zou maken; op dat zy te zamen trouwden eer het rugtbaar wierd onder de menfchen. Hy nam de gelegenheid waar als hy met zyn meefter naar de kroeg ging, tot wien hy zeide: *Ik heb wat nieuws gehoord daar gy vreemt van op hooren zult. En wat is dat vraagde van Goijen? wat dat is zey JAN, Griet moet in de Kraam. Weetje dat wel zei van Goijen? wel ja zei JAN zou ik dat niet wel weten, ik heb 't zelf toegestelt, en wilze ook wel trouwen.* Dit haalde den knoop toe, zoo dat van Goijen die wel wift dat gedane dingen geen keer hebben, ten minften die van zulken aart zyn, JAN daar ook niet hard over viel: maar belaste hem zulks aan zyne Ouders bekend te maken; op dat zy het Huwlyk verzogten en alles met orde en eere mogt toegaan. Maar JAN die zyn Vader wat vreesde had daar niet veel ooren toe, dog Griet wift hem zoo fchoon te bepraten dat hy het deed. Hy vertrok dan naar Delf daar zyn Vader Brouwer was, tot
wien

wien hy zeide: *dat hy van zins was te trouwen.* Waar op hem zyn Vader antwoorde: *dat het nog te vroeg was om daar op te denken,* en vervolgde, *waar meê zout gy den kost winnen? dat weet ik niet* zei JAN, *maar wel dat het niet te vroeg is om te trouwen;* want hy wist dat de bot vergalt was. De Vader ziende dat het ernst was zeide: *Wy zullen by gelegenheid daar op denken, en naar een bekwaam voorwerp omzien.* Dat hoeft niet zei JAN, *die moeite heb ik u al afgenomen, ik heb 'er al een, onze Griet is een hupse bolle meit daar zal ik meê trouwen, en zy is bereets met kind.* Zyn Vader ziende dat het verhoetelt werk was, en wat op geld gezet zynde, vroegde: *wel wat zal van Goijen met zyn Dochter meê geven? Dat zal wel gaan* zei JAN; *myn meester is al een vette knaap* (van Goijen was diklyvig.) Om verdere omstandigheden over te slaan, zyn Vader liet hem trouwen, en zette hem in een Brouwery te Delf.

JAN die nu de ruime handeling van 't geld had ging om een trantje en in de kroeg, en Griet was een makmoer, die nog op 't huishouwen nog op 't *Comtoir* paste; en als ymant bier op borg haalde 't maar met kryt op de ley aanschreef, zoodat hy eens over 't sluiken van bier van den Pagter overvallen wierd, die de boeken vorderden, dog op de ley gewezen wierd die daar zoo min wist uit te komen als Griet; want die niet meer wist wat zy aangeschreven had. De Pagter eifchte een groote boete, maar JAN bekreunde zig dit alles niet, wel wetende dat de Pagter vifte daar niet te vangen was. Dit werd egter met den Pagter afge maakt, en hy (onder belofte van beter op te passen) door zyn Vader weer in staat gesteld. De Brouketel raakte weer aan 't gaan: dog dit duurde niet lang,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 15

lang, want hy ging zyn ouden gang, en kocht Wyn voor zyn geld in steê van Mout, zoo dat zyn be-
minde Huisvrouw op een tyd tegens hem zeide:
*JAN de nering verloopt, de klanten komen vergeefs,
daar is geen bier in de Kelders, nog zoo veel Mout,
om een Brout te kunnen maken, hoe zal dat gaan? je
behoort de Brouwery levendig te houden. Ik zal ze
wel levendig houden,* zei JAN, ging na de markt
(na dat hy al vorens den Knegten belast had de
groote Ketel met water vol te pompen) kocht
een deel levendige Endvogels, liet de rest van
de Mout daar in storten, en de Vogels daar in
zwemmen: die zulks niet gewoon zynde, vlogen
als dol af en aan door de Brouwery alzins heen,
en maakten zulk geweld dat zyn Vrouw daar
op in kwam; waar op hy zeide: *Is het nou niet
levendig in de Brouwery?* die, schoon zy daar niet
veel lust toe had, zig evenwel niet konde ont-
houden van lachen om zyn potsig bedryf.

Toen namhy toevlucht tot het Penceel. 'T eer-
ste dat hy maakte was een zinnebeeld van zyn be-
dorven huishouwen. 'T vertrek lag buiten orde
overhoop, de Hont flobberde uit den Pot, de Kat
liep met Spek heen, de Kinderen buitelden onge-
havent over de Vloer, Moer zat gemakke-lyk in
een zetel en zag dit werk aan, en om de klucht
had hy zig zelf daar by afgemaalt; met een roc-
mer in de hand, en een Aap op de schoorsteen
die dit alles met een langen bek begluurde.

Na verloop van tyd werd hy Herbergier: maar
als de vaatjes leeg waren, haalde hy de krans in,
en sloot den winkel. Tusschen beide schilderde hy
soms wyle een stukje (alzo hy in zyn jeugt zig in
de Konst geoeffent had) voor den Wynverkooper,
die hem dan daar voor weer een vaatje bestelde.

Strax

Strax hing hy weer den krans uit, daar zyn Kor-
nuiten ten eerften op aankwamen, om zyn gee-
ftige grappen. Maar dit was van geen duur, om
dat hy de beste klant aan zig zelve had, en men
het sprekje, *De Waard in de drie Masten, is
eer dronken als zyn Gasten*, op hem kon toe-
passen.

Ik kan niet voorbygaan te melden den inhoud
van een groot stuk ('t geen lang aan myn huis ge-
ftaan hebbende, naderhand aan den Vorft van Wol-
fenbuttel verkogt is) waar in afgebeeld stond een
Bruidegom en Bruid, twee oude Luiden en een
Notaris. Deze beelden waren elk zoo natuurlyk in
hunne verrigtingen afgebeeld, als of men 't zelve
wezentlyk gebeuren zag. De oude luiden fchee-
nen met den grootften ernst hunne meening te be-
duiden aan de pleitvos, die met de pen op 't Pa-
pier, fchryfree met aandacht toelufteerde. De
Bruidegom stond (als ten uiterften hier over mis-
noegt) in een postuur, even of hy van spyt stond
te stampvoeten, hoed, en trouwteeken tegens den
gront geworpen, fchouder en handen opgetrok-
ken. Hy ziet zyn Bruid op zy aan, als of hy de fchult
daar van aan d'oude wilde wyten, en zig voor
haar ontschuldigen; die daar by met de tranen op
de wangen bedroeft staat te kyken. Dit alles was
zoo klaar en duidelyk uit de wezenstrekken, als
de * gesteltheid der *Figuren* beelden, en andere
om-

* *Gesteltheid.*] A. Pels in zyn vertaling van Horat. zeit:
datmen oudtyds inftê van Reyen tuffchen de bedryven
Miemen, Pantomien en *Embolarien* plagt te gebruiken:

*Dit was een geestig slag van danssen, meest in mynen
Bestaande, om liefde, toorn, bekommeringen, pynen,
Verwond'ring, blyfchap, hoop, en vrees, en al het geen
Men hartstogt noemen kan, voor 't oog van yder een,*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 17

omftandigheden te zien, als of 'er by gefchreven waar geweest. Dus natuurlyk en geestig is van hem ook gefchildert een jonge opgefchoten Julfus, fttaande te huilen om dat hy in zyn fchoen (het ftuk verbeeld een St. Nicolaas avond, nog in 't Konftkabinet van den Heere G. Franken te Dordrecht te zien) ziet een roe, of gard, in ftêe van iets fmakelyks fteken.

Onder zyne kleinder foort van Konftftukjes vind men 'er vele die uitvoerig naar 't leven gefchildert, en niet min geestig van gedagten zyn. De Konftlievende Heer Lamb. van Hairen, te Dordrecht, heeft 'er een gehad (want zyn Ed. is doot) dat een Hoerrekot verbeeld, daar de hoeren een vreemden Doffer op flag hebben dien door bedrog zyn geld word afgestroopt. Men ziet den ernst in des mans wezen, en overleg in het trekken van de Kaart. Agter hem ftaat een oude berimpelde kochel, die in een fpiegel de Kaart doet zien aan zyn party die tegen hem over zit, en dien de fchelmagtigheid ten oogen uit ziet. Daar nevensaan zit een opgefmuikt Hoertje dat zig vafst vleit in de zekere winft, die op 't uiteinde van 't fpel ftaat te volgen. Vorders is het Kamervertrek en de Huisraad van een geestigen toefstel, als ook het tapyte kleed, dat op de Tafel leid, uitvoerig gefchildert. Dog hy kreeg 'er toen zoo veel niet voor als men 'er thans wel voor geeft. Egter was hy altyd wel te vrede.

Het

*Door buigingen van 't lyf, grimaffen, vreemde fprongen
Zoo uit te drukken, als door hulp van menfchetongen*

Dit dient totleering voor de Schilderjeugt, op dat zy zig gewenne een vafst denkbeeld van al de lighaams bewegingen die uit aandrift van de ziel ontfpruiten, in te drukken, waar door zy hare beelden op het voorbeeld van Jan Steen, als doen fpreken.

III. DEEL.

B

Het getal zyner Konftstukken is zeer menigvuldig, ook doorgaans zeer geestig van vinding. 't Zy dat hy vrolyke gezelschappen in Wyn- of Bierkroegen, of winkels daar men meer warm vlees betaft, als koopt, en hondert diergelyke loffebedryven van 's Menschen leven verbeelde: of zaken die een filder beflag vereiffchen, als by voorbeeld een Kinderschool; 't was egter altyd met eenig potfig bedryf vermengt: 't zy dat de jongens malkander in 't haar grypen; of dat de Schoolkoning, die 'er zoo wyfelyk uitziet alsooit hunner aller voorzaat Dionysius, zyn schoolrecht oeffent met de plak, terwyl anderen daar door fchynen in vrees gebragt te zyn, en zoo bedrukt 'er uitzien of zy met hun dooppeet in 't eerfte paar ter begraving gingen.

Terwyl ik van begraven melde, fchiet my in gedagten de verbeelding van een Kwakers Lykftatie, zoo geestig en potfig van toefstel; en de wezens zoo naargeestig verbeeld, of hy de modellen daar toe uit het Simpelhuis geleent had; zulks men het niet kon aanzien zonder lachen.

Eindelyk moet ik dit nog zeggen: dat hy het onderscheiden der Perfoonen, waar van wy elders breeder gefproken hebben, wel verftaan heeft; want ik heb Tafereelen van hem gezien, daar Heeren en Boeren by malkander verbeeld ftonden, maar het was haast te zien aan de wyze van ftaan, en het maken van geften of gebaarden, zonder agt te geven op de bekleeding, welk de Boer en welk de Heer was. Een wel opgevoed Man (zeit het fpreekwoord) ftaat op een, een Boer op twee beenen. Om den welftand welken deze oplettenheid aan de Konft geeft, heeft Horatius dit den Toneeldichten meé ten wet voorgestelt. Hoor wat zyn vertaaler zeit:

Veel

*Veel zal het scheelen, of een Meester spreekt, of
Knecht;*

*Of ook een statig man, die weet, het geen hy zegt,
Of dartel Jong'ling, een' Vorstin, of Minnemoeder;
Een snedig Koopman, of onnozel Schapenboeder;
Een Spanjer, of een Pool; een Fransman, of een Deen.*

En wat lager,

*Een Boer dan, die gy, van zyn ploeg, of uit een woud
Gebaalt, op uw Toneel wilt brengen, voer' geen kout
Gelyk een pleiters Klerk, of diergelyk een prater;
Nog als een Koopwyf vanden Vygendam, of't Water,
Uw Boer blyve altyd Boer.....*

Die een weinig bedreven is in de oeffenschool van Piçtura, zal ligt begrypen wat de Dichter daar by meent. Te weten; dat men den Persoon in zyn eigen natuurlyke hoedanigheid, in alle zyne bedryven, moet tragten te verbeelden, waar ontrent ik de Schilderjeugt, om een denkbeeld daar van te krygen, geen bekwaamer stalen daar toe kan aanwyzen, als de Pencilkonst van onzen JAN STEEN.

De Lezer heeft al een brave lyst van zyne Konststukken zien ontrollen, die thans wel een trits van kruisjes op 't hondert meer betaalt worden als toen hy leefde.

't Gebeurde dat hy een stukje schildery verkogt, en eenig goud daar voor ontfangen had. Zyn Vrouw had graag gewilt dat hy het afgelangt had; maar hy fokte daar meê heen naar de kroeg, verdronk een deel en verspeelde de rest, en kwam

egter vrolyk en wel gemoed t'huis. Zyn Vrouw daar voor beducht, vraagde ten eersten naar het goud, 't geen hy zeide niet meer te hebben, en begon wel hartelyk te lachen. Zyn Vrouw antwoorde daar op: dat zulks niet was om telachen. *Zou ik niet lachen, zei JAN, zy meenen dat zy my bedrogen hebben; maar ik heb hen bescheten, want het goud is op elk stuk wel zes aazen te licht, dit zullen zy eerst gewaar worden als zy het morgen zullen willen verwisselen. Hoe zullen zy dan staan kyken!*

Inmiddels kwam zyn huisvrouw te sterven, en hy bleef Weduwenaar met een deel kinderen. Dit leek hem niet, aangezien die hem staag om geld aan 't oor lelden, om spys of drank te koo- pen. Om dit voor te komen maakte hy verding met zyn Bakker, hoe veel hy hem 's weeks zoude geven voor zyn huishouwen, 't geen zy eens werden. Als hem zyn kinderen dan vraagden: *wat zullen wy van dezen middag, en wat t'avond eeten*, was 't antwoord *Broot*. Vraagden zy: *wat zullen wy 'er toe eeten?* 't antwoord was als vore *Broot*. Dus was 't enkel Broot dat de kok schafte. Daar by hielden zy nog een hond of twee aan, om de brokken te verorberen, maar 't leed niet lang of de Bakker zeide hem dat hy liever van het verding met hem gemaakt wilde ont- slagen wezen, en hem de schult kwyt schelden, dan langer op dien voet broot voor zyn huisgezin te leveren, 't geen weer zoo veel uitgewonnen was. JAN, 's avonds in de kroeg gezeten zynde, hoorde redewisselen over Panharing, en hoe nadeelig die (als hy veel gegeten werd) voor de gezontheit was, ja dat men 'er de Pest van kon krygen. Hy luisterde toe, en besloot stil by zig zelve daar de proef af te ne-
men,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 21

men, met zyn Jongens daar aan te wagen, denkende 't argste dat 'er van komen kon, was 't Kerkhof, en dat zou groote rust in huis maken. Des daags daar aan kocht hy een gansche kruiwagen vol Panharing, en zey, *Jongens nu kunje smullen*. Een gedeelte daar van werd in den schoorsteen gedroogt, om tot brood te strekken, om de rest der haringen welke zy kookten, en braden, meê te verorberen. In weinig dagen hadden zy dit waterzootje tot den graat afgekloven, en JAN, bespeurende geen het minste kwalyk varen aan zyn Jongens, vond reden om die praters voor bedriegers uit te maken, en hun wysheid voor ydelheid te belachen, daar by voegende, dat zyn Jongens een gansche kruiwagen met Panharing hadden op gegeten, en geene van hun allen daar van de pest kregen.

Ondertusschen liep dit huishouwen van tyd tot tyd meer en meer, als men zeyt, in 't riet; en hy vond dagelyks werk om zyn schuldeiffers met een zoet praatje van de deur te wyzen. Wat gebeurt 'er? terwyl hy zit met een zynen vriend die hem by wyle wat geld met schilderen liet verdienen, een pypje te smooken, op zyn plaats in een Sommerhuisje: en die vriend (ziende het verval van dit huishouwen) hem vast raad dat hy behoorde naar een Vrouw om te zien, om het bestier over de Kinderen waar te nemen, zoo komt daar een Vrouw door 't huis naar agter in het Zomerhuisje.

Na dat zy hen gegroet had, begon zy te zeggen: *Jan buur, ik kom eens zien of het u gelegen komt, je weet wel daar is nog iet te kwaan van wegen Schaapshoofjes, en Schaapsfootjes, en een omloop, en gy zout my nu dienst konnen doen met het zelve te betalen.* JAN die al zulke geesten ge-

woon was met een zoet praatje te verdryven, zeide, straks met een lachend wezen, *wel buurvrouw Maritje Herculens, benje daar, kom zit wat by ons te praten.* Met een liet die vriend, die by hem zat, stiel een kannetje wyn halen, en Maritje buur moest meê eens drinken. JAN, die wel de grootste part daar van ingeslobbert had, werd vrolyk, en vatte Maritje buur, dan eens by de hand, dan eens by 't hoofd, dat niet naar haar zinscheen te wezen; waarom zy wegging, onder beloften van ten eersten betaling te zullen krygen, ja dat hy 't geld zelf aan haar huis zoude brengen.

Straks begon onze vriend zyn vorige reden op nieuw op te vatten, en tegen hem te zeggen: *dat zulk een Weeuwteje hem gelyken zou, datze 'er helder en knap uit zag, en een goede huishoudster schein te wezen.* Zeker, zei JAN daar op, *my dunkt ook dat het wel zou wezen; zy wint meê een stuivertje met haar Koopmanschap, en onder 't zeiltje (zeit het spreekwoord) is 't goet roeyen; daar en boven hoefde ik ook die schult, daar zy my om maant, niet te betalen, en had Schaapehoofjes en pootjes voor niet.* Zyn vriend scheide van hem, na dat hy hem hadde geraden dit stuk met zyn Zuster (die een Klopje was) te overleggen.

'k Zou myn Lezer te kort hebben gedaan, zoo ik het aanhangsel van zyn klugtig levensbedryf (dat ik onlangs eerst gekregen heb) niet op het voorige gelaft had. Valt de rol wat lang, zy zal den Lezer daarom niet verdrieten. Zyn Zuster, als gezeit is, was een geestelyke dochter, (en hy was ook van jongs op in de Roomschen Godsdienst opgebracht, dog stiet maar zelden zyn voet aan den drempel van de Kerk) die hy zyn voornemen voor stelde, die het ook
noot-

nootzakelyk achte te wezen ; om de Kinderen, want onder alle die was 'er maar een Dochtertje, en dat was veel te jong om zoo een woest huishouwen, als dat was, te bestieren.

Hy snuift 'er op uit, na dat zyn Zuster hem netjes opgetooit had, komt by Maritje Herculens, betaald zyn oude schult (dit was op den raad van 't klopje) en na dat hy zig zoo wat staat om en om te drayen, zegt eindelyk : *dat hy ook kwam om haar ten huwelyk te verzoeken, dat hy haar van harte lief had. Neen Jan buur, zei Maritje, je zoekt met my wat te spotten gelyk gy gewent zyt. Zeker niet, zei Jan. Ik kan niet vryen, maar het is my ernst, ik verzoek u tot myn Vrouw. Maar wat zou dat wezen zei Maritje, gy zes kinderen, en ik twee. Wat is daar aan gelegen, zei Jan, daar zoo veel Kinderen zyn, of 'er dan een stuk of twee meer is, zy zullen al meê den kost hebben. Zy daar weêr op, Neen buurman Steen, ik zou het niet doen, en daarom spreek 'er niet meer van ; dat 's uit. Met dit paspoort ging hy troosteloos heen stryken naar het Klopje, waar tegen hy zeide: Zie daar ik heb op uw raad alles gedaan wat ik kon, maar zy wil 'er niet aan, 't huwelyk is af. Kom, kom, doe my maar die kraag en dien mantel weêr af. Wel Jan Broer, zei het Klopje, is 't Huwelyk af, ik dagt dat het eerst begin nemen zou. Ik heb, antwoorde hy, 't haar rond uit gezet, dat ik niet meer vryen kon, en dan behoorde zy dat immers my niet te vergen? Maar Jan Broer, zei 't Klopje, de boom valt niet met eenen slag, 't gaat zoo niet ten eersten, ze is u vreemt, gy behoorde eerst daar wat kennis meê te maken, de Vrouw is goed en wel, gy los en wonderlyk, en meent, dat zy, als gy, zoo licht beginnen en zoo licht*

weêr uitschieden zal; neen, dat gaat zoo niet, gy zult 'er morgen nog eens na toe gaan, toonen de Weduw wat vrientschap, en zeggen, dat gy niet kond weg blyven. Gy moet het met geen onbescheit maar met zoetigheid aanleggen. Dit woord van zoetigheid nam hy in acht. Daarom, wanneer hy 's daags daar aan weder als vore netjes uitgedoft naar zyn Weeuwte gaan zou, liep hy onderweeg in een Banketwinkel aan, en koft zoo wat van die zoete versnapering, die hy zyn beminde ten eersten in de vuist stopte, die hy vond staan aan haar hoekbank met een stoof met vuur onder haar schorteldoek om haar handen te warmen. Hier kom ik weer, zei Jan, ik kan 'er zoo niet van daan blyven, myn Klopje is ook van die gedagten dat ik 'er niet van daan blyven moet, dat ik wat nader kennis moet maken, en 't werk met zoetigheid beginnen, en haalde daar op het papier met suiker banket uit zyn zak, en sneukelde het met haar sammen op. Ondertusschen raakten zy zoo zoet aan 't koozen, dat hy zyn hantje meê op haar stoof ley, die hy wat vryer geworden, somwyl wat lager stak, en deed haar zonder spreken verstaan, waar hy naar zegt, 't geen haar niet kwalyk beviel. Om kort te gaan, zy werden op dien tyd het stuk eens. Maar, zei Maritje, wat zal het Klopje zeggen dat ik zoo haast gereed ben? Wel, zei Jan, zy zal wel bly wesen: want zy heeft my daar toe aangezet: kom laat ons eens beide daar na toe gaan, wy zullen welkom wesen. JAN dogt dat het Klopje deze nieuwe Zuster wel onthalen zoude, en hy meê wat smullen. Dog 't was mis geraden. Want het klopje begon strax een predikatie te doen over de pligten van den echten staat, prees Maritje dat zy ondernemen zou het huishouden van haar broe-

broeder te bestieren, en de Kinderen naar tugt te leiden, gaf haar voorts de *benedictie*, en liet hen gaan, zoo dat hy in zyn meening byster bedrogen was.

Des daags daar aan werd het Huwelyk aangetekent, en na 't verloop van eenige weken trouwden zy t'zamen, dog hy zette als vore niet veel wys op zyn doen. *Had hy veel eyeren, hy maakte veel doppen.* En wat de Vrouw met op de markt te zitten won, was somwyl al ten agteren geteert eer zy 't huis kwam; want hy kon uit klugt wel een ketel met Schaapshoofjes en pootjes laten koken en van zyn jongens opsmullen, ja kon daar hartig by gaan zitten lachen, als hy zoo veel kakebeenen aan 't gaan geholpen had, of zag hoe d'een den ander in 't eeten de loef affnee, of een lekker beetje ontkaapte, en dus schoot 'er van zyn Vrouws koopmanschap niet veel over, die de zelve ook in 't kort afliet. Zy waren egter met malkander te vreden, en, zoo als het ging vergenoegt.

Eene potsery moet ik nog verhalen. Onze Leidfche Ridder Karel de Moor, (die in dien tyd veel aan 't huis van Jan Steen kwam, die heel openhartig was, en gereed om den jonge Schilders door berigt dienst te doen) heeft my verhaald dat Maritje altyd haar Man plaagde om geschildert te wezen, gelyk men de pourtretten gemeenlyk ziet, in hun Zondags pak. Maar daar kwam niet van, zoo dat Karel haar zyn dienst daar toe aanbod, en haar uitschilderde, die daar meê in haar schik was, en liet het haar man zien, die daar ook genoeg in nam, maar zeide dat daar nog iets aan ontbrak, 't geen hy zelf daar aan doen zou, Straks nam hy palet en penceelen en

schilderde een grooten hengelkorf met gekookte Schaapshoofden en pootjes aan haar arm, dat zoo grappig stond by het Zondags pak, dat zy (schoon het tegenshaar zin was) daar zelf om lachen moest. Dit, zei Jan, ontbrak 'er aan, om dat haar de lui- den zouden kunnen kennen. Zeker dit was nog veel inschikkelyker als de pots, welke Pieter de Schilder op gelyke wyze aan 't Wyf van Rut den Schilder speelde, daar Jan Vos van zeit:

*Rut had sint Teunis beeld geschildert naar het leven:
Maar Pieter schilderde het Wyf van Rut hier by.
Wat reed'nen hebben Piet tot dit bedryf gedreven?
Sint Teunis heeft altyd een Vrouwen aan zyn zy.*

JAN STEEN (om een einde van de Historie te maken) won uit dit tweede Huwelyk nog een Zoon Dirk genaamt, die een Beeldsnyder werd, en naderhand aan een der Duitsche Hoven geraakt is. Wat van de rest bekomen is weet ik niet.

Hy kwam te sterven in 't jaar 1678, en werd door zyn Konstbroeders begraven. Zyn Beeltenis staat in de Plaat A 2. En dus ging die groote Konstschilder, zyn rôl volspeelt hebbende schuil agter 'de Gordyn van zyne Grafzerk, die met dit Graf dicht pronken mag:

*Deze Steen dekt JAN STEEN,
Van de Konstenaars geen
Zoo geestig in 't schilderen;
Zyn Penceelkonst berucht,
Toont, hoe menschen de Tucht
Ontwent, steeds verwilderen.*

Thans zal noodig wezen, (by 't gene ik in 't be-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 27

begin van myn boek gezegt heb) den Lezer eens voor al te berigten, dat ik met myne wyze van fchryven geen toeleg heb om iemand door myn pen te fteken: maar heb de bedryven van myne Konftgenooten zodanig te boek geflagen als my daar ontrent uit onpartydige monden is verhaald, zonder tot de zaken door zugt of haat, iet af of toe te doen; en dus den raad van fommige neuswyze bedillers, welke wilden dat ik alle fouten en gebreken der Konftfchilders, die my in hunne levenswyze ontmoeten, over 't hoofd moest zien, en geen aantekening daar van houden (even als of zy alle onberispelyk geweest hadden) afgekeurt.

Ik befchryf de levensbedryven van menfchen, die van gelyken aart als hun eerfte Vader, hunne begeerten en genegentheid niet altyd met een *Kaperson* beftierden, maar fomwyl den toom los gaven, en by gevolg zoo goed en zoo kwaad, als ik de zelve bevind. Dus is my *van Mander*, wiens voetspoor ik volg, voorgegaan, die 't effens 't geen te pryzen en te laken was, in zyne Konftgenooten, heeft geboekt.

Die iemandts portret fchilderen wil, moet de eigen kenbare wezenstekken daar in opvolgen.

De Konftenaar doet hier ontrent fomwyl de geneigtheid van 't voorwerp wel wat ten gevalle; dog hoe meer hy zulks doet, en van de ware verbeeldings trekken afwykt, hoe min het verbeelde de ware beeltenis gelyken zal, en hoe meer hy de Konft te kort doet. Even dus zou ook van myne fchryfwyze, indien ik alle zwakheden en fouten, de bedilzugt ten geval, onaangemerkt liet, kunnen gezegt worden: dat de zelve in hare uitdrukkingen geen gelykheid haddè naar die per-
foo-

foonen welker naam boven aan gestelt is, inzonderheid wanneer de gedagtenissen der zelve levenswyze nog levendig in geheugen is, by menschen die met hun hebben verkeerten omgègaan; maar klaar ziende dat ik een voordagte inhouding in myn aanschryven gebruikte, reden vinden om mynen arbeid te veragten, of te bespotten; waar om wy dien raad verworpen en van de hand gewezen hebben.

Behalven dit, moet ons penwerk aangezien worden als een Historisch verhaal, waar in geen drift van bezwaarnis of verschooning ontrent eenig persoon gedult word, maar enkel en alleen een opregt verhaal: Want een Historyschryver zoo min de deugden van zyne Vyanden (gelyk meer gezeyt is) vermag te verzwigen, als de gebreken van zyn beste Vrienden. Flav. Josefus (schoon een Jood, en geslagen Vyand van de Romeinen) heeft de styfnekkigheid en oproerigen aart van de Joden in dien tyd, als Vespasianus hen in Jerusaleem belegert had, zoo wel, als den pryffelyken aart der Romeinen te boek geslagen, zonder dat dit hem voor een misslag aangetekent word. In tegendeel word hy daarom van elk geprezen.

Curtius heeft het leven van Alexander beschreven. Korn. Nepos de Griekse Veldoversten. Andere de Roomsche Keizers: dog alle hebben zy hun mislagen zoo wel als hunne vrome daden en dappere bedryven geboekt.

Het is billyk (zeit Polybius) dat een degelyk Man een Vriend is van zyn Vrienden, en van zyn Vaderland, en dat hy der zelve vyanden haat enz. Maar zoo haast hy den persoon van een Historyschryver heeft aangenomen, moet hy dit alles vergeten. Een Historyschryver moet dikwils welspreken van de
Vyan-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 29

Vyanden, en hun lof toe meten als het hunne daden verdienen; en zyn naastbestaanden bestraffen, of vergaten, wanneer zy mislagen begaan hebben. Timeus word van gemelden Polybius gestreept; om dat hy de kwade bedryven van Agathokles Tyran van Syrakuze, door zyn lasterzieken aart vervoert zynde, verhaalde met bittertheid en vergrooting, en melde zyn brave daden alleen met weinig woorden; Diergelyks zal my nooit kunnen aangetoont worden. In tegendeel zou het my smarten zoo my wierd aangewezen (anders als uit onkunde, dat verschoonlyk is) dat ik eenigen die buiten de palen van myn Vaderland geboren zyn, hunne verdiende laurieren niet toereikte.

Neuswyze bedillers, zyn al deze voorbeelden niet genoeg om u van het tegendeel te overtuigen, doorbladert den H. Bybel, daar zult gy geboekt vinden van Lot, dat hy was d'eenigste die om zyn vroomheid alleen uit al de Sodomyten voor den vuurigen toorn Gods wierd geborgen, en 't effens ook zyn bloedschande beschreven. Immers heeft Moses in zyne historische beschryving de zondige bedryven van zyn eigen stamgenooten niet verschoont. En de Euangelisten, welke het levensbedryf van den Heiland en zyne Apostelen beschryven, hebben die niet den yver van Petrus voor den opbouw van de Kerk, en teffens ook de verloochening van zyn Heer geboekt?

De bevindinge (om ons pleit te eindigen) doet ons zien, dat de geneigheden der Mensch en zoo wyd van elkander verschillen, als Oost en West. Sommigen beminnen alleen het Treurspel, anderen in 't geheel klugt. Dus dist de Schouburgh in 't gemeen van beids op.

Ons

Ons Schildersboek strekt meê tot een Schou-
burgh daar de geneigtheid haar keur in kan vin-
den. Is zy voor het geen potfig of vrolyk is, zy
kan de Treurgevallen overflaan. Is zy alleen tot
treurstof gezint, zy kan 't vrolyk bedryf afwen-
den; dus zulken welke gebreken onderhavig
geweest zyn, over 't hoofd zien, en van alle deug-
delyke bedryven zig een vast geheugen inprenten.
Dog die van een leerbegerigen aart zyn spiegelen
zig in die beide: en al van ouds af heeftmen de
bedryven der voorledenen gehouden tot Spiegels
van de tegenwoordigen. *De eene Mensch* (zei-
de Solon) *is een spiegel van den anderen.* Dus
dunkt my dat ik 't pleit voor myne schryfwyze
genoegzaam heb voldongen.

Zoo even te voren zagen wy de wezens der
aanschouwers, wanneer wy het potfig levensbe-
dryf van Jan Steen ten Toneel voerden, zig ont-
fronzen, en om het kluchtspel kokermuilen: thans
zullen de neergetrokken winkbraven op het ver-
toonnen van dit volgende Treurgeval de voorhoof-
den kreuken.

In wat jaar de ongelukkige Beeld- en Histo-
ryfchilder JAN LINSEN geboren is weet ik
niet, maar alleen dat hy tot Hoorn woonde;
wanneer hem het ongeval in 't jaar 1635 (waar
van wy straks zullen melden) ontmoette. *Daar gaat*
(zei de spreuk) *nooit ongeluk alleen.* En als een
man voor 't ongeluk geboren is, volgt d'een ramp
d'ander op de hielen gelyk de schaduw het beeld na.

Na dat hy door zig naarstig in de Konst te oef-
fenen, zo veer gekomen was dat hy zig zelf (als
men zeit) bedroopen konde trok hy naar Rome,
om zyn Konst voort naar brave voorbeelden te oeffe-
nen.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 31

nen. Hy in Italiën te ſcheep gegaan, om, ik weet niet waar heen, te ſtevenen word op Zee van de Moren genomen, op hun kuſt aangezet, en moedernaakt uitgeſchut, voor hun opperhoofd gebragt, dog behield door een zeltzaam voorval zyn leven, en raakte weg, waar van hy t'huis gekomen een ſchildery heeft opgeſtelt, die zeer fraai is. Dus ſchryft my de Konſtſchilder Johannes Bronkhorſt van Hoorn in een Brief van den 18 Mey 1718, ook dat dit zelve ſtuk thans nog in wezen is, en te zien by den Heer Adriaan Beverwyk tot Hoorn, gelyk nog andere ſtukken; om hun Konſt, en bevallige wyze van ſchilderen waard om te bezien.

JAN LINSEN, om nu zyn laaſte ongeval te melden, zit te Hoorn in een herberg te ſpelen, en aan den winnenden kant zynde, begint zyn makker eerſt om zyn verlies te morren, en eindelyk te zeggen: *Ik ſteekje ſtraks met een mes in je huidt*, daar JAN LINSEN om lachte geen achterdogt van eenig kwaad hebbende, aangezien zy altyds goede vrienden geweest hadden, en zeide: *ja ſteek in myn gat*, waar op de ander onder de tafel door hem verradelyk den doodſteek geeft, waar op hy ter aarde viel, zeggende met beſtorvelippen: *dat hy verradelyk vermoort was van dien by lief bad, maar dat hy 't hem vergaf*, waar na hy den geest gaf, en dus ongelukkig zyn leven eindigde.

*Gelyk een Lantman opgewekt
Door zorg die hem tot wekker ſtrekt,
Wanneer de tyd van planten, zaaijen,
Of 't rype goutgeel graan te maaijen,
Voor handen is: hy ziet naar 't Ooſt,*

Als

*Als 't daglicht pas door 't nachtzwerk blooft;
Om, als de dag begint te lichten,
Zyn werk met yver te verrichten:*

zoo vond ik my ook door zorg gewekt, wanneer het tydig was, en by andere Konstschilders op het zelve jaar, sommige levensbeschryvingen hunner tydgenooten moesten toegedaan worden, waar toe de hoop van noodige berichten te zullen bekomen, my telkens met verlangen dede uitzien, tot dat ik verlichting, in dingen die met een twyfelagtige duisterheid benevelt waren, verkreeg. Maar gelyk ook dikwils gebeurt dat de Oosterkim met zware dampen betrokken, belet dat de Zon zig niet op haren tyd in den Oceaan spiegelt: zoo is 't ook meer als eens gebeurt dat de noodige berichten door 't verloop van jaren en vergetenheid bewolkt, op den rechten tyd aan ons niet verschenen, om de zelve te boeken, gelyk het dus met de tegenwoordige levensbeschryving van GERARD TER BURG gelegen is, die geplaatst moettende geweest zyn op 't jaar 1618, my, nu wy reeds met drukken al gevordert zyn tot het jaar 1635, eerst zyn ter hand gekomen. Zoo is 't ook met den geboortetyd van *Gabriel Metz*. Wat nood was 't dat wy buitenstyds maar kregen 't geen ons gebreekt? Maar wat raad? *van Mander* heeft het zo wel als ik moeten getrooft zyn.

In de levensbeschryving van Gerard Dou is niet geboekt, dat hy d'eer gehad heeft dat Karel de tweede Koning van Engeland, hebbende groot gevallen in zyne penceelkonst, hem aan zyn Hof ontbood; dog hy vond reden om zulks te weigeren, om dat het woelig hofleven met zyn stillen aart niet overeenkwam, of om dat zyn vrienden
hem

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 33

hem zulks afrieden, daar men de blyken van ziet,
in dit onderstaande vaers:

*Hoe Do uw! zal Stuart u de Vuurbaak der pencee-
len,*

*Naar Witbal sleepen, ai gaa niet naar Karels Hof
Verkoop uw vryheid niet voor rook, voor wind en stof,
Wie 's Vorsten gunst zoekt, moet voor slaaf en vleyer
speelen.*

Ook waar het noodig geweest, dat wy dit onderstaande Vaersje tot roem van 's mans Konst in zyn levensbeschryving hadden te pas gebragt, waar in de Dichter hem toespreekende dus zegt, op 't zien van een Pourtret van J. Lievensz. den Ouden.

*Is dit maar doodverw, LIEVENS, hoe!
Het leven tintelt in uw strecken,
Ey doe 'er niet een trek meer toe,
Of 't Beeld zal licht om zitgeld spreken,
En zweeren dat de Schildery,
SILVESTER is, en by Copy.*

Maar wie kan alleen zoo veel, als velen tezamen weten? overzulks is 't ydel my daar over te kwellen. Waar 't anders, daar zou geen gelegendheit geweest hebben tot eenig naaverhaal: 't geen my 'egter nog al welkom is, schoon het te ontyde komt; om dat de Lezer 't zelve in zyn geheugen met het voorige gemelde van Ger. Dou en Jan Lievensz, kan samschakelen. Maar licht word my dit (hoe onschuldig) nog wel voor een misflag aangevreven, gelyk my gebeurt is over het schryven van *Napels in Sicilien* in myn eer-

ste Boek pag. 278 reg. 1., daar zeker opmerker my dus over schryft: *Napels heb ik in Sicilien niet kunnen naspooren, maar wel Neapolis, een gedeelte van de oude Stad Surakuse, by Cluverius in Sicilia Antiqua.* Daar dit alleen een drukfout is, en voor *in*, en moest staan. Zie hoe naau weet men thans te ziften.

Om nu voort te gaan met GERARD TERBURG van wien wy aanvang gemaakt hebben; hy is geboren te Zwol in Overyffel in 't jaar 1608. Hy gesproten uit een oud geacht geslacht, en wel opgevoed, bezat veel verstand. Ook was hem de Konstgodes van jongs af aan gunstig. Zyn Vader die een braaf Schilder was en vele jaren te Rome zyn Konst goeoffent had, is zyn eerste onderwyzer in zyn jeugt geweest. Hy heeft ook nog naderhand tot Haarlem by een Schilder gewoont, maar hoe genaamt weet ik niet. Maar wel, dat toen hy op eigen wieken kon dryven, hy reislustig was, en vremde landen heeft bezogt, als Duitsland, Italie, Engeland, Vrankryk, Spanje en de Nederlanden, daar hy allerwegen stalen van zyns penceels vermogen gelaten heeft. In 't jaar 1648 ging hy naar Munster op de Vredehandeling, daar hy ten eersten kennis maakte met den Schilder van den Graaf van *Pignorando*. Deze die door het gerugt wist dat hy een groot Meester in de Konst was deed hem vrientschap, te meer om dat hy een stuk schildery onder handen had voor gemelden Graaf, verbeeldende de kruiffiging van Christus, daar hy naar zyn zin niet meê te recht konde komen. Des hy aan onzen TERBURG verzogt, hem daar aan de behulpzame hand te leenen, 't geen hy deed. 'T zelve voltooit zynde liet hy 't den Graaf zien, die groot gevallen daar in had, maar

maar 't effens hem ook opstreed dat hy 't niet alleen gemaakt had, 't geen hy eindelyk bekende. De Graaf belaste hem dien Meester by hem te brengen, dat hy (hoe noode) deed. TERBURG werd straks verzogt of hy zyn poutret wilde schilderen, 't geen hy ten eersten bewilligde, voorziende dat zyn fortuin hier uit stond geboren te worden.

'T lust ons een geestig voorval tusschen dezen Graaf en hem, als hy zyn beeltenis schilderde, te verhalen.

De bevinding heeft ons doen zien dat sommige Konstschilders zig onder het schilderen zoodanig iets aangewent hadden, dat zy zig daar van niet konden ontdoen. *Gilliam Bauer* sprak onder 't schilderen hard op (zelf niet bemerkende dat hy zulks deed) tegens het voorwerp (schoon roerloos) dat hy voor zig had om na te schilderen: en de klugtige *Bamboots* krulde zyn knevels gestadig op onder 't schilderen. Onze TERBURG fluite met zyn mond 't een of ander deuntje, wanneer hy met yver iets deed. Als de Graaf dan d'eerste maal voor hem zat om geschildert te worden, en hy met grooten yver bezig zynde naar ouder gewoonte een deuntje begon te fluiten, nam de Graaf dit in 't eerst, als onvoeglyk in tegenwoordigheid van zulk een grootmoedig Prins, euvel op, en rees van zyn plaats daar hy zat; om heen te gaan: maar als TERBURG zyn mislag bemerkende zig verschoonde met zeggen: Dat hy zulks gewoon was te doen zonder dat hy 't zelf wist, wanneer 't penceelwerk voorspoedig en naar zyn zin voortging. Hier op ging de Graaf weer zitten, en zeide al lachende: *Fluit dan maar voort.*

Dit pourtret, waar toe hy inzonderheid zyn vlyt aangewend had, en het geen wel gelukt was, gaf hem niet alleen gelegenheid om nog andere meer voor den Graaf te schilderen, maar ook alle de Ambassadeurs, welke op den Vredehandel byeen gekomen waren. Deze pourtretten werden byzonder geprezen, en elk van de Heeren, inzonderheid gemelde Graaf, had zulk groot genoegen daar in, dat hy niet afliet van hem te sporen door beloften van groote voordeelen, om met hem naar Spanje te gaan, gelyk hy deed. Daar gekomen zynde schilderde hy de Beeltenis des Koningsen van velen der grootsten van 't Hof met groot genoegen. Waaron de Koning hem Ridder sloeg, en een gouden keten met een Medalje, waar op de Beeltenis des Konings gestempelt was, een Degen, en een paar zilvere sporen te schenk gaf. Ook schilderde hy vele van de eerste Hofdames en andere gegoede luiden, die op zyn vleijend penceel verslingert hem voor altyd daar aan werk zouden geholpen hebben: maar hy bleef daar niet veel jaren; aangezien hy zig door zyn welleventheid te veel naar der Spanjaarden zin (die straks agterdenkende en minyverende zyn) wist in de gonst van de Dames te dringen. Zoo datze hem daar voor wel een vyg zouden gegeven hebben, om aan te bersten. Hier van gewaarschouwt zynde *pakte hy* (als het spreekwoord zeit) *straks zyn biezen*, en vertrok in aller yl van Madrid naar Engeland, daar hy met zyn penceelkonst breed stond, gunst, en veel geld won; zulks hy, toen hy naar Vrankryk wilde overschepen, zyn gout (wetende dat volgens de rechten van Engeland de Commisen op den uitvoer van 't geld passen) in zyn laarzen wegstopte, welke hy voordagtig beslikt en ongezien ge-

gemaakt had, op dat 'er het oog niet op vallen zou. En dus kwam hy 'er beter af als Erasmus van Rotterdam in den tyd van Koning Henrik den agtsten; want hem werd al zyn geld afgenomen.

In Vrankryk zynde schilderde hy verscheiden pourtretten van vermogende luiden, ook eenige Kabinetstukjes. En dus eenige jaren buiten 's lands geweest hebbende, kwam hy weder naar Overyffel zyn geboorteland, en zette zig te Deventer ter neer, daar hy een Nicht van hem trouwde dog geen kinderen by haar kreeg. Hier was hy door zyn hups gedrag en Konst by aile Grooten in aanzien, gelyk hy ook vele jaren in de Vroedschap van Deventer gezeten heeft, tot dat hem de Dood in 't jaar 1681 het drie ent seventigste zyns ouderdoms daar uit wegrukte. Zyn Lyk werd naar Zwol zyn geboortestad gebragt, en met statie begraven.

In 't jaar 1672 als de Stad Deventer door de beschanfingen voor den aanvalder Vyanden wierd versterkt, en Willem de III. Prins van Oranje daar tegenwoordig was, verzogten de Borgermeesters en Raden dier Stad zyn beeltenis tot gedachtenis te mogen hebben. De Prins antwoordde hen, dat daar geen gelegenheid toe was; maar dat hy door *Netscher* was geschildert, en hun daar van een namaakzel zoude laten toekomen. Dog zy bedankten den Prins daar voor, en zeiden: Dat zy den Meester van *Netscher* gereed aan de hand hadden. Zyn Hoogheid bewilligde hier toe, schoon hy in dien troebelyd weinig uren konde uitbreken om te zitten: des moest TERBURG dit voor de eerste reis waarnemen als de Prins over tafel zat, en naderhand op zyn schildervertrek voltoojen. Dog dit pourtretje werd door een

Borgermeester zoo wel bewaart en dicht opgesloten, dat het naderhand, wanneer het te voorschyn gebragt werd, als overtaand schein, en bedorven was.

Naderhand werd hy verzogt om de beeltenis van den Prins andermaal te schilderen, maar maakte voor beding dat zyn Hoogheid daar acht uren voor zitten moest. Maar dit zitten ging zoo wel niet als TERBURG wel gewilt had, daar hy den Prins een geestige streek over gaf, als uit het verhaal blyken zal.

De Prins ging dan zitten; maar alzo dien langen tyd hem verdroot hield hy niet af van den Schilder, dan dit, dan weer dat te vragen. En bewust dat hy in Spanje niet weinig de rol van den verliefden Minnaar gespeelt had, vraagde, hoe veel Matressen hy te Madrid wel gehad had. Kan zyn Hoogheid, antwoorde hy, my wel zeggen hoe veel Meeren hy bereiden heeft? ik heb dat niet onthouden om dat het buiten tel is, antwoorde de Prins. Even zoomin vervolgde TERBURG hier op, kan ik het u ook omtrent myn Matressen zeggen.

Naderhand begon de Prins al weer wat anders op het tapyt te brengen. *De tyd lengt 'er niet mee* zeit het spreekwoord. Onder andere vraagde hy onzen Ridder, of hy ook den Koning van Spanje geschildert had, ja antwoorde hy: maar die zat ook zoo gekkelyk. Hoe, zei de Prins vergelykt gy de Koning by een gek? wel ja, antwoorde TERBURG, is dat niet gek, als men uitgeschildert wil wezen, datmen dan niet stil zit. De Prins die wel voelde dat dit een dubbele steek, en de schilder een potfige knaap was, zat van dien tyd af vry stilder, tot dat, hy dagt dat de bedongen

uu-

uuren verloopen waren, wanneer hy opstond. Dit viel voor aan 't Huis van den Opperfchout Terburg, Neef van onzen Schilder, die een Man was die veel verftand bezat, en waar van de Prins van Oranje veel werk maakte, by wien hy ook altyd t'huis lag als hy te Deventer kwam.

TERBURG vleide den Prins om voor 't laaft nog eens voor zyn pourtret te zitten, maar hy wilde daar niet aan, zeggende: dat hy dan in den Haag moest komen. Hy beducht dat 'er met het laaftste fchilderen iets van de wezentheid (gelyk fomwyl met dikwerf overschilderen gebeurt) mogt uitraken, maakte een evengelyke kopy naar het eerfte en nam dat meê naar den Haag.

De Prins zat dan eindelyk nog eens voor het zelve en had 'er zulk welgevallen in dat hy zyn Zegel daar op drukte en het zelve belaste voort op te maken. Dus behield onze Schilder (zonder voorbedachten toeleg) het egte afbeeldzel van den Prins, het geen hy naderhand aan een Heer van Amftterdam voor een fraaije Koets verruilde, die hy zedert tot zyn gebruik hielt.

Hy wift door zyn Konftpenceel niet alleen de vaste wezenftrekken, en den ganschen zwier levendig na te bootfen, maar ook de bekleedingen, en byzondere ftoffen naar hun aart, dog boven al het wit Satyn zoo natuurlyk, dun en konftig te fchilderen, dat het waarlyk Satyn fcheen te wezen, waar om hy het zelve ook menigwerf in zyne Konftftukken te pas bragt.

Onder de menigvuldige en uitvoerig gefchilderde Pourtretten word inzonderheid geprezen, dat van Juffr. *Kornelia Bikker*, daar *Jan Vos* dit vierregelig Vaersje op maakte:

*Dus toont TERBURG de schets van 't puikstaal der
KORNELIEN.*

*Haar aanzicht is geciert met Bloetkraal, Rooz', en
Lelien.*

*Zoo blinkt zy in haar jeugt, door zyn bezielde stree-
ken.*

*Wie dat haar oud wil zien, die moet haar hooren
spreeken.*

Dog onder alle zyne beruchte penceelwerken munt uit het Konststuk van de Munstersche Vredehandeling, waar in alle de Beeltenissen der Edelen en Heeren die by 't sluiten van den Vrede tegenwoordig waren, naar 't leven staan afgebeeld. Voor dit Konststuk eiste hy 6000 gulden, maar alzoó hem daar minder voor geboden wierd heeft hy 't behouden, en het beruist thans nog te Deventer by de Heer Rentmeester Terburg. Hy heeft zig zelve daar in onder de toekykers afgemaalt, 't geen hem byzonder wel gelykt; en van gemelde stuk gaat een konstig gesneden print uit, die by de beminnaars van papierkonst in waarde gehouden word, gelyk zyn penceelkonst, die men in de braafste Kabinetten in Holland vind.

Zyn Beeltenis konstig door hem zelf naar 't leven geschildert my toegezonden van Zwol, ver-
toonen wy door 't graveerstaal gevolgt in de Plaat
B. 3.

Nevens hem verschynt ten Toneel de ver-
maarde Moderne gezelschapschilder GABRIEL
METZU. Het is ons leet dat wy zoo weinig
in opzigt van zyne levenswyze weten te zeggen.
Want al wat wy daar van weten, is dat hy tot
Lei-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 41.

Leiden is geboren in 't jaar 1615. Meer hebben wy niet kunnen opspeuren, waarom wy hem by zyn tydgenoot hebben geplaatst: daar zyne Beeltenis zig in de Plaat B 4. nevens G. Terburg doet zien.

De Konstlievende Heer Jan de Wolf heeft een Konststuk van M E T Z U gehad, en wel het grootste en woeligste dat ik ooit van hem gezien heb, verbeeldende een Kraambezoek van Juffrouwen en Heeren. Dit stuk was zoo fraai van schikking, zoo geestig los en konstig geteekent, 't naakt zoo zagt smeltende, kragtig en helder, en de verscheiden stoffen en satynen, zoo dun geschildert, en natuurlyk geplooit, dat het een lust was om aan te schouwen. Daar benevens was aan de byzondere wyze van staan en buiging der beelden, zoo als zy malkander bejegenen klaar te zien, wat elk zeggen wilde. Over zulks heb ik my altyd verwondert, dat gemelde Heer zig daar van kon ontdoen.

Thans is 'er in den Haag, in 't Kabinet vanden Konstlievenden Heer Joh. van Schuilenburg, een Konststuk, meê in zyn besten tyd geschildert, verbeeldende een Juffrouw, die haar handen wast boven een zilvere lamperschotel, welke van een Dienstmeid word opgehouden, terwyl een Heer ter kamerdeur inkomende, zig voor haar buigt.

De Konstminnende Heer Hieron. Tonneman heeft een klein stukje, maar op 't allerkonstigst geschildert en geteekent, verbeeldende een Vrouwtje dat de luit stelt. Het Vrouwe troonetje, behalve dat het een schoon leven is, is ook schoon, dun, uitvoerig en kragtig geschildert; dus ook de hantjes, die, al hadze *van Dyk* geschildert, niet konstiger konden wezen. Het Fluweele jak-

je gevoerd met wit bont, 't fatyne rokje, het mans beeld, de hond, en verder stilleven dat zig daar by vertoont, is elk naar zyn aart trots de natuur uitgewerkt.

Veeltyds heeft hy ook geschildert een Vrouwtje dat uitfalt, met Groente, Fruit, Vis, Vogels, of viervoetig wilt, en een Dienstmaagt die te markt komt. Onder deze foort van stukjes, welke doorgaans niet groot zyn, vint men 'er die zoo natuurlyk uitvoerig en konstig naar 't leven gevolgt zyn, dat het een lust is om te zien: of ook wel een ingezigt tot eenig schildervertrek of teekenschool, voor aan met pleisterbeeltjes, schildergereedschappen, losse printen, konstboeken, en wat verder onder het stilleven getelt word by een geschikt, 't geen hy alles naar 't leven schilderde.

Hy was een Man van pryffelyk gedrag, en stierf tot Amsterdam daer hy wel den meesten tyd van zyn leven gewoont heeft. Hy werd van den steen gesneden, op de middag van zyn leven 1658 oud 43jaar.

JOHANNES SPILBERG is geboren te Duffeldorp in 't jaar 1619, op den 30sten van Grasmaand.

Zyn Vader was een konstig schilder in Olyverf en op Glas, en is vele jaren in dienst geweest van zyn Doorluchtigheid Hertog Jan Vorst van Gulik en Berg. Naderhand by den Hertog Wolfgang Wilhem, en Raadsverwanter der Stad Duffeldorp. Zyn Oom Grabriel Spilberg was schilder van den Koning van Spanjen.

Na dat hy zig in de Latynsche en andere talen had geoeffent, begaf hy zig tot de penceelkonst, waar in hy door zyn vernuft en vlyt zoodanig vorderde, dat de Hertog Wolfgang Wilhem daar

daar groot behagen in nam; en willende hem dienst bewyzen, een brief fchreef met eigen hand aan Rubbens (voor wiens konft hy groote agting had) waar in hy hem de zorg over den Jongeling aan beval. En hy zont hem met den zelve naar Antwerpen: maar hy hoorde, op weg zynde, dat Rubbens overleden was. Des wende hy zyn reis naar Amsterdam, en tot den berugten Govert Flink, onder wien hy zeven jaren agter een de Konft geoeffent heeft, makende onder opzigt van zyn meester verfcheiden brave ftukken zoo Historien als Pourtretten, waar door hy naam kreeg en reden vond om daar te blyven wonen, daar hy zig ook in Huwlyk begaf met Maria Fis, in 't jaar 1694 op den 20 van Hooimaand, by welke hy 2 Zoons en 3 Dochters gehad heeft.

In dien tyd werden de Borgermeesters van Amsterdam voornemens een groot ftuk, en daar in een bende Schutters, waar van de Borgermeester vander Pol hopman was, te laten fchilderen. Hier toe werden verfcheiden meesters uitgekeurt om een model daar van te maken. Onze fchilder was ook een van hun, dog zyn model beviel hun zoo wel, dat zy hem dit werk aan bestelden, 't welk hy met roem volbragt, waar om hy ook boven zyn bedongen loon, nog een prefent kreeg. Dit ftuk is thans nog te zien tot Amsterdam in den Doele, op de Singel.

Zoo haast zyn roem zig verfpreade werd hy van Hertog Wolfgang Wilhem tot Hoffchilder be-roepen. Daar gekomen, fchilderde hy het pour-tret van den Vorft, zyn gemalin Katarina Charlotte Hartogin van Zweybruggen/ de Paltsgraaf Filip Wilhem, zyn gemalin, de Dochter des Konings van Polen en, andere groote van 't Hof, met
veel

veel genoeg; zulks hem ook van de Vorsten goude Medaljes, en andere geschenken, als ook hun genegenheid geoffert wierden.

Ter zelve tyd werd hy van den Vorst, met den Veltmarschalk naar Keulen gezonden, om de beeltenis der *Frede* van *Furstenberg* te malen, daar hy een groot geschenk voor kreeg.

Na de dood van den Vorst trok hy met 'er woon naar Amsterdam. Maar 't leed niet lang of de Paltsgraaf Filip Wilhem kwam in des overledens plaats, en beriep hem tot zyn Hoffschilder.

Daar gekomen heeft hy den Vorst en zyn Gemalin, andermaal ook de Princen en Princeffen verscheiden malen geschildert, inzonderheid de oudste Dochter voor den Keizer, die ook met de zelve trouwde. Ook schilderde hy in dien tyd den Keurvorst van Brandenburg, die zulk bevallen daar in had, dat hy hem verzogt aan zyn Hof te komen, maar hy weigerde zulks.

Hy heeft ook in dienst zynde van den Vorst verscheiden Altaarstukken geschildert, te Duffeldorp te zien by de Kruisbroeders, en te Benraet, op 't slot te Amsfort.

Toen de Keurvorst uit zyn land naar Polen vertrok, maakte onze schilder zyn begonnen stukken af, en vertrok weder met Vrouw en Kinderen naar Amsterdam.

Eenige jaren daar na werd de Keurprins van de Palts Johan Wilhem in bestuur gezet. Deze ontboot straks onzen *SPILBERG*, voor wien hy van jongs af veel genegenheid had. Voor deze heeft hy verscheiden Historystukken, als ook een groot Altaarstuk geschildert, 't geen te Roermont in de Kerk geplaatst is. Ook heeft hy het gansche levensbedryf van Hercules ruim levensgrootte kon-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 45

konstig gefchildert, te zien op 't slot te Duffeldorp.

Dit Konftwerk voltooit, gelafte hem de Vorft het leven van Chrifthus in 't groot te fchilderen: maar de nydige dood zyn roem niet langer konnende dulden, fleekte hem (verfcheiden ftukken al voltooit zynde) in zyn twee- en-zeventigfte jaar in 't graf, op den 10 van Oegftmaand, in 't jaar 1690.

Hy had een Dochter Adriana genaamt, geboren tot Amsterdam op den 5den van Wintermaand 1650. Deze heeft hy, ziende dat zy van natuur tot de Konft genegen was, van jongs af aan in de teeken- en fchilderkonft onderwezen. Zy teekende konstig in *Poftil*, of met *Krion* naar 't leven, ook uitvoerig in Olyverf, en heeft veel roem daar door verkregen. Deze liet hy tot Amsterdam by zyn Vrouw, als hy de laaftemaal naar 't Paltfifch Hof vertrok, daar hy zyn huishouwen wilde houden, en af en aan reizende zyn zaken voor den Vorft verrigten.

De Keurvorftin, als zy met roem van zyn Dochters Konft hoorde fpreken, vergde hem die te ontbieden; dog alzoó die niet van haar Moeder wilde gaan, die zy byzonder lief had, gelafte de Vorft hem naar Amsterdam te gaan, zyn huishouwen daar op te breken, en met Vrouw en Kinderen aan 't Hof te komen wonen, aanbiedende niet alleen de reiskoften te vergoeden, maar gaf hem ook een goude Medalje meê, ten present voor zyn Dochter; om haar aan te lokken, en van zyn gunft te verzekeren. Dit was in 't jaar 1681.

Zy aan 't Hof zynde had veel aanzoek tot trouwen: dog haar Vader bedugt dat al de voort-

voortgang in de Konst, die zy door haar vlyt gemaakt had, door huisselyke bezigheid, wanneer zy kwam te trouwen, zou verydelt werden, nam vast voor, haar aan niemant dan een schilder te geven, gelyk zy ook naderhand te Duffeldorp getrouwt is met den braven Konstschilder WILHELM BREEKVELT, in 't jaar 1684. dog deze kwam naa 't verloop van 3 jaren, na dat zy 3 Zonen by hem gewonnen had, in 't jaar 1687 oud 29 jaren, te sterven; en na dat zy 11 jaren Weduw geweest was, te Duffeldorp in Wintermaand van 't jaar 1697. weder te trouwen met den braven Konstschilder Eglon vander Neer, Raad en Kabinet schilder des Keurvorsts van de Palts Johan Wilhem.

Eindelyk moet ik nog tot roem van Spilberg zeggen: dat ik een stuk met levensgroote beelden van hem heb gezien, verbeeldende de Zang- en Speelkonst, 't welk kragtig, stout, braaf geteekent, en natuurlyk geschildert was, zwemende in penceelbehandeling naar H. Terbrugge.

Nu brengen wy eenige Konstschilders ten Tooneel, wier geboortetyd wy niet recht weten, maar die naar giffing tot dezen tyd behoren, als JAN HAKKERT, wiens geboorteplaats ik ook niet weet. Dan naar sommiger zeggen zou hy een Amsterdammer wezen.

Van hem ziet men veel fraaije geschilderde Landschappen, inzonderheid vremde gezigten van Bergspelonken, en geestige grotten, die hy meest alle in Zwitserland naar 't leven heeft afgeteekent. 'T gebeurde dat hy van sommige Bergwerkers in zulke eenzame en afgescheiden hoeken en spelonken gevonden wierd, bezig met iets af te schetsen. Deze onbewust wat die krabbelingen en schet-

fchetfingen op het papier te beduiden hadden, zagen het aan voor tooverteekens, en hem voor een Toovenaar, en dreven hem van daar weg. Maar terftond werd hy van hun weer om een anderen hoek gezien en weg gejaagt. Dit gefchiede op verfcheiden tyden. Onderentuffchen werd dit onder dien onwetenden hoop verfpreit: waar van de een zeide: hy had hem hier, een ander daar gezien, verbeeldende zig vaft dat het een * Toovenaar was, (aangezien die landaard nog heden met dit bygeloof befmet is) die daar omftreeks kwam waren. Des befloten zy te famen hem, als zy hem weer vonden, op te vangen, en in de naafte Stad voor den Rechter te ftellen, gelyk gefchiede. 'T geval wilde nu, als zy hem ter Stad inbragten, dat de Hoofdschout (by wien HAKKERT wel bekend was) hun op ftraat ontmoette. Deze hem dus met touwen geknevèlt ziende,

* *Toovery*. Dat dit bygeloof, daar men al voor vele jaren in Nederland, inzonderheid door *Balth. Bekkers* fchryven van ontheft is, nog in dien oord ftant grypt, blykt hier uit: dat naau twintig jaren geleden nog twee Vrouwsperfoonen, die van tooveryen befchuldigt werden, uit Duitsland hier te land, en tot Oudewater (welk van oude tyden af met dat voorrecht begunftigt is) kwamen, om zig te laten wegen, gelyk gefchiede, en gingen met een vrykeurbrief, van den Waagmeester, daar toe gefteft, met eigen hand onderteekent, weer te rug naar haar land. De wyze hoe dit gefchiet is dus. De befchuldigde gaat in een vertrek, daar toe afgezondert, daar een fchaal, een ftuk gewigt ter zwaarte van 10 ponden, en een lang wit hemdis. Hier ontkleeden zy zig moeder naakt, en ftolpen dit hemd of witte ftolp, over 't hoofd aan, en treden dus op bloote voeten in de fchaal, daar de tegenwigt tegens over gefteft word. Ik geloof dat dit gewigt nooit een befchuldigde op gehaald heeft; maar dat de oudtydze beftierders van deze landen (wanneer zy beter wiften) hier door alleen dit bygeloof hebben getragt te verydelen.

de, en goed duits spreken konnende, vraagde hem naar de oorzaak, die hy zeide niet te weten. Waar op hy die genen vraagde die hem gevangen leyden, welke aan hem tot antwoord gaven: Dat zy vermoeden hadden dat hy een Toovenaar was, om zulke en zulke reden; waar uit bleek dat hun vermoeden buiten grond was, en zy hem buiten schult gevat hadden, 't geen hy hun beduide, zulks hy van zyn banden ontslaakt wierd, en de Hoofdschout naderhand zig niet konde onthouden van lachen, als hy hem maar ontmoette of aanzag, herdenkende dit geestige voorval.

HAKKERT weder in Hoiland gekomen heeft het dikwils in gezelschap zynde uit klugt vertelt. Hy hield veel vriendschap en kennis met Adr. van den Velde, die vele van zyne beste geschilderde landschappen en teekeningen met Beeldjes en Beesjes gestoffeert heeft.

Diergelyk een geval, als even verhaald is, gebeurde den Konstschilders THEODOOR WILKENS van Amsterdam, en HENDRIK VAN LINT, Landschapschilder van Antwerpen in 't jaar 1711. Deze meer gewoon op sommige tyden des jaars eenige weken zig buiten Rome met teekenen naar bouwvallige Paleizen, Rotsen, Bergen en geestige Landgezigten bezig te houden; om zig door deze uitspanningen te verlustigen: hadden zig begeven tot *Ronsieglone* 42. Italiaansche mylen buiten Rome 't geen zy ten voorwerp verkozen om af te teekenen aan dien kant van de oude Stad, die bouwvallig en op een Rots gelegen hun teekenagtig voorkwam.

De tekenaars zetten zig op een bekwamen afstand neer, met hunne *Portefolien*, en *Kapersol* boven hun hoofd voor 't steken van de Zon. Zy waren
vast

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 49

vaft bezig om de voorwerpen met toetsen in hun ruim beflag af te fchetfen als zy van de genen begluurt werden, die kort by henaan de wasbakken, die onder aan den Berg by 't water ftonden, af en aan naar de Stad gingen, en daar het kwaad vermoede dat zy hadden verspreiden; waar op ftraks een menigte van menfchen zig op de oude en nieuwe veftingen deed zien, die in grooter getal aangroeyden, zonder dat onze Teekenaars weeten of ramen konden wat zulx te beduiden had, als dat het uit nieuwsgierigheid (wyl zelden ymant van de Roomers zoo veer af ging teekenen) gefchiede. Wat gebeurt 'er? Een Huis dat dicht aan den wal ftond stort in, en kuitelt van de rots met groot gedruis naar beneden, waar door nog een mulders huisje dat aan den gemeenen weg ftond befchadigt werd. Dit verfterkte te meer hun dwaze verbeelding, hun door gemelde aanbengers ingeboezemt dat zy Toovenaars waren die door de kragt der tooverletteren en bezweringen hun Stad tragten te verdelgen, waar op al het Volk als in eenen oloop uit de Stad naar hen toe zette, fcheldende en razende op hen, als wilden zy hunne Stad door tooverkonft en bezweringen omwerpen en de Inwoonders verwoeften, nemende dit onverwagte inftorten van gemelde Huis tot hun voordeel zeggende: Dat het geen wonder was dat het zelve neerftortte; aangezien die oude muragien de kragt der Duiveltjes indringende tuffchen de voegen der fteenen niet wederftaan konden. En 't was hun behout dat

WILKENS, VAN LINT, die het op een loopen wilde ftellen, zulks afried, en hungeluk dat de Gerechts-Dienaars meê onder den drom des Volks ter Stad uitgelopen de handen aan hun

floegen, en dus de woede des Volks beletten. Deze bragten hen gevangen ter Stad in over het marktplein, 't welk grimmelde van Volk dat hun nafschrœude, Toovenaars Toovenaars, tot het huis van den *Gouverneur* dier plaats; voor wien zy haast hun onschult deden blyken, en zien dat het bygeloof de grond tot dusdanigen oproer geleit had; Waar op zy werden vry verklaart, en de oproerigen gestilt, dog niet zoo of hun wierd (wanneer zy den volgenden dag met een *post Chaise* uit hun Herberg vertrokken) van velen Toovenaars, Toovenaars, nageroepen.

Hier aan volgt de brave poutret en gezelschap-schilder PIETER VAN ANRAAT. Deze was een Nederlander van geboorte, maar van wat Stad weet ik niet, nog ook in wat jaar hy geboren is. Hy was een potsige knaap, en be-minde inzonderheid de Rymoeffening van Jan van-der Veen, om welke reden hy veel omgang met hem hield, gelyk hy ook (om den bant van vrient-schap des te raffer te vinden) naderhand deszelfs Dochter getrouwt heeft, met welke hy, nevens verscheiden Kinderen in 't jaar 1672 tot Amster-dam kwam wonen, daar hy de Regenten van 't Huiszittenhuis op de Breefstraat in een stuk ge-schildert heeft, 't geen byzonder word geprezen, maar waar hy 't federt vervaren is weet ik niet.

DE BAKKER ('t is onbedenkelyk dat des mans Konstwerken niet bekend zyn, of hy moet zig buitens lands onthouden hebben om dat hy in zyn Vaderland geen begunstigers vont) is een groot meester geweest: van dezen heb ik een Konststuk gezien, verbeeldende het laat-ste Oordeel daar veele naakte Vrouwen en Man-nen beelden in kwamen, de voorste een en een hal-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 51

halve span groot, waren zoo Konstig geteekent en kragtig gefchildert als KORN. KORNELISZ VAN HAERLEM ooit gemaakt heeft, en die kleinder waren hoefden voor ROTTENHAMER in Konft niet te wyken.

My is ook in handen gekomen een ftukje van V. GEEL, waar in verbeeld was een minne met een kindje op den schoot, waar nevensaan stond de Moeder met een rood fulp jakje met wit bont geestig om 't lyf geflingert, en een geel fatyn rokje dun gefchildert en natuurlyk geplooit, fpeelende met het kindje, even als wilde zy het door een kol fuiker aflokken van de minne. Of deze een Leerling van METZU geweest zal hebben, weet ik niet maar het was zoo konftig naar die wyze gefchildert dat men het voor penceelwerk van METZU zoude hebben aangezien. Meer is my van hem niet voor gekomen, en niemant van alle, welke ik naar hem gevraagd heb, kennen den Man nog zyn Konft, 't geen my doet befluiten dat dikwils brave geeften door gebrek van gunftelingen in den dop smoren; waar om meergemelde Spaanfche Schryver niet buiten reden zeit: *Luiden van uitstekende verdienften hebben niet altyd den tyd tot hun voordeel gehad. De zaken der waereld hebben hare getyden, en 't geen allermeeft uitstekt is, is nog daar en boven onderworpen aan de wiffelvalligheden, en veranderlykheid van 't Geluk.*

Opsnyers en zwetsers hebben zig al dikwils voor anderen in de gunft der menschen weten in te dringen, en fchoonpratens wyl anderen zugten, *weten hun buikkelder*, als Pater Abraham zeit, *zoodanig op te vullen, dat men den felven wel met ftutten diende te fchoren.*

J. WEYERMAN gebentnaamt *Compaviva*; was een knaap (gelyk het spreekwoord zegt) van alle markten weergekomen. Hy wist zig dan in de gonst van deze dan van genen te vleyen. Hy sprak zevenderhande talen, verstond zig op het bloem en fruitschilderen wonder wel, maar wist egter zyn tong beter dan zyn penceel te bestieren.

Sommige menschen, zegt Gratiaan, worden geboren met een vermogen om met alles wat zy zeggenden doen, de gunst van een yder een te trekken, en hun genegenheid in te nemen, zoo dat zy over de zelve heerschen.

Verfcheyde agtereenvolgende jaren heeft hy zig weten op te houden by VAN BEEKE, Schout te Bodegrave, die tot de oeffening der Konst geneigt zynde, die gelegenheid waarnam om van hem de behandeling van 't penceel en vermeniging der verwen te leeren, gelyk men dan ook van hem somwyle een fruitstukje, of doode Vogels hangende aan een spyker, of in een nissing verbeeld ziet.

Zeker het onderwys, en s'choon praten, heeft hem duur gestaan, aangezien hy hem langen tyd aankleefde, en 'er zoo gemakkelyk niet afkwam, als de Koning Dionyzius van zyn Zangmeester. Als deze klaagde dat hy geen vergelding voor zyn zingen ontfangen had, zei de Koning tot hem: *zyn wy niet samen effen? gy hebt my vermaak aangedaan met zingen, en ik u met hoop te voeden.*

OULDENDYK en DROSSAART schilderden Landschappen, en daar in verbeeld Hartejachten en diergelyke Jachteryen. RUISCHER Noortsche gezigten: hier een lage valley,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 53

ley, daar steile klippen, tusschen beide beplant met lynrechté mastboomen, en geciert met huppelende steenbokjes by het ruiffchen van een neerstortende waterbeek. AKERBOOM gesigten van Steedjes Dorpen Buurten enz. Ik heb de Stad Doornik in 't klein door hem verbeeld gezien, 't welk verwonderlyk uitvoerig geschildert was. PIETER GYZEN Leerling van Jan Breugel kleene uitvoerig geschilderde Landschapjes met beeltjes. 'k Heb ook gesigten van den Rynstroom, op de wyze van H. Sachtleven van hem gezien, die Konstig behandelt waren.

ROMBOUT VAN TROJEN schilderde velerhande vermakelyke Italiaansche Landgezigten, en eigen verzonnen bouwvallige Paleizen, en geestige doorgezigten van onderaartsche spelonken schoon hy nooit Rome gezien had. Hy stierf tot Amsterdam daar hy altyd gewoont heeft in den jare 1650.

D'eerstgemelde EVERT OUDENDYK van Haarlem had een zoon ADRIAAN genaamt die meê de Konst oeffende; maar of hy niet vernuftig was, en egter daar voor aangezien wilde wezen, weet ik niet: maar my is verhaald, dat hy het Landschapschilderen van zyn Vader geleert had, en dat hy de Beesjes om de selve aangenaam te maken, uit de stukjes van Adriaan van den Velde, en de Beeltjes, of boertjes, bot uit Tafereeltjes van Tom. Wyk en anderen wist te rapen en daar meê zyn penceel werk op te cieren; waarom hy ook *Rapianus* in de wandeling genoemd werd.

Nog minpryslyk deed VAN HARP. Deze had een bevallig penceel, schilderde naakte beeltjes en kindertjes, ook Ceres, en Bachus feesten:

maar men vinter onder zyne werken die geheel naar prenten gevolgt zyn. Wierd zulks hem te-gengesproken, hy beriep zig op de spreuk van Horatius die zeit:

*De Schilder en Poëet ontfangen beide een magt
Van alles te bestaan, wat elk zig dienftig acht.*

Dit doet my denken aan den Bloemschilder SIMP, daar Lud. Smits, in de voorreden van zyn *Galery ofte proef van zyne Dichtoeffeningen*, dit volgende vaersje op gemaakt heeft:

BOLANUS zag dat SIMP, gemaakt had een copy
Na Segers schilderkonst. Ho! sprak hy, staat dat vry
An Schilders, waarom ook zoo wel niet aan Poëten?

.....

Zeker deze Schilderbazen trokken de vryheid al wat ruim naar zig. Ja denk ook niet dat van *Mander* zulk doen den naam van wel gestoofde rapen zou gegeven hebben, als blyken zal.

Het snoer der vryheid de Schilders van oude Tyden af vergunt, word thans van velen zoo lang gerekt; en de spreuk van *van Mander*, *Rapen zyn goed als zy wel gestooft zyn*, zoo uit haar rechte meening gewrongen, dat het wel dienftig zou zyn dat'er een *Interpretatie*, of nader verklaring van wierd gegeven.

't Is heel wat anders dat een Schilder, Beelden uit Schilderyen, Teekeningen, en printen van andere Meesters geraapt, in zyn werk plaatst, en voor eigen vinding vent: Wat anders zig van den zwier der Beelden, Bekleedingen, en byvoegzelen van anderen te bēdienen, zoo dat het
nie-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 55

niemant ziet of ontdekt. *Zulks is steelen, en elk het zyne laten houden.* Maar heele Beelden kenbaar uit andere Meesters te rapen, en die voor eigen uit te venten, zulks kan men den naam van wel gestoofde Rapen niet geven. Dat het zegen van *van Mander* in zyn konstleffen Kap: I vers 46.

*Steelt armen, beenen, lyven, handen, voeten,
't Is hier niet verboden, die willen, moeten
Wel spelen Rapiamus personage,
Welgekookte Rapen is goe pottage;*

Niet wil te kennen geven dat het een Schilder vry staat van deze een Beeld, van genen een been, of arm enz. te mogen stelen, en dus een samenstelsel van het by een geschraapte op te maken: maar in tegendeel dat het gestolen moet versmeed, verkneed, in het verstand als in een pot gestoofd, en met de faus van 't vernuft toebereid, en opgedist worden, zal het smakelyk wezen, zulks word bestempelt door dit voorbeeld.

Den grooten *Mich. Angelo*, werd een Tafereel daar in elk deelen het geheel gedieft was, voorgesteld om zyn oordeel daar over te stryken. maar de Schilderbaas die roem verwachtte, werd dus afgezet: *Zoo ik yder Schilder het zyne wedergaf, zoo zou 'er niet dan een ledige paneel overig blyven*, waarom *Phil. Angels*, de zulke in zyn *Lof der Schilderkonst* vergelykt by de Raven van *Ezopus*, die zig had opgepronkt met de vederen van andere Vogelen, en dus uitgedoft in 't midden der zelve praalde, tot elk de zyne weder uitplukte, en hem om zyn geleende schoonheid bespote.

Zeker de Fabelen zyn niet buiten nutbaarheid bedacht, en strekken de menschelyke gebreken ten spiegel.

Velen zouden Fenixen in hun bedryf hebben geweest (zeit Gratiaan) indien anderen hun niet voorgedaan hadden.

KAREL DE JARDYN gebynaamt *Bokkebaart*, was een groot Meeſter in zyn Konſt, maar N. Berchem, by wien hy de Konſt geleert heeft, was hem daar in voor uit. Anderſins word 'er onder de Konſtkenders getwiſt, welks penceelkonſt meeft te agten is.

Hy heeft alzins getoont dat hy een groot Meeſter in de Konſt was; 't zy hy verbeelde Osjes, Schaapjes, Geitjes en Roomsche Markten, of eenige potsige vertooning in 't byzonder; gelyk de Konſtlievende Jan de Vogel Tomafz. tot Amſterdam, thans nog bezitter is van een puikſtukje, verbeeldende een Kwakzalver, ſtaande onder een deel toekykers, in aardige gekſkleederen en gemaskert te zwetsen. Dit ſtukje is konſtig geteekent, geeſtig t'ſamen gekoppelt en helder geſchildert. Ik heb ook verſcheiden verbeeldingen van Chriſtus aan 't kruis van hem gezien, die konſtig geteekent, natuurlyk gekoelert, kragtig geſchildert zyn en waarin het bruin en licht byzonder tot welſtant in agt was genomen. *De Schilders malen ſchadurwen, op dat zy, 't geene ze voornamentlyk verbeelden willen, met te ſterker licht zouden doen afſteken;* heeft de Profefſor Francius heel wel gezecht; want een Konſtſchilder doet hier door zyn vernuſt blyken.

Onder alle zyne konſtige penceelwerken word geroemt een kabinet ſtuk, verbeeldende de kruifſin,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 57

singe van Christus, met het aankleven van dien. Naar verdiensten is dit door den Prins der Nederduitse Dichteren geprezen, en in vollen zwier, door konstkundige uitdrukkingen beschreven, in dit volgende puikdicht, aldus:

*Dus lang heb ik gelooft, naar 't woort van 's Hemels
tolken,*

*Dat Christus was gekruist; nu is 't geloof gedaan.
Ik zie den Heilant zelf, door 't woën der Joodsche vol-
ken;*

*O wreed en noodig kwaadt! aan 't heiloos krüis-
hout slaan.*

*'T gelooven, dit staat vast, moet voor het weeten wy-
ken.*

*Het brein word min verlicht door d'ooren dan door 't
oog,*

*De waarheid krygt haar kragt door levendige blyken.
Dit is Kalvariën. O schrikkelyk vertoog!*

De Zoon van Godt is hier by Moorders opgehangen.

*De boosheid weegt de Deugt en Ondeugt met een
wicht.*

*Nog doet de zondt de Ziel naar Christus dood verlan-
gen.*

Ik zie de zaligheid in 't heilig aangezigt.

De liefde tot den Mensch doet hem in lyden blaken.

*Wie heil by and'ren zoekt heeft een vervloekten
waan.*

Hier komt men hem, ô schrik! met bitt're gal genaken.

De Tempelyver vreesst geen gruw'len te bestaan.

*De vrees voor amptverlies durft zig met bloedt be-
smetten.*

*Staa booswicht, die den mond van Christus laagen
leit.*

*'t Ontweinsde kwaadt is voor geen wakker oog i' ont-
zetten.*

De Lucht, ó wonderdaadt! word met een wolk bespreit.

*De Zon bezwymt van angst, nu dat de Zon der zielen,
Die haar met glans verciert, afgrys'lyk word bestreên.*

Ik zie een zwerm van Beuls om 't bloedig Kruis heen krielen.

Hier werpt men, om zyn kleedt te winnen, met den steen:

Maar die zyn kleed'ren windt, zal 't eeuwig heil verliezen.

Gins heft Joannes zyn gezigt en hart om hoog.

Maria schynt het bloedt in d'ad'ren te bevriezen.

De doodsmart van haar Zoon benevelt haar het oog.

Wie dat zyn zaadt verliest, verliest een Deel van 't leeven.

De waare Heilant sterft: ik zie niet dat hy rept.

Die and'ren geest gaf schynt zyn geest nu zelf te geven.

Die alles schept word door zyn schepzels handt ont-schept.

Ik mis, helaas! ik mis: ik zie slechts verf vertoogen.

De wolk die 't licht bedekt, brengt my aan 't doolen; neen:

ZJERDYN heeft my, door konst van zyn penceel, bedroogen.

Maar deugdelyk bedrog heeft nimmer straf geleên.

Hier blaast hy leeven, door zyn geest, in doode verven.

Myn ziel heeft lust om staâg in deze Kerk te gaan.

Hier preektmen, door 't penceel, hoe Christus voor zyn sterven,

Zyn Vader bidt, dat hy, die hem naar 't leeven staan,

Van hunne schuldt ontslaa. Zoo leert hy 't kwaadt vergeven.

De preekstoel van 't Penceel heeft dikwils deugt bedreven.

Dit Konststuk heeft vele jaren geweest, en is nog onder het geslacht van den Heere Kromhout tot Amsterdam.

Hy schilderde by wylen ook een pourtret, als aan dit volgende vaers van den Dichter Jan Vos op zyn afbeeldsel gemaakt, te zien is:

De Dapperheid zoekt roem door 't scherpe staal te haalen.

De Dichter weet het graf t'ontworst'len door zyn schacht.

Elk poogt het woeden van de doodschigt te bepaalen.

Wie lang wil leeven eist of schrandereid, of kragt.

Ik zoek geen eeuwigheid door vorstelyke tooneelen;

Nog staatcywagens; nog door zegeboogen; neen:

*ZJERDYN beschermt my voor de Dood door zyn pen-
ceelen.*

De kunsten van Apel verduuren marmersteen.

*Natuur heeft my geschept: maar zwakker dan zyn
verven.*

*Wie door de maalkunst leeft, behoed zy ook voor ster-
ven.*

Hy was naar het ons toefchynt een losse bol. De Heer Joan Renst, zyn goede kennis, na-
buur en Huisheer was voornemens een reise te doen
naar Italie, vooral om Rome te zien, en
KAREL zou hem (was het voorgeven) verzellen
tot Tessel, daar het Zeefchip, zeilree om naar Li-
vorne te stevenen op anker lag; men zegt dat hy,
op zyn muilen was als hy meê ging. Maar KA-
REL schreef den volgenden dag om verschooning
van

van linnen aan zyn 'Vrouw en voer meê. Hy woonde toen (gelyk ik al eenigzints te kennen gegeven heb) t'Amsterdam op de Heere-graft by de Spiegelstraat, had een oude Vrouw met welke hy voorhenen te *Lions* getrouwt was, die veel geld by een geschraapt had, met het houden van een Gaarkeuken, en t'Herbergen van Vremdelingen, by welke hy ook langen tyd had t'huis gelegen; en men zegt dat zy hem voor betaling van zyn schult had aangenomen.

Te Rome gekomen liet Renst hem daar, en vervorderde zyn reis door de Italiaanse Steden, tot hy alles bezigtigt hebbende weder te Rome kwam, en aan hem vraagde of hy nu weer meê wilde naar 't Vaderland. Maar wat haast had hy? *ik blyf* (antwoorde hy) *daar ik ben; want ik ben daar ik wezen wilde*, en liet het gezelschap vertrekken, met een mondelinge boodschap aan zyn oude Vrouw dat hy volgen zoude, die hem te vergeefs wachte; want hy stierf (of zyn voornemen eindelyk was naar huis te vertrekken weet ik niet) te Venetie, in dien tyd als Gabriel vander Leeu, anders de *Lione*, daar was, die hem heeft helpen ter aarde dragen, in Slachtmaant 1678. Zoo ook Johannis Glouber, welke my ook verhaald heeft, dat KAREL te Venetien by een Hollands Koopman schilderde, ziek wierd, dog na korten tyd weder hersteld, eindelyk door zyn maagt overladen met te veel spys, weer instortte en stierf. Hy wierd (schoon Gereformeerd) op de Roomsche wyze begraven, in een Kapusyne gewaad. 'T is opmerkelyk dat 'er op eenen tyd drie groote Meesters in de Konst zyn geweest, die Karel gedoopt waren, als Karlo Marat te

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 61

Rome, Karel Lot te Venetien, en onze Karel de Jardyn van Amsterdam.

Zyn Beeltenis staat in de Plaat B 5. met een hoed op 't hoofd.

Nu volgen DROST, VAN TERLEE en POORTER. Deze schilderden Historien. Van den eersten die een Leerling van Rembrant was, heb ik een Johannes Predicatie gezien, die braaf geschildert en geteekent was. Hy heeft lang te Rome geweest daar hy omgang hield met *Karel Lot*, en Joan vander Meer, waar van wy een opmerkelyke Historie verhaald hebben, in de levensbeschryving van J. D. de Heem.

Van de tweede de schaking van Europa met hare by-, en omzwevende Maagden. En van de derde de verbeelding der Koningin van *Cheba* enz. Dog hy beholp zig wel meest met stilleven te schilderen.

Hier aan volgt JAKOB GELLIG een Uitregts kint, getrouwt met de Dochter van Adam Wilarts. Hy was eerst een Koopman, maar begaf zig naderhand tot het schilderen van allerhanden Visch, inzonderheid Rivier-visch, die men t'Utrecht meest heeft, dien hy al heel natuurlyk en geestig wist te schilderen. Hy was potfig in zyn omgang, dog dit bragt hem weinig voordeelaan. Als nu de Franssen in 't jaar 1672 Utrecht in bezetting hadden, kon hy weinig van zyn schilderijen aan den man krygen: en *dit was alleen* (als het spreekwoord zegt) *zyn Paard en Ploeg*. Dus ondernam hy het pourtretschilderen. Maar alzoo niemand de eerste wilde wezen sleurde dit zowat eer hy werk daar meê kreeg.

Eindelyk kreeg hy een Vrouw te schilderen, dog die zei, (na dat het stuk afgemaakt was) dat het
haar

haar niet geleek, maar dat het haar Nicht zoo volkomen geleek, dat het haar (al hadze daar zelf voor gezeeten) niet beter zou hebben kunnen gelyken. Wel! zeide Gellig daar op; *is dat niet goed? hou het voor uw Nichts pourtret. 'T is my evenveel op wat naam dat het betaalt word, als ik maar geld kryg.*

't Ging dan met hem als Jan Vos, zeit van *Mathys* de Schilder, die niet wel deed gelyken.

Aan 't schild'ren schynt MATHYS een fyne Geus, zeit

TOON:

*Want als by schild'ren zal volgt by de tien geboon.
Vraagt gy hoe dat by volgt om 't Wetboek wel te raaken?*

Men ziet hem nooit door Verf gelykenissen maken.

GELLIG was in 't eerst vry wat verwaant op zyn Konst, en had voor manier, anderen over begane mislagen te strepen, maar die hoogmoed daalde naderhand wel.

De verwaande (zeit Gratiaan) tragten zig te verheffen tot boven de hoornen van de Maan: maar de zelve zyn gevaarlyker dan die van een Stier; want die buiten zyn middelpunt helt, is wel haast gedrongen te vallen, en een ander ten spot.

Jan Vos zeit geestig in zyn puntdichten van verwaanden *Flip*:

FLIP heeft een gaaf (zeit hy) verkregen van hier booven;

Maar 't Volk heeft weêr een gaaf van FLIP niet te gelooven.

Ook

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 63

Ook komt SPALTHOF onder de rey der genen wier geboortetyd ik niet heb kunnen opsporen. Deze schilderde Historien en Beesten, maar wel meest Italiaansche Groenmarkten. Hy heeft driemaal op zyn voeten naar Rome gewandelt. En BROERS schilderde Brabantse Boeremarkten. Deze was beter als de voorgemelde in de Konst bedreven. Ik heb een redelyk groot stuk van hem gezien, vol gewoel van Beeltjes, die heel natuurlyk naar der Boeren aard geschikt, en gekleed, ook geestig in groepen verdeelt, en luchtig en los gepenceelt waren: ook het agterwerk, en het geboomte zoodanig dat het een weinig uit de hant gezet, zig wellstandig en in een goede houding vertoonde.

Hier aan volgt MARTINUS ZAAGMOLLEN. Van dezen heb ik een groot stuk verbeeldende het laatste Oordeel gezien, waar in zig een byna ontelbaar getal van beelden zoo groot als klein, ook jonge en volwasse Engelen deden zien. De meeste van die waren wel natuurlyk verbeeld; aangezien de zelve zoo bleek geschildert waren, dat het schimmen of geesten geleken. Men zeit dat Jan Luiken in zyn jeugt by hem de Teeken- en Schilderkonst geleerd heeft. 'K wil 't ook gelooven; aangezien men dikwerf even dusdanige betrokken wezens in zyne Beeltjes, en slegtharige Engelen, door zyn etsnaalt verbeeld ziet.

JOHANNES BUNS, word inde mengelrymen van P. Rixtel genoemt *de doorluchtige Portretschilder*. Maar my is van zyne konstige Penceelwerken nooit iet voorgekomen. Des ik 'er ook niet van kan oordeelen.

'T schynt my toe dat hy ook een Beeldschilder

geweest is, uit de vaerzen welke J. Blasius, op twee verscheiden Venus Beelden door hem geschildert, gemaakt heeft. In 't eerste doet hy de Zee-godin spreken:

*Wie zeit, myn naakte lyf, door BUNS gemaakt, te
schoon is,
Dus was ik, toen ik was by Paris en Adonis.*

en in 't tweede spreekt hy den maker dus aan:

*Hoe BUNS! al weer aan 't Venus schild'ren?
Laat Venus niet uw hoofd verwild'ren.
Schoon Mars heeft Venus nooit bezint,
Het schynt dat gy vrouw Venus mint.*

Dus vind ik ook *Sonnetten* op zynen tyd- en Konstgenoot N. SANDERS gemaakt, waar aan ik zien kan dat hy een pourtretschilder geweest is, maar dit is 't ook al wat ik 'er van weet. Volgt JAN ASSELYN, anders Krabbetje. Hy kreeg dezen bynaam in de Roomsche Bent, om dat hy een geschroeiide hand, en gekromde vingers had, zoodanig dat hy ter naauwer nood zyn palet daar meê konde vast houden. Daar by was hy kleen van persoon, waarom *Flor. le Comte*, hem *petit Jean Hollandois*, noemt: dog hy was een groot meester in de Konst, als zyn penceelwerken in Nederland bekend klaar doen blyken. Hy is meê een van d'eerste geweest welke de zuivere en heldere wyze van Landschapschilderen, als *Glands Lorain*, in Holland bragt.

Hy trouwde omtrent den jare 1645 te *Lions* met de Jongste Dochter van Houwaart Koorman van Antwerpen, en Nic. de Helt Stokade met

10

9

8

7

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 65

met de oudste, welke zy beide mede in Holland bragten. Dit heeft my A. Genoels, gebynaamt Archimedes, verhaald uit de mont van de Konstschilder Laurens Frank, welke op dien tyd te Lions, en by gemelde Houward in huis woonde, met Arnoldus Quelinus, die 't konstig marmer beeldwerk gemaakt heeft, op het Amsterdamsche Raadhuis. Zyn Beeltenis gevolgt na 't geen door Rembrant geëfst in print uitgaat, kan men zien in de Plaat C. 7.

Daar is ook nog een ander Konstschilder geweest, met de naam van *Petiet Joan de Hollandois*, in Vrankryk bekend. Deze schilderde Landschapjes met kleine beeltjes heel uitvoerig en net. Zyn bentnaam was *Ballon*. Wat dit in 't Nederduits te zeggen is, zullen wy elders verklaren. Deze was al overleden, als A. Genoels te Rome kwam in 't jaar 1651.

JAKOB RUISDAAL, een groot vrient van N. Berchem, was een Haarlemmer van geboorte, maar heeft de meeste van zyne levensjaren in Amsterdam doorgebracht. Zyn vader die een Ebbenhoute Lystemaker was, had hem in zyn jeugt de Latynsche taal laten leeren, en verders in de wetenschap der Medicynen doen oeffenen, daar in hy zoo ver gekomen was, dat hy verscheiden *manuale operatien* in Amsterdam, met veel roem gedaan heeft. Dog is tot Haarlem gestorven in 't jaar 1681. en begraven op den 16 van Slachmaant, als my aan een der begravenis briefjes gebleken is.

Hy schilderde inlandsche en buitenlandsche landgezigten, maar inzonderheid zulke, daar men 't water van d'een op de andere Rots, ziet nederstorten, eindelyk met geruis (waar op zyn naam

fchynt te zinspeelen) in en door de dalen, of laagstens zig verspreid: en wist de sprenkelingen, of het schuimende water door het geweldig geklets op de rotsen, zoo natuurlyk dun en klaardoorschynende te verbeelden, dat het niet anders dan natuurlyk water schein te wezen. Dus heeft hy ook het zeewater weten te verbeelden, wanneer 't hem luste eene onstuime zee, die met geweld van ryzende golven, tegens klip en duin aanbruisd, op het paneel te brengen. Zoo dat hy in die wyse van schilderen al van de beste is geweest. Egter heb ik niet kunnen bemerken dat hy 't geluk tot zyn vriendin gehad heeft.

Hy bleef tot het einde van zyn leven ongetrouwt; men zeit: om zoo veel meer dienst, aan zyn ouden vader te kunnen doen.

Zyn Broeder SALOMON RUISDAAL, voor hem al in 't jaar 1670 gestorven, was mede een braaf landschapschilder. Deze had boven dien een uitvinding om allerhande soort van marmer zoodanig na te bootsen, dat men niet anders geloofte zou hebben, dan dat het waarlyk marmersteen was. Ik heb twee rond gedraayde Bollen, konstig geadert, koud, hard, en zwaar als steen, dienende tot cie-raade op een Kabinet gezien. Deze stof kon hy terwyl ze week was, vormen en kneden na zyn welgevallen. Elk had agting voor zulk gepolyft steenwerk, tot dat het bekend wert of uitlekte dat het nagebootst was.

't Beurt dikwils dat de braafste Schilders de gelukkigste niet zyn, daar en tegen heeft de onderzindinge ons doen zien, dat anderen van min bekwaamheid groote winsten hebben gemaakt, om dat

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 67

dat zy hun penceel wiften te vlyen na de geaardheid of zinlykheid der menfchen van die eeuw, waar in zy leefden. In myn jeugt gedenkt my, dat de geneigtheid der menfchen inzonderheid op bloemen en fruit gezet was. Maar 't mogt yder niet gebeuren een Fruitftuk van *de Heem* tot huisraad te hebben, of een bloemftuk of ftilleven van *van Aalft*, die toen vry wat geldig waren. Dit werd in agt genomen van LUDOWYK SMITS, anders *Hartkamp*, die zig in den jare 1675, toen omtrent de 40 jaren oud, te Dordrecht had neêr gezet. Waar hy gebooren is, weet ik niet, maar zoo my bericht is, was zyn vader een krygs officier, en woonde in dien tyd te Swartewaal, boven Zutfen, in Overyffel.

Deze LUDOWYK SMITS te Dordrecht gekomen zynde, ging inwoonen by eene Joan Kools, Orgelift, wiens Vrouw handel dreef met Schilderyen. Het eerfte konftftuk dat hy daar maakte, was een Magdalena hare zonden beweenende; het bywerk verbeelde een rots, welke hy met zwart en wit gefchildert, daar na met bruine fcheitgeel, en fpaans groen gefchommelt had, dat het heel natuurlyk en kragtig zig vertoonde; en die zelve wyze van behandelinge hield hy ook omtrent zyne fruitftukjes, waar van hy'er meenigte maakten, die willig aan de man raakten, of verkogt wierden, zulks hy een ftyve beurs daar meê over gaart zoude hebben, zoo zulken wyze van doen lang ftant gehouden had: Maar zulks niet zynde, was dit van geen langen duur, wyl de gekleurde fchilderyen weder in graauwe veranderde, en hy overzulks voor een bedrieger werd gehouden. Onze Amftelftroomschryver, zegt van den

bedrieglyken schyn, even als of hy hier het oog op had, aldus:

*De schyn, die met een volle kragt,
Is in de waereld ingesloopen,
Daar elk zig aan vergaapt, en agt
Iets groots, iets wezentlyks te koopen;
De gansche waereld is een schyn,
Zy doet te laat den menschen blyken,
Hoe veele dingen anders zyn,
Als zy te vooren wel gelyken.*

Wanneer het gebeurde dat hy hier over werd aangesproken, zoo gaf hy tot antwoord: *dat de kleuren zig nog langer hadden gehouden, dan het geld dat hy daar voor genoten had; want dat het al eerder uit zyn zak was vervolgen.* Egter hield hy zig nog al een lange wyl te Dordrecht, en maakte de minnery by een Herbergierster, die hem met geld ondersteunde, tot dat zyne vrouw, hem op 't spoor gevolgt, te Dordrecht kwam vinden, waar door het zelve gestuit werd, en hy daar van daan raakte; zonder dat ik weet waar hy vervaren is.

Thans komt ten Toneel den braven MELCHIOR DE HONDEKOETER, geboren te Utrecht, in 't jaar 1636. Zyn overgrootvader (dus zeggen zyne Vrienden) was de regte *Marquies* van **Westerloo*. Deze om de geweldenary der Spaansche

* Een oude en voorname Heerlykheid met een groot Slot, gelegen in de Meyery van Ghelen, tusschen Herentals en Diest, in Brabant: tot een Markgraafschap gemaakt van Philips de IV. Koning van Spanje, volgens de brief daar van gegeven tot Madrid in 't jaar 1626. ten gevalle van Philip, Baron van Merode. *Brab. Illust.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 69

fche *Inquisitie*, wyl hy de Gereformeerde Godsdienst toegedaan was, te ontwyken, verliet zyn staat, en vlugte met zyn huisgezin naar Holland, daar hy zig tot Amsterdam neerzette. Zyn zoon GILLIS DE HONDEKOETER; die in zyn jeugt, tot vermaak (gelyk dit toen in gebruik was) de schilderkonst geleerd had, zette zig tot het schilderen van pourtretten, om geld daar meê te winnen, alzooy zyn vader, en hy zig berooft vonden van hunne goederen; want wat moeiten zy naderhand aanwende, om weder in 't bezit der zelve te komen, schoon zy overvloedige bewyzen daar toe hadden, heeft dit niet kunnen helpen: maar in tegendeel werd den ouden man, die oprecht en goed van geloof was (*de oprechte lieden*, zegt Gratiaan, *werden licht bedrogen*) schandig misleid en uitgestreken; want eenen Joan Verwers genaamt, een zeer snooden gast, gaf voor hun dienst te willen en kunnen doen, zoo zy hem de brieven en bewyzen ter hand stelden, en toevertrouwde, gelyk geschiede, waar meê hy naar Brabant vertrok: maar als hem eenigen tyd geleden, en hy weder gekeert was, gevraagd werd: hoe het met die zaak stond, gaf den bedrieger tot antwoord, dat hem de Brieven door onvoorzigtigheid waren afhandig gemaakt, en betoonde hunnenthalve daar veel leedwezen over te hebben, dog dat hy daar veel geld voor getrokken heeft, werd niet aangetyfelt; want hy die te voren niet veel schatten bezat, speelde naderhand de rol van een groot Heerschap.

GILLIS DE HONDEKOETER, de grootvader van onze MELCHIOR, begaf zig ook naderhand tot het Landschapschilderen, en bootste daar in de handeling van R. Savry, en Dav. Vinkeboons na. Hy was een schoon en welgemaakt man, en die

zig byzonder wel wist voor te doen, zelf toen hy al bejaard, weduenaar, en verscheiden huwbare dochters had, onder deze was Josina, die naderhand trouwde met de konstschilder Jan Batist Weenix, en een zoon GYSBERT genaamt, de vader van onze MELCHIOR, die ook een braaf schilder werd.

Hier moet ik een zeksaam geval verhalen. GILLIS DE HONDEKOETER, als gezegt is, was een welgemaakt en welsprekent man. Deze zyn zoon GYSBERT, even te voren gemeld, verliefde op een Juffrouw tot Amsterdam, gaf dit aan zyn vader te kennen, met verzoek van dit de Juffrouw voor te dragen, en vrye toegang en verkeerung te verzoeken, om eindelyk tot een huwelyk te komen. De vader bewilligde dit, en ging ten eersten de Juffrouw, die geen ouders had, spreken, die hy zyne boodschap zoo smakelyk in voordeel van zynen zoon voorstelde, als hem immers doenlyk was: maar wat weg hy insloeg om haar die keur aange naam te maken, en tot toestemming over te halen, 't was spit af; en zy verklaarde rond geen gevallen te hebben in zyn zoon, en overzulks alle aanhoudingen daar omtrent te vergeefs. Vervolgde voort: *Indien zoo een persoon als gy bent my voor gedragen wierd, ik zou weten wat daar omtrent te doen.* Gillis de Hondekoeter door dit zeggen wat verzet, zeide: *Juffrouw het voorwerp dat ik u voordraag, komt met uw jeugt over een, en 't is voeglyker als een van die jaren als ik ben,* en nam afscheid van haar: Dog dit voordeelig antwoord, zweefde hem altyd in de gedagten, tot dat de liefdedrift van zynen zoon, door de tyd, en de bespiegeling van een ander voorwerp verdweenen was, wanneer hy weder trouwens gezint, by gemelde Juffrouw ging, en bragt onder een zoete aanleiding te pas, *of zy*
nog

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 71

nog wel geheugen had, van 't geen zy voorheen had gezegt? zy zeide ja, en dat zy ook haar woord daar ontrent zou stand doen: waar op hy zig dan aan haar presenteerden, en 't werd een huwlyk. Dog zyn zoon trok met 'er woon na Utrecht, waar hy geboren was in 't jaar 1613, niet willende het voorwerp van zyn eerste min voor oogen hebben.

Deze schilderde allerhande soort van levendig gevogelte, inzonderheid Hanen en Hennen. Was daar benevens een Godvruchtig en deugtsaam man en Armbezorger van de Gereformeerde Kerk, tot Utrecht, dog stierf op zyn veertigste jaar 1653, zoo dat onze MELCHIOR tot zyn zeventiende jaar zig van zyn onderwys heeft kunnen bedienen.

Deze streefde zyn vader in de Konst voorby, welke hy geoeffent heeft tot zyn zestigste jaar, en deswegen veel roem behaald door zyn penceel.

De brave Dichter Wilhem vander Hoeven, laat zig in zyne treurgedagten over het overlyden van hem op den 3den van Grasmaand 1695. dus hooren:

O MELCHIOR, die uw penceel van zuivre vonken,
 Geboren uit myn oog zoo vieriglyk ontstak,
 Waar meê gy alles wat zig onder 't starrendak
 Op vleugelen verheft, na 't leven wist te maalen,
 Ik zal uwe yver met myn lof voor 't laatst betaalen.
 Roemde ooit Arabiër op zyn Kaneelen nest,
 Waar in de Phenix, als zyn leven loopt op 't lest,
 Zig zelf verbrand, en zag Vorst Claudius te Romem
 Die zonnenvogel. 't Word doorgaans voor ydle droomen
 En beuzelen, verdicht door 't geestig brein, geagt:
 Ik heb een Phenix aan den Amstel voortgebragt,
 Daar d'Ethiopische voor vlieden moet en zwigten,

*Gelyk het zonnelycht verdooft alle and're lichten.
Hoe schoon men hem verciert van vlerken, lyfen staart,
Dees Phenix heeft 'er veele en schooner nog gchaart.
Maar ach! dit helder licht is al te vroeg verdwenen,
Het heeft veel jaren, maar nog veel te kort geschenen.*

En wat lager worden zyne lievelingen dus aangefpoort :

*Bouw hem in d'open lucht een Grafsteê, onder 't lommer
Van Eike en Linde: op dat de vogels zonder kommer
Die rustplaats naken, met een lieffelyk geluit,
Zyn lof vereeuwigen, met zingen en gefluit:
Maar 't is onnoodig; want zyn naam zal nimmer sterven,
Hy heeft die zelf al lang vereeuwigt, door zyn verwen.*

Gelyk als men van den Konstschilder Otto Marceus zeit: *Dat hy slangen tot zyn gebruik opvoede, en de zelve gewende in zoodanigen gedaanten stil te blyven leggen, tot hy zyn volkomen gebruik daarvan gehad had:* zoo word ook van HONDEKOETER verteld, dat hy een Haan inzonderheid daar toe gewend had: Dat hy den zelve maar zette by zyn Ezel, en dan door zyn schilderstokje het hoofd opwaards, of neerwaards, het lyf lings of rechts gedraait, of met wapperende wieken, of als voortgaande schikte, die dan in zulken gedaante stokstil bleef staan, tot dat het opstaan van zyn meester te kenne gaf, dat hy voor dien tyd met dus te staan uitgediend had.

Gio Baptista Weenings was de Oom van onze HONDEKOETER van zyn Moeders kant, welkers konstfakkell hem na zyn vaders dood ten leidstar verstrekt heeft, in welken tyd hy alle hoedanigheden bezat, die lof verdienen. Hy was beleest,
be-

bescheiden, een hater van lossébollen en kroeg-gangers, yverig en naarstig in het behartigen van de konstoeffening, inzonderheid ook geneigt tot kennis en wetenschappen, de Bybel en Godsdienst betreffende; daar hy zoo ver in gevorderd was, dat hy tot een proef daar van, voor zyne bekende en vrienden, zig in de St. Jans Kerk, tot Utrecht van den preekstoel liet hooren, die hy zulk genoeg gaf, dat het in overweging genomen wierd, of men hem in die oeffening, dan die der Schilderkonst zoude opvoeren. Daarenboven was hy van een Godsdienstigen aart, storte dikwils des avonds in zyn slaapvertrek gebeden, met zulken ernst, zoo opgetogen, en vermengt met hemelsche bespiegelingen, dat zyn Oom en Moei, by welke hy toen woonde, en verder hujsgezin (dus heeft my de Konstschilder Jan Weenix, zyn neef, met eigen mond verhaald) dikwils in der stilte op de trappen daar na stonden te luisteren. Ja men houd het voor zeker, dat de veranderinge van zyne levenswyze, uit de bedilagtigen aart van zyne huisvrouw, en hare zusters, die by hem in huis woonden, is veroorzaakt, en haar beginzel genomen heeft, uit dagelykze talmeryen; want die ook niet dulden (als knorrende) dat hy zyne goede vrienden, eenig bewys van vriendschap aan zyn huis deed; hierom is het wel meer als eens gebeurt, dat hy de zelve buitens huis in een Herberg onthaalde, en zyne vrouw, op dat zy niet agterdenkende zou wezen, van anderen daar by liet nodigen, die dan voor die tyd wel te vreden was: En hy had wyslyk gedaan, zoo hy altyd naar het voorbeeld van Socrates, geduldig in zyn lot had geweest, in plaats van zyn smart door wyn te verdryven. Want deze gevraagt, hoe hy het stadig

bedillen van zyn wyf konde verdragen? gaf tot antwoord: *Kunt gy het gekakel van de hoenderen wel beletten?* En aan een ander, die tot hem zeide: waarom hy het ongelyk van zyn wyf verdroeg? *Ik oeffen myn gedult daar door binnens huis, op dat ik in diergelyken geval buitens huis my wysselyk gedrage.* Maar, *het is een groote zaak;* zeit een ander spreuk, *altyd meester van zig zelven te wezen.* Vele hebben daar na getragt, dog de minste zyn tot die volmaaktheid gekomen, dat zy zig in alle voorvallen zoo gedragen, dat zy in die juist gepaste maat blyven. Onze HONDEKOE-TER heeft zig daar ook dikwils in vergift, nog had inzonderheid tot zyn jaren gekomen, dat vermogen op zig zelf niet, 't geen de volmaaktheid bedingt, maar die zwakheid, dat wanneer hy in gezelschap kwam, of gelegentheid aantrof tot drinken, dat hy, zoo haast 'er een weinig wyn over zyn tong gevloeit was, hy dan de volgende roomers niet telde. Dus ging het met hem in dit opzigt, als het spreekwoord zegt: *Als 'er een schaap over de brug is, zoo volgt de rest gemakkelyk van zelf.* Zoo dat het ook wel gebeurt is, als Cajus Cesar van Kato schryft. *Dat de gene welke Markus Kato des morgens vroeg van een gastmaal komende, dronken ontmoette, zoo beschaamt wierden, als of Kato haar, en niet zylieden Kato hadden dronken gevonden.* Dog hy had (dit getuigt Willem van Royen, die de Konst by hem geleerd heeft) des anderen daags, als hy des avonds tevoren boven zyn peil geraakte, of veel geld verdaan had, altyd groot leetwezen daar van: dog dit duurde maar zo lang als hy in huis en aan zyn konstoeffening bleef. Maar niet zo ras begaf hy zig weder by 't gezelschap, of dat berouw was met
het

het drinken van 't eerste glas wyn al vergeten. Dit doet my denken aan de spreuk van Achilles Tatius, die zegt: *Al is 't dat zig een mensch nog zoo ernstig d'onthouding voorsteld, nogtans word hy door kwade voorbeelden lichtelyk tot navolgen verlokt.* Maar buiten dit, om een einde te maken, was hy een fraai, goedaardig, vriendhouwend, verstandig man, en de Fenix in zyn Konst.

Men ziet zyn beeltenis in de Plaat C10. en die van zyn grootvader Gillis Hondekoeter in de Plaat B. 6.

Dit jaar 1636 was ook in bloei de Konstschilder MATHYS HARINGS van Leeuwarden. Deze schilderde zyne beeltenissen zagt en vloeyent, en wist de gelykenis der wezens wel te treffen. En naar hem volgt

JOHAN VAN NECK, geboren tot Naarden, daar zyn vader een Geneesmeester was. Hy geneigt vander jeugt af aan, om de Konst te leeren werd besteld by Jakob Bakker, wiens stoute penceelbehandeling en kragtige wyze van schilderen, hy wel afgezien, heeft weten na te bootsen, en zigeigen te maken. Behalven zyne gekleede historiestukken, heeft hy ook fraaje naakten, en badende Vrouwtjes geschildert.

Onder alle zyne Konststukken word inzonderheid geroemt een Altaarstuk, verbeeldende Simeon die het kindeke Jesus omarmt in den Tempel, en is geplaatst in de Fransche Katholyke Kerk, op de Bloemmarkt, te Amsterdam. Daar benevens was hy een man die onberispelyk in zyn wandel was, en naarstig te Kerk ging. Was ook byzonder vriendhouwende en zyn bywezen wel waard; om zyn zoete vertellingen, en was my toen deze onderneming in 't hooft gekomen, ik zou groote dienst daar in van hem gehad hebben, inzonderheid

heid toen hy bedlegerig was, en graag zag dat ik hem kwam bezoeken.

Hy was een groot vriend van den Konstschilder Diderik Freres, van welkers papierkonst en teekeningen hy voor een groot deel na zyn overlyden erfgenaam was; en stierf in het jaar 1714. oud 79 jaren, tot Amsterdam.

Hier nevens verschynt

JOHAN VISSCHER, niet om dat hy een Konstig Plaatëtzer was, en veel beroemde Printen, na schilderyen en teekeningen van Philip Wouwerman en Nicolaas Berchem gemaakt, ten dienst van de printliedigen heeft in plaat gebragt: maar om dat zyn Konstlust hem in den ouderdom van 56 jaren dreef tot het penceel, en zig begaf onder opzigt van den Konstschilder Michiel Carée (geneigt tot het verbeelden van Osjes, Koetjes, Schaapjes, enz.) de Schilderkonst te leeren, met wel zoo veel yver als men van ymant die in 't prilste van zyn lentejeugt is, zou wagten; want gemelde Carée heeft my betuigt, dat hy hem dikwils 'smorgens ten vyf uuren opklopte; en niet van zyn Ezel opstont, voor dat hem den avondstont het zien belette, en dan zyn lust, en yver tot de penceeloeffening nog onverzadigt bleef. Waar door hy ook in korten tyd zyn meesters handeling wist na te bootsen.

Hy was een Amsterdammer van geboorte, maar 't jaar van zyn geboorte (om hem behooryk te plaatfen) heb ik niet kunnen te weten komen, als uit zeker geval, ter tyd dat de Aardbeving in den jare 1692 op den 18 van Herfstmaand, naarmiddags ten drie uuren, geheel Nederland deed schudden. Nu was VISSCHER, als ik evèn gezegt heb 56 jaren oud als hy aan de penceelkonst kwam, en had niet lang 'er
aan

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 77

aan geweest, wanneer zulks voorviel. Waaruit licht te rekenen is, dat hy, om en omtrent den jare 1636 moet geboren wezen.

Carée zat op de benedekamer, VISSCHER boven zyn hoofd yverig te schilderen, wanneer het een en ander huisraad dat op den zolder stond zig begon van d'een tot d'ander plaats te bewegen, en zoo groot gestommel te maken, dat Carée met een luide stem riep, *Vijscher! Vijscher! wat maakje voor gestommel boven myn hoofd?* die tot antwoord kreeg: *ik maak geen gestommel; maar de Bierstelling (dit was een schraag op rollen) rolt, zonder dat ymant die aanroerd, van d'een tot d'ander kant over de zolder.*

Op deze passen wy de spreuk van Antisthenes *'t Is beter dat men tot het leeren spade komt, dan nimmermeer.*

Onze JOHAN VISSCHER heeft twee Broeders gehad. KORNELIS en LAMBERT, die ouder waren als hy, en beide groote Konstenaars in 't plaatfnyden, waar van de laatste in Italië, daar hy ook gestorven is, verwonderlyke proeffstukken heeft doen zien, gelyk de eerste in Nederland, daar benevens had KORNELIS een wyze van teekenen met swart kryt, naar 't leven, die onverbeterlyk is, zodanig dat zoo ik een wyze van teekenen onder alle uitkeuren moest ten voorbeeld van de schilderjeugt, ik zoude geen bekwamer kunnen bedenken, om de vlakke dagingen, breede klare schaduwen, en vaste toetsen, met groot verstand en gemakkelyk behandeld, daar uit af te zien. Wel 't meeste gedeelte van gemelde Teekenkonst beruist in 't Kabinet van den Konstlievenden Heere Jero. Toneman, tot Amsterdam.

Volgt

Volgt zyn Stad en Konstgenoot JAKOB VANDEN BOSCH, geboren 1636. deze schilderde heel natuurlyk allerhande soort van smakelyk zomerooft, dat de snoepluiftige doet watertanden. Stierf 1676.

De Schilderkonst en Dichtkonst zyn twee gezusters, die zig gemeenlyk t'zamenvlyen, aangezien zy eenerley grondwetten en toeleg hebben: de eene doet door de pen, de andere door 't penceel de gebeurde zaken, en die door de schimmel der oudheid verduistert zyn ophelderen, en op nieuwste voorschyn komen, waarom het ook niet zelden gebeurt, dat die twee gaven van 't vernuft in een persoon t'samenloopen.

Octavio van Veen, van Mander, vander Venne, waren Schilders en Dichters, dus ook de Haarlemmer Kornelis Ketel, die vele fraaije zinnebeelden op tafereelen gemaalt heeft, die hy, door zyne Referynen deed spreken, en toonde in beide zyn vernuft. Kristoffol Pierson was beter Schilder als Dichter. Over Samuel van Hoogstraten werd getwift, of hy de Schilderkonst, of de Dichtkonst best verstond. Dog Kamphuizen was beter Digter als Schilder, en dus moeten wy ook van onzen

HEIMAN DULLAART zeggen, die egter in de Schilderkonst (als my gebleken is) zo ver gevordert is geweest, dat ik reden vind om hem onder zyne brave tydgenooten, als Schilder ten Toneel te voeren.

Hy is geboren te Rotterdam, op den 6 van Sprokkelmaand 1636. Zyn vader Kornelis Michielze Dullaart, was een Koornhandelaar, wonende op de Botersloot. De Heer Abram Dullaart, in 't jaar 1628 Hoofschout der Stad Rotterdam was van zyn geslacht.

Hy

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 79

Hy was vander jeugt aan vlytig in 't oeffenen van talen en wetenschappen, wanneer ook de zugt tot de Schilderkonst, hem na een bekwaam meester tot zyn onderwyzer deed omzien. Dit was Rembrand van Ryn, by dewelke hy in korte jaren door zyn vernuft, zoo ver vorderde, dat hy voorts zig naar 't leven wist te behelpen, houdende naderhand nog omgang, met de zelve en zyne brave Leerlingen, inzonderheid Filips de Koning die ook t'zyner gedagtenis zyn pourtret schilderde, waar van wy ons (wyl geen van later jaren voor handen was) bediend hebben. 't Is te zien in de Plaat C 8.

Te Rotterdam zyn verscheiden pourtretten levensgroot kragtig geschildert thans nog van hem te zien, ook een keukenstuk, waar in komen twee beeltjes, het eene verbeeldende een vrouwtje dat een kopere ketel schuurt, waar by komt een deel ander tin en koper huisraad, met meer ander keukengereedschap, dit is alles natuurlyk, kragtig, en met een goede houding geschildert. In 't jaar 1696 zyn tot Leyden verscheiden van zyne penceelwerken, op het Boelhuis van Doctr. Douw (welke een zuster van hem, genaamt Agneta Dullaart, ten huisvrouw gehad heeft) verkogt; waar onder vyf stukken waren, welke andere vrienden graag tot zyner gedachtenis wilden hebben. Dog gemelde Doctror eiste daar voor 400 gulden, dog alzooy by briefwisseling dien koop niet eens konden worden, nog op de verkoopdag tegenwoordig wezen, zyn de zelve verkogt, maar aan wie weet ik niet. De Konstschilder Velthuizen, van Gouda, die ten huisvrouw zyn Broeders dochter heeft, heeft my verhaald, dat hy zyn meesters werk zoo eveneens met zyn penceel

ceel wist na te bootsen, dat de verbeelding van den krygsgod Mars in 't blinkent harnas door hem geschildert, voor een echt stuk van Rembrant, tot Amsterdam, verkogt werd. Meer weten wy van zyne Schilderkonst aangaande niet te zeggen: maar wel dat hy daar benevens van alle kenners der Dichtkonst, voor een van de eerste puikdichters van Nederland gehouden word.

Vorders was hy een man wiens vernuft zig tot bespiegeling van velerhande zaken zette, waar door vele zig van zyn oordeel en raad bedienden in duistere of verwarde zaken. In den jare 1672 werd hy aangezocht om in de Vroedschap tot Rotterdam te komen, maar hy wars van de driften dier tyd, heeft zulks geweigert, alleenlyk heeft hy vele jaren den kerkendienst der Fransche Gemeenten te Rotterdam waargenomen, en was inzonderheid een beminnaar van de Zangkonst, daar toe hy een schoone voordeelige stem had, en dus somwyl zyn geest door zyne hemelsche gezangen verlustigde, tot dat hy door een kwynende ziekte afgemat, den geest gaf, op den 6^{den} van Bloemaand 1684. Joachim Oudaan, die toente Rotterdam onder al wat gedichten maakte de eerste plaats bezat, vereerde zyne gedachtenisse met een Lykgedicht, dat in yders handen is.

JOAN VANDER HEYDEN, die nu zyn beurt krygt, is geboren te Gorkom, in 't jaar 1637. Deze heeft de beginzelen van de Konst geleert by een Glaschryver, maar zyn vernuft, zugt en uitstekende vlyt, hebben hem tot een groot meester gemaakt. Zyne genegenheid strekte tot het Schilderen van oude- en nieuwtijdze gebouwen, gezichten van oude Kasteelen, Kerken, Tempels met de bystaande gebouwen, ook dorpbuur-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 81

buurten met hunne boomgaarden en dreven, ook Heerenhuizen, enz. zoo als dezelve zig in 't leven vertoonen; want hy gewoon was, alles naar 't leven af te teekenen, om het naderhand op paneel te brengen, 't welk hy dan zoodanig uitvoerig bewerkte, dat zyns gelyk in uitvoerig schilderen, maar zelden gezien is: want hy schilderde ider steentje in de gebouwen, zoo wel die op den voorgrond stonden, als die hy in afstand vertoonde, zelf zoo, datmen de kalk tusschen de groeven der zelve duidelyk kon zien; en wel zoodat het geen hinder aan het werk deed, of eenige hardigheid veroorzaakte, wanneer men de stukken met een generaal oog in wat afstand beschoude. Daar by nam hy ook de vermindering der steenen, naar mate van de verkleining der gebouwen in agt. Waar omtrent men nu nog geloofst, dat hy een byzondere konstgreep, of middel heeft uitgevonden gehad, om dat het aan allen die het gebruik van 't penceel kennen, onmogelyk schynt dat het op de gewone wyze van schilderen geschieden kan. Dog het zy daar meê zoo 't wil, 't is pryslyk en verwonderlyk.

Verscheiden afteekeningen heeft hy gemaakt van het Amsterdamsê Raadhuis, die hy naderhand heeft geschildert, sommige van het Water aan te zien, andere weêr van de Kalverstraat, te gelyk met de Waag, en de Nieuwe Kerk: voorts het gewoel der menschen op den Dam, zoo als die gewoonlyk t'samen rotten, om handel te dryven. Dog daar toe heeft hy den dienst van *Adriaan van den Velde* gebruikt, gelyk ook in de meeste van zyne andere stukken tot den jare 1671 wanneer gemelde vanden Velde stierf. Dog 't was of 't wezen wilde; want hy den zelven na dien tyd

zoo veel niet noodig had: wyl zyne uitvindinge van de Slangbrandspuyten dienstig geoordeelt zynde, hy van dien tyd af in dienst van de Stad wierd aangenomen; 't geen hem egter zoo naauw niet bezet hield, of hy konde somwyle nog al een Konststukje tot zyn vermaak schilderen. Overzulkszyn zyne meeste en voorname werken gemaakt, tusschen de jaren 1660 en 70. binnen welken tyd ook van hem geschildert zyn de Beurs van Amsterdam, en van Londen, met het *Monument*; als ook zeker gezigt te Keulen, genaamt de Berg Kalvaria, nevens het Klooster, en de daar bystaande gebouwen en huizen. Gelyk ook andere meer, te veel om te noemen.

Daar benevens heeft hy ook verscheiden stukken met stillstaande levens (gelyk men dat noemt) geschildert, onder andere een, (om zyne verwonderlyke uitvoerigheid aan te wyzen) waar in een opgeslagen Bybel lag, de groote als de palm van een hand; waar in egter 't schrift duidelyk kon gelezen worden.

Eindelyk is hy (naar hy de Konstlievenden voldoeningen gegeven, en de Stad veel dienst met de uitvindinge der Slangbrandspuiten, gedaan had, van zyn arbeid gaan rusten, op den 28 van Herfstmaand 1712, in den ouderdom van 75 jaren.

De milde Natuur, dit jaar de Konst gunstig, heeft te Frankfort doen ontspruiten den Konstigen Bloemschilder

ABRAHAM MINJON, die in zyn jeugt de Konst geleert heeft by *Jakob Murel*, Bloemschilder, te Frankfort, die hem van zyn 7de jaar af, had in zyn huis genomen, daar hy bleef, zoo om de Konst te oeffenen, als tot andere bezigheden, de

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 83

de hand te leenen, tweemaal zeven jaren, te weten, tot zyn vierentwintigste jaar; wanneer hy met gemelden *Murel* naar Holland, om Konsthandel te dryven, reisde, die hem om de geneigtheid, en liefde, die hy tot den jongen had, bestelde by den berugten *Joan de Heem*, te Utrecht. Zyn vader had te Frankfort een braaf Koopman geweest, maar de fortuin had hem den rug toegekeert, zoodat zyn moeder weduw zynde, gedrongen was te *Bedylar* (daar het goedkoop te leven was) te gaan wonen; daar onze *MINJON* haar onderstand deed. Hy was inzonderheid naarstig, en gedroeg zig als een Man betaamt. Hy liet twee Dochters na wanneer hy stierf, 1679. Zyne Konstaafereelen met allerhande Bloemen en Fruit naar 't leven afgemaalt, waren by zyn leven, en nog meer na zyn dood by alle Konstlievenden in groote agting, en zouden meer en meer in prys gesteigert hebben, zooniet het overheerlyk konstpenceel van *Juffr. R. Ruifch* en *J. van Huifum* de natuur veel nader gekomen, en dusdanige voorwerpen meer luister had bygezet.

Nu volgt zyn tyd en Konstgenoot *ISAK DUCART* geboren tot Amsterdam. Dees gebruikte zyn Konstpenceel meest tot het schilderen van allerhande Bloemen met hun loof, op Satyn, dog zoo natuurlyk dat het levendige Bloemenschenen te wezen, immers beter dan ooit voorheen op die wyze gedaan was. Hy had lang in Engeland verkeert, van waar hy de Konst meê bragt in Holland, nevens een Vrouw die hy daar getrouwt had, die ook de Konst verstond, en hem hielp het Satyn met Bloemen beschilderen. Die hen kwamen bezoeken, vonden

hun beide in 't gemeen met een pypje in den mond voor hun Ezel, smookende.

Die my dit verhaald heeft, voegde daar by, dat het in 't huis 'er 'zoo morzig uitzag, dat Kat en Hond alzins vulnis vonden om met hun drekje te mesten. De Vrouw was niet naauw ziende (trouwens al te groote puntigheid is geen heiligheid) en de Man was onverschillig in die dingen.

'T gebeurde dat een van hun Patroonen, na dat 'er acht dagen tusschen beide verlopen waren, hen kwam bezoeken, en het alles, zeer vermeerderd op de zelve plaats vonden. **DUCART** die wat potlig van aart was, bemerkende dat hy zulks van ter zyde met een viezen bek beschoude, en voelende dat hy door hem in 't een of ander bedilt was, daar op hy gezwegen had, nam een dubbelen slag daar toe waar. Hy trad, wanneer de zelve op stond om uit te gaan, hem voor, zeggende: *'T zyn kleinigheden daar men ligt over heen stappen kan, en wees hem den wech.*

De Waereld bestaat in een gestadige veranderinge, en de Menschen, die een deel der zelve zyn, worden in die beweging dan hoog dan laag mede omgevoert.

JUSTUS VAN PEE, geboren te Brussel, was geheimschryver van de Hertogin van *Parma*. Zyn Zoon **EMANUEL**, dien wel de Tytel van Edel, maar geen groote schatten waren nagebleven, werd tot de Schilderkonst opgevoed, dog byzonder byziende zynde, strekte dit hem tot hindernis in den voortgang der Konst: dog is te verwonderen dat hy in den donker een Brief, hoe klein geschreven lezen konde, daar hy dikwils in gezelschap

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 85

fchap zynde, proeve van deed zien. Ja het is dikwerf gebeurt, dat zulke die't niet wilden gelooven een wedding daar om aanrechten, en hem (de lichten van de Kamer uitgeblazen zynde) een brief in de vuist ftaken, die hy zoo wel, als anderen op klaren dag, wift te lezen. Hy vertrok met 'er woon naar Amsterdam, daar hy winkel van Schilderyen opzette, tot welke foort van winkel Schilderyen, anders dozynwerk te maken hy zyn Zoon JAN (die inzonderheid het voorwerp van onze pen is) van jongs afhield, tot dat hem door de Konftlievenden Jan Beuns dit wierd afgeraden en hy aangemoedigt om op een andere wys zig te oeffenen.

Hy was inzonderheid potfig in alle zyne bedryven, 'tgeen aan dit eene ftaal genoegzaam te befpeuren is: Wanneer onze VAN PEE getrouwt was en kinderen had, werd hy beluft om Antwerpen, de kweekfchool van zoo vele brave Konftnaren, en hunne Konftwerken te zien. Dikwils klampte hy zyne Huisvrouw daar om met Fluweele woortjes aan boort; maar dit was (als het fpreekwoord zeit) voor een doofmansdeur geklopt, en nimmer wilde zy daar toe bewilligen. Hy opgezet door *de Nys* Leerling van *E. van Aalft*, die medederswaards heen wilde, befloot ftil, ongevraagd ongeweigert, daar na toe te gaan, en zyn geneigtheid te voldoen, met voornemen egter, van maar drie of vier weken uit te blyven. Dog hier toe werd geld vereifcht en verfchooning van linnen, waar toe hem de gelegenheid niet gunftig was, als op zekeren tyd, wanneer hy geneigt was tot het eeten van Both, en zyn Vrouw hem den fleutel van de kas gaf, om geld daar toete krygen. Toen ftak hy tien ducaton, twee hemden, en eenige

daffen by zig, en daar mede ten huis uitgaande, zeide hy dat hy naar de Vismarkt zoude gaan, en zyn Vrouw vast het water in den ketel over 't vuur zou hangen, en maken dat het kookte, tegens dat hy met den Visch t'huis zoude komen. Straks ging hy naar zyn makker, dien hy gereed vond om met hem de reis naar Antwerpen te ondernemen.

Zy tegen met hun beide voort, wanneer onze VAN PEE gevallig een van zyne goede bekenden ontmoette, den welken hy verzogt den sleutel van de kas, door haastigheid verzuimt t'huis te laten, by zyn Vrouw te brengen, en vorders te zeggen: dat hem een Heer ontmoet was, die hem mede genomen had naar Haarlem, om hem eenig schilderwerk aan te besteden, en dat hy dien nacht zou moeten uitblyven. Van Haarlem voeren zy op Leyden en voort op Rotterdam, daar zy gelegenheid vonden om naar Antwerpen te scheepen. Dog eer hy t' s'cheep ging schreef hy een brief aan zyn Vrouw van dusdanigen inhoud: dat die Heer het werk, dat hy voor hem schilderen zoude, wilde op de wyze van P. P. Rubbens gemaakt hebben, en hem uit dien hoofde verzogt had met hem naar Antwerpen te varen: dat zy niet ongeruſt moest wezen, dat hy zoo spoedig weerkomen zoude als 't hem doenlyk was. Dit voorgeven was by zyn Vrouw (aangezien hy zoo dikwils daar na toe gewilt had) verdagt, in welk gevoelen zy te meer verzekert werd, wanneer zy in de kas kwam, en 't geld merkelyk gemindert vond, ook hemden vermiste, en dus vast by zig zelve besloot dat zulks met voordagt aangeleid was.

Onderweeg op de reis waren zy lustig en vrolyk. Tot Antwerpen gekomen ging hy 't eerst
om

om de klucht naar de Vismarkt, en vraagde naar Both, dien men hem voorts beschikte. Dog by den uitflag (wanneer hy aan de Vischverkoopster vraagde hoe lang de zelve wel levendig konde gehouden worden, en of de zelve wel tot Amsterdam gezonden kon worden aan zyn Vrouw, die vast het water daar toe over gehangen had) bleek ligt dat zulks maar enkele spotterny was, zoo dat de Vischwyven daar om wel hartelyk lachten, en elkander toeriepen: *Ziet hier een zotten Hollander, die hier een zoô Both koopen wil om tot Amsterdam te zenden.*

Deze reisbroeders gingen dan dagelyks in de Kerken en Kloosters om de beruchte penceelkonst van Rubbens, van van Dyk, Jordaansen en anderen te beschouwen, verzuimende ondertusschen ook niet, onderzoek te doen, en de proef te nemen van den besten drank, die in de Drinkwinkels te bekomen was, 't welk eindelyk hun geld deed minderen. Naar Amsterdam om een Wissel te schryven scheen hun wel 't gereedste middel; maar zy bedagten met een, dat zy daar niet breed by staan zouden, en dat het ligt op een schraal reisgeld, en om de vragten in 't wederkeeren naar huis daar mede te betalen, zoude uitdragen. Goede raad was dier. Zy hadden inmiddels gezien, dat die op de Vrydaagse Markt wat te koop bragt straks gereed geld daar voor kreeg. Dus namen zy besluit van 't Penceel tot hun hulp te nemen, kogten verf, penceelen, en elk een doekje, en voor het klein overschot huurde VAN PEE een Beedelaar om voor hem te sitten, DE NYS ook eenige doode Vogeltjes op de Markt om die naar 't leven af te schilderen. Dit voorneemen ging met iever aan. VAN PEE kreeg zyn

stukje, 't welk een Petrus half lyfs verbeelde, en d'ander een tafeltje met verscheiden vogeltjes dien zelve dach afgemaakt. Dit was op een Donderdag. Vrydaags daar by tyds meê op de Markt gekomen, kreeg VAN PEE 16 en DE NYS 18 gulden voor 't zyne. *Hier mede was* (gelyk men voor een spreekwoord heeft) *Leyden ontzet* en de ledige beurzen kregen weer klank. Toen weer van voren af aan den luyaart gespeelt, en vermaak gezogt, tot hun de noodwendigheid prangede, weder een Borretje te maken, daar zy voor de tweedemaal weer zoo gelukkig afkwamen, *dat geen Zee* (als het spreekwoord zegt) *hun te hoog kon gaan*, in 't verteeren by 't gezelschap, nu zy zoo gereed een Zilvermyn door 't Penceel ontdekt hadden.

Inmiddels raakten zy by 'ieder bekend, waar door hun veel werk werd aanbestelt op goede winst. Zoo dat VAN PEE een brief aan zyn Vrouw deed afgaan, waar by bleek hoe wel het hem tot Antwerpen naar den vleesche ging, nevens een verzoek aan zyn Vrouw; datze maar spoedig met 'er woon van Amsterdam wilde opbreken, om naar Antwerpen te komen. Maar die had daar toe geen ooren; aangezien zy, buiten haar Man, van haren winkel met haar kinderen heel wel bestaan konde. Eindelyk na 't verloop van acht maanden, kwam hy weder tot Amsterdam. Strak ging hy naar de Vismarkt, kocht een zoê Both, liet die schoonmaken, en kwam daar meê aan de hand t' huis, zeggende tot zyn Huisvrouw, zoo als hy de deur in quam, *kookt het water al tot den Visch?* wat antwoord daar op kwam, mag de Lezer denken.

Hy maakte inzonderheid zyn werk van beroemde

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 89

de Italiaanfche en andere Konftstukken na te fchilderen; welke hy zoo wonder even gelyk wift na te bootfen, datmen de zelve bezwaarlyk van den anderen konde onderkennen, en de Konftverkoo- pers, voor welke hy veel fchilderde, dikwils een Boefje daar meê geipeelt hebben.

Hy heeft een Zoon naar gelaten, welke thans nog leeft, en zig mede tot de Penceeloeffening begeben heeft, aan welken genaamt *Theodorus van Peé* wy op 't jaar 1669 zullen gedenken.

De Beeltenis van Jan van Peé ftaat in de Plaat C 9.

Op 't einde van dit jaar 1638 den 11 van Slach- maant ftierf de brave Konftfchilder KORNELIS KORNELISZ. van Haarlem oud zynde 76 ja- ren, welkers levensbedryf, en voorname konft- werken *K. van Mander* befchryft in zyn Boek op pag. 106. Waarom wy hem maar alleen op zyn ftarfjaar gedenken met dit Graffchrift:

*Hier leit KORNELIS, door een grafzerk overdekt,
Wiens Konftwerk aan elk een ten wonder ftrekt,
Dies leeft zyn roem fchoon 't lichaam rust in 't duifter.
Daalt hy, zy ryft, en blooft met fchooner luifter.*

De gryze bevinding heeft ons doen zien, dat de genen die de fchikgodes wilde dat boven anderen in konftgeleertheid en macht zouden uitfteken, preuve daar van hebben doen doorftalen in hunne Lentejeugt, 't welk de Fabeldichters door hét voor- beeld van Herkules, die een Slang welke hem bekroop, toen hy nog in de wieg lag, de keel toe- wrong, hebben willen aanduiden. Wy behoeven door akelige omwegen geen voorbeelden uit de oudheid op te fpoen, het tegenwoordige voorwerp onzer befpiegeling zal zulks bevestigen.

ADRIAAN VANDEN VELDE geboren tot Amsterdam in den jare 1639. vond zig van der jeugt af aan door een overgeërfde natuurdrift tot de Teeken- en Schilderkonst gedreven, en nog in 't Kinderschool zynde, wist zig steelswys van zyn Broeder Willems teekenpennen, penceelen en verwen te bedienen, beteekende en bekladde met verf al wat hy vinden konde, tot de bedplank van zyn slaapsteê, waar op hy (toen hy nog in 't lang pak liep) een Melkboertje met koleuren geschilderd had, zoo verwonderlyk naar die jaren, en buiten onderwys, dat het nog lang na dien tyd daarom bewaard wierd. Dit heeft my zyn Dochter de Huisvrouw van den Makelaar *Sodyn* t'Amsterdam zelf verhaald. Het een en ander van deze Lentevruchten deden genoegzaam zien dat hy tot een Schilder geboren was; waarom zyn Vader hem ook in die geneigtheid niet wilde stuiten. Maar alzoó hy zig niet geneigt vond het Konstspoor van zyn Vader of Broeder, te weten het Scheepschilderen in te slaan, vond men goed hem te bestellen by *Jan Wynants*. En het is opmerkelyk; dat wanneer aan *Wynants* vertoont wierd 't geen hy by zig zelve al geteekent en geschilderd had, deszelfs Vrouw dit méê beziende, tot haar Man, hem kloppende op zyn schouder zeide: *Wynants uw Meester is geboren*, gelyk ook de tyd deze voorzegging bewaarheid heeft.

Hy oeffende zig eenige jaren by den zelve in de Konst, na welken tyd hy zig yverig hield aan het teekenen en schilderen van Koetjes, Osjes, Schaapjes, en Landschappen, torfchende dagelyks met zyn gereedschapjes naar buiten in 't velt, 't welk hy tot het einde van zyn leven eens ter weeke onderhouden heeft. De menigte zyner Konsttafe-

tafereelen, die de voornaamfte Kabinetten der Konftminnaars in Nederland en elders verciereu, toonen duidelyk genoeg dat hun maker een groot meefter in de Konft was. Immers nu nog is 'er niemant opgeftaan, die hem in lieffelykheid, helderheid, en aangename verkiezingen van dusdanige voorwerpen te boven gegaan is. En wat zyn penceel buiten het Koetjes, Osjes, Schaapjes en Landschapschilderen vermocht, toonen de verfcheiden Paffyftukken in de Roomsche Kerk tot Amsterdam in de Spinhuisfteeg, en in de Kerk over de Appelmarkt, waar een afneming van 't Kruis half leven, groot te zien is. Hy was een Man die geregelt en gefchikt leefde, en naarftig de Konft beyverde, en daar nevens ook byzonder vaardig was; want het anders onmogelyk was datmen zoo vele van zyne Konftwerken zien zouw, te meer nog daar hy zoo weinig jaren levens bereikt heeft; want hy is begraven den 21 van Loumaand 1672, in den ouderdom van 33 jaren, tot groot verlies der Konft in 't algemeen en verfcheide Konftoeffenaars in 't byzonder, wier werken hy door behulp van zyn konftpenceel grooten luifter heeft by gezet, als aan de ftukken van *J. vander Heiden*, *Fred. de Moucheron*, en anderen te zien is. Zyn Beeltenis vint men in de Plaat D. 12.

Onder zyne brave Leerlingen, die hy door zyne Konftleffen geteelt, naagelaten heeft, verfchynt DIRK VAN BERGEN. Deze fchilderde Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beeltjes, en Landschappen, gloeyend en helder gekoleurd als zyn meefter, maar zoo uitvoerig niet, ook de Boomen en 't Landfchap wat zwaarmoediger getroft; maar buiten dat heb

heb ik 'er Beesjes van gezien die fraai en natuurlyk geteekent waren.

Hy was een Haarlemmer, en heeft zig meest in die Stad onthouden. Hy verplaatste zig naderhand wel naar Engeland, maar de fortuin was hem daar niet geheel gunstig. Dus kwam hy weder naar zyne geboortestad afzakken, daar hy redelyk wel voor zyn Konst betaald werd. Hy was een wel gemaakt man, en van wezen een tweede Adonis, wel bespraakt, en altyd lustig en vrolyk, waar door hy by elk een bemint, en in alle gezelschappen welkom was. Hy zelf was daar toe geneigt, zoo dat, als hy geld ontfangen had van een stukje Schildery, hy het zelve geruster harte, op eene reis konde verteren: zeggende, *men moet niet zorgen voor den morgen*. Waarom ook zyne goede vrienden (wanneer hy gestorven was) genootdrukt waren, in alle Herbergen, daar hy gewoon was te verkeren, opzamelingen van penningen te doen, om hem ter aarde te brengen.

GASPER (anders *Casparus*) NETSCHER, wiens waarde Beeltenis zig in de Plaat P. 31. doet zien, is geboren te Heydelberg, in 't jaar 1639. Zyn vader *Johannes Netscher*, oorspronkelyk uit de Stad *Stuctgart* (van waar de zelve door de zware oorlogen en hongersnood, genootzaakt is geweest de vlugt te nemen tot Heydelberg) was een Steenebeeldhouder. Hy trouwde met *Elizabet Vetter*, Dochter van een Borgermeester te Heydelberg, tegens den zin van haar vader en grootvader, waar door zy in ongunst van de zelve geraakte. De moeder, de vader gestorven zynde, belast met vier kinderen, dry zonen (waar van CASPER de jongste was) en een dochter, werd daarenboven gedrongen door den overlast der krygslieden, nevens

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 93

vens meer anderen, Heydelberg in aller yl te verlaten, en de vlugt te nemen tot een Landkasteel, waar in zy door de vervolgers belegert werden. Wel zeit het spreekwoord, *de ongelukken slachten de Monniken: zy gaan zelden alleen.*

Wanneer zy nu deze Vesting op gena, of ongena, niet wilden opgeven, werd ze door de belegeraars zoo naau bezet, en besloten gehouden, dat zy geen invoer van montkofft daar binnen konden krygen, zulks dat zy daar door in den uitersten hongersnood vervielen, ook twee van hunne zonen door gebrek van voedsel stierven; en met den jongsten omtrent twee jaren oud, en het dochttertje, ontvlugten zy (gelegenheid daar toe zien-de) in den nacht.

In deze gesteltheit ontbrak hun alles, uitgezondert de moed. Zy torsten het jongste op den arm het dochttertje kon naloopen, en begaven zig zonder lang beraad op de reys, steunende op de voorzorg van den Almachtigen, die altyd weduwen en weezen ten hulpe verstrekt. Dus kwamen zy tot Aarnhem, daar sommigen tot medelyden verwekt, hun middelen aan de hand gaven, waar door zy zig eerlyk konden generen.

Doctor Tullekens, een godsdienstig, deughtsaam en ryk man, nam CASPER, die een schoone jonge was, en daar een groote geest in doorstraalde, naderhand tot zig, met voornemen van hem de Latynsche taal te laten leeren, en tot Doctor in de Medicynen op te kweken. Dit stuk ging aan, en was van goed gevolg, tot dat hy kwam in het derde school, wanneer de genegentheid tot de Teekenkonst in hem sterk doorbrak, en hy al het papier dat hy konde bekomen, met mannetjes en beesjes beschreef, tot zyn Themaas inclus, daar hy
dik-

dikwyls van zyn meester plakken om kreeg.

Gemelde Tullekens, ziende dat deze Konstdrift op geenderhande wyze was te stuiten, volgde die geneigtheid in hem op, en deed hem by den Konstschilder *Koster*, die allerhande doode vogelen, en wat meer tot een Keukenstuk behoort, schilderde, om in de Konst onderwezen te worden. Naderhand by *Gerard Terburgh*, Konstschilder en Borgermeester te Deventer, door toedoen van den Heer *Wynant Everwyn*, die een neef van *Terburg* was, daar hy alles naar 't leven leerde schilderen, en in korten tyd veer in de Konst vorderde. Inzonderheid had hy de handeling van het wit Satyn dun en helder te schilderen zyn meester afgezien; 't geen hy ook naderhand dikwils in zyn penceelwerk te pas bragt.

Eindelyk zoo veer gekomen, dat hy op eigen wieken (als men gemeenlyk zeit) konde dryven, begaf hy zig naar Holland, en schilderde in 't eerst voor de keelbeulen, Konstwinkeliers wil ik zeggen; die hem klein loon gaven voor zyn werk, als gewoon zynde 't zelve voor een geringen prys in te koopen, en tot een hoogen prys weder uit te venten: welke onredelyke behandeling hem niet aantond, als een middel zynde om den geest en lust der Konstenaren uit te dooven, in steê van de zelve op te wakkeren. Dus nam hy voor (nu een en twintig jaren oud zynde) een reis naar Rome te doen, en ging de eerste gelegenheid de beste, op een schip dat naar *Bordeaux* bevragt was, mede hebbende een brief van Doctor *Tullekens*, aan zyn Neef *Neny*, koopman aldaar, om dus over Vrankryk zyn reis naar Italie voort te zetten. Daar gekomen, kreeg hy kennis aan eenen *Godyn*, een *Mathematicus*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 95

thematicus en Fonteinmaker van Luik, die naderhand in dienst van den Koning van Polen gestorven is. Deze had een dochter daar zyn oog op viel, met welke hy trouwde op den 25 van Slachmaand 1659, waar door zyn voorgenomen reis naar Rome gestuit werd, en hy zig daar neer zette, met voornemen van aldaar te blyven wonen; maar ziende dat die, welke van den Gereformeerden Godsdienst waren, van tyd tot tyd, meer gedrukt wierden, en bedugt voor een algemeene vervolging, gelyk naderhand gebeurde, nam voor deze gemoedswingelandy (nu hy nog maar een zoon had, en eer hy meer kinderen aanwon) t'ontvlugten. Waarom hy toen naar Holland trok, en zig in den Haag neerzette, daar hy verscheidene uitstekende Konststukjes maakte: maar ziende dat zyn disch meer en meer in broodeetende olyffspruiten aangroeide, en het pourtretschilderen het gereedste middel was, om aan geld te geraken, als ook meerder voordeel aanbragt, ley hy daar op toe, en zyn toeleg gelukte: want hy in zyn tyd niet alleen een menigte pourtretten, maar ook de voornaamste luiden in den Haag en elders, daar by meest alle de *Potentaten*, die in den Haag, kwamen, schilderde, 't welk hem de beurs deed zwellen, en zyn roem aanwaffen, zoo dat Karel de tweede, Koning van Engeland, die op zyn Konst beluft was, door den *Ambassadeur Temple* hem verscheide malen liet verzoeken aan zyn hof te komen, 't welk hy beleeft weigerde; zoo, om dat hy rust beminnde, geen zin in de hoven had, als om dat hy schrikte tegen de ongemakken van de zee, want hy al van zyn twintig jaren af geplaagt was geweest met Graveel, en in zyn laatste jaren daar en boven nog deerlyk met het

Podagra

Podagra of de Jicht, die hem niet zelden zyn ruft floorde: Egter heeft hy nog verscheiden pourtretten op zyn bed zittende geschildert, tot dat deze kwaal in zyn ingewanden geflagen, hem de dood aanbragt, op den 15 van Louwmaand 1684. Hy liet nevens zyn grooten roem, van wegen zyn schilderkonst, een weduw met negen kinderen na, van welke hem twee in de Konst na gestapt zyn, *Theodorus* en *Konstantyn*, aan welke op hùn beurt gedagt zal worden.

Wat de waarde van zyn Konst aanbelangt, daar van behoeft niets gezeit, aangezien de zelve thans gretig opgezogt, by de waardigste Nederlandfche penceelkonst, in de Kabinetten werd gehangen.

Vele hebben het zwaarste in de Konst, namentlyk 't Historieschilderen betragt, anderen zig met een gering deel der Konst vergenoegt, en weer anderen door een middelweg, tusschen die twee uitersten zig een weg tot hun geluk gebaant. Onder deze tellen wy ABRAHAM GENOELS, gebentnaamt *Archimedes*, geboren binnen Antwerpen, 1640, die het Pourtret- en Landschapfchilderen t'effens ten voorwerp zyner bespiegeling stelde.

Zyn eerste onderwyzer in de Teekenkonst was *Jaques Backereel*, van het geslacht der *Backereelen* aan welke wy, met het begin der seftiende Eeuw gedagt hebben, by welken hy van zyn elfde tot zyn vyftiende jaar bleef, dagelyks zig vlytig oefnende in de Konst. Toen bespeurende dat de Konst der *perspective* of Deurzichtkunde, noodwendig dient geweten voor een Schilder, liet zig daar in onderwyzen door *Nic. Firelans* van 's Hertogenbosch.

De

32. D. 1749. 96.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 97

De Reislust becroop hem allengs meer en meer, en de zucht om vremde Landen te bezien, wakkerde op, tot dat hy 1659 in 't begin van 't jaar zyn reis (onder het geleide van *Georg. Remees* die van zyn Vader tot opzigt over hem gesteld was) aanging. Tot Amsterdam gekomen (alzo door Braband geen gelegenheid was, aangezien de Koning van Spanjen met Vrankryk in Oorlog was, en de Vyandlyke partyen zig alzins ten platten Lande verspreiden) zocht hy van daar te scheep naar Vrankryk te komen, dat hy zoo gereed niet vond, en overzulks tyd genoeg had om de Hollandsche Steden, en de fraaije konstkabinetten te bezien, tot dat 'er eenige Schepen met koopmanschappen geladen, verzelt met eenige Schepen van Oorlog van Rotterdam 't zeil gingen, met de welke hy mede voer op *Diepe*. Van waar hy vorder reisde op Parys, daar hy welkom was by zyn Neef *Laurens Frank* van Antwerpen, een fraay schilder in 't klein. By dezen vond hy *Françiscus Millé* van Antwerpen, een jongeling maar 17 jaren oud, dog van een snedig begryp en groot vernuft, 't geen klaar bleek aan 't weinige dat hy toen nog geschildert had, zoo dat onze GENOELS ziende zyn yver en bekwaamheid hem de beginzelen der Doorzichtkunde leerde. GENOELS bleef aldaar eenigen tyd schilderen met *Millé*, die in korten tyd verwonderlyk in de Konst toenam, en met de Dochter van *L. Frank* zyn Nigt trouwde. Wat hy boven dien van hem getuigt zullen wy in des zelfs levensbeschryving gedenken.

'T leed niet lang of GENOELS kreeg gelegenheid aan de hand om eenige groote stukken te schilderen om te dienen tot patroonen voor *Monfr. Gi. de la Noire Tappeiffier*. Dit waren

acht stukken met levensgrootte Kindertjes en Landschappen voor den *Marquis de Louvois*, die toen eerst getrouwt was, en die voorts de rest van zyn Kamers liet beschilderen, en die aangenomen had *Monfr. Gilberts Seué*, een der twaalf *Professoren de l'Academie Royale de la Peinture & Sculpture*, in welk werk hy hem behulpig was.

Ondertusschen werd hem vergunt een plaats in 't Paleis van 'den grooten *Prioor* van Malta om twee van die gemelde groote stukken daar af te schilderen, daar hy veel bezoek van Liefhebbers kreeg, waar door dit werk traag voort ging, en nog te meer, om dat hy dagelyks ging naar de voorstad *St. Germain* ten huize van meergemelde *Seué* daar hy de vrye tafel had, en goed daggeld toe, om Landschappen te schilderen in stukken, voor de Princes van *Condé*. Van dien tyd af begon zyn Kar (als het spreekwoord zegt) op een maklyk zandpat voort te rollen.

Hy liet in 't *Paubourg St. Germain* een kamer stofferen voor hem en voor zyn knecht, die een Edelman was, wiens Vader in een gevegt gebleven was, en kreeg daar eenige stukken te maken voor den *Ambassadeur* van Engeland: waar door de Hoofden van het schilders *Konvent* van de Voorstad hem wilden dwingen aan het recht van hun *Konstgenootschap* te voldoen. Waar over hy raadpleegde met meergemelden *Seué* die hem ried zig aan te geven aan de Koninglyke *Academie*, en te gaan naar de *Gobelins*, by den *Directeur* van die *Academie C. le Brun*, en aan de zelve iets van zyn penceelwerk te vertoon, gelyk hy deed. Dees vraagde straks of hy voor den Koning wilde schilderen, dat hy naar verdienste van zyn werk zou worden betaalt, en
een

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 99

een jaarlyks gefchenk daar en boven genieten, 't welk voor hem geen brok was om te verpruilen; des beet hy ftraks toe. Hier op werd hy in de Koninglyke *Academie* ontfangen met de gewoone plechtigheden. Dus kwam hy te fchilderen in de *Gobelyn*, dog bleef nog in 't *Faubourg* wonen, aangezien hy zyn woord had gegeven aan *Monfr. Noi-ret*, *Profeffor* van de Koninglyke *Academie* om twee ftukken te fchilderen tot het konftkabinet van den Hertog van Orleans, op een Kasteel gebouwt door Henrik den vierden, twee dagen reizens van Parys; in welken tuffchentyd een Kamer voor hem te *Gobelins* verzorgt was, en werd hy van *le Brun* gefteld aan 't fchilderen van de Landfchappen der berugte ftukken, verbeeldende de Hiftorie van Alexander den Grooten, door *Gerard Oudran* konftig in koper gebragt, en onder de waardigfte printkonft gefchat.

Oudran ziende zyn geestige behandeling van boomen, maakte voor hem eenige platen ree, en fpoorde hem aan tot het etfen. 26 zoo kleine als groote Landfchappen maakte hy in 't koper, waar van ik 'er 12 ken, (dog deze heeft hy te Rome geëft) die los en geestig behandelt zyn: dog heeft *Boudewyn* twee van de grootfte geëft, een met de Pompoenen naar een fchildery, en d'ander naar een teekening daar toe gemaakt. In dien tyd was *Job. v. Huchtenburg* de Bataljefchilder te Parys, daar hy kennis meê hielt.

Eenigen tyd hier na werd hy uit order van den Koning gezonden om een afteekening te maken van het Kasteel van *Marimont* by Bruffel, om in een Tapyt geweven te worden, op welke reis gemelde *Huchtenburg* en *Boudewyns* hem verzelden tot Anniens; van daar op Ryffel, Doornik, Ber-

gen in Henegouwen en zoo op Marimont, alwaar hy het Kasteel teekende van drie gezigten, en kwam naar elf dagen te Antwerpen. Dit was in 't jaar 1669 of 70; en na dat hy zyne vrienden en konstgenooten bezogt had, vertrok hy weer na Parys, en schilderde het zelve, tot een patroon voor de Tapytwerkers. Maar het leed niet lang na dien tyd, of hy nam, door Reislust gespoort, afscheid van den Koning, en vertrok weder naar Antwerpen, van te voren afgesproken hebbende met den braven Konstschilder *Bartolet* om van daar naar Luik te vertrekken; dog zy misten malkander; want *Bartolet* al een dag te voren eer hy kwam, vertrokken was. Waar door de voortgang van de Roomse Reys geschort bleef, tot den Herfst van 't jaar 1674. In dien tusschentyd maakte hy een groot kamerwerk om 'er Tapyten naar te weven voor den Grave de *Monterey*, toenmaals Gouverneur van de Spaanse Nederlanden, waar toe (op dat het spoedigen voortgang hebben zou) hy ook andere aanstelde: als *Iurni* met nog drie andere cieraad-schilders. *Babtist Menoié* stelde hy aan de Bloemen, den ouden *Boel* van Antwerpen aan de Vogelen, *Nicasius* van Antwerpen, aan d'andere Dieren, en *Boité* aan 't *Bas-relief* te schilderen. Hy maakte ook een stuk (t'zyner gedagtenis) voor de Konstkamer t'Antwerpen, en verscheiden poutretten in Oly- en Waterverf, gelyk ook eenige kleine Landschapjes.

De Roomse reis (voor gemeld) vastgesteld en rugtbaar geworden, maakte hy Reizenootschap met den Heere *Marfelis Liberechts*, die nog eens te Rome geweest was, *Pieter Verbrugge* vermaard Beeldsnyder, *Fr. Moens* van Mid-

del-

delburg, en een Canonik van Lier. Hier by kwamen nog *Clovet*, plaatsnyder van Antwerpen. *Abraham van den Heuvel* Koopman van Napels, en *Soldanio* Koopman van Venetien. De Reis ging aan op den 8 van Herfstmaant 1674. van Antwerpen op Keulen, na vier of vyf dagen verblyf aldaar te sloop op Ments, en van daar met het Marktschip op Frankfort, naa drie dagen verblyf met de Koets op Augsborg, van daar met Paarden langs *Tirol*, *Hinsbroek*, *Trenten*, *Travise* en *Mestre*, van daar te sloop naar Venetien en langs *Ferrare* op *Bolonien*, naar vier dagen verblyf met Paarden op *Lorette* en voorts op de kleine steden tot Rome, waar zy kwamen op den 4 van Slachtmaand. Dus heeft hy 't my in een brief op gegeven, als ook dat hy 1674 op den 3 van Loumaand in de Bentbroederschap kwam, en *Archimedes* ten Bentnaam kreeg, nevens Pieter Verbrugge, dien zy *Ballon*, en Fr. Moens *de Vlucht* doopten. De getuigen die hun Bentbrieven onderschreven, waren.

Alberto Clovet, gebentnaamt *Zantzak* Plaatsnyder van Antwerpen.

Gillis de Mont gebentnaamt *Brybergh* Schilder van Antwerpen.

Gielis vander Meeren gebentnaamt *Voorwint* schilder van Antwerpen.

Abraham Breugel gebentnaamt *Ryngraaf* schilder van Antwerpen.

N. van Haringhe gebentnaamt *Mitridaat* Apotheker uit Vlaanderen.

Monnaville gebentnaamt *de Feught* schilder van Brussel.

Marcello Liberechts gebentnaamt *Papegay* schilder van Antwerpen.

Jan Babt. Breugel gebentnaamt *Meleager* schilder van Antwerpen.

Adriaan Honich gebentnaamt *Loffenbruy* schilder Hollander.

gebentnaamt *de Mengelaar*

David de Koning gebentnaamt *de Rammelaar* schilder van Antwerpen.

Michiel van Barspalm gebentnaamt *de Standvastigheid* Beeldschilder uit Vlaanderen.

Donauville gebentnaamt *de Winkelbaak*, Antwerpenaar.

Nicolaas le Grand gebentnaamt 't *Vermaak*, Antwerpenaar.

Bartolomeus Martens gebentnaamt *de Bocaal*, Goutfmit, Antwerpenaar.

Nicolaas Piemont gebentnaamt *de Opgang* schilder, Hollander.

Bartolomeus de Riemer gebentnaamt *de Toetsteen* Goutfmit, Antwerpenaar.

Philippo vander Does gebentnaamt *Orpheus*, schilder van Antwerpen.

Robbert du Val gebentnaamt *Fortuin* schilder van 's Gravenhage.

Giacomo de Dekker gebentnaamt *de Gulden Regen* schilder.

Fransois de Meyer gebentnaamt *de Uitstel* schilder Hollander.

F. Ziereneels gebentnaamt *de Lelie* schilder uit de Meyery van 's Hertogenbosch.

Kornelis de Bruin gebentnaamt *Adonis*.

F. Matheus daar genaamt *de Vrome* schilder van Antwerpen.

De

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 103

De rest die na kwamen waren; *Daniel Syter* gebentnaamt *d'Avondstar*, schilder van Weenen. *Hans Martyn* gebentnaamt *de Moet*, Hoogduitfcher. *Peeter Hofmans* gebentnaamt *Janitzer* van Antwerpen. *Schoonjans* gebentnaamt *Par-rhafius* van Antwerpen, *Karel de Vogel* gebentnaamt *Distelbloem*, van Maastricht; *Jacomo van Staverden* gebentnaamt *d'Yver* van Amersfoort, *Gommarus Wouters* gebentnaamt *de Ridder* van Antwerpen, *Gasper van Wittel* gebentnaamt *de Toorts* van Amersfoort, *Theo-door Visser* gebentnaamt *Slempop*, *Jacomo de Heus* gebentnaamt *de Afdruk*, van Utrecht, *Bernard Baillen* gebentnaamt *de Hemel* Plaatsnyder van Antwerpen. *de Bakker* gebentnaamt *Virgilius*, Poëet van Brussel. *Jacomo Blondel* gebentnaamt *de Weyman* Plaatsnyder van Antwerpen. Deze acht laatste had hy elk in 't byzonder op een doek geschildert, en zy hingen in 't rond op zyn Kamer. Welke hy liet aan *Gasp. van Wittel*, nevens *Theodoor Helmbreker* zyn besten vriend. Boven deze gemelde kwamen 'er nog veele tusschen beide, en laat in den avond zweven als de muggen om de kaars die al meê een smeer uit de pan kregen. En ik geef den Lezer te denken, hoe veel Wyn 'er op dit Bentfeest wel over de lippen gestort is, en hoe veel spys door de tanden vermaalt eer de kakebeenen vermoeit waren. Trouwens 't is altyd geen vetpot, en die 't somwyl wat schraal hebben, doen, als 't hun gebeuren mag, provisie op.

Men kan uit het getal der Bentvogels, waar van wy zoo even den Naamrol zagen, welke van zyn Doopmaal gesmolt hebben, ligt besluiten dat hy

een styve Goudbeurs moet gehad hebben, wanneer hy te Rome zig liet inhuldigen in de Bent. Deze (zeit S. v. Hoogstraten) is in onze Voorouderstyd ingestelt tot verkwikking der sluimerende geesten. Daar ontfangt men de groene aankomelingen met geestigen toefsel en naakte vertooningen en vereert 'er met nieuwe namen van kragtigen zin. Daar spoeltmen de zorg en laatdunkenden waan in zooten Albaan af, en herwiegt met de genen, die nog niet wel gebakert zyn enz.

Het voornaamste dat hy te Rome geschildert heeft zyn twee groote stukken en een kleinder voor den Kardinaal *Jacomo Rospigliosi*, als ook des zelfs afbeeldsel, als mede twee groote stukken voor den Ambassadeur van Spanje *Marchese del Corpio*.

Alle jaren ging hy in den Herfsttyd twee of drie maanden buiten Rome in Dorpen, of Gebergten zyn verblyf houden, om fraaije gezichten van Landschappen naar 't leven te schilderen of te teekenen, welke Modellen, Teekeningen en opgerolde Schilderyen hy tusschen Bootseerzels *Mosaic* werk, en afgietsels van marmere beelden, in kassen inpakte, en die voor af te scheep op Vrankryk zond.

In den jare 1682 op den 25 van Grasmaand verreisde hy van Rome, met den *Antiken* beeldsnyder *Laviron* van Antwerpen, en twee Franse Beeldsnyders *Caralier*, en *Monier*, over *Florence*, *Siena*, *Pisa*, *Livorne*, *Genua*, *Niofa*, *Villa Franca*, *Schouta*, voorts te Land op Muilen, vandaar op *Marselie*, op *Avinjon*, en zoo de *Rone* op tot *Lion*, en met Paarden over *Forraren* op *Rouane de Loire* af tot *Orlians*, en zoo op *Parys*; daar hy eenigen tyd zyn verblyf moest houden tot het Konings Schip havende,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 105

de, waar in hy zyn kaffen met Konst ingescheept had, gaande onderwyl zyn oude kenniffen bezoeken.

'T Schip aangekomen en zyn kaffen ontpakt, deed hy met een Konftstuk van zyn hand present aan *Kar. le Brun*, en met een veel grooter aan *Monf. Colbert*, waar na hy vertrok met de Karos op Kyffel, voort op Doornik en Gent; en kwam op den 8 van Wintermaand 1682 tot Antwerpen, daar hy nu nog in leven zynde, woont.

Zyn Konftliefde en zucht tot den opbouw der Konst, is zoo groot dat hy in zyn oude dagen verscheiden jonge schilders en beelthouders, in de gronden van de *Mathefis*, Doorzichtkunde, *Geometrie* en Bouwkunde onderwyft. 's Mans Beeltenis kan men zien in de Plaat D II.

Verscheiden voorbeelden hebben ons voor heen doen zien, hoe Broeders van een en de zelve Ouders geboren, elk eene gantsch verschillige wyze van Konstoeffeningen hanteerden. Thans ontmoet ons een zeldzaam voorbeeld van drie zusters, welke van een zelve geneigtheid gedreven, te gelyk zig in 't bloemschilderen oeffenden: als met name,

MARIA THERESIA geboren te Mechelen 1640 den 17 van Bloeymaand.

ANNA MARIA in den jare 1641. en FRANCHOISE KATHARINA VAN THIELEN 1645. Zy hadden de Konst van haren Vader Jan Philip van Thielen, Heer van Kouwenberg (die een Leerling van Pieter Segers was) geleert. Zy waren 1662 nog in leven, oeffenende zig tegens elkander om prys, dog my is nooit van hare Konftwerken in handen gekomen; maar Korn. de

Bie zeit, dat hare penceelwerken waardig zyn met goud betaalt te worden. Welke ook verder in zyn rym te kennen geeft, dat ANNA en KATHARINA ook daar en boven zig somwylen oëffenden in 't beelden schilderen.

Het schynt dat de Konstgodes, zig zoo niet bint aan land en plaats, of zy wekt somwyl ook brave geesten in een ander Waereltsort; om dat een land, een stad, of een volk niet alleen met dien luister pryken, of op die eer, dat hun het voorrecht van Konstenaren op te wiegen alleen van de Konstgodin vergund waar, bogen zoude.

GERARD DE LAIRES, een konstbloem zoo schoon als licht in geen eeuw weer staat gezien te worden, ontsproot te Luik, in 't jaar 1640. Zyn Beeltenis kan men zien in de Plaat E. 13.

Vele hebben gemeent dat hy een Leerling van den berugten BARTOLET (wiens Beeltenis mede in de Plaat E. 14. is te zien) geweest is. Wy willen dit in 't geheel niet betwisten; maar het grootste deel van dien roem zyn Vader REYNIER die een braaf schilder en in dienst van de Prins van Luik, t' samen met * BARTOLET was toewyzen. Zyne Konstwerken worden weinig minder dan die van BARTOLET geschat, aangezien dat zyn penceelhandeling met die van BARTOLET over een kwam: gelyk my ook van zyne schilderyen zyn voorgekomen, die men voor eigen penceelwerken van

BAR-

* BARTOLET] sommigen meenen dat hy een Brabander of Nederlander is geweest, uit zynen bynaam *Flaman*: gelyk ik ook nog een proefdruk heb van een print door onzen *Laires* geëtt, daar eenige Amazonen te paard zitten, aan welke een doode Leeuw vertoont word, daar hy met eigen hand *Fartolet Flaman Inventor* heeft onder geschreven, ten bewys dat die naar een schildery of teekening van Bartolet gevolgt is.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 107

BARTOLET zoude hebben aangezien. Alleen was hy wat ruwer in zyne behandeling, nog zoo in een smelten de niet.

Onze LAIRES had dan by die gelegenheid ook toegang tot dien grooten meester in de Konst, die van zyne jeugt af in verscheiden talen geoëffent, groote geneigtheid voor de oudheidkunde had, en naar Rome trok, om 't geen hem in boeken, of printvertooningen aangetoont was, nader in de eigen Friesche op de Keizerlyke kolommen en eerepoorten te beschouwen, en zelf af te teekenen: alwaar hy in eenige jaren verblyfs aldaar, door zig zonder ophouden naar schoone voorbeelden, daar Rome vol af is, te oeffenen, een hoogvlieger in de Konst geworden is. Dit is te zien aan zyne penceelwerken, die groots van gedachten, woeilig in hunne schikking, vlak of breed geschildert, en konstig geteekent zyn. Waar door LAIRES dan een denkbeeld van 't geen men *Antyk* noemt, en de Italiaansche penceelkonst agting geeft, kreeg; 't geen hem naderhand door ander behulp (gelyk wy op zyn plaats zullen aanwyzen) volkomen onderricht is. Daar benevens heeft hy de printkonst van Petro Testa al vroeg, eer de zelve by anderen in Nederland gezien waren, gekent, en inzonderheid in zyne wyze van teekenen zig daar van bedient, als klaarlyk in zyne eerste teekeningen te bespeuren is. Dit zeg ik niet tot 's mans verkleining, maar tot zyn roem en ten bewys van zyn goed oordeel. waar door hy de pryffelykste behandeling heeft weten te verkiesen, en zig ten voorbeeld te stellen: Want zig te bedienen van een anders vernuft, zoo dat het ontleende niet affteekt, als een nieuwe lap op een ouden bedelaars mantel, vereist een goed oordeel. 'k Heb daar

daar ook niet tegen dat het dus geschiet, en pleit voor die vryheid myner Konstgenooten, als Andr. Pels voor de Dichters, in zyn Gebruik en Misbruik des Toneels :

*Indien Virgilius wist goud te puuren uit
Den drek van Ennius, en eenen ryken buit
Haalde uit Homerus : zoo 't den lof niet kon ver-
kleinen
Van d'allerbeste blyspeldichter der Romeinen,
Dat hy twee spelen van Menander smolt in een,
Toen hy zyne Andria toestelde: en mag 't zooheen,
Dat Plautus, Nevius, en Ennius uit taalen
Van anderen 't sieraad van hunn' gedichten haalen,
Ja vaak de stelling, en den styl: en is 't geen
schand
Voor u Guarini, dat gy in uw Vaderland,
Dat ge in uw' moedertaal hebt Tasso uitgekozen,
En met de stof van zyn Amintas zonder blozen
Uw Pastor Fido siert?
..... En kan het steeds betamen
Aan Moliere, dat by zonder zig te schamen,
Volgt in zyn meeste werk de Italianen na,
Die hunne geestigheen, en kwinten zonder gâ
Uit Aristophanes weerom, en Plautus trekken;
Ja zal het hun tot lof, in plaats van laster strekken? enz.*

Dus doende hebben ook d'oude Konstschilders lof verdient, als zy het prysselykste uit anderen hebben ontleent, vervormt, verschikt, en dus de Konst by trappen tot meerder volmaaktheid doen opklimmen; waarom zou dit nu tegen gesproken worden? dog (gelyk ik boven gezegt heb) dat het zoo geschiede, dat men niet kan zeggen dat zeeen beeld, dit's een arm, been enz. van dezen
of

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 109

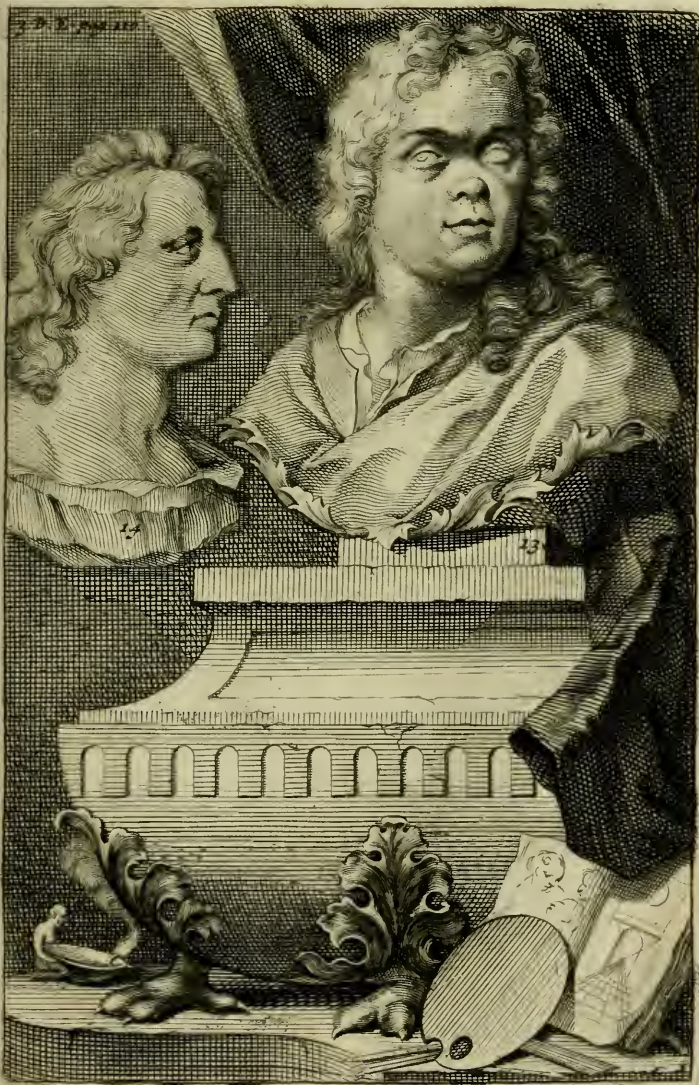
of genen gerooft, maar dat d'ontleende deelen, zoo in het geheel versmelten dat 'er niets van door steekt, op dat hun niet gebeure als den Rave in de Fabel wedervoer, die zyn zwarte pennen had uitgeplukt, en zig met de vederen van andere vogelen oppronkte, tot dat elk de zyne wederhaalde, en de Rave naakt stond te kyken, en van elk bespot werd.

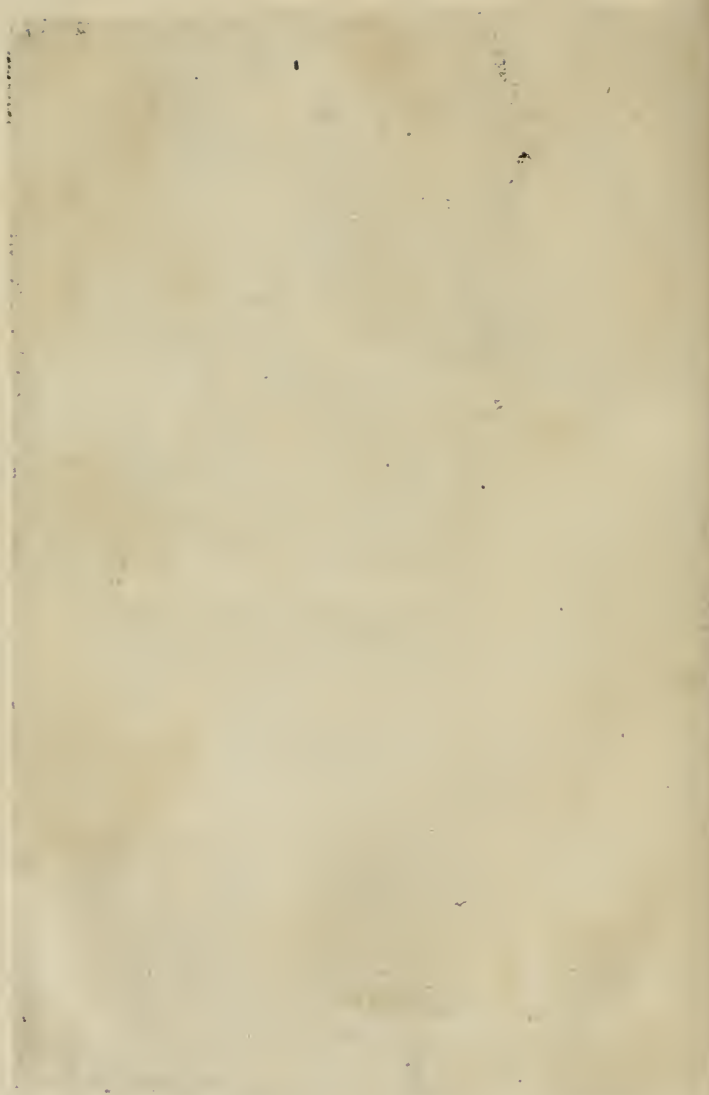
Onze meening hier ontrent by tusschenreeden klaar genoeg te kennen hebbende gegeven willen wy onze levensbeschryving vervolgen.

GERARD LAIRES neemt besluit om zyn geboortenstad te verlaten (*geen fant* zegt de spruk, *word verbeven in zyn land*) en zyn fortuin elderste zoeken. Hy zet zig tot Utrecht ter neer, maar vint ten eersten niet 't geen hy zocht, nog kon daar met zyn penceelkonst te recht raken, dus hy somwyl uit noot, een haartschut, of luiffenbord moest schilderen. Iemant, die aan zyn deur woonde, ried hem een paar stukjes te schilderen, en de zelve naar Amsterdam te zenden om die aan den konsthandelaar Gerard Uilenburg te vertoonen, gelyk geschiede. Jan van Peé en Grebber schilderden op dien tyd voor Uilenburg, en maakten met hun beide zoo veel Frans uit, dat zy de brengster der twee stukjes, die geen Duits konde spreken, verstonden, en antwoord konden geven. En beziende deze twee stukjes in tegenwoordigheid van Uilenburg prezen de zelve naar hunne waarde, t'effens verwondert dat zoo een konstlicht door onverstand als door een donkeren mist bedekt werd, en rieden Uilenburg de zelve te koopen, welke daar op aan de brengster vraagde: hoe veel geld zy daar voor eiste? die tot antwoord gaf: zoo veel als hy beliefte te geven. Uilenburg bood haar 60 gul-

gulden voor 't stuk, en vraagde of zy daar meê te vrede was, en of die meester wel tot Amsterdam zou willen komen om voor hem te schilderen, 't antwoord was ja. Zy vertrok met dien buit, en Uilenburg aangespoort door van Pée en Grebber, volgde haar dien zelfden avond (om dat die Haas hem niet ontslippen zoude) met de nagtschuit op Utrecht, en spraken hier over zelf met LAIRES, die zig gereed toonde om van daar op te breken, dat licht geschieden kon, wyl hy geen vragtschuit noodig had om zyn inboel over te voeren. Hy kwam dan ten eersten tot Amsterdam, en op een morgen ontrent negen uuren by Uilenburg daar van Pée en Grebber waren, die hem, van wegen zyn misselyk figuur, verzet stonden aan te kyken. Uilenburg toonde hem een ledigen doek, en vraagde wanneer hy begin wilde maken. Zoo straks antwoorde LAIRES, en vervolgde: *wat wilt gy dat ik daar op maken zal? dat is my onverschillig*, zeide Uilenburg, *maak daar op dat geen van uw genegenheid is*. Straks werd hem een palet met verf en een krimonpen gegeven, en hy zette zig voor den Ezel.

Tot nog toe had hy de eene hand onder zyn rok gehouden, daar yder het oog op had, nieuwsgierig wat hy daar onder verborgen hield, tot dat hy zyn Fiool daar onder van daan haalde, de snaren stelde, en een deuntje speelde, zoo wel naar de konst dat Grebber die zig meê 't speelen verstond zig daar over verwonderde, en nog meer als hy de Fiool neer gezet hebbende, de krimonpen nam, en maakte in een oogenblik de schets, of bewerk van zyn stuk, 't welk verbeelde een beeste stal, en daar in Josef en Maria met haar Kindje. Toen nam hy weer zyn Fiool en speelde een muzykstukje,
maar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. III

maar ver wisselde straks de Fiool voor 't palet, en schilderde dien zelven voormiddag het Kindje, 't Mariaas en Josefs tronetje, en een Offekopje volkomen op, en zoo konstig dat zy die den geheelen tyd by hem gestaan hadden zig daar over verwonderden.

Wanneer hy nu in den tyd vanacht weken verscheiden stukken voor Uilenburg schilderde, en hy die aan de liefhebbers liet zien, en prees, werd onze LAIRES straks van anderen aangezocht, die hem meerder loon voor zyn penceelwerk aanboden, daar hy zig van bediende.

Het was niet mogelyk te beschryven alle de Konst en Kabinetstukken, Zolderwerken, Zalen enz. die hy beschilderd heeft. Of zoo 't ons al doenlyk waar zoude het wel een geheel boek beslaan. Als mede menigte van teekeningen met rood kryt en met het penceel konstig en op een gemakkelyke wyze behandelt, waar van de voor naamste, als ook het meeste getal thans in 't Konstkabinet van den Heere Jeron. Tonneman bewaart en in groote agtinge gehouden worden.

Doe hier by het groot getal van zyne geëfste printen die door N. Visscher tot een geheel werk verzamelt, de Konstoeffenaars ten voorbeeld, en dienst verkogt worden, die mede op een lichte en welstandige wyze, even als zyne teekeningen behandelt zyn.

Dit alles dient niet alleen tot verwonderen, maar zelf zullen de nakomelingen 't naaulyks (wanneer 't hun verhaald word) gelooven willen, dat zulks in eens menschen levens tyd te doen was, ten waar daar by gezeid wierd, dat hy by uitnemenheid vaardig in 't schilderen was. Dit is aan 't volgende staal te zien.

Hy ving een wedding aan, dat hy op een rede-lyk groot doek, op een dag, Apol en de negen Zanggodinnen zou schilderen, met hun-behoorlyke toerustingen op Parnas, en wonze ook. Daar en boven had hy nog ten overvloed 't pourtret van Bartolomeus Abba (die nieuwsgierig hoe veer hy gevorderd was, hem in den agtermiddag kwam bezoeken) voor 't beeld van Apollo na 't leven geschildert, dat yder het konde zien dat het Abba was die voor den Parnasgod geschildert stond.

Dit in 't algemeen gezegt, zullen wy ons uitlaten tot eenige byzonderheden, en uit het groot getal van zyne penceelwerken maar van eenige zynner Konststukken spreken, die niet alleen den Konstlievenden behaagt, maar ook de pen der dichteren hebben vlot gemaakt, om 'er tot zynen lof van te melden. Gelyk de Heer Ludolf Smits op het natuurlyk en konstig verbeelden van zyn * Polixena, gedoot op 't graf van Achilles, (daar hy ook met een des schilders verstand en oordeel over, of aangaande het regt gebruiken der Poëtische History-beschryving pryft) zig dus laat hooren:

*Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wont zyn schoone Bruid.*

Ovidius, gy schiept nooit yffelyker logen.

*'T is Pyrrhus niet, wiens staal die maagd de borst
ontsluit,*

En

* Polixena, de schoonste en laatste Dochter van den Koning Priamus, en Hekuba, werd van Pyrrhus doorsteken op 't graf van zyn Vader Achilles, op vermoeden dat zy van de verraderlyke onderneming tegens Achilles geweeten had, die van Paris, zoo als hy stond voor 't Autaar in den tempel van Apol, om zyn trouw met Polixena te bevestigen, in zyn hiel gewond werd, dat hy slierf.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 113

*En 's Vaders spoken, met dat bloedvergieten stuit-
Leermeeſter van de Min! hoe kan't uw hart gedoogen!*

*LAIRES ſchikt beter, die weet wat de Min
beduit.*

*Die geeft het mes een paap, ſtokoud en onbewogen;
Zet Pyrrhus in een boek, en dekt zyn lekende oogen.*

*Geen Minnaar trekt den degen uit,
En wond zyn ſchoone Bruid.*

Nog een door even gemelden Dichter L. Smids
op de verbeeldinge van * *Didoos Dood.*

*PELS leerde DIDO (zoo tuigt HUIGENS) cier-
lyk ſterven,*

*Toen hy dat Dicht ſchreef dat het haast bewoogen
hart*

Eens teedren lezers, door onlydelyke ſmart,

*In een doet krimpen, en van ſchrik zyn warmte der-
ven.*

Veel

* Dit verhaal van Dido word voor een verdichtzel van Virgilius gehouden, die dit trouwen en ſcheyden van Dido en Eneas heeft verciert, om de Karthaginenſers te beſchimpfen, die haar Koningin Elife, na haar dood, om datze zig zoo mannelyk had omgebragt, met den naam van Dido (Manninne) onder hunne Goden hebben geſteld. Waarom ook M. de Fontenelle in zyn 't Samenſpraak der dooden, Dido dit doet zeggen, *Zoo de Minnehandel dien Virgilius my toefchryft eenige waarschynlykheid hadde, zoude ik kunnen toefstemmen dat men my verdagt hield; maar hy geeft my Eneas tot een Minnaar die drie hondert jaaren voor my uit het leven is geſcheiden.* 't geen door de ſchim van Stratonica ſchamperlyk aldus verdadigt word; *Dat gy zegt is aliets byzonders. Het is waar dat gy drie hondert jaren na hem ter waereld zyt gebragt; maar Virgilius heft zoo veel reden gehad om u 't ſamen te voegen, dat hy oordeelde dat die driehondert jaren, die u van den anderen ſcheiden, geen zaak van aanbelang waren.*

*Veel cierlyker sterft zy hier door LAIRESSES verven.
Haar boezem zweet, en is ten uitersten benard,
Haar oogen staan met kragt en arbeit opgespart;
Als of zy nog den draad haar 's levens moest zien
kerven,*

*Terwyl een tranen vliet, bydropplen, daar uit lekt;
En het gewrigte zig verdraait, en kromt en rekt,
En d'aders spant, en de verflapte spieren lillen.*

*De pen is dan te zwak om tegen het penceel
Te worstelen, een vaers strykt voor een tafereel
Dog het zyn zusters, zacht! haar passen geen ge-
schillen.*

*Alle goede dingen (zeit het Spreekwoord) bestaan
in drie. Wy zullen 'er ook nog een aanlaffen,
dat wel niet groot, maar voor 't beste en uitvoer-
tigste van zyne Konstwerken gehouden word. Dat
is te zien by den Heere Huntum tot Amsterdam,
verbeeldende den gestraften Tempelroover Helio-
door, daar de brave dichter P. Verhoek dit vol-
gende vaers op maakte:*

*Hier spreekt de Schilderkonst, terwylze in myn ge-
dachten*

*'T stilzwygende gemoet beweegt met meerder kragten,
Dan zelfs welspreekentheid: 't gezicht gaat voor 't
gehoor.*

*Ik zie als op 't tooncel, hoe dat HELIODOOR
Om kerkroof word gestraft, ten spiëgel aller ccuwven:
Ik zie en vind my zelfs in 't Godshuis der Hebrceuwven.
Wat pragt, wat heerlykheid der Bouwkonst streelt my
't oog.*

*Hoe ryst dat trots gevaart zo wyt, zoo diep, zoo hoog,
Van*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 115

Van marmer en arduin door arbeid opgewassen!

*Hier zal d'aanschouwer stilte, ontzag, en aandacht
passen,*

*Daar 't schreiend priesterdom, bedroeft, met doods-
gelaat*

Voor 't altaar legt ter aarde in 't heylige cieraad,

*De Hoogenpriester God om hulp smeekt uit den
hoogen.*

Men ziet hen algelyk in droefheid opgetogen,

Dees wyde Galery van 't vrouwelyk geslacht

Vervult, dat schreiende om Gods hulpe zyne klacht

*Met handenwringen toont, of slaat verbaast zyn ar-
men*

Ten hemel, om genade en Goddelyk ontfermen.

Nog treed de Rover toe, door goutdorst boos ontzind,

En slaat haar klachten en gebeden in den wind,

Daar zyn stafficren vast den schat der Godskist rooven:

*Maar Gods Almachtige arm weerstaat zyn trots van
boven.*

*Hier legt hy, die nog flus ontzaglyk, groots, vol
praal,*

Ter Schatzaal intrad, nu aamachtig van 't onthaal

Der hemelgeesten in gedaante als jongelingen;

Terwylze aan elke zyde al slaande hem bespringen.

Dees rykgewapende en welopgezeten noopt

't Gezwinde ros, dat met de hoeven op hem loopt,

*Die nu door schrik 't gezicht verduistert, schreeuwet
vol smarte:*

Zyn dappre wapentuers ontzygt hun Oorlogsharte,

Het gulde barrenas des Ridder op het paart

*Doorschittert hun 't gezicht met vreeze, die ver-
vaart,*

Nu achter hunnen schut hem sidderende ontvlugten:

Gy ziet Hebreewen, van dien trans, op dees gerugten

Verwondert, 's hemels hulp beschouwen tot hun troest.

Zoo ryst de Schilderkonst, gelyk de zon in 't Ooft,
 Die 't al haar verwen geeft, met voeglykheid en orde.
 Natuur staat zelf verheugt, die eerst den schilder
 porde.

De heirbaan van de Konst, zooklippig, ongebaant,
 Bezet met doornen op te klautren, en vermaant,
 Met d'Oeffening verzelt, LAIRES dus voort te va-
 ren.

Dit konstig oogmuzyk braveert 't geluit der snaren.
 De verwen ondereen gedommelt, eel, en zacht,
 Daar flaau en somber, hier weer in haar volle kracht,
 En kiefse zuiverheid, en houding in de kleuren,
 Voldoen het keurig oog, als zach men het gebeuren,
 Terwyl uit yder beeld 't geheim der hartstogt straalt.

My komt in gedagten, dat Fr. van Hoogstraten
 in een vaers op de Beeltenis van zynen broeder
 mynen meester S. v. Hoogstraten, zeide

Hy dicht in Schildery, en fchildert in gedicht.

Dit past ook op onzen Dichter P. Verhoek, die
 door zyn pen even als LAIRES door 't penceel, het
 schoone gepaarde licht, en bruin, het natuurlyk
 voorkomen, en wegwyken en de zuivere behan-
 deling daarin waargenomen, ten toon steld; en wat
 pryswaardig in dit konststuk aan te merken is af-
 schetst in letteren. En dus mag men in 't algemeen
 van zyne penceelwerken zeggen. Immers hy heeft
 altyd het voornaamste, en hoofdzakelykste in zyne
 werken laten spreken: daar andere brave mannen
 in de Konst zig somwyle wel eens aan kleinigheden
 hebben vergaapt, en 'er meer tyd dan ze verdienen
 aan besteed; waarom ik ook daar en boven tot
 zyn roem zeggen moet, dat zyne verkiezingen,
 of

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 117

of de voorwerpen zyner verkiezingen pryffel-lyk zyn, aangezien dat hy zelden iet door 't pen- ceel verbeeld heeft, dat geen vlyt en Konst ver- diende. 't Is waar, alles is wel niet even gelyk van fchoone vinding, en penceelbehandeling; maar men moet weten dat de gedagten der Konstena- ren niet altyd even bekwaam zyn, nog de lust altyd even groot is, te meer in hem, wiens levenskoers wel eens buiten 't fpoor holde, en in stee van den boog t' ontspannen tot verfriffing der geesten, uitspan- ningen kon maken die zyne geesten en kragten affloofden.

Niemant zal dit zeggen voor hatig opnemen die weet, *dat een regtschapen Historyfchryver* (gelyk ik in opzicht van dit werk daar voor moet wor- den aangezien) volgens zeggen van Polybius, *geen agt moet geven op de perfoonen; maar van de zaken oordeelen, zoo als ze zyn, en 'er in de Historie van fpreken zoo alsze verdienen.*

Om nu met onzen Luikschen Fenix voort te va- ren moet ik zeggen, dat hy in allen deele van de Konst getracht heeft de natuur na te bootsen. De mannenbeelden kleeedde hy in laken aan de breede ploojen te kennen. Lichte zyde stoffen, en meniger- hande tintelend weerschyn, by dunne floersen, en fyne Lywaten, geestig geschikt en natuurlyk ge- plooit, zyn alzins het cierzal en de bekleedingen zyner vrouwen beelden. Zilver, Goud, en veler- hande metalen heeft hy geestig met hunne spie- gelingen, en sterke affchitteringen weten na te bootsen. Geen minder cieraad heeft hy ook aan zyne konfstukken toe gebragt, door 't fchilderen van velerlei aart van marmere kolommen, vazen poortalen enz. Inzonderheid muntte hy uit in 't

schilderen der *Bazarliere* van wit marmer met veel *Niffen* die in voorpoortalen, op de Keyfers, en Heere graft, tot Amsterdam pronken, zoo natuurlyk gefchildert dat men dezelve voor gebeeldhoude marmere platen aanziet. 't Luft onseen van die werken, als wel het voornaamste in Konst van schilderen en geestige vinding, de Schilderjeugt tot leiding, (als haar iet diergelyks voorkomt) en een sleutel tot opening en verklaring van den inhoud te geven.

Dit is een uitlegging van de vyf zinnebeelden in 't Graauw gefchildert, ten huize van den konstlievenden Heer Philip de Flines. Het eerste stuk, als men de deur in komt over 't licht, verbeeld de Schilderkonst, Dichtkonst, Beeld- en Teekenkonst.

De Schilderkonst staat voor aan, houdende met de linkerhand haar gereedschap, palet, pencelen en maalftok; met de regterhand beurt zy een Tafereel op, waar eenige voorwerpen op afgescheitft staan. Agter haar staat de Natuur, waar van zy door Konst een naartvolgster is, en waar uyt zy haren oorspronk of beginsel heeft. Het kintje dat voor haar staat, met een masker of gryns, beteekent de veranderingen van vindinge, en naa-bootsinge. Hier nevens ziet men de Dichtkonst, houdende in de regterhand een trompet, en in de linker een rol papier* of tooneelrol. Zy is met een Laurierkrans gehult, aangezien zy door haar doen de menschen onsterfelyk maakt, en den lof der
Hel-

* Op rollen papier en parkament te schryven is van de Oudste tyden af eerst by de He'breen, naderhand onder de Griekse Toneeldichters (om elk hun byzonderen Rol te doen hebben) in gebruik gekomen, en heeft stant gehouden onder de kamerspeelders tot in mynen vroegen tyd. Zedert zyn de kamers, of konstgenootschappen onder de zinspreuke *iz Liefde bloejende*, en andere, geheel te niet gelooopen in Nederland.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 119

Helden (door de trompet verbeeld) uitbazuint. Het kintje dat nevens haar staat torst het speeltuig van Apol, ten bewys dat de zongod de Dichtkonst gunstig is. Men ziet twee beelden agter de Schilderkonst, verbeeldende de Beelthouwery en Teekenkonst, staan. In haar hand heeft zy een teekening beschetst met sommige konstbeginfelen om aan te duiden, dat zy is de grond daar de Schilderkonst op word gebouwt. De Beelthouwerykonst heeft meê haar beduidteeken; het kintje boven in de *Nis* met een gebeelthoud menschen hoofd gemaalt, wil aantoonen hoe die konst bestaat in een geregelde schikking van welgevormde menschelyke ledematen, waar van het hoofd een voornaam deel is.

Boven elk dezer groote vakken, staat een kleinder, en daar in door kleinder beelden verbeeld, iets dat toepasselyk is, op de groote of onderste *Nissen*, gelyk 'er dan zinspelende op het boven verklaarde, verbeeld staat de Godin der Wysheid, by een vlammend altaar, waar voor de Voorzigtigheid, vergezelschapt met nog andere beelden knielt, tot beduid, dat die door haar gonst tot volmaaktheid gestegen is, en toegang tot den tempel van eere en lof gekregen heeft, dankbaarheid verschuldigt is.

Het eerste der Tafereelen op een slinksen dag geschildert, aande rechterzy, verbeeld de Godin der Wysheid in 't midden van zeven vrye konsten: Dichtkonst, Redenkonst, Letterkonst, Starrekonst, Rekenkonst, Maatkonst, en Zang-of Speelkonst. Zy staat als beschermvrouw in 't midden van dit doorluchtig gezelschap; om datze geagt is de wyfste der Godinnen: waarom ook de Poëten verciert hebben, dat zy uit de hersenen van den oppersten

God Jupiter geboren is. Nevens haar staat een Olyfboom, of olyftak, het zinnebeeld van vrede, met rede by dees Godes gestelt; om dat de konsten en wetenschappen in vredeftyd bloeyen, en als de Olyfboom hare nutte vruchten geven: gelyk ook het vlamme lamplicht van 't menschelyke verftant door den oly der wysheid gevoed en onderhouden word. Nevens haar staat ook haar schild met een Slang omvlochten; ten teeken dat zy zig met voorzigtigheid, meer als met geweld beschermt tegen hare tegenstreevers.

Het vrouwenbeeld dat voor aan zit, en de Harp, of Lier van Apol* moet in de hand houden, is met een Laurierkrans gekroont, en komt voor de zinstreelende Dichtkonst in het Tafereel. Aan haaren sierlyken zetel hangt een † Gryns, om inzonderheid het Toneeldicht te beteekenen; waar omtrent alle de byzondere wyzen der Dichtkonst gebruikt worden, en even eygen zyn.

Agter haar staat de Redenkonst te pralen op haar slangestaf, ten zinteeken van de kragt der rede en welsprektheid, aangezien men zeit dat Merkuur hier door de menschelyke gemoederen, als door een vermogenden scepter beheerfte. Zy om-

* Moet hebben &c.) want in stee van de Harp, is het een Borduurraam. 't Schynt dat de patroon van 't huis het dus heeft gewilt, op dat het toepasselyk zoude wezen op zyn *Fabricq.* of wevery van zyde stoffen.

† Gryns) d'eerste bekende vinder van het zelve, ook de verandering van perfoonen, en Toneelen, is Æschylus van Athenen tydgenoot van Pindarus. Zie B. Kennet, Griekse Dichtr: P. 38. Æschylus

..... boude, een vaste stee

Op lighte balkjes, en was vinder van Tonelen,

Van Gryns, en kleeding

Zegt A: Pels in zyn Toneelwetten.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 121

omhelst met een minnelyk gelaat de Letterkonst. Aan den anderen kant staat de Starrekunde, houdende in haar hand een *Astrolabe*, of Zonnewyzer.

Agter de Dichtkonst zietmen de Rekenkonst, met twee kindertjes, waar van 't een een Schryftafel ophoud, met eenig fyffergetal, daar het ander op wyft, en aan de rechter zy van Pallas staat de Zangkonst, en de Meetkonst, met een passer *Globe*, of waereldkloot.

De kleene *Niff* boven het zelve verthoont den Zangberg, Apol, en de negen Zanggodinnen, in een overschaduwenden lommer, en de Faam voor uit vliegende, om den lof der wetenschappen en konsten te verbreiden.

Het tweede tafereel op de rechter zyde van den muur, verbeeld de *Glori*, of Eere van de waereld, Dapperheid, Zege, Roem, en Onsterffelykheid.

Men ziet hier op een hoogverheven zetel de Beeltenis van Eer geplaaft. Zy hout in de linkerhand eenen waereldkloot, en in de rechterhand, het beeld van Zege of Overwinning (zoo als men 't op de oude Keyzerlyke muntstukken ziet) die verkreegen word door Dapperheid en Deugt; 't welk nog nader beduid word, door het kintje dat nevens haar staat, torfchende Herkules leeuwenhuid en knods op zyn fchouderen.

De twee jonge maagden die in haar schoot bloemen, en in hare handen laurierkransen hebben, en dezelve d'Eer aanbieden, en opofferen, willen te kennen geven, hoe door een aangename duurzaamheid, de Eer door deugd en dapperheid verkreegen vereeuwigt word. 't Zelve word ook door de Jerufalems veer, of palmtak (die door een kintje opgeheeven word) te kennen gegeven, waarom wy 'er ook in onze *Emblemata*, een kleenwerkje dat

eerstdaags meê staat uit te komen, een zinneprint van gemaakt hebben, met dit byschrift:

*Hoe meer dat d'Oofterpalm gedrukt,
Getrapt word en ter neêr gerukt,
Hoe weeliger zy wast en groeyt.
Gelyk de Deugt te schooner bloeyt,
Hoe meer zy word geschopt, vertreên,
Als ook de Waarheid, fel bestreên,
Van Kerktyrannen*

Op den agtergrond van de *Nifs* zietmen een Gedenknaald, opgerecht ter gedagtenisse der zulken die den weg van deugd, eer, en dapperheid betreden hebben; ook de Faam, die hunnen roem waereldrugtig maakt.

In het kleene Tafereel boven dit stuk staat verbeeld een balmboom, waar aan twee fakkels, en schilden hangen, zynde het oulings een overwinningsteeken, als boven, door deugd, eer, en dapperheid verkregen. Men ziet hier nevens ook verbeeld een Leeuw, Paard, en leggenden Kameel; om nader uit te drukken, dat de verwinning moet behaalt worden, door kragt, moedigheid, en lydzaamheid. Daar wy mede op zinspelen in 't bovengemelde Boekje, op de verbeelding van den geduldigen lastdragenden gebukten Kameel, met deze toepassing;

*Gedult en stille Lydzaamheid,
Zyn stutten die den Kruisdruk schragen.
Leer van dit Lastdier ('t welk tot dragen
Den rug bied, en zig nederleit)
Hoe elk zig naar zyn lot moet voegen,
Met tacy gedult, en vergenoegen.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 123

Het eerste vak, geschildert op een regtsen dag aan de slinkerzyde van den Muur, vertoont de Godin des Rykdoms, of anders d'Afgodin die heel de waereld door hare blinkende munt betoovert.

Zy zit op een verheven troon of zetel, welker leuning en gebeeldhout zyn met Arentskoppen, om haar opperste vermogen, en aanzien te beteekenen. Zy houdt op haar schoot een koffertje met gesteenten, en in haar regterhand een Appel. Voor haar troon staan verscheide sierlyk gewrochte Schotelen, Kannen en Vazen, ook de Hoorn des Overvloeds, vol goude en zilvere penningen en andere kostelykheden, die de begeerte verrukken, de zinnen betoveren, en de heele waereld voor zig doen buigen, om in hare gunst te staan, en van haar staatdochter de Fortuin begiftigt te worden. En gelyk de *Magneetsteen* het yzer door een verborgen kragt tot zig trekt, zoo trekt zy ook door de verborgen kragt van 't blinkend Goud de begeerlyke herten der menschen naar zig: schoon de zelve niet als de behandeling daar van genieten; gelyk door de twee kindertjes, die aan een open vaas vol goude en zilvere penningen lustig en vrolyk grabbelen, en dien spaarpot gretig en yverig staan om te roeren, om de Schyven van de schimmel te bevryden, te zien is, en dat is 't al. Want

*Die zig aan 't blinkend goud vergapen,
En zoeken hunne rust in 't geld,
Die vinden zorg die hen steeds kwelt:
Zoo wel in 't gretig samen schrapen,
Als in 't bezitten van hun wensch;
En schoon het zelve nog vernoenen,
Nog rust, maar onrust baard na 't zwoegen,
't Blyft egter 't doelwit van den mensch.*

Dus

Dus was het oudtyts, en nog beden.

De Muntgod word steeds aangebeden.

Men ziet nevens de kindertjes verbeeld, een krokodil, een gedierte dat de vermaarde Rivieren den Nyl, Ganges, en inzonderheid de Indifche ftoomen (daar zig de parelen, gefteenten en het goud laaten vinden,) bewoont.

Nevens den Rykdom ftaat een vrouwenbeeld, welk in de hand heeft het beeld van Pluto, en agter haar twee beelden by een vrugtboom, als ook een Kintje dat van de vruchten plukt. 't Een en ander wil al wat zeggen, gelyk ook de Appel dien zy in de hand hout, zynde een afbeeldfel van de Goude Appelen, die de Poëten vercierden dat Herkules mede bragt uit de Hoven der Hesperides. Waar door de oude Fabeldichters niet anders hebben willen beduiden, dan dat hy uit de Afrikaanf oorlogen wedergekeert, een ryken buit meê bragt. 't Wil ook aanduyden, dat de Rykdom ontfpruit uit den vruchtbaren Land- en Veebouw, inzonderheid de Schapenteelt, welker melk en vlees tot voeding, en hunne vellen, of wolle, noodwendig tot bekleedinge der menfchen, groote voordeelen geven en aanbrengen: waar om men ook in den ouden Fabeltyd heeft verdicht, dat Jafon het Gulde vlies op den raad en door hulp van Medea bekomen, dat is een vetten buit gerooft had, die Goud waart was.

Het kleene Tafereel boven het ftuk verbeeld, dat Jafon de Goude vagt veroverd heeft, na dat hy den befchermdraak gefield, om het zelve te beletten, had omgebragt. Het welk zedelyk toegepast, onderwyft, hoe men door 's hemels hulp en byftand, den Draak van kwade driften en geneigt-

neigtheden, die den toegang tot het Gulde vlies van Godvrugt, en oprechte Deugt beletten of dwarsboomen, eerst moet overwinnen en dooden.

Het tweede Vak aan de linkerzyde van den muur, verbeeld Mildadigheid, Voorspoed, jeugdige Gezonthed, en zwakken, of armen Ouderdom.

Mildadigheid staat midden in de *Nifs* houdende een overvloeds hoorn, daar het geld aan allen zyden uitstort, in haar rechter arm, het geen mildadigheid, of mededeelzaamheid te kennen geeft. Aan haare regterzyde knielt de Voorspoed, die haar aanbied een kostelyk halskarkant. 't Waar te wenschen dat zulks altyd geschiede en dat de voorspoed den Mildadigen toevloeyde aangezien zy* gewiekte § open handen hebben om vaardig wel te doen en den behoefstigen meê te deelen. Gelyk wy dan hier zien dat aan de voeten van de Mildadigheid de arme Ouderdom; door een afgeleefde magere oude vrouw verbeeld arm (aan haar slegt hulzel en bekleeding te kennen) ter aarde leit, by zig hebbende een kruk of stut, leunende op een waereldkloot, als ook een kindje nevens haar schoot staan, welk

* Gewiekte) Dit beteekent vaardig in 't weldoen te wesen, op dat het niet gebeure als verhaald word, van een Vorst die, bewust dat de wysgeer zyn vrient ziek, en behoefstig was, zoo lang vertoefde met weldoen dat het te vergeefs was; want als zyn dienaars hem spyze bragten, was hy al van gebrek overleden.

§ Open handen) Dit beteekent gereede Mildadigheid. Men leest in de oude geschichten dat als de Gezanten van Bearn bevel ontfangen hadden om een der zoonen van Heer Willem van Moncade tot hun Vorst te verkiezen, keurden zy dien, welke hun in 't begroeten voorkwam met open handen; om dat zy het voor een zeker voortteeken van mildadigheid opnamen.

welk van de mildadigheid eenige stukken geld worden toegereikt, waarover 't zig verheugt, en bly ziet, 't geen klaarlyk aandient; dat de deugt van Mildadigheid, een troostereffe is voor de wezen, en den afgeleefden een ftut verftrekt, wanneer zy dubbeld ongelukkig; dat is Arm, en Oud, zyn.

Zy heeft een zedig wezen en gelaat, ten bewys dat de Godvrugt in haar hart huisveft, waarom ook onze vernufteling den † Olyfant tot een zinteeken van de Godvrugt agter hare zetel heeft geplaatft.

Men ziet ook agter de Mildadigheid een Arent opwaarts vliegen naar den troon van Jupiter, 't geen te kennen wil geven, dat de deugt van Mildadigheid van d' Aarde opwaarts vliegt, naar den Hemel, waar van zy hare belooninge wagt. En wat lager de jeugdige Gezondeid, tenger van wezen en leeft, bekranft met bloemen, die tot een krans met levend groen gevlogten Jeugt beteekenen. Zy hout in hare rechterhand den ftaf van * Esculapius, en aan haar zyde het ftuur of roer van een Schip, welke dingen Gezondeid, en een gelukkigen ftaat van Voorspoed beteekenen.

In 't kleene Tafereel boven dit ftuk word ver-
toont

† Men zeit dat d'Olyfanten d'opkomende Oosterzon eere bewyzen: en als de Nieuwe Maan verfchynt, dat zy zig dan in de rivier gaan reinigen, en voor de fpiegelinge van de maan in 't water zig buigen.

* Esculapius, de God der Geneeskunde, of gezondmaking, heeft Hyppolitus, door 't hollen van zyne paarden tuffchen de klippen verplettert, na dat hy de afgefcheurde ledematen weder by een verzameld had, door zyn wonderbare geneeskonft gheelt. zie L. Smids kantschrift op den Brief van Cydippe aan Akontius. Zyn ftaf is boven aan omwoelt met het geneeskruid dat hem gevallig door een Slang aange-
wezen werd. Daar hy de eerfte proef meê aan den dooden Glaukus deed.

toont Marcus Curius, daar het gezantschap der Samniten hem met geschenken komt aanzoeken, en daar hy vergenoegt met een schotel Rapen, geruſt, en buiten ſtaatgewoel, de gezanten, en hunne geschenken afwyſt. Dit vertoonſel eiſcht geen verklaring.

Weide ik door dit doen in ſommiger levensbeſchryving wat breet uit, dit geſchiet, om dat de genen, welke nog onbedreven zyn, hunne denkbeelden door het beſpiegelen van grooter vernuſten zouden oeffenen, en door brave voorbeelden hun brein ſcherpen. 'T is geen blinkende franje, of 't zyn geen beuzelingen, die een verſtandigen lezer doorgaans laſtig vallen; maar 't is het wezentlyke, de ziel en het leven van de Konſt, en die het konſtwerk doet ſpreken.

In dit zelve huis van de Flines, thans bewoont van den Heere Adr. Rutgers, is ook een beſchilderde zaal van onzen Laïres te zien.

Maar alzooy wy met het verklaren van het voorſte werk, reeds buiten ons beſtek zyn uitgedyd, zullen wy 'er niet anders van zeggen, als dat dit zelve konſtig van vinding, wel geteekent, natuurlyk van koleur, geefstig van toetakeling, en breed, en ſmeltende geſchilderd is. Dog dit zouw de eenigſte reden niet wezen; maar als ik bevond dat LAÏRES, in zyn ſchilderboek verſcheiden zyner Tafereelen verklaart en beſchreeven heeft, en niemant als de maker zelf beter weet, wat hy met het zelve te verbeelden gemeent heeft, heb ik 't noodeloos geacht my daar verder in uit te laten.

't Waar té wenschen geweest dat hy het zinnebeeld van d'Armoey (door hem zelf verbeeld) met wat meerder nabedenken beſpiegelt had, en in tegendeel het zinnebeeld van de Spaarzaamheid zig
toe

tot naavolging voorgesteld, en betragt, daar hy een grooten troost en steun aan zoude gehad hebben, toen hem in den jare 1690 de blintheid overkwam, die hem tot zyn dood bybleef. Menigwerf heeft hy betuigt dat hy blint zynde meer zag dan toen hy ziende was; want toen zag hy daar hy te voren niet eens op gedacht had, namentlyk dat hy moest gespaart hebben, dog te laat, even als die van wien Jan de Bruin de jonge in zyn *Jok en Ernst* op pag. 5 verhaald: Dat hy zyn inkomen verwaarloost hebbende, met een zyner vrienden in een Schilders winkel ging, die daar eenige stukken kocht. Hy' ziende een Tafereel dat konstig geschildert was, verbeeldende het oordeel, dog dier van prys, en geen geld hebbende om 't zelve te koopen, gaf de smart die hy daar over had dus te kennen: *Wat een Oordeel verlies ik, overmits ik geen geld heb!* waar op zyn vriend hem tot antwoord gaf: *Gy mocht beter zeggen: wat een geld verlies ik, overmits ik geen Oordeel heb!* Dog het schynt my toe dat zyn noodlot hem uit geduldigen aart zoo zeer niet smarte als het wel anderen zou gedaan hebben! want die genen die verkeerling met hem gehouden hebben, getuigen, dat hy zig in die elende heel getroost droeg, en zig met een deuntje op de Fluit, of de Fiool te spelen vermaakte, daar hy wonder wel in bedreven was.

Hy verstond zig heel wel op de *Geniologia* of uytbeelding des verstands, en wat de Historien, en de oudtydsche gebruiken, in opzigt der Feesten, Praalen, Zwier, Vergodingen, en Lykbestellingen, met hunnen toestel, of aankleven van dien aanbelangt, daar omtrent bediende hy zig, van in de Oudheidskunde bedreven puikdichter

An-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 129

Andries Pels, die hem dikwils kwam bezoeken.

De zugt, en geneigtheid tot de Konst bleef hem, schoon blind, by tot het eynde van zyn leven, en verscheiden liefhebbers, Schilders, en Plaatfnyders kwamen weekelyk by den anderen aan zyn huis, om zyne lessen, of redenvoeringen over het een en ander deel van de Konst te hooren, die hy, na dat hy 'er een denkbeeld van gevormt had zoo goet als hy kon schreef.

De Lezer zal licht vragen hoe dit geschieden konde, daar hy blind was? maar hy deed het dus; hy had twee geplumuurde doeken, waar op hy by den tast, als men zeit, schreef met een stuk wit kryt. Als de een vol geschreven was, vervolgde hy op den anderen, terwyl inmiddels de eerste door een van zyn Zoonen wierd na geschreven op papier, en voorts uitgewist, om ledig te wezen tegens dat de tweede doek weder met kryt vol geschreven zoude zyn. Eyndelyk zyn deze schriften opgezamelt, en door het Konstgenootschap tot twee Boeken geschikt, en overal met plaatwerk, daar de voorwerpen, waar op hy in zyne redenvoeringe zinspeelt, op vertoont staan, vermengt. Het eerste dient tot inleyding van het tweede, en handelt van de Teekenkonst, gelyk het tweede van de Schilderkonst, nevens al het gene daar toe behoort.

Hy overleed in Amsterdam in 't jaar 1711. en werd door 't Konstgenootschap gedragen, en op 't Leitsche Kerkhof ter aarde besteld, op den 28 van Hooymaand.

De Konstlievende Arnout van Halen, die groote agting voor zyn Konst heeft, ziende naa lang wagten, dat niemant van de Amsterdamsche Dichters, des mans overlyden met eenig Lykdicht ge-

dacht, maar 't zelve met een eeuwig stilzwygen scheen voor by te willen stappen, vatte de pen op en maakte een langstlepend rouwbeklag, tot een altyd-duurende gedagtenis van zyn overlyden, waar van de Tytel dus is:

Op de stilzwygentheid van den Amsterdamschen Helikon, over het afsterven van den vermaarden Konstschilder Gerard de Laireffe &c. Het begint dus:

*Wat tyd beleef ik, ach! vermaarde Amstelaren,
Nu dat het licht verdwynt der grootste Konstenaren,
Die zoo veel jaren hier roemrugtig heeft geleefd,
En na zyn dood niet meer in uw gedagten zweeft.
Is dan die Geest niet waart, voor al zyn Konstbedryven,
En moeite, dat uw pen zyn lof voor 't laatst mag
schryven?*

*Daar Schilder en Poeët, van een natuur en aart;
In geest en vinding, als gezusters gaan gepaart.*

En zoo voort..... Waar op zig W. vander Hoeven aldus liet hooren:

*De liefde tot de Konst brengt ons LAIRES voor d'oogen,
Wiens onbepaalde geest, ten Hemel ingevlogen,
Den Schilders voorlicht als een held're morgenstar,
Gelyk Auroraas schoon gelaat, of als de Kar
Van Phebus, waar zy eerst in 't Oosten op komt dagen.
Heeft dan VAN HALENSPEN geen reden om te klagen,
Terwyl geen Dichters oog dien Schilderbeld beschreit,
Die met natuur om 't schoonst heeft met penceel gepleit?*

*Zyn vlugge hand werd door zoo hoogen geest gedreven,
Dat*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 131

*Dat by 't verstorven deed door zyne Konst herleven:
Dit speet de dood; zy stak, als dol en opgeruit,
Toen 't sterflot haar bedwong, LAIRES zyn oogenuit,
Om dat zyn Schilderkonst haar macht niet zou bra-
veren.*

Wat lager:

*VAN HALEN, die LAIRES zyn licht, zyn leidstar
noemt,
Heeft zig na zyne dood op 't loffelykst gekweten:*

en eyndelyk:

*LAIRES berleeft door hem in schraapkonst, en
Gedicht.
De Zangers aarzelden om 's Mans waardy te roemen:
Dit gaf VAN HALEN stof d'ondankbaarheid te doe-
men.*

Die ook de Beeltenis van LAIRES (door hem zelf in koper gebragt) liet voor het Lykdicht, en agter aan zyn Graffchrift drukken, op dat de gedachtenis van zyn overlyden niet tegelyk met zyn Lichaam vergaan zoude.

Meergemelde van Halen is ook bezitter van een zynere beste Konststukken, verbeeldende de vergoding van Eneas, daar P. Rixtel dit vaersje op gemaakt heeft:

*Hier spoelt Numicius, Eneas Menschheid af;
Die, na veel ramp, in 't ent, geplaatst word by de
Goden:
Het lof van d'Oorlogsmoet, blyft eeuwig buiten 't
Graf.*

*Vrouw Venus daalt beneen, om hem om hoog te nooden.
Men loont de dapperheid vaak lasterlyk met nyt.
Dies stygtse om hoog, en word ontsterfelyk, door den
stryt.*

Eyndelyk moeten wy nog na zyn dood tot zyn roem zeggen: dat hy de persoonverbeelding, volgens den regel der Konst wel verstaan heeft, waarom ook zyne Konstrafereelen met den eersten opslag aanduiden wat zy verbeelden willen: en zig daar omtrent zelden heeft vergrepen. Want dat somwyl groote meesters een misflag hebben begaan, eischt geen bewys. Wie is 'er zonder gebreken? dus zoo ik niemant een puikschilder wilde noemen dan die volmaakt in al zyn doen was, weet ik niet wie op de lyft myner Konstgenooten boven aan moest staan; waarom ik in dit opzigt van de zelve, zeg, als * *A. Pels* van de Dichters:

*Niet dat ik een gedicht juist zoo volmaakt begeer,
Dat ik geen misflag in den Dichter zou verschoonen.
In 't luitslaan geeft somtyts een snaar wel and're
toonem,*

*Als hart, en hand begeert; men grypt by avontuur,
Al denkt men in B mol te grypen, in B duur,
Ook treft de pyl niet steeds, daar oog, en boog op mikken.
Dus weet ik eene vlek, of twee wel in te schikken,
Die uit verzuimenis, of 's menschen zwakheid spruit
Steekt maar het grootste deel des werks voortref-
lyk uit.*

ONZE GERARD LAIRES had drie Broeders, ERNST of ERNEST genaamt, die ouder was, en twee die jonger waren dan hy, JACQUES en JAN die nog in leven is, en dagelyks 't penceel oeffent. ER-

* In Q. Horat. Dichtk. pag. 33.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 133

ERNEST, die al vroeg in de Konst gevordert was, muntte inzonderheid uit in 't schilderen van allerhande gedierte, waar van hy een geheel boek toegestelt had, en zyn beeltenis uitvoerig in waterverf geschildert daar voor geplaatst, het geen als den *Cancelier* van den Prins van Luik in handen kwam, hy zulk welgevallen daar in had, dat hy hem aannam in zyn dienst: dog zont hem op zyn kosten naar Italie om zyn Konst naar brave voorbeelden voort te zetten. Van daar weder gekomen, is hy in dienst van gemelden Prins tot *Bon* overleden, omtrent den ouderdom van 40 jaren.

JACQUES, die naar onzen GERARD volgde, schilderde alles, ook beelden in 't graau om in nissen te plaatsen, maar daar hy zig 't best op verftond, was 't bloemschilderen, hy kwam meê van Luik naar Amsterdam zakken, daar hy de Konst tot het einde van zyn leven geoeffent heeft.

GERARD DE LAIRESSE liet drie Zonen na. De oudste ANDRIES genaamt, geen genegenheid tot de Konst hebbende, ging in Vrankryk by een Koopman wonen, naa welks dood hy naar Indie vertrok. De twee andere ABRAHAM en JAN oeffenen de Konst, gelyk ook hun Neef de oudste Zoon van JACQUES, van wien met roem gesproken wort, zoo dat de naam der LAIRESSEN niet licht staat te verdwynen.

Wy hebben in eene Redenvoering op pag. 334. van ons tweede Boek ter proef gebragt, *wat een goede leyding vermag omtrent de genen die een laaggen geeft bezitten*, en by den uitslag gezien, dat niet mogelyk is hen door dien weg tot groote ondernemingen in de Konst op te voeren. Nuis overig aan onze belofte op 't end van onze laatste Redenvoering te voldoen.

Onderwyl de kaarfen gefnoten worden klinkt het snarenspeel.

De laatste tusschenrede hadden wy besloten zonder op de vrage: *of de natuurdrift, of 't onderwys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan: en of de Schilders die een grooter verstant dan anderen bezitten, altyd de grootste meesters in de Konst zyn; te antwoorden.*

My schiet in gedagten dat ik eens van ymand heb hooren zeggen: *Dat alle Menschen met even groot verstant geboren worden, en ook verstandigen voor, en tegen die zaak hooren twisten; gelyk ook of het verstant in den mensch door de generatie, dat is: met de teling word ingestort, dan of het van elders in dat punt des tyds komt.* Zeker zoo 'er verschil viel over de gestalte der kooten in de pooten van een mug, of over het schuine, of kruiswyfse draadschynig weefzel van hun vlerkjes, men hoefde zig maar te bedienen van de beroemde vergrootglazen van den Delfsen Leeuwenhoek, om uit de duttery te komen: maar verborgentheden in een donkeren kelder van de natuur opgesloten te beschouwen, daar toe is myn gezicht te duister, en onbedrieglyke geslepen kykglazen, om zulks te konnen zien, weet ik niet of ergens te koop zyn. 'T zal dan best wezen, dat wy onze meening door voorbeelden betogen, dat zyn zaaken waar over men niet hoeft te twisten: aanzien die vatbaar zyn voor het menschelyk begryp, meer of min naar het zelve geoeffent is, want naar mate der leiding zyn de begrypen der menschen doolende, of rechtzinnig. En gelyk een Beelthouwer van zyn blok door afsnipperingen zyn Beeld vormt, naar die gestalte waar toe het dienen moet: zoo word ook des menschen

ver-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 135

verftant door befchaving van een vernuftigen beitel bereid tot zoodanige werkingen die het heeft te verrigten. Dog gelyk alle houd niet even bekwaam tot het bewerken is; zoo volgt ook dat niet alle verftanden even wel geflepen kunnen worden, tot een en dezelve oeffening; maar dat het eene tot dit, en 't andere tot wat anders bekwaam gemaakt kan worden, fchoon het door een en de zelve leyding word bewerkt.

Dus hangt de bekwaammaking van het menfchelyk verftand tot de uitvoering van vernuftige werken niet volflagen af van de bekwame leyding, maar te zamen van de natuurlyke of aangeboren geneigtheid, en goede leyding: zoo dat nog door de leyding, nog door de natuurdrift, elk op zig zelve afgetrokken, maar door beide te gelyk, het verftand tot vernuftige bewerkingen bekwaam gemaakt word. Zulks dat dien een van beide ontbreekt bezwaarlyk een goed Konftfchilder kan worden.

Dit gezegde zal de Heer *Petr. Francius* nog klaarder aanduiden in zyne *redenvoering van eenen volmaakten redenaar*, daar hy de noodwendigheid der uiterlyke gebaarden en ftemleyding bepleitende, dus zeit:

De eerfte beginfelen is men aan de natuur verfchuldigt, de overige aan de Konft en dagelyksche oeffeninge. Zonder Konft is de natuur zwak en onvolmaakt: en de Konft, zoo ze de natuur niet te baat heeft, is ydel; want zy heeft niet waar in zy zig oeffent. Hierom miffen zy, myns oordeels, byfter, die alle deze uitwendige welfprekenthed, welke in de uitspraak en gebaarden beftaat, de natuur alleen toefchryven, en alles wat van de Konft ontleent word,

aanstonds voor gemaakt uitschreeuwen, en meenen dat niemant te gelyk natuurlyk en konstig zou konnen spreken. en lager.

Gy dwaalt, wie gy ook zyt; en gy verstaat niet ter deege wat tot de natuur, wat tot de Konst behoort. Dog ik begryp het dus; dat al wat natuurlyk is, konstig, al wat konstig is, natuurlyk zy. Ik schyn een wonderspreuk te zeggen: en niets is nogtans waarachtiger; want niets word 'er van de natuur voltooit, ten zy 'er de Konst by kome; niets van de Konst, 't en zy natuur voorgaanz. Dit op de Schilderkonstoeffenaars toegepast agten wy dat verstaanbaar genoeg op het voorstel: *of de natuurdriest, of 't onderwys elk in 't byzonder een goed Schilder maken kan*, geantwoort is: dog ons lust tot meerder bestempeling de getuigenis van *Andries Pels* hier by te halen, die in zyne vertaling van *Q. Horatius Flaccus Dichtkonst* op pag. 30 dus zeyt:

*De meeste menschen, dat 's te zeggen zeer veel zotten,
Die alle konsten, en bespiegeling bespotten,
Gelooven, dat alleen de geest Poëten maakt,
En konst, of oeffening, de Poëzy niet raakt;
Zoo datze lieden van verstant, en oordeel buiten
Den berg van Helicon, en zyne grenzen sluiten.*
en op pag. 5 en 36.

*Men heeft van ouds getwist, en twist nog op dit uur;
Of ymant Dichter word door konst, of door natuur.
Voor my, ik oordeel, wien de Zanggodinnen haaten,
Dat hem nog oeffening, nog blokken iets zal baaten.
Ook is 'er, dunkt me, niets van waarde aan d'andre kant
Te hoopen van een gaauw, maar onbeschaaft verstant.*

De

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 137

De een heeft des and'ren hulp van doen, een' vruchtbaare ader

Zoo van natuur, als konst, behooren bey te gader

Verzelt te weezen, eer men in 't beroemd getal

Der grootste Dichteren een plaats verkrygen zal.

Dit oordeel te gelyk met dat van Francius op de Schilderkonst (die het zelve in dit opzicht met de Dichtkonst is) toegepast, schynt daar geen twist meer over te vallen. Dog het is een gemeene spreuk, en de bevinding bevestigt de waarheid der zelve. *Dat 'er geen regel is zonder tegenspraak;* want schoon het in 't algemeen waarheid is, en zulks met redenen verstandige mannen bekrachtigt hebben, datmen zonder natuurdrift en leyding geen meester in de Konst worden kan; zoo hebben wy egter voorbeelden van mannen, die zonder leyding alleen door drift en genegenheid Konstenaars geworden zyn, uit hun eigen getuigenis geboekt: maar ik twyffel niet als hun met ernst gevraagd wierd, ofhet hun in hunnen oeffentyd niet ging als een reiziger die op een veld doolt daar geen huizen staan, om naar den naasten weg te kunnen vragen, en dus een grooten omtrek tot zweetens toe moet afloopen eer hy te recht raakt, of zy zouden zulks moeten bekennen, en ja zeggen.

Gelyk het dan in 't algemeen niet vast gaat, dat men zonder leyding geen goed Schilder word, zoo gaat het ook in 't algemeen niet door, dat de grootste vernuften en veelweeters, de grootste, of beste Konstschilders zyn.

Myn Meester S. v. Hoogstraten bezat een groot verstant, in by na alle zaken; inzonderheid verstant hy de grontreegels der Konst, zoo volkomen in allen deelen, dat ik niet geloof dat 'er ie-

mant na hem dezelve beter verstaan heeft: maar, hy was daarom geen hoogvlieger in de behandeling van de zelve. In tegendeel heeftmen gezien dat anderen die min dan een gemeen verstant bezaten, groote vernuftelingen te boven streefden. 'T lust ons een staaltje tot bevestiging van ons gezegde, en tot verluttiging van den Lezer, hier by te voegen, van *Herm. Zachtleven*, dien geagten Rynstroomschilder. Deze was zoo onbedreven in de Weereldkunde, zoo onnoozel in zyn omgang, en zoo eenvoudig in zyn begrypen buiten de Konst: dat hy in een vol gezelschap van Schilders tot Utrecht (daar Ger. Hoet ook tegenwoordig was) verhaalde: dat hem, (komende met den wagen van Deventer op Utrecht) door den voerman was vertelt, dat in Gelderland en Overyffel in gebruik is, als 'er een paar jong volks by de Boeren trouwt, dat de buuren en vrienden elk wat toebrengen om Bruiloft meê te houden, 't geenze dan een geefbruiloft noemen: en wanneer al 't gene dat te famen gebragt is, niet opgegeeten word gedurende die vrolykheid, of dat de jonge getrouwden 't niet ten goede zouden kunnen gebruiken, dat dan ieder gast daar van iets weder mede te rug draagt naar zyn huis: en dat gebeurt is, dat een Boere meid een brood weder te rug droeg, en komende aan een wyd en slikkig wagen spoor, ontziende haar bruiloftsmuiltjes en witte kousjes vuil te maken, het brood in 't spoor leide om daar op te trappen, maar (het misbruik tot een spiegel) haare voeten bleven onbeweeglyk vast daar op staan, zonder van de plaats te kunnen komen. En dit verhaalde die goede oude Man, met zulk een ernstig wezen, dat zy verzet stonden over deszelfs onnoozelheid, geloovende hy voor waarheid,

't geen een potfige wagenaar hem , om de klugt, op de mouw gespelt had.

'T kan wezen dat onze Schilder een lit van die Kerk is geweest, welke al dusdanige dingen, en die nog vreemder zyn, zonder onderzoek leeraart te moeten gelooven, en de rest van 't gezelschap zulke, die geen geloof slaan aan vertellingen, ten zy de zelve op waarschyndykheid gegrond zyn. 'T geen wy dan licht wat verschoonen kunnen.

De reden waarom de verstandigste onder de Konstoeffenaren, en die in Historykunde, Oudheden, en andere wetenschappen ervaren zyn, dikwils by andere die min wetenschappen bezitten, in Konst van schilderen te kort schieten: komt daar van daan, dat de zelve uit hoofde van hun veel weten, met menigerhande en verschillige denkbeelden bezet zyn die hen teffens vleijen, en tot de uitvoering sporen; waar door het gebeurt dat zy in geen van alle uitsteken; aangezien elk deel der Konst een geheel menschen leven alleen vereist, zoo men daar in boven alle anderen wil uitmunten. Ja dit gaat zoo veer, dat de bevinding ons heeft doen zien, dat een vernufteling, wiens geneigtheid onbepaalt tot alles zwiert, en zig tot geen bepaalde verkiezing van eenig byzonder deel der Konst zetten kan, veelyds anderen, die alleen zig oeffenen in 't geringste van de Konst, niet te boven streven kan.

'T is waar, wy hebben niet veel roem over voor lage geeften, die uit lafhartige beschroomtheid, hun vermogen nooit op de proef stellen, en, als Quintilianus zeit, *langs den grond kruipen uit vreeze van te zullen vallen.* Dog die ook alle anderen in hun bedryfen oeffening (uit een al te groote verbeelding van hun vermogen) straks op
de

de hielen volgen, dog altyd agter blyven, doen nog minder nut aan de Konstschool.

Dog zoo de schilderjeugt naar goeden raad lusteren wil, zy geve acht op de Spaansche wyspreuk die zeit: *men moet zyn schoulers voor af beproeven of zy magtig zyn, dien last te torschen, dien men tragt te onderneemen*, en stellen haar vernuft en kragten ter proef, agt gevende waar toe haar natuurlyke geneigtheid meest held, waar aan zy zig dan houden moet, wil zy zig zelve en de Konst dienst doen. Gelyk ik ook zulken in tegendeel, die te los, zaken ondernemen die boven hun bereyk zyn, wys tot de oude Hollandsche zinspreuk, die leert, *dat niemant wyder moet tragten te springen dan zyn pols reiken kan*.

Niemant moet uit onze redenvoering verkeert besluiten, dat wy het verstant en bedrevenheid in allerhande kundigheden ondienstig agten, voor een Konstschilder; of dat niets het verstant eenig behulp zoude kunnen toebrengen. De twee voorbeelden aangehaald, toonen alleen dat het dus by wylen gebeurt: en is zulks geschiet om aan de vrage: *of de Schilders die een grooter verstant als anderen bezitten, altyd de grootste meesters in de Konst zyn?* voldoening te geven.

Om nu het besluit op de voorstellingen, uit de voorbeelden, en voor-, en tegenredenvoeringen op te maken, zoo zeggen wy: eerst, dat gemeene verstanden, in 't een of ander deel der Konst somwyl hebben uitgemunt. Ten tweede, dat gebeuren kan, dat groote verstanden in vele wetenschappen en kundigheden bedreven, welke vereist worden om een goed Historyschilder te wezen, naar mate van hun vernuft en kundigheid, altyd geen overvliegers in de Konst zyn: maar dit gaat

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 141

altyd zeker , dat alle hoogvliegers in de Konst , en die door hun penceel een altytduurenden roem behaald hebben , groote vernuftelingen en veelweeters geweest zyn. De bevinding heeft ons dit geleerd , en 't gaat wis: dat de grootste Schilderkonstoeffenaars , ook in verstant en wetenschappen hebben uitgemunt , en zig daar van op hun tyd bedient ; 't geen zy hebben doen zien in hunne penceelwerken , daar de vernuftige vindingen , bespiegelingen en bygevoegde sieraden klare blyken geven , dat hun verheven geest , den aart , en grond der verbeelde zaaken begreep , wanneer zy die door zinnebeelden en invoegfelen wisten aan te duiden.

'T lust ons een opmerkelyk staal van vernuftige vindinge , in een konststuk , door *Rubbens* penceel bemaalt , en door *Vondels* pen beschreven , tot bestempeling van ons gezegde , na te schryven , uit de opdracht voor het Treurspel der Gebroederen.

Hier word ik beluſt (zeit hy) om door Rubbens , de glorie der penceelen onzer eeuw , een heerlyk en Koninglyk tafereel , als een treurtooneel te ſtoffen. Hy valt aan het teekenen , ordincen en ſchilderen , nog zyn wakkere geest ruſt eer het werkſtuk voltooit zy. David zit 'er zwaarmoedig op den hoogen troon. Men ziet 'er , door een poort in 't verſchiet , de drooge dorre en dorſtige landouw quynen. Boven in 't gewelf van 't pragtige marmeren en cederen hof zwieren ſonnige Engelkens , die , naar 'de gewoone zynrykheid des allervernuftigſten Schilders , elk om ſtryt bezig zyn om net uit te beelden 't geen ter zaake dient. 't Een ſchynt het vonnis der Gebroederen uit een half ingerolt blad te vellen. Een ander geeft met

met een gesloten waterspuit te kennen, dat de Hemel gesloten zy. Een ander beduit met een dompige fakkel, een ander met een waeijer in 't aangezigt waeijende, hitte en benaauwtheid. Twee andere schynen twee stammen uit te beelden, te weten, het een, dat, vrolyk van opzigt, met kroon en sceppter in top vliegt, Juda; het ander, dat, verbaast entreurig van gelaat, en met den hoofde neêrwaart vallende, naar de vallende kroon grypt, Benjamin. Andere maken een yzere keten klaar om der misdadigen halzen te sluiten. Een ander drukt met weegschaal en zwaart de rechtvaardigheid der straffe uit. Sauls verweze nakomelingen staan voor den rechterstoel, en zien zeer deerlyk, overmits Benajas den lammen Mefiboseth, en het kleentje Micha, op het wenken van 's Konings oogen, en wyzen des uitgestreken sceppters, uit den hoop trekt; terwyl de Gabaonnens met wraakgierige en gloeiende aangezichten, aan de eene zyde, op hun recht dringen, en aan de andere zyde hem benaauwen het misbaar en de tranen der alderbedrukste Michol; waar nevens de stokoude Weduwe, al bevende met de rechterhand op haar stokken, en met de linker op den rechten schouder van hare kamenier leunende, met een lachend aanschyn meld, datze, van rouwe aan 't mymeren geslagen, niet weet watze zeit.

Maar hy al even styf weet nu van geen erbermen, Nog keert zig 't allerminst aan tranen, nog aan kermen.

Zeker daar zal niemant wezen die dit leeft of hy zal moeten toestemmen dat tot zulk eene verbeelding verstand vereist word, en *Rubbens* gevolglyk een man van goeffende zinnen is geweest.

Dog niet tegenstaande dat deze wyze van verbeel-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 143

beeldingen den zin der Historie klaar aanduid, nogtans moeten al zulke, die zig in 't ſchilderen van Historien oeffenen willen, dit tot een les nemen, dat, wanneer men buiten vercieringen magtig is de eigen beelteniffen van de Historie te doen ſpreken, men de byvoegſelen moet vermyden. Dog dit niet konnende doen, zoo moet 'er een zekere maat in gehouden worden; op dat men de Historie niet in het by gevoegde cieraat verlieze: waar ontrent wy dan nog onderscheid maken tuſſchen weereldlyke of Heidensche Historien en Bybelſtof, tot welke zoo veel vryheid niet gegeven word, maar die om verſcheiden reden, elders betoogt, in enger palen beſloten word.

De groote Vondel is hier omtrent met ons van een zelve begryp. Ik lees in 't *Bericht* voor zyn toneelſtuk van LUCIFER, (daar hy van de Dichtkonſt ſpreekt, het geen wy op de ſchilderkonſt toepaſſen) deze woorden: *Ondertuſſchen ontkennen wy geenzins, dat heilige ſtof den Toneeldichteren naauwer verbint, en intoomt, dan weereldlyke Historien of Heidensche vercierſels; onaangezien de oude en beſaamde handveſt der Poëzy, by Horatius Flakkus, in zyne Dichtkonſt, met deeze vaerzen uitgedrukt:*

De Schilder en Poëet ontſingen beide een magt,
Van alles te beſtaan, wat elk zig dienſtig acht.

En nog klaarder in *de opdracht van de GEBROEDERS*, waar in wy met een zullen zien dat verſtandig en van naauwe opmerking moeten wezen alle de genen die konſten naar vereiſch zullen behandelen.

*Men moet (hy ſpreekt van de Dichtkonſt) haar
in-*

inwilligen een voegelyk misbruik, of liever een noodige vryheid, gelyk in meer konsten.

De Schilder, hoe wel hy niet anders als een na- bootfer van de natuur zy, verciert nochtans dikwils eenige byvallende fchaduwē, om 't ander werk te doen voorkomen: of maalt naakten en andere ciera- den, die de Historie eenen welstand byzetten. Zoo leit het pen- ceel ook zyn oordeel te werk in 't leggen en welschik- ken der verwen, die zig best onderling verdragen. Muzikanten hurwen heele aan halve toonen, en zoete aan wrange klanken; om het gehoor met meer zoe- tigheids, en bevalligheids te kittelen. Het gelyken der dingen tegens malkanderen is van groot vermogen, en geeft de zaak, die in zig zelve de zelve blyft, terftond een ander aanzigt. Evenwel is ons niet onbe- wuft, dat in 't herhalen en vertoonen van gefchiede- niffen, befchreven met die zuivere en sneeuw- witte Dui- veveder (getrokken als uit den vleugel der Hemel- fche Duive, die aan den oever der Jordane, op dat van heiligheid ftralende hoofd des onbefmetten nederdaalde) een zonderlinge matigheid en eerbiedigheid dient onderhouden; terwyl men in weereldlyke Historien, nog meer in Heidenfche vercieringen, ruim fchoots, dog altyd binnen de palen der waarfchynlykheid, mag zeilen.

Zeker wy moeten besluiten dat de gryze Vader in den omgang met de Amfterdamsche Konst- fchilders zyn wit beoogt heeft; wanneer wy hem dus op vafte grond, van de Konst, en derzelve byzondere waarnemingen hooren reden- kavelen.

Hy doelde op wetenfchap, en heeft geen waan gekent. Zyn boom droeg vrugten, van 't begin aan tot op 't ent.

Hebt

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 145

Hebt gy dan lust, ô Schildergeesten, om het pen-
ceel tot dartelder vertooningen te vleyen? wel aan
wy willen, ten dienst van de Konst, daar van een
natuurlyk vertoog doen; op dat, zoo gy onbedre-
ven mocht wezen in den oudtydschen zwier dier
Feeftgebruiken, niet (als men zegt) in 't wild mogt
schermen, maar de zelve in haren rechten aart ver-
beelden. Geen duidelyker penschildery hebben wy
daar van aan u kunnen voorstellen, dan die van
Dan. Heinsius, daar hy Bachus feeltviering met
zyn gantschen omflag, met opheldering van de
zaaken en perfoonen, daar in vermeld, by gele-
genheid van de verlaaten en klagende Ariadne,
op 't eyland Naxos aldus beschryft:

*En wyl 1 zy nog haar 2 klachte, en klaachelyke reden,
Uyt storte op 't droeve strant, komt 3 BACCHUS aange-
treden.*

Met

Waar in hare klaagreedenen bestonden meld de Dichter
L. Rotgans in dit volgende vaers aldus.

1 (ARIADNE,)

*2 Aanhoor de klacht van uwe minnares,
En voer my naar uw vaderlyke stranden,
En tempels, daar Minerves offers branden.
Keer weer! keer weer! hier zwygt de Ryksprinses:
Haar hart bezwykt, De rouw verteert haar krachten.
Zy zygt, alleen en zonder hulp, in 't zand.
Maar Thesus roept: vaar wel: en steekt van land,
Verhard en doof voor Ariadnes klagten.*

3 (BACCHUS) den zoon van Jupiter en Semele, uit de vlam
die haar verteerde gered, eer hy voldragen was, stak
Jupiter zelf in zyn dye, waar uit hy naderhand ge-
boren werd, in Nise, een stad in Arabie, en gesteld on-
der d'opvoeding der Bergnimfen. Dog *Macrobius* en ande-
ren

III. DEEL.

K

ren

*Met zynen dronken hoop, die afgekeert van tucht
Vast schreeuden dat de galm zig spreide tot de
lucht,*

*In 't naad'ren van de strand. Tien breiffende 4 ME-
NADEN,*

*Omringden zyne Koets, en evenveel 5 LENADEN,
Elk had een lange 6 Spijs, bewoelt aan allen kant,
Met klimmerbladeren, in hare rechte handt.*

De Satyrs sprongen: en 7 SILENUS vol gezope.

Kwam.

ren schryven dat hy in Nifa, een Stad in Indie, niet ver van den berg Meros, geboren is, het welk in de Griekse taal een Dye beteekent. Anderen willen dat hy aan den Ryn zoude geboren weezen, daar dit volgende vaersje op speelt:

..... een yder zegt het zyn.

Maar ik meen dat gy zyt geboren aan den Ryn.

.....: Daar waren uw altaren,

Daar staat nog uwen naam, gemerkt.....

te weten te Bacharach, welke benaminge haar oorspronk heeft van *Bacchi ara*, de altaar van Bacchus.

4 (MENADEN) Dus werden de vrouwen die Bacchus feest hielpen vieren genoemd, naar het Griekse woord, dat dol en razende beteekent.

5 LENADEN] Dus worden ook de Priesteressen van Bacchus genoemd, naar het Griekse woord dat zo veel te kennen geeft, als *van de Pers*, daar men 't sap meê uit de druiven perst.

6 *Lange Spijs.*] *Thyrsus* genaamt, bekleed met wyngerdbladen of klim. Dus zeit *Nonnus*.

Een Thyrsus was zyn spies, alom met blaaderen dicht.

Van Wyngaarden bekleed: van yzer was de schicht.

En *Euripides*: *Hy gaf den Thyrsus in de handt,
Vol klimmerkruid aan allen kant.*

7 SILENUS.] Deze zeggen sommige Dichters, dat Bacchus opgevoed heeft, maar de meeste dat hy hem alleen gestadig verzelde met zyn Ezel, die naderhand vergood is. Waar

op

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 147

*Kwam met zyn * Ezel, traag van agter aangedropen.
Hy droeg aan d'eene hand de Goddelyke 8 wan,
En in zyn and're hand een groote volle kan.
Twee Goden uit den hoop, die van zyn 9 Nachterz
wisten,
Die droegen het 10 Geheim, in twee beslooten 11
kisten.*

Hen

op Aratus ziet, als hy zegt: *Datmen zig daarom niet hoeft te beklagen; aanzien 'er nog op d'aarde blyven.*

* (Ezel) d'Oosterse volken, zelfs Koningen, hebben Ezels gebruikt, om op te ryden, en schoon het thans niet meer in gebruik is, de zelve voor wagens of koetsen te spannen, egter waren zy oudtyds daar niet vreem van. zie *Kolumella de Asino Lib. 2. Cap. 1.* zy werden ook gebruikt om den ploeg te trekken, en om in den Rosmolen te lopen, volgens de getuigenisse van *Josephus, Varro, Plinius, Ovidius* &c.

8 *Wan*] sommigen zeggen dat het zyn wieg was, om dat het Griekse woord, een *Wan*, en een *Wieg* beteekent, dog *Vergilius* vertaald het een wan, zeggende: *de Heilige wan van Bachus.*

9 *NACHTEN.*] Dit ziet op de Godsdienstoeffening en feesten van Bachus die ook wel in de nacht gevierd werden, om welke reden *Virgilius* den Berg *Citheron*, daar deze Godsdienst geschiede, van de Nacht *Nocturnum* noemt. Hy zelf werd ook daarom van de Grieken *Nycteleus* genoemd.

10 (*Geheim*) ὄρυζα, Dat is het heymelyk tuig van Bachus.

11 (*Besloote Kisten*) de Grieken noemden die besloten Kisten van Bachus *χίστας* *Tubullus: Et levis occultis conscia cista sacris.*

Dat is: *En ook daar by de lichte kist.
Die zyn verbergentheden wist.*

Dat de oude Heidenen voor gewoonte hadden hunne Goden om te voeren, in pragtig opgesmeukte kisten, onder overdekte tenten, blykt niet alleen uit de spreekwyze by *Amos* Cap. 5. vers 26, maar ook uit de getuigenis van *Apuleius*, en *Plutarchus*. *Pausanias* spreekt mede van dierge-

Hen volgde 12 MARON na, en leste zynen dorst,
 Al gaande langs den weg, met zoet en nieuwen most.
 De dronken 13 STAPHYLUS, en BOTRUS kaal van
 veeren,

Met al het huisgezin, kwam agter aan laveren,
 En 14 METHE, vol van wyn, dat onbesuisde
 wyf,

Viel dikwils in het gaan, SYLVANUS op het lyf.
 Veel bromde grof geluid, gemengelt met 15 Cymbalen,
 En 't Hamers groot gebons, vervulde berg en dalen,
 En

lyk een kist by de Troianen welke, by 't innemen hunner Stad geopent wordende, daar in werd bevonden het Beeld van vader Bachus, en *Suidas* mede daar van sprekende, zeyt: *Datze de geheymen van Bachus, Ceres, en van Proserpyn bewaarden.* De reden waarom zulks onder 't heydendom vereist wierd, was, om dat de grond waar op hun Godsdiensf steunde (enkel door list der priesterschap gesmeed) niet als in wysmakery en bedrog bestond, en dat 'er geen beter middel was, om het gemeen agting daar voor te doen hebben, en houden, dan metze d'oogen des volks t'ontrekken en door waan van een groote geheymenis, ontzag en eerbied te verwekken. Ja hoe geheim zy die prullekraam wilden gehouden hebben blykt aan de zwaare straf die 'er op gestelt was, wanneer iemand die het geheim wist, door lossigheid dit aan andere overkraaide.

Appius Cæcus werd van zyn oogen berooft; om dat hy de geheimen van Hercules heiligdom den slaven had bekend gemaakt.

12 (*Maron*) een priester van Bachus, of een van zyn gevolg, van welken *Atheneus* zeyt in zyn 6 B. dat de wyn, dien de Latynen *Vinum Mareoticum* noemen zyn naam heeft.

13 (*STAPHYLUS* en *BOTRUS*) vrienden van Bachus, d'eerste heeft volgens zeggen van *Nonnus*, dien naam naar 't Griekse woort 't welk druiven beteekent, de laatste beteekent *Kaal van Veeren*, om dat de Dronkaars in 't gemeen naakt en kaal zyn.

14 (*Μέθη* METHE) een naam van dronkenschap.

15 (*Cymbalen*) *Nonnus* schryft overal de Cymbalen Bachus toe, als ook de Hamers.

Dat

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 149

*En Naxos oever, zelf zoo baaude d'Echo meê,
En riep met dubb'len klank 16 ó EVAN Evoë.*

Terwyl wy nu den optocht van Bachus, met zyn gantschen zwier breedwydig, hebben aange-togen, is 'er eyndelyk nog iets te zeggen om-trent de verbeelding van den Wyngod, daar de Konstoeffenaars zig dikwils in vergrypen, of mistaften, door ingeslopen misbruik waar door men een Gulzigaart, en al wie dik en grof is, by Bachus gelykt; daar hy nogtans in d'oudste Griekse gedenkpenningen, en marmere Afbeeldselen, als een tenger Jongeling verbeeld word.

Du Choul vertoont ons in zyn Kabinet van Medaljes een zeer oud Muntstuk (waar van wy de afbeelding in print hier vertoonen) daarmen het Borstbeeld van Bachus, bekranst met Klim,
* met

*Dat Bachus vinder der Cymbalen,
En hâmerklanken, is geweest,
En die gebruikt heeft op u feest.*

Wat dit voor Speeltuigen waren, en wat vorm zy hadden, hebben wy in den Voorlooper der Psalmen van den Profess. S. v. Til aangewezen, te weten: twee halve uitgeholde ronde metaale bollen, welker buitenste rond een handvatfel, of riem had, dien de hand omvatte. Onder 't dansen of springen, werden de zelve, of schuivende of recht op malkander gesla-gen, waar door verandering in den klank gemaakt werd, om dien met zangtoon en snarenspel te paaren.

16. (*Evan*) is een der namen van Bachus, maar om dat de Priesters, Priestereffen, en al die zyn feest hielpen vieren, plegen te roepen *Evan Evoë*, in zyn Feest gedichten over alge-vonden, heeft men de zelve genoemd *Evantes*.

* met een teeder en jeugdig wezen verbeeld ziet, nevens den bynaam *Lusoon Oprisper*, van wegen

het te veel drinken, of *Lyson Lofmaker*, omdat door veel wyndrinken de tong los word. Op het ruggestuk vertoonen zig drie, met de handen in een geslingert, dansende Bachanten of Nimfen. Deze zouden naar 't beduid van den Medaljekundigen Heer Ludolf Smids en anderen beteekenen, het kout heet en lauw water der berugte badstoven aan *Bachus* toegewyd, in de Stad Apollonia, in Macedonie op de grenzen van Epire, volgens *Lucius Ampelius*, met het byschrift *DIONISOO DOORON, geschenk aan Bachus*. Dus vertoont ook de brave Teekenaar en Etzer Jan de Biskop verscheide

* Klim, 't Klimblad was aan *Bachus*, de Eyk aan *Jupiter*, de Lauwrier aan *Apollo*, d'Olyf aan *Minerve*, de Mirt aan *Venus*, de Pynboom aan *Pan*, de Populier aan *Herkules*, en de Cypressen aan de oneraardse Goden geheyligt of toegëigent, 't welk dient tot volkomender beduyding van 't geen wy van de Altaaren der Heidenen in 't algemeen zeyden, en ook uit marmere bewysstukken betoogden, dat de zel-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 151

scheide Beeltenissen van Bachus te Rome naar de egte marmere beelden afgeteekent, die het voorige bevestigen.

Eyndelyk, waarom Bachus met Hoornen op de Geldmunt van 't Eyland Tenus verbeeld staat, en de Dichters, Euripides, Horatius, Val. Flakus hem met Horens affchilderen, daar van geeft meergemelde Lud. Smids, in het Kantschrift op den Brief van Laodamia aan Protefilaus, deze reden. *Om dat de Wyn moedt en kragt geeft, en den beschonken als hoornen byzet.* Dit is een rede voor den Wyngod in 't byzonder. Lyfimachus, een van Alexanders staatvolgers, werd (om dat hy eenen wilden stier tot de offerhande geschikt, en den slagters ontloopen, by de Hoornen greep, vast hield en doodde) met een gehoorenden Koninglyken hairband (volgens 't zeggen van Appianus) ter gedagtenis van die daad, op de geldmunt van Calcha vertoont.

Op gelyke wyze zietmen ook Alexander op sommige van zyne muntstukken verbeeld; maar die bewust is, dat hy door een grootmoedigen inborst vervoert, voor den Zoon van Jupiter Hammon aangezien wilde wezen, zal niet vreemt dunken dat hy zyne Beeltenis met die van Jupiter (want de Africaners eerden een gehoorent beeld voor Jupiter Hammon) een zelfde aanzien deed geeven.

Dog in 't algemeen moetmen weten, dat

Hoor-

ve met Festoenen van groente omvlogten. of omhangen wierden. Nu zal de Lezer hier uit klaar bemerken dat het niet evenveel is, met welke groente men de Altaren ciert; aangezien het gebruik dier tyden daar byzonder acht op gegeeven heeft, en Priesters en Offerdienaars altyd bekransd zyn geweest, ook d'Altaren behangen met zoodanig groen, als die Godheid, wie zy offerden, toebehoorde.

Hoornen, ten Zinnebeeld van Koninglyke macht en grootheid verftrekt hebben, by de Caldeërs, Feniciërs, en Hebreëen. Want door het zeegedrogt met tien Hoornen, daar men by Dan. Cap 7. af leeft, worden zoo veel magtige Vorften, als Alexander, Seleukus, Lyfimachus, Demetrius, Antigonus, Ptolomeus enz. verftaan. Gelyk W. Goeree aangemerkt heeft in het tweede Deel van zyne Mofaifche Hiftorie p. 593. Waarom dan ook de oude Veldoverften en Krygslieden, om meerder ontzag en fchrik aan hunnen Vyanden te geven op hunne helmetten weerzyds Hoornen planten.

Huydensdaags zouden Hoornen op 't hoofd eens mans geplant van een heel andere beduydinge wezen.

Dus hebben wy den optogt van Bachus de leeryverende Schilderjeugt, op dat zy dien toefstel leere kennen, en zig by 't gebruik des ouden tyds houde (waarin velen hebben misgetaft) als in een Tafereel doen zien. 't Luft ons met dat zelve oogwit, des Wyngods verjaarfefteviering in zyn gantfchen zwier, bekleedingen, hoofdcierfelen der Veld-en Tuinnimfen, hun wyze van Vreugdbedryven, en hoe de snoepluftige Satyrs daar meê omfpringen, als in een Schildery met levendige kleuren, eerst door de fenixpen van Nafô, nu door zyn vertaalder Arn. Hoogvliet, in Duitfe vaerfen afgemaald, voor te ftellen.

Zie daar het pentaferaal, bevallig, woelig, vol gemoedsdriften, vol van veranderingen, en zoo ryk van gedagten datmen 'er verfcheiden tafereelen van zou kunnen opflaan, en waar in yder voorwerp, als met den vinger, word aangewezen; inzonderheid daar Priapus in dat onverwagt

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 153

wagt voorval, even als Faunus, die Omfale in der nacht stil meende te bekruipen, van Alcides, die met de kleederen van Omfale uitgedoft lag te slapen (waar door hy bedroogen werd) met een vuystslag gebolt werd, en over zyn misgreep bespot.

*In Griekenland, werd op den korsten dag geviert
Het feest van Bacchus, met zyn bezikroon geciert:
Daar kwaamen all' de goón van Bosch, en Veldt,
en Tuinen,*

*En de akkergoden van Liceus breede kruinen,
En elk, die was gezet op jok en boertery,
De veegoón; Saters, tuk op Venus lekkerny,
En all' de nimfjes, uit de wouden, en rivieren;
Zelfs bestevaar Sileen, kwam op zyn ezel zwieren,
En Godt Priaap, die al 't gevogelte vertsaagt,
En, met zyn roodt geweér, ten tuine en hove uit-
jaagt.*

*Toen dit gezelschap vondt een plaats naar zyn begee-
ren,*

*In 't ruimste van het woudt, om bly te banketteren;
Ging 't nederzitten in het gras, en jeugdig groen.
Elk hadt zyn eigen krans gemaakt, en bloemfestoen.
Godt Bacchus gaf den Wyn: en onder 't lustig plen-
gen,*

*Gaf 't beekje water, om den Wyn weer schaars te
mengen.*

*Het feestgezelschap werd ten lesten nog vervult
Met stroomnadjaden, de een geciert, en net gehult,
En andere met losse, en omgekemde haaren.*

*Dees diende, wyl de knien, en dyen zichtbaar waa-
ren,*

*En met een opgeschort gewaadt, tot aan den schoot;
En de and're met den bals, en blanken boezem bloot;*

Die droeg de schouderen gansch naakt en onbenepen,
En deeze zag men 't kleed, langs gras, en kruiden
slepen,

Terwyl geen riem beknelt, of prangt, dented'ren voet.
Dit Volkje ontvonkt de min allengs in het gemoedt
Der Saters. Maar Priaap, de schut, en scherm der
hoven,

Koos Lotis, uit den hoop, om zynen brand te dooven:
Hy zuchte, en wenschte om haar alleen, en maakte
in 't endt,

Door minneleuzen haar zyn liefdevlam bekend:
Maar smaakt, en trotsheid, schynt de schoonheid aan-
geboren,

Zy spot, veragt zyn min; en wil hem zien nog hoo-
ren,

Maar 's nagts, wanneer de drank de hoofden vadzig
maakt,

Was yder eindlyk hier, en daar, in slaap geraakt,
En Lotis, ook vermoeit van 't kortswyl, leest van allen,
Juiſt, in den lommer van een boom, in slaap gevallen.
Toen kwam Priaap (die zegt op zyne teenen tradt)
Daar 't blanke nimfje lag, en sliep, langs 't eenzaam
padt.

Hy vlyt zig, zonder datze ontwaakte, aan haare zyde,
In 't gras terwyl by het gefuis zyns adems mydde,
Nog lagze in diepen slaap, en had schier geen gevoel.
Hy lagte in zyne vuist, en nadert vast het doel,

Voorspoedig, van zyn min, en lichte, stil en zoetjes,
Het lange kleed reeds van de maagdelyke voetsjes;
Als juist het graauwtje van Silcen te ontydig raast,
En ruchelbalkt, waar door de jonge nimf, verbaast,
Ten slaap uitspringende, uit des Tuingods handen
raakte,

En, door haar vlugten, all' de goden wakker maakte;
En al wat in het woud lag om te rusten neêr.

Maar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 155

*Maar godt Priaap, zelfs al te vaardig in 't geweer,
Doet elk, by maaneschyn, belachen die vertooning.*

Leerzugtige Konstoeffenaars, vleit u dit woelig voorwerp, om daar van een Konsttafereel op te slaan, en hebt gy 't effens begeerte tot iet diergelyks; wel aan ik wil u ten dienst zyn. Geen beter model tot een weerga, als dat, waar van de Latynsche Puikdichter Naso het model geschetst heeft in het III Boek van zynen Almanak, of Feestdagen, 't welk zyn nieuwe vertaalder Arnold Hoogvliet, met dezelve levendige koleuren dus naagemodelt heeft:

*De Wyngod ging eens met zyn Saters bly spanseeren,
(Ons fabeltje zal jock, nog aardigheid, ontbeeren,)
Van daar de Hebrusstroom langs zandige oevers schiet,
Tot daar de Rodope all' de landen overziet,
En daar de byen op Pangeesche bloempjes brommen.
't Gezelschap speelde daar op kop're rinkelbommen,
Op welk geklank een zwarm van byen, zondertal,
Vergaarde, en volgde, waar zy gingen, overal.
Maar Bacchus sloot den zwarm in een der holle boomen,*

En heeft toen de eerste vrugt der honigraat bekomen.

*Wanneer de Saters, en Sileen, hoe kaal en oud,
Verliefd en op den smaak, zocht elk om stryd in 't woud,*

De geele honigraat, die oog en hardt bekoorde.

Toen de oude honig vond, daar hy 't gekommel hoorde

In eenen olm, ontveinst hy 't voor al 't Saterdom,

Tot dat hy eindlyk op den rug zyns ezels klom,

Zig aan de takken houd, en grypt, naar lekkernyen,

Te gretig, in het nest; en schend, en kwetst de byen:

Toer

*Toen schoot de gansche zwarm vol gramschap op hem
uit,*

*En steekt zyn kaalen kop, en rimpelige huid,
Dat hy ter aarde valt, met duizend angelsteeken,
En all' zyn' Saters in dien nood, om hulp moest smee-
ken,*

*Terwyl zyn ezel hem vertrapte met den voet:
't Boksvuotendom schiet toe; bespot den ouden bloet,
En lacht, om 't aangezigt, bezet met roode linken:
Daar zyn gekwetste knie hem deerelyk deed hinken:
Zelfs Liber lachte meê*

De oude stramme Sileen, door duizent geangelde vyanden overvallen, ter aarde geploft, om hulp roepende aan de Boksvuoten, om van de zelve, en onder de pooten van zyn langoor gered te worden, die alle toegeschooten neffens den Wyngod om dat voorval staan te lachen, kon al een potsig tafereel opmaken. Zeker de aanschouwers van zulk een tafereel zouden meê stof vinden om te lachen.

Eyndelyk, hoe veer een Konstschilder, die verstant bezit, en bedreven is in de Historien en oudheidkunde, en uit dien hoofde op vasten gront voldoende reden geven kan van 't geen hy aan en tot zyne Historische Verbeeldingen toevoegt, anderen overtreft, en in tegendeel hoe anderen die min verstant bezitten, onbedreven, onbelesen en bot daar in toetasten, en over zulks, wanneer hun reden van hun doen geveert word, dat even zoo onverstandig en op lossen gront doen, dat het bespottelyk is, zal uit deze stalen blyken.

Ik heb in myn tweede Boek in de tusschenreden op pag. 174; gemeld van een Konstenaar, die in print verbeeld had Abraham, daar hy zyn dienst-
meit

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 157

meit Hagar uitleid. Deze, als hem gezeyt werd dat dusdanige gedaanten van tenten, als hy verbeeld had, met de gewoonten van dien tyd niet overeen kwamen, en dat die niet van oude planken opgeslagen wierden, maar dat daar toe gebruikt wierden vaste stylen, overspannen met zeelen of koorden, die wederzyds in den grond met houte stekken vast gemaakt, voorts met vellen van beesten overdekt werden, of voor zulke welke van meerder vermogen waaren, bereid werden van geweeven hairen kleeden van verscheiden koleuren als onze tapyten zyn; welke toestel ligt af te breeken en weer ligt op te slaan was, wanneer zy van d'eene tot d'andere landstreek zig wilden verschansen, gaf aan die hem dit zeide tot antwoord: *Dat hy 't zig niet verstond. Dat de tenten der Aartsvaders van houte planken gemaakt waren, 't zamengevoegt en gehecht met hengsels en knieren, omze dus beknopt op malkander toe te kunnen vouwen, en met hunne stylen en dakschooren op wagens te vervoeren werwaards zy wilden, even als men thans wel Marionette en Waaffelkramenziet.* Schoon verdedigt.

Die uit weetlust daar onderzoek naar doen, in de ouden tydsche schriften, en met taalkundigen raatplegen (gelyk ik meê doen moet) zullen bevinden, dat de TENTORIA, van waar de benaming van *Tenten* af komstig is, dien naam draagen, om datze met koorden en stylen uytgespannen werden, waar na de zelve meest overdekt werden met vellen van beesten, in 't Latyn *Pelles* genoemd. By Livius word dikwils van vellen gewag gemaakt, waar mede de soldaten des winters hunne tenten pleegen te dekken. Klaudianus zeit van Stilikon *dat hy dikwils onder de vellen buisgebouder*

houden heeft. In de levensbeschryving van Alexander word zoo wel van Arrianus als van Curtius gezeit: *dat de hutten der soldaaten van vellen waren.* En Idorus sprekende van dusdanige tenten zeit: *zy worden TABERNACULA genoemd om dat de behangfels die met koorden of met zeelen uitgespannen waren, door stylon onderschoort en in opstel gehouden werden.* W. Goeree merkt aan op Gen: 13-18 dat de Kaldeesche text zeit, *Hy heeft zyne tente opgespannen.* dat is, om gemakkelijker van d'een tot d'andere plaats te vervoeren, waar zyn vee vetter weiden vont, en in het tweede deel der Mofaische Hist. pag. 373 daar hy den Burgerstaat der Hebreuse Vaderen beschryft: *zy woonden meest in hutten en lichtopgeslagen legertenten.* Gemelde Schryver merkt ook aan dat d'overdekfel des H. Tabernakels waren Rams en Dassen vellen, en op Exod. 35 vs. 26. Dat de Vrouwen Geytenhair gesponnen hebben om gordynen voor den Tabernakel te weven.

Eyndelyk vind ik nog een andere soort van Tenten die Vegetius CASÆ noemt: om dat die van groene takken t' zamengevlogten waren, en met biezen en poelriet overdekt. Op deze ziet Ovidius als hy zeit.

Terwyl een ander vast een hut van groente vlecht:

Onder al deze naspeuring heb ik geen voetspoor kunnen ontdekken om te vinden dat d'Aartsvaders Tenten van Planken gehad zouden hebben, gelyk by ons de Waffelkramen, overzulks is de verantwoording des gemelden Konstenaars bespottelyk. Die dooroeffende Konstschilder (waar van W. Goeree in zyn *Inleiding tot de Schilderkonst* op pag. 46 meld

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 159

meld) had zyn antwoord wiffer. Deze had ten verzoek van een geleert Heer een stuk geschildert, verbeeldende de bruiloft te Kana, daar Christus het water in wyn veranderde, en had met voordagt rooden wyn verbeeld. Den Heer dit Tafereel beziende, viel juist zyn oog daar op. Des hy den Schilder vroeg, *waar uit hy wist dat'er roode wyn op deze bruiloft geweest was.* De Schilder vroeg weerom, *waar het stond dat'er witte wyn geweest was?* ondertusschen zegt men den text Joh. 2. op, om te zien of 'er uit d'omstandigheid eenige gifsing ten voordeel van den een of den anderen, gemaakt kon worden. Dog niets vindende, wilde de Heer evenwel weten, waarom hy in steê van witten rooden wyn verkozen had. De Schilder merkende dat zyn verstand hier van een geleert man op den toetsteen gezet wierd, antwoorde, *dat hy veel waarschyndlyke reden hadde, die hem om by de waarheid te blyven daar toe noodzaakten. Want voor eerst (zeide hy) is het heel waarschyndlyk dat Christus het water in zoodanigen wyn herschept heeft, als in Galilea groeide, en van de inwoonders gedronken wierd. Derhalven besluit ik dat hy het water in zulken wyn verandert heeft, als men te dier tyd, en te vooren, en ook op hoogtyden gewoon was te drinken, en dat dit nu geen witte maar roode wyn is geweest, blykt hier uit dat 'er in de Heilige schrift van geen anderen wyn gemelt word, waar toe hy bybragt de plaats uit Jes. 63 vers 2. Spreuk: 23 vers 31. en meer andere. In welke goede redenen de geleerde man groot genoeg nam, zig verwonderende over het welgeoeffent verstand van den Schilder.*

Dus was 'er nog een Konstenaar, die zinnebeeldig de gesteldheid der Nederlanden in de Jaren 1567 en 68 vertoonde, door den geschonden
Hoed

Hood der Vryheid, verscheurde *Previlegien* en den Hollandschen Leeu, geplet tusschen de borden van een pers, welke van die mogentheeden, verbeeldende Margarita Hartogin van Parma, de Spaanse *Inquisitie* en *Duc d'Alva*, elk aan een spil staande zoodanig gedrukt werd, dat de tong uit benaauwtheid, als ten ende ademtocht ten bek uithing. De teekenmeester gevraagt: *Waarom de Beeltenissen der Inquisitie, en die van Alva niet meerder yver en kragt schenen de schroef aan te zetten en de Landvoogdes maar even de hand aan den spil der bloedpers had?* gaf tot antwoord, om dat de *Historieschryvers* eendragtig zeggen, datmen in *Spanje* oordeelde dat zy de *Nederlanders* niet streng genoeg behandelde, 't bestier heur ontzeit, en *Alva* gesterkt met een strengere *Inquisitie* in haar plaats gezonden werd.

Een traagaart mag zeggen: waarom zal ik myn ledige uuren besteden, om dingen te weten, die my ligt nooit te pas zullen komen? maar hy weet niet dat 'er niets aangenaamer is, voor die 'er den smaak af heeft, als wetenschap, en kent den zin der oude Hollandse zinspreuk, *Men moet beslaagen ten ys komen*, nog niet.

By *T. Livius* leestmen van den *Veltoversten Philopoemen*, dat hy zig zo wel in vrede als in oorlog geduurig in de *Krygsoeffening* bezig hield, op dat het hem, als 't 'er op aan zou komen aan geen bekwaamheid of raadsman in *krygskunde* ontbreken mogt. Dus moet zig een jong *Schilder* in den ledigen tyd gestadig oeffenen in 't lezen, ondervragen, navorschen, teekenen en ordonneren, om hier door zyn vernuft te wetten, en zyn geest met bekwaame denkbeelden aan te vullen, tot dat hy gelegenheid krygende om zyn verstand en

Konst

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 161

Konst te toonen, zig bedienen van den kostelyken voorraad, in zyn geheim Kabinet opgesloten, daar de rede de sleutel af heeft. Nu valt hier omtrent niet meer voor te stellen, als de goude spreuk van Epictetus, die zegt: *Die wys is, doet gewillig dat hy doen moet.*

Hier mede eindigen wy, alzo de Toneelgordyn (deze tusschenrede wat te lang uitgerekt) reeds word opgeschoven, op dat de Konstschilders BARENT APPELMAN en PIETER VAN SLINGELANT ten Toneel komen.

BARENT APPELMAN geboren in 'sGravenhage in 'tjaar 1640, was een braaf Schilder van Landschappen en Roomsche Gezigten. In het Prinselyke Lusthuis op Soesdyk is een groote zaal met Landschap en fraaije beelden door hem geschildert, die zeer geroemt word. Gelyk ook meer andere groote werken, daar hy in zyn tyd wel voor betaalt is. Maar naderhand heeft hy dikmaals ten dienste van Jan de Baan agter des zelfs pourtretten Landschappen geschildert. Wat zal ik zeggen? Het geluk is geen erf. 'T is ook zoo met gemelden de Baan gebeurt, dien lang voor den wind gezeilt hebbende, eindelyk de stroom tegen liep.

APPELMAN, stierf in 't jaar 1686. oud 64 jaren.

PIETER VAN SLINGELANT, Zoon van Kornelis Pieterfz. van Slingelant, en Tryntje van Polane, is geboren te Leyden, op de oude vest, in 't jaar 1640 den 20 van Wynmaand. Deze volgde zyn Leermeeester Ger. Dou niet alleen omtrent gelyke verkiezingen, maar evenaarde hem ook in netheid. Ja ik heb van zyne Konstwerken gezien, die in uitvoerigheid en gepolyftheid bo-

ven die van zyn Meester uitstaken; maar dit is'er van dat de zelve door zulk doen wel wat styver zyn. Dog is hy een groot licht in de Konst geweest.

Onder vele van zyne waardige penceelwerken word de verbeelding van een Meysje dat een muis by de staart hout, waar een Kat na springt, om des zelfs verwonderlyke uitvoerigheid en natuurlyke verbeelding geprezen, als ook een stukje waar in een Bootsgezel staat afgebeeld, in wiens geweven muts de draatjes, en de loop van 't weefzel zig vertoonen. Dog dit baart geen verwondering, als men weet wat een onvermoeiden vleit, en tyd hy tot zulk doen besteede: want hy heeft over het bekende stukje, waar in de Beeltenissen van den Heer Meerman en zyn huisgezin komen, drie jaren geschildert, en geduurig daar aan bezig geweest. Ja my is voor waarheid verhaald dat hy een maand of zes weken heeft zitten schilderen over een Bef met kant.

Hy won door zyne veel tydflytende wyze van schilderen meer roem als geld aan. Hy was van een deugtzamen stillen aart, en stierf op den 7 van Slachtmaand 1691.

ARY DE VOIS is geboren te Leyden in 't jaar 1641. Zyn Vader, die orgelift tot Leyden was, bespeurende dat zyne genegenheid tot het leeren van de Schilderkonst overhelde, bestelde hem eerst tot Utrecht by Kniffert, naderhand by Abraham vanden Tempel. Dog hy nam een eyge wyze van schilderen aan, waar door hy zig roem behaald heeft, en was zoo om zyn Konst als hups gedrag by elk geagt en bemint, 't geen hem geleegenheid gaf van met een Juffrouw te trouwen die veel geld bezat, waar door het penceel
voor

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 163

voor eenige agter een volgende jaren *agter de bank raakte*, als het spreekwoord zegt. Want hy ging toen veel om een trantje, voormiddags op de Vismarkt, en naamiddag by gezelschap, of meteen paart naar buiten.

Dog ik moet niet vergeten dat hy voor zyn trouwen een Konfstukje maakte, dat hy zyn vader ter gedagtenis liet, waar in verbeeld was Cecilia spelende op een *Positief* (kleen orgeltje) * St. Lucas met zyn Os daar nevens, schilderende het zinnebeeld van Dankbaarheid, den Ojeyaar.

Als nu zyn geld door die wyze van leven, als boven gemelt is, wat begon te minderen, begon hy weer om 't schilderen te denken, en ging, ombuiten 't gewoel van menschen te wezen, te Warmont wonen; maar de gelegentheid, die hy daar vout tot visschen, deed hem de penceeloeffening vergeten, zoo dat hy zulks bespeurende weder tot Leyden kwam wonen. My is verhaald dat hy in dertien jaren een stuk had gemaakt, verbeeldende Dido en Eneas op de Jacht, daar zy van verre het onweer zien opkomen, 't welke de zeehulken doet stranden. Anders heeft hy gemeenlyk naakte beeltjes in een Landschap geschildert, die het oog der keurigste liefhebbers konden voldoen.

Seker de Konstgodes vint reden van klagen dat hy, een van hare braaffte Scholieren, met geen grooter yver het Konstpenceel geoeffent heeft; daar

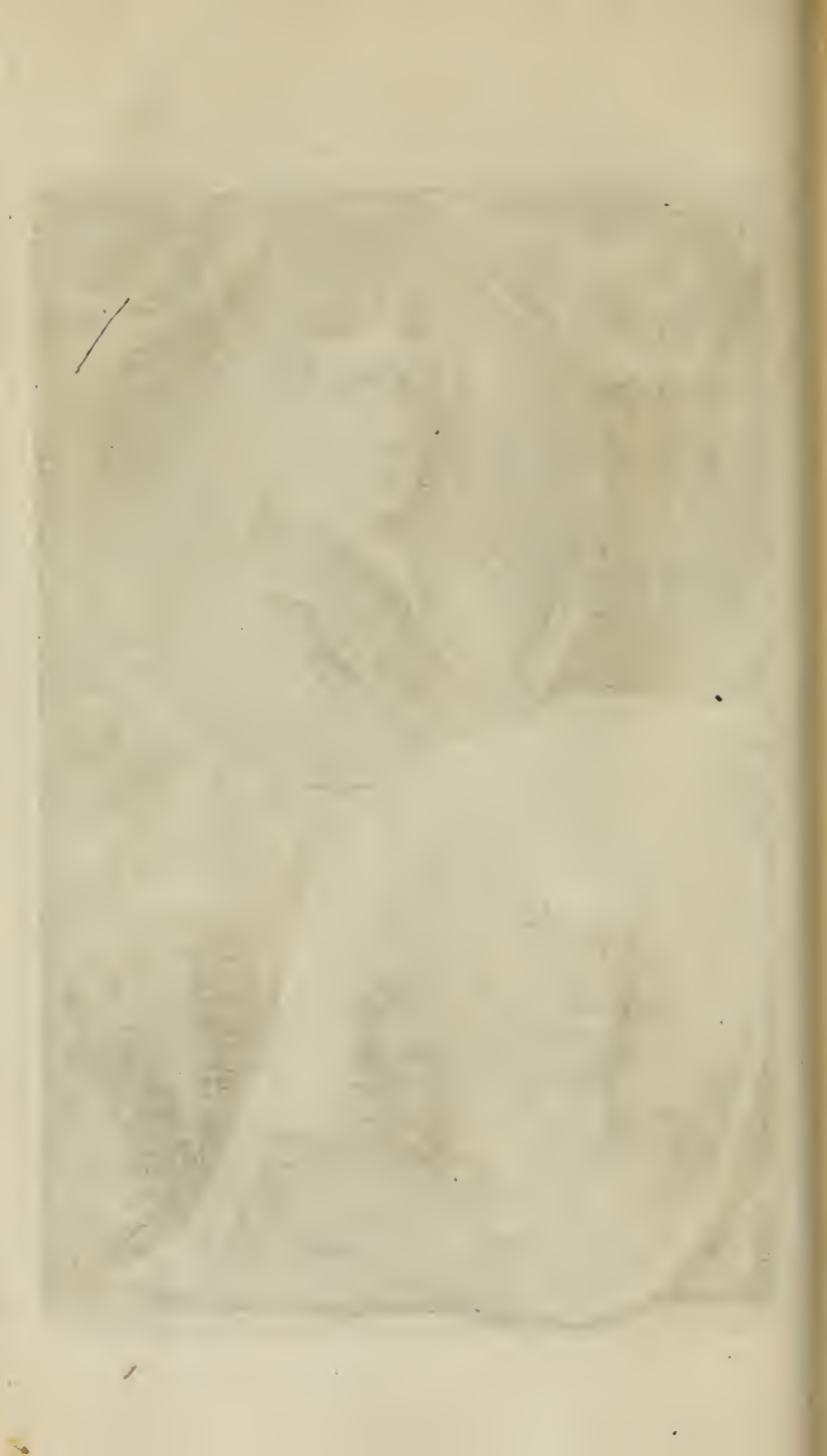
* Men zegt dat 'er onder andere Reliquien nog beschilderde Tafereelen van St. Lucas in wezen zyn en te Rome bewaart worden. Maar wat de Konst der Tafereelen aanbelangt, men verhaald dat zeker Konstschilder, als hem een der zelve vertoont wierd, daar op zei: *o St. Lucas, wat zyt gy, gelukkig geweest! zoo gy thans leefde, gy zout geen droeg brood daar mee kunnen winnen.*

daar hy reeds zoo veer in de Konst gevordert was dat men zig daar over mag verwonderen. Ik heb in 't Konstkabinet van den Heere *Jakob Hiskia Machado*, in 's Gravenhage, een klein stukje van hem gezien, verbeeldende een Soldaatje, zoo natuurlyk, konstig en uitvoerig geschildert, dat het onder de Konst der braafste Nederlantsche meesters van dien tyd hangen mag.

JAKOB TORENVLIET is geboren te Leyden in 't jaar 1641. Zyn Vader had veel op met zyn Zoon, en was gewoon hem in zyn Jeugt tot yver aan te moedigen, door schoone beloften. Dit geloofde hy, en 't strekte hem ten spoor, dog hy verzuimde niet (de begeerte is het leeven van de ziel) 't elkens meer beloften aan te winnen, zeggende dikwyl, *Vader als ik nu een Meeſter zal geworden wezen, zal ik dan een mooy kleet hebben, zal ik dan een deegen draagen? zal ik dan een pluim op myn hoed hebben? enz.* Waar op zyn Vader hem doorgaans met een slepende stem, gewoon was te antwoorden (want beloften zyn haast getelt) *Ja zoon.* Dit werd onder de genen die aan des zelfs huys verkeerden ten spreekwoord, zoo dat, wanneer hun iemand iets kwam te vergen, zy dan antwoorden, *Ja zoon.*

Wanneer hy nu zoo veer in de konst gevordert was dat hy braaf teekenen en een goet pourtret schilderen konde, vertrok hy van Leyden naar Rome, om zig voorts in de Konst te oefnen; mede hebbende tot Reisgezel en Konstgenoot NIKOLAAS ROSENDAAL, geboren te Enkhuizen in 't jaar 1636, die een Braaf Historyschilder geweest is; en na dat hy uit Italie wedergekeert in Holland veele fraaije konstwerken gemaakt had, stierf hy in 't jaar 1686.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 165

TORENVLIET te Rome gekomen was kostelyk uitgedoft met een Fluweelen Rok, met zilvere knopen, een pluym op zyn Hoed, en voorts 't een na 't ander, zoo dat hy zig zelve naau kende; en als hy voor d' eerstemaal by de Schilders, die van zyn kennissen waren, in de Herberg kwam, en een glas meer als naar gewoonte gedronken had, begon hy met hun te spotten; om dat s'er wat schraal en ongezien uitzagen. Naderhand maakte hy 't nog slechter; want staande in de deur van de Herberg, en ziende een troep dorstige Schilders om de deur zwieren als Byen om de Suiker, vraagde hy aan de geenen die by hem stonden, *zyn dat ook al Bentvogels?* en als hem *Ja* geantwoord wierd: antwoorde hy met opgestreken knevels: *Ik dagt dat het bedelaars waren: om dats'er zoo geplukt uitzien.* Dit werd onthouden, en als hy in de Bent zig liet inhuldigen, zwegen zy tot zyn geld opgesmilt was, en zetten hem toen die smaatoorden betaald.

Want daar moest naar ouder gewoonte (was het zeggen) wanneer zy den nacht overgezeten hadden, tot verluchting, en om den vaak uit de oogen te dryven, nog een wandeling gedaan worden,

*Daar de Nieuwling schoon vergult
 Door zyn Bentnaam, en gebult,
 Met zyn Bult, den troep gaat leiden,
 Trouwverzelschapt van de beiden,
 Aller oudste van de Bent,
 Tuk op schuimen en gewent
 Zulke knapen; zulke groenen,
 Hunne goudbeurs schoon te boenen.
 Dog wie leert 'er ooit voor niet?*

Deze toont hem in 't verschiet
 Tivoli met waatervallen,
 't Lustverwekkenste der dallen
 Van 't geheele Roomsche lant.
 Geen wyft aan den and'ren kant,
 Grotten, en gesloopte muuren,
 Die den tyd en spyt verduuren.
 Elk op ouden luister bromt,
 Toen men by de grafsteê komt.
 Van God Bacchus daar een wyngert
 Geestig is omheen gestingert.
 Hier begint men wêer terstont,
 Drank te bieden aan den mont,
 't Bloeyen van de Beit te drinken,
 En van hand tot hand te klinken,
 Tot zy zien het laatste gèlt
 Aan den Kroegwaard uitgetelt.

Onder den hoop waren 'er die het oude spreek-
 woord van *Ja zoon*, waar van ik gemeld heb, nog
 onthouden hadden. Deze maakten de rest op om
 dat zy hem met dien naam zouden doopen. Hy
 zulks in die vrolykheid niet opmerkende, beelde
 zig in dat zy hem gebentnaamt hadden naar den
 Ridder *Jason*, den verwinnaar van 't Gulde vlies,
 en was daar meê wel in zyn schik, tot den volgen-
 den dach, toen 'er hem uitleg van gedaan wierd.
 Maar dit was niet te herroepen.

Hy was ruim 29 jaren als hy te Rome kwam,
 als aanstonts blyken zal, en had toen al veele
 pourtretten geschildert, daar hy roem door behaald
 heeft; als inzonderheid den Heer Korn. Schreve-
 lius met zyn vrouw en kinderen in een stuk, daar
 Joh. Blasius een lang gedicht opgemaakt heeft,
 aan welks einde hy zyn zangnimf dus doet spreken:

Ik

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 167

*Ik wyk voor TORENVLIET: zyn zwieren in
het Schilderen,*

Verbeelden een Apel.

*Gaf hy na konst, en geeft, aan dit zyn leste streken,
De Beeltenis, die nu een schaduw is, zou spreken.*

Dit was in den jare 1661.

Naarstig en yverig heeft hy te Rome zyn tyd waargenomen met teekenen, naar de Schilderyen van *Rafael, Paulo Veronees, Tintoret*, en zoo voorts naar de beroemste konstwerken, die in paleizen en Kerken ophingen, in welken yver hem zyn Reismakker Rozendaal stadig verzelde, die even als hy een braaf tekenaar was; waar van wy thans, zynde Slachtmaand 1718, de bewyzen zien; zynde eenige dagen koopdag gehouden tot Amsterdam van de lang vergaarde papier- en penceelkonst van TORENVLIET, by zyn leven.

Tusschen beyde hadden wy vergeten te zeggen, dat hy ook verscheiden jaren te Venetien gewoont en de Konst geoeffent heeft. Daar hy ook een vrouw trouwde die veel geld had, welke hy meebragt als hy wederkeerde tot zyn geboortestad Leyden.

Gelyk ik van veelen gemeld heb, dat zy niet gelukkig met hun Konst geweest hebben: even zoo moet ik ook van hem zeggen. 'T is waar, gedult is het gereedste hulpmiddel in dusdanig geval. Maar 't is egter smartig, als men ziet dat anderen die minder Konst bezitten, als het spreekwoordt zeit, *door de waerelt rollen, daar zy'er door kruipen moeten.*

Hy overleed in 't jaar 1719. Zyn Beeltenis staat in de Plaat F. 15.

Hem volgt zyn Konst- stadt- en tytgenoot

IZAACK PALING. Deze heeft tot onderwyzer in de Konst gehad den berugten *Abr. vanden Tempel*. Hy heeft naderhand verscheide jaren in Engeland gewoont, en daar gelegenheid aangetroffen om zyn brave penceelkonst te oeffenen, van waar hy wederkeerde in 't jaar 1682, en zette zig neer in 'sGravenhage, daar hy een groot getal van de aanzienlykste luiden door zyn penceel afgemaalt heeft. Thans is hy nog in leven, en hout in zyn ouderdom die oeffening tot zyn tydverdrijf.

Ik gis, als men uytcyffering maakte hoe veel pourtretschilders de Waereld van tyt tot tyt in vergelyking van Histori-schilders gehad heeft (buiten de broddelaars en brekebeenen die door geen andere sporen als winzucht genoopt worden) dat zy op 't minst 30 tegen 10 zouden bevonden worden. Met verwonderinge stond ik te kyken als ik te Londen kwam, en zag dat daar niet (eenige wynige uitgezondert) als pourtret-schilders gevonden wierden. Dit doet my besluiten dat de gelegenheid, maar niet de geneigtheid, en eygen drift, zoo veele pourtretschilders maakt. Want dit is zeker dat de meesten prysfelyker konstoeffeninge verlaten, daar toe aangedreven door het blinkende voordeel dat zy daar in zien uitschynen, en voldoen in dat opzigt hun geneigtheid en oogwit, dat is, Geld winnen. Veele nogtans zyn 'er geweest die altyd, en tot het einde hunnes levens, by hun eens verkoren wyze van schilderen, en verkiezinge, zig gehouden hebben, zonder daar van te willen afwyken. Ik weet wel dat hartkoppigheyd een klip is daar velen schipbreuk op geleden hebben, maar weet ook met een wel, dat de genen die zig by tyds, als de weerhaan, gedraait heb-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 169

hebben naar 't geen hun voordeelig schein, dikwils daar heel wel by gestaan hebben, als by voorbeeld.

JOHANNES VAN HAANSBERGEN, geboren tot Utrecht in 't jaar 1642 op den 2 van Louwmaant, ging van daar 1669 wonen in den Haag, daar hy ook gestorven is op den 10 van Louwmaant 1705.

Hy had de Konst geleert by Korn. Poelenburg, en was door vernuft en vlyt zoo veer in die wyze van schilderen gevordert, dat zyne Konststukjes menigmaal voor zyn meesters werk wierden aangezien, wyl hy de verkiezinge, schikking der Beeltjes, gronden, agterwerken en de luchten zoo geestig helder en aangenaam wist na te bootsen. Egter waaren de zelve zoo haast niet verkocht als geschildert; waar door zyn stukken wel in getal aangroeyden, maar de geldbeurs niet deden zwellen. Overzulks wert hem geraden zig tot het schilderen van pourtretten te begeven, zoo om dat zulks eerder, en meerder voordeel toebrenge, als om dat zyn vleyend penceel hem daar in byzonderen dienst zoude kunnen doen, inzonderheid omtrent het schilderen van Jonge Juffrouwen, die graag het zuiver lelywit, en frisse rozekoleur zien doorsteken in haar pourtret. Ik wil niet zeggen dats' er alle meê behept zyn: maar die daar toe geneigt zyn, geven het door zoodanige bedekte wyze van uitdrukkingen te kennen, dat 'er geen Edipus toe noodig is om het raatzel t'ontzwaagtelen. 'T is my gebeurt dat ik 'er een van diergelyken aart schilderde: die my onder 't schilderen vraagde, welke verwen wel het hoogste in prys waaren? waar op ik dan zonder agterdenken te hebben antwoorde dat d'Ultramaryn, Carmyn, en Florentynse Lak

wel de dierste verwen waren. 'T leed niet lang of zy vervolgde aldus: *Ik geloof dat het wit ook wel diere verf is?* en als ik naar rede van dat geloof vraagde, kreeg ik tot antwoord: *Om dat ik zie dat gy 't zelve zoo schaars gebruikt, 't geen my stilzwygende wat meer daar van deed gebruiken.* Dit heeft Haansbergen (na ik aan veele van zyne portretten bespeurt heb) ook wonder wel in acht genomen, die ook een grooten roem daar door kreeg: welke goude vlugthy ook wel waarnam eer die voor by schoot; en waarom niet? *'T is verstant de gelegenheid, daar het al van afhangt; te kennen, en zig daar van te bedienen,* zeit de Heer D. van Hoogstraten in het kantschrift op Fedrus Fabelen p. 185, en Augustyn Niphus zeit van Trogus: *Deze oordeelt dat het wyze luiden past, zoo dra de Fortuin klopt, de deur te openen: want eens weg gegaan zynde komt zy niet weder.*

Ik weet wel dat de Spaanse spreuk zeit: *De Fortuin zelf vergelt met woeker den genen die 't gedult hebben van uit te wachten.* Maar dit gaat zoo zeker niet. Jan de Baan (om onder de Broederschap te blyven) die vermaarde portretschilder, werd door de Fortuin in zyn tyd minnelyk aangelachen. Hy lietse agteloos voorbygaan, en zy kwam, schoon hy daar naderhand wel om gewenst heeft, niet weerom. *Men leert de waarde van een zaak (zeggen d'oude wyzen) best kennen uit het vermissen van de zelve.* Maar dan is het ook veelyds te laat. Dus kan de Schilderjeugt dit gezegde tot een grondles nemen.

Onze Haansbergen (om weder ter zake te komen) had zig dan van zyne vorige wyze van konstoeffeninge begeven tot het schilderen van portretten. Het lukte hem wel (gelyk ook de konsthandel,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 171

del, daar hy zig met den Jode, droft van 't Haagse Hof, ingewikkelt had) en hield zig daar by tot het eynde van zyn leven.

't Beurt yder, die zig tot dusdanige veranderinge in de Konst begeeft, niet, dat het van zulk een gelukkigen uitflag is. Dog hier van is ook wel het onvermoogen de oorzaak. Niemand beter als de man zelf kent zyn kragten: maar zonder daar agt op te geven gebeurt het veelyds, dat wanneer een Schilder de gelegenheid van een pourtret te mogen schilderen aan de hand krygt, hy zulks om het voordeel dat hem toelagt maar onderneemt, schoon het dikwils gedaan zynde niemant minder als het voorwerp gelykt. *Men wil kwanfuis geen kooren* (als het spreekwoord zeit) *van den Moolen wyzen*, 't gaa daar meê zoo 't wil.

Zeker Engelsman nergens anders op afgerigt als op 't schilderen, en vergulden van Rozen, die men gewoonlyk tot cieraat van de zoldering der Scheepskajuiten plaatst, had in een kroeg meer verteert dan hy betalen kon. De waard die geen ander middel 't zyner voldoeninge zag, als door hem dit te laten verdienen, vergde hem een Leeuw in zyn uithangbord te schilderen. De Schilder, die daar geên handeling van had, riedt hem, dat het beter zoude zyn dat hy daar een Roos op schilderde, maar de Huiswaart wilde daar niet naar luisteren. Als hy dan onverzettelyk by zyn voorneemen bleef, en een Leeuw wilde gefchildert hebben, zeide de Schilder-Baas, *it is very well, j will paint you a Lion, but et shall be als muchlike a Rose, as yon ever see.* Dat is: 'T is heel wel, ik zalje dan een Leeuw schilderen: maar het zal zoo wel een Roos gelyken alsje ooit hebt gezien.

EGLON VANDER NEER, Raad, en Kabinetschilder van zyn Keurvorstelyke Doorluchtigheid Johan Wilhelm, is geboren tot Amsterdam in 't jaar 1643. Hy was de zoon van AERNOU T anders AART VANDER NEER, die in zyn lentajaaren is geweest *Majoor* by de Heeren van Arkel. Onderwyl zig oeffenende in de Konst, begaf hy zig naderhand, wanneer hy tot Amsterdam kwam wonen, geheel daar toe, en is berugt geworden door 't schilderen van uitvoerige Landschapjes, inzonderheid maanluchten.

EGLON, die in zyn Jeugt aanleiding tot de Konst vont by zyn vader, kreeg genegenheid tot het schilderen van beelden. Des werd hy besteld tot Amsterdam by den braven Konstschilder Jakob van Loo, uitmuntende in 't schilderen van naakte beelden, inzonderheid vrouwtjes.

De Konstlievende Heer Nicolaas van Suchtelen, Borgermeester tot Hooren, heeft een groot stuk van hem gehad, verbeeldende het Bad van * Calisto, 't geen Konstig geteekent en geschildert was. Ook heb ik een Luitspeelster van hem gezien die heel de handeling van *Jan Lis* geleeke, beide gejaarmerkt 1657.

Onze vander NEER zo veer gekomen dat hy op eigen wieken kon dryven, vertrok naar Vrankryk, om zyn Konst te oeffenen, en werd met zyn twintigste

* Calisto, dochter van Lykaon, die van Jupiter in de gedaante van Diana bekropen werd; bezwangert zynde van Diana en haren maagdestoet verstootten. De verklaarders van d'ongelooffelyke Historien willen, dat Calisto zig zelf van schaamte verschool, in een Beerenhol daar zy door de Beeren verslonden wierd, en dat wanneer zy nooit, maar wel een Beer, daar uit te voorschyn kwam, het verdichtfel dat Calisto in een Beer herschept was, daar zyn oorspronk uitgekomen heeft.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 173

tigfte jaar Schilder van den Graaf van Dona, toet Gouverneur in Oranje, in wiens dienst hy 3 of 4 jaren bleef, wanneer hy weder in Holland kwam, en trouwde met Maria Wagensvelt tot Rotterdam, wier vader geheimschryver was van de Rechtbank van Schieland, daar hy een goede fom geldsmeê behuwlykte, dog een groot deel daar van verkwifte met pleiten. *Advocaten* (zeit Pater Abraham in zyn Boekje van de Ambagten) *zyn als een wagen die altyd dient gesmeert te worden.*

By deze vrouw krêeg hy 16 kinderen, van welke maar twee of drie de Schilderkonst geoeffent hebben.

Naa de dood van deze Vrouw, in Braband zynde om zyn Konst te oeffenen, kwam hy kennis te krygen aan een Schilderes, de Dochter van den berugten Konstschilder *Du Chattel*, die hy trouwde. Deze Juffrouw *Du Chattel* stak uit in 't schilderen van kleene pourtretjes in *Miniatuur*.

Deze, na dat hy 9 kinderen by haar verwekt had, is tot Brussel gestorven.

Naa het verloopen van vyf jaren is hy te Duffeldorp voor de derdemaal getrouwt met Adriana Spilberg, Dochter van Johannes Spilberg, Hofschilder van Johan Willem Keurvorst van de Palts, en Weduwe van den Konstschilder Willem Breekvelt, na dat zy 11 jaren Weduwe was geweest, in Wintermaant van 't jaar 1697. Dog hy leefde maar 6 jaren na zyn trouwdag met haar: want hy overleed te Duffeldorp in 't jaar 1703 op den derden van Bloemaand, en werd met een aanzienlyke rouwstacie ten grave geleit.

Zyn Weduw bleef in dienst van 't Hof tot het
uit-

uiteinde van des Keurvorsten leven. Thans houd zy zig nog bezig in 't oeffenen van de Konst.

Wat nu de Konst van onzen vander N E E R aangebelangt, de zelve verdient datze geprezen word. Hy was een braaf pourtretschilder zoo in levensgrootte als in 't kleyn. Onder zyn afbeeldingen word inzonderheid geroemt het pourtret van de Princes van Nieuburg, 't geen hy door ordre des Konings van Spanje geschildert heeft, 't geen hem zoo wel beviel dat hy hem daar voor niet alleen rykelyk beloonde maar hem ook den tytel van zyn Hoffschilder gaf. Dog hy heeft nooit in Spanje geweest, maar zig aan 't Hof des Keurvorsts van de Palts gehouden, daar hy verscheide uitvoerige Kabinetstukjes geschildert heeft, en dat ('t geen te verwonderen is) zonder verval in de Konst, en in de zelve uitvoerigheid als voor heen, tot zyn zeventigste jaar toe.

Hy schilderde ook veelyds gezelschapjes op de Moderne wys gekleed als Terburg, somwyl ook wat anders, aangezien hy tot verandering geneigt was.

Als hy in Braband woonde begaf hy zig tot het schilderen van Landschappen en Kruiden, daar hy gelegenheid toe vont; want hy woonde te Brusfel in de Cellebroersstraat, daar agter zyn huis een groote woefte hof was, die zig tot tegens den wal van de Steenpoort uitstreckte, waar in hy allerhande wilde kruiden zelfs aankweekte, die hy gebruikte om naar te schilderen, tot welk einde hy een klein huisken, 't geen hy alzins konde verplaatfen waar hy wilde, had laten maken, waar hy in kon zitten schilderen dicht by de voorwerpen. 't Amsterdam by den Konstlievenden David Amori heb ik een redelyk groot stuk van hem gezien,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 175

gezien, waarin Ceres verbeeld stond zoekende met een brandende Fakkel door rotfen en spelonken naar haar gefchaakte Dochter *Proferpina. Dit Tafereel is wonderlyk uitvoerig gefchildert, inzonderheid de Distels, Kruitjes, en ftam van een Boom omwoelt met klim, dog om der zelyver uitvoerigheid wat fcherp. Hy heeft de eer dat Adriaan vander Werf, de Rotterdamschen Fenix in de Konft zyn Leerling geweest is.

Hy was in zyn doen byzonder naerftig, en zyn vernuft altyd werkende, zagt hy fteets naar fchoone en vafte verwen, daar hy byzonder op gefteelt was: maar moe van langer te zoeken zey hy tegen zyn Leerling even gemelt, *Zoek niet naar verwen; daar zyn 'er thans genoeg, die goet zyn, leer die maar wel gebruiken.* Welke les hy wel tot zyn geluk betracht heeft.

GODFRID of GODEFRIDUS SCHALKEN is geboren te Dordrecht, daar zyn vader *Reftor* der Latynfche Schoole was, in 't jaar 1643.

De genegenheid tot de Konft deed hem de oefening der talen, fchoon hy daar in veer gevordert was, vaar wel zeggen. Hy begaf zig eerft ter onderwyzinge van S. van Hoogftaaten, naderhand van Gerard Dou, welkers behandeling hy vry wel heeft weten na te bootfen, als nog te zien is aan een zyner Konftftukken 't geen in 't Kabinet van den

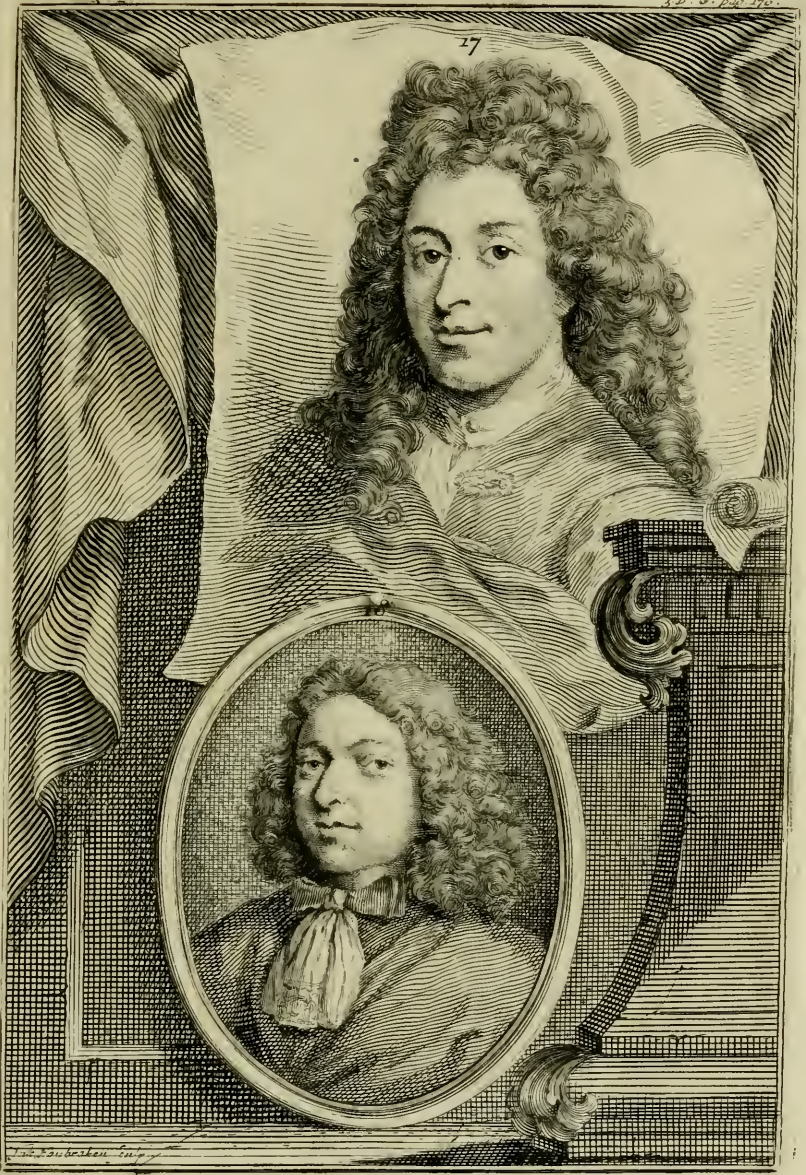
*Proferpina werd van Pluto, als zy bezig was met bloempjes op te gaderen in haar fchoot, gefchaakt, en naar zyn onderaarts Ryk vervoert. Zie Nazoos 5 B. van de Hervorm. 't 4 Hoofstluk. In aloude tyden werd deze verbeelding dikwerf op Tomben, en Grafzerken verbeeld, om hier door het wegrukken van des menschen ziel van 't lichaam aan te duiden. Ook ziet men het zelve verbeeld op een Gedenkpenning van Fauftina, door die van Niza gemunt.

den Heere Joh: van Schuilenburg hangt verbeeldende zeker Spel dat de Jonge luiden te Dordrecht in dien tyd gewoon waren te spelen, wanneer zy met malkander om vrolyk te wezen in gezelschap kwamen, genoemd, Vrouwtje kom ten Hoof. Waar in hy zig zelf verbeeld heeft, zittende ontkleed tot zyn hemd en onderbroek aan den schoot van een Juffrouw. De andere beeltjes zyn meê pourtretten, en waren in dien tyd van elk bekend. Over het tapytkleed zeitmen dat hy een maand geschildert heeft, naderhand zetten hy zig tot het schilderen van pourtretten, waar van 'er nog een goet getal te Dordrecht onder de geachtsté geslachten te zien zyn. Onder welk getal uitmunt de Beeltenis van Mevrouw Snoek, verbeeld als een velt-nimf die onder den lommer van 't geboomte leit te rusten, thans nog te zien te Dordrecht by haar Zoon den Heer Adr. Snoek.

Hier door geraakte hy van tyd tot tyd tot een aangener en luchtvaardiger wyze van schilderen, manier die hem niet minder als zyn vorige voordeel gaf, inzonderheid toen de Engelanders daar op verslingert zynde, hem in hun land lokten, daar hy verscheiden jaren gewoont en veel geld vergaart heeft, tot dat hy zig eindelijk in den Haag neerzette, daar hy ook gestorven is op den 16 van Slachtmaand 1706. out 63 jaren.

Hy is een der gelukkigste Nederlandsche Schilders geweest; aangezien zyne penceelkonst van den beginne af aan tot het einde van zyn leven rykelyk betaald wierd, zoo dat hy de vruchten van zyn arbeyd by zyn leven gemaait heeft, dat zeer weinigen gebeurt.

Inzonderheid maakten hem berucht zyne kaarslich-

lichten, die hy ook zoo natuurlyk en kragtig wift te schilderen, dat ik niet weet, dat iemand hem daar in gelyk geweest is. My gedenkt, dat ik van hem gezien heb een stuk met vyf of zes beelden, (dat maar zelden gebeurde) verbeeldende Petrus, daar hy van de dienstmaagt des Hoogenpriesters word aan boort geklampt, staande zig te warmen by de soldaten. De stoutheid van de Dienstmaagt, die hem met een kaars onder d'oogen licht, en de beedestheid en verlegenheid van Petrus, waren klaar in de wezens trekken te bespeuren. Daarenboven waren de beelden vast geteekent, en elk deel had zyn behoorlyke maatschikkelykheid tot het geheel, daar hy anders zig wel eens in vergifte. Ook deed hy dikwils zyne beelden door kaars en daglicht dagen, of ook wel een kleedje door de Zon bestralen, op dat het naakt door dien helderen weerglans des te aangenamer zig vertoonen zoude, 't geen hy zoo konstig wift na te bootsen, dat het elks oog en vleide en bekoorde.

Zyn Beeltenis hebben wy geplaatst in de Plaat G. 17.

Zoo wy naar het voorbeeld van *Du Pilés* een vergelyking maakten tusschen des eenen en des anders Konst, wy zouden reden vinden, om onzen SCHALKEN, ten opzigt van zyn vleyend penceel, konstige vermenging zyner verwen, in zyn naakt, en natuurlyke nabootsing der Fluweelen en andere Stoffen, te plaatsen by den Ridder vander Werf; dog in opzigt van teekenen, zou ik hem zyn voetbank toe wyzen.

Gemelde *Du Pilés* heeft met dat zelve inzicht, tusschen de grootste Italiaanse, Franse, en Nederlantse Konstschilders, een balans gemaakt, en op een lyst gesteld, wie in 't stuk van Ordonnantie, van Teekenen, *Coloreren*, en in 't verbeelden der ge-

moetsdriften, evenwigtig met malkander bevoonden wierden. Indien ik dit ook ondernam te doen van myne, zoo nog levende, als overleden Konftgenooten, het zou al meê nut geven: maar daar zyn thans ftierluiden aan land, die, fchoon ik in zee ftak en zulks ondernam, het dog wanen zouden beter te weten, en dus zou het dwaasheid zyn, my in gevaar te ftellen, om iets te doen, daar geen dank van te wagten is.

Door niemant van de Konftfchilders is 'er tot nu toe een Tafereel gemaakt, dat in allen deelen, en in 't geheel, ten uiterften volmaakt is: en de oorzaak daar van (gelyk wy voorhenen al meer gezeyt hebben) is deze: dat nooit iemand alle de byzondere bekwaamheden, welke vereift worden, om zulks te verrigten, teffens bezeten heeft: want even gelyk het fchoon in vele voorwerpen verspreit is, zoo is ook de volmaakte Konft altyd in de verfcheiden bewerkers verdeelt geweest: zoo dat, die zig het teekenen boven anderen verftonden, weer op de Natuurlyke en Schoone *Coloreringe* niet afgerecht waren: of die 't beide verftonden, weer geen volkomen begrip hadden van 't licht en bruin, of de koppeling der beelden, of de gemoetsleidingen in haaren natuurlyken aart in de roeringen der beelden, en vaste trekken in der menfchen wezens, af te beelden. *Du Pilés*, heeft in zyn Boek dat hy noemt: *Cours de peinture, par Principes Composé* enz, een Balans gemaakt, tuffchen de berugtfte Konftfchilders. De vinding is geestig. Wy willen den Lezer een kleine fchets daar van geven.

Hy ftelt 20 trappen, tot de volmaaktheid van de Konft, en maakt 5 opgaande linien, tuffchen welke hy 4 Cyffergetallen afperkt, agter elken fchilders naam; om door een korten weg aan te duiden,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 179

den, in wat deel der Konst, d'een met den anderen gelyk staat, of verschilt: en schryft boven elke *Colom* der Cyffergetallen vervolgens aldus:

	<i>Composition</i>	<i>Deffein</i>	<i>Colorit</i>	<i>Expressie</i>
Rafael	17	18	12	18
Rubbens	18	13	17	17
Titiaan	12	15	18	6
Rembr.	15	6	17	12
van Dyk	15	10	17	13
Poufyn	15	17	6	15

Rafael staat op de streep van *Samenscbikking*, of *Ordonnantie*, op den 17 trap; om zyn *Teekenkonst*, op den 18den; om zyn *Coloryt*, op den 12den; en om zyne *Natuurlyke uitdrukkingen der Gemoetsdriften*, op den 18den trap.

Rubbens staat op den post van *d'Ordonnantie*, een trap hooger als Rafael; op den post van *Teekenen*, 5 trappen lager; op den post van *Coloreren*, 5 trappen hooger; en op den post van d'uitdrukking der *Gemoetsdriften*, maar een tree lager.

Titiaan staat ten opzicht van zyn *Coloreren* 6 trappen boven Rafael. Rembrant en van Dyk, 5 trappen.

Poufyn staat op den post van 't *Ordonneren* gelyk met Rembrant en van Dyk, maar staat op den post van de uitdrukking der *Hartstochten* zoo laag als Rembrant op den post van *Teekenen*.

GABRIEL VANDER LEEUW, anders *De Lione*, is geboren te Dordrecht, op den 11 van Slachtmaant 1643. zyn Vader Bastiaan Govertz vander Leeuw, was een fraai Schilder van Osjes, Koetjes, Schaapjesenz. Leerling van Jacob Gerritz Kuip, dog verwisselde naderhand het

penceel, voor de *Collecte* van de Bieren te Dordrecht.

GABRIEL, al vroeg, door het voorbeeld van zyn Vader, tot de Konst aangefpoort, draafde in weinig jaren zyn Vader vooruit in de penceeloefening, zoo dat hy al vroeg berucht wierd. Hy die den zin van de spreuk, dat geen Sant verheven word in zyn eigen land, kende, begaf zig naar Amsterdam, daar hy kwam te trouwen met de Zuster van den Konstschilder David vander Plaats. Dog dit belette zyn reislust niet, nog porde hem tot spoedig wederkeeren, want hy zig volle 14 agtereenvolgende jaren, als vier tot Lion en Parys, twee aan 't Hof van Savoje, een jaar te Rome, en zeven jaar te Napels, heeft laten ophouden, eer hy wederkeerde. Wanneer hyaan verscheiden stalen genoegzaam heeft doen zien, dat hy zig naar de konstigste voorbeelden, als die van *Castellione*, en *Roos*, geoeffent had; welken laatsten hy ook in zyne vaardigheid nabootste. Ik heb een dreef van Offen, Schapen en Ezels van hem gezien, die wonder geestig en los gepenceelt waren: maar alzoo onze landaart meer op het uitvoerige verslingert is, konde hy hier niet zoo veel, als hy wel gewoon was, voor zyn Konst bedingen; des besloot hy andermaal een reis naar Rome en Napels aan te vangen; om welke reden hy van Amsterdam naar Dordrecht vertrok, om zyn oude Moeder, voor zyn vertrek, te bezoeken; maar hy werd op zyn onverwagtst door de dood overvallen en weggerukt op den 3 van Hooimaand 1688. Hy was een welgemaakt man, woelig van geest, en wel bespraakt, waar door hy zig wist in yders gunst te vleijen, en zyn geluk te bewerken; daar en tegen was zyn Broeder en Konstgenoot P I E T E R

VAN-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 181

VANDER LEEUW van een stillen aart, en burgerlyk gedrag, had geen bekwaamheid van zig voor te dragen, of by elk bemint en bekend te maken; waar door (schoon hy zyn Konstt wel verstond) hy maar een gemeen loon voor zyn penceelwerk bedong. Hy had een vleijend penceel, en de Osjes, Koetjes, Schaapjes, Beetjes en Landschappen, zweemden geheel naar de handeling van Adriaan van den Velde, van wien hy een stukje schildery had, 't geen altyd nevens hem, op den Ezel stond, om zig dus aan die wyze van schilderen te gewennen. Volgens myn bedenken is hy jonger geweest als zyn Broeder. Ik weet ook niet wel, in wat jaar hy gestorven is. Maar hy kwam 1669. te Dordrecht in 't Konsttgenootschap, en heeft, (wanneer ik 1678. my in die Broederschapliet inschryven,) mynen naam, als Regent, geboekt.

Hy heeft een Zoon nagelaten, die een konsttig *Signet*- en Stempelsnyder geweest is.

ABRAHAM VAN KALRAAT, geboren te Dordrecht, in 't jaar 1643. den 7 van Wynmaant, heeft de gronden van de Teekenkonst geleert by Æmilius en Samuel Hup, of Huppe, beroemde Steen-Beeldhouwers. Van hun waren de cieraden, en Beelden van de Groothoofts poort te Dordrecht gemaakt, waar van het geen, half rond gebeeldhoud, en in den vasten muur van de poort, zoo agter als voor, gemetselt is, thans nog gezien kan worden; maar de twee beelden, Mars en Pallas, die in Nissen, op de wederzydse posten van de poort, met het gezigt naar de Maas pronkten, zyn door den dreun van het kanon van 't na gelegen bolwerk geborsten, en eindelyk afgevallen. My gedenkt nog, dat ik het onderlyf van Mars op zyn plaats heb zien staan, in dien

tyd als ik al aan de Konst was, en het Roodfeerfel van het Pallas beeld word nog by my bewaart.

ABRAHAM, door yver en vlyt, heeft in dien tyd, zig tot het penceel begeven, en oeffende zig op beelden en fruit; en alzoo zyn Vader, die een houtbeeldhouwer was, door ouderdom afviel, hanteerde hy ook den beitel. Hy is thans nog in leven, en oeffent de Schilderkonst en Beeldhouwery.

In, en omtrent dezen tyd, was 'er ook een STEENWINKEL, (zyn Doopnaam weet ik niet) in bloey en leven. Hy schilderde allerley foort van viervoetige Dieren, levensgroot, inzonderheid paarden. Hy kwam in den jare 1640. te Koppenhagen, en werd van den Koning van Denemarken, Kristiaan den IV. als ook van 't gansche Hofgezin (daar een enkel geval den grond toe geleit had) byzonder bemint, en zyn werk geroemt. Endit was, dat hy een paart schilderde, zoo natuurlyk en konstig, dat 'er een levend paard by gebragt, tegen runkte en sprong. Of onze Konstenaar nu daar op moedig wierd, weet ik niet; maar wel dat diergelyk al van ouds af voor een gevallen zaak is gehouden, en de trots des makers daar over beschimpt. Een voorbeeld ter snêe dienende verhaald ons *Franc. Junius* van Zeuxis. Deze had een Jongen geschildert, met een tros druiven in zyn hand, en het tafereel gestelt in d'open lucht. De vogelen, door dat vertoonfel verschalkt, vlogen d'een voor, en d'ander na, op dat Tafereel aan: en als Zeuxis daar op moedig was, schoten anderen, die daar by stonden, hem daar op toe: dat de Vogelen geen goed oordeel hadden; want dat hen anders de Jongen zoude hebben afgeschrikt.

Ook was 'er in dien tyd een

JAN

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 183

JAN VAN AKEN, mede een Paardeschilder, maar in 't klein. Dog wat landsman hy was, en of men ook zyn afkomst van dien Jan van Aken, wiens levensbedryf *van Mander* beschreven heeft, rekenen moet, weet ik niet; maar hy was een fraai meester in die Konst. Zes printjes, met paardetjes, op de grootte van de kleinste door P. van Laar geëft, gaan ook door hem zelf geëft, in druk uit; maar zyn schaars te bekomen, en die ze heeft, heeft 'er agting voor.

Gelyk by gelyk schikt best, zegt de Hollandsche spreuk. Dus stapt ook de konstige Beestefchilder, P. MOLYN, gebentnaamt *Tempeest*, op het Toneel.

Hy was een Haarlemyt, Zoon van Pieter Molyn den Ouden, om en omtrent deezen tyd geboren; want hy was in 't jaar 1697. als Isaak de Mouche-ron te Rome was, een man van ruim 50 jaren, en van zyn Konst weet ik niet dat hier te land iets is; aangezien hy zig al vroeg naar Italie en elders begeven heeft.

Zyn penceel schikte zig tot alles te verbeelden; maar inzonderheid muntte hy uit in schilderen van Wilde Zwynejagten, op de wys van Fr. Snyders. Den besten tyd van zyn leven heeft hy te Genua, zoo in weelde, als in druk doorgebracht. In druk, zeg ik, alzo hy op vermoeden van zyn eigen * Vrouw omgebracht te hebben, voor al zyn leven in de gevangenis gezet wierd: daar hem zyn Stad- en tydgenoot Jan Visser, anders *Slempop*,
Land-

* Anderen verhalen, dat het zyn byzit was, welke hy wars geworden, doortwee of drie losse bollen, daartoe met geld omgekogt, liet om 't leven brengen.

Landschap-schilder en Leerling van Mommers, dik wils ging bezoeken. Maar als hy 16 jaren gevangen gezeten had, in den jare 1684, wanneer de Franfchen die Stad bombardeerden, werd hem (*des eenen druk is des anders geluk*) vryheid vergunt om uit den kerker te gaan. Hy vertrok naar *Plazenza* in 't gebiet van Parma, daar hy zyn overigen levenstyd gefleten heeft. De zugt tot Konftoeffening bleef hem tot in zyn ouderdom by, en wanneer hem zyn gezigt begon t'ontvallen, en hy door geen een bril meer zien konde, zette hy 'er twee boven een op zyn neus, wanneer hy schilderde.

Hy was (volgens de getuigenis van die hem gekent hebben) een groot Liefhebber van de Konft, en te gelyk van Venus.

THEODORUS, anders DIRK FRERES, is tot Enkhuizen geboren, in 't jaar 1643. Deze was een groot meester in 't schilderen van Historien en naakten. Verscheiden groote werken zyn nu nog van hem te zien, die den toets konnen uitstaan, als onder vele een Galery op 't huis te Honslaardyck, en verscheide groote stukken op 't Raathuis te Enkhuizen, waar van nog sommige onafgemaakt gebleven zyn, door dien hem de Dood verrast heeft; want hy voer t'scheep van Amsterdam, wat onpaffelyk zynde, naar Enkhuizen, om dat hy dagt daar meer gemak te zullen hebben, en beter door zyn vrienden opgepast worden, dog de ziekte nam zoodanig toe, dat hy al dood was, eer het schip de haven bezeilen konde. Dit viel voor in 't jaar 1693. als hy oud was 50 jaren. Tot Amsterdam op de Heeregragt, in 't huis van den Heer Roeters, is een Zaal met schilderyen van hem, daar met roem van gesproken word.

Ook

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 185

Ook heeft hy verscheiden heerlyke zolderwerken gemaakt, met konstige sieraden in de hoeken. Dog in 't gemeen word 'er van getuigt dat hy grooter teekenaar als koloreerder was. Waaron ook zyne Teekeningen van naakte beelden by de Konstkenners in waarde gehouden worden.

Hy had lange jaren in Italie zig geoeffent, naar de geagteste voorbeelden, en 't is aan zyn penceelwerk wel te zien, dat hy Roomsche lucht ingeademt had. Egter daar zynde hield hy geen gemeenschap met de geenen, die men in de wandeling Bendvogels noemt, welke doorgaans op 't verkwisten van geld uit zyn: maar in tegendeel nam hy proef, met hoe luttel geld als men sober leeft, men een jaar kan toekomen. Dus bevond hy dat despreuk van Seneca: *Dat onze Natuur van een gezeggelyken aart is, en met weinig zig laat genoeg*, waarheid gezeit heeft. Dit doen was nogtans een eigenwilligheid van hem, buiten nood; want hy was afkomstig uit een oud en geagt geslagt, en had van zig zelven geld, om te kunnen bestaan, buiten zyne Konstoeffening, waarom hy ook niet als met luiden van aanzien en eere omgang hield en verkeerde. J. Voorhout, die met hem (na dat hy van Rome weder tot Amsterdam was gekeert) op een Oeffenschool naar 't leven geteekent heeft, heeft my verhaald, dat hy het gezelschap liet raden, hoe veel zy dagten dat hy in dat mager jaar aan geld verteerd had; maar hoe min dat iemand riet, 't was nog minder, want het kwam op 30 gulden uyt. Daar wel uyt te giffen is, dat hy niet veel gebrade Kapoenen gegeten, of Florentynschen wyn gedronken zal hebben.

Hier nevens verschynt zyn tyd- en Konstge-

noot, die te gelyk met hem, in den jare 1666. in Italiën geweest is,

ADRIAAN BAKKER, geboren tot Amsterdam, groot Historie- en pourtretschilder. Onder zyne voorname Konstwerken word getelt het stuk op 't Stadhuis van Amsterdam geplaatst, tegen het wulffel boven den ingang van de pleitkamer, verbeeldende het laatste Oordeel, waar in zig konstig geteekende naakten doen zien, waar in hy meer, als in zyn wyze van schilderen geprezen word. Hy was een Broers Zoon van Jacob Bakker, waar van wy op 't jaar 1609. gemelt hebben; en is gestorven (na my berigt is) tot Amsterdam, in den jare 1686.

Wat landsman HORATIUS PAULYN was, weet ik niet, maar hy heeft altyd in Holland, inzonderheid tot Amsterdam, zig onthouden. Hy was naar 't schein een man, die de godvrugt beminde, maar schilderde somwyl voorwerpen, die nergens minder dan daar na geleken. Joh. Voorhout heeft my verhaald, dat hy 'er eens een klein stukje van gezien heeft, dat zoo vuil en ydel in zyn vertooning was, dat hy zig van wegen den maker schaamde; maar 't was kragtig en uitvoerig geschildert. De Konsthandelaar Gerard Uilenborg, had een stukje van hem, dat hy wel op 200 Ducatons waardeerde.

HORATIUS vertrok onder het gezelschap van *Jan Rote* (die van een optogt naar 't Heilig Land maalde) meê, eerst naar Engeland, en van daar naar Hamborg, om aanhang te werven. Maar zulks liep niet al te breed voor wind, door dien zy nu en dan tegenstrevers ontmoetten, en ook van hun kisten, opgevult met Stamvanen en Standaarden, waar mede zy het Heilige Land zouden intrekken,

be-

berooft wierden. Trouwens daar was niet veel aan verloren, aangezien de Leidsman van die Heilige legerbende, onderwege zynde, bevond dat hy zigt in de uitcyfferinge der Prophetische tydrekeninge, hondert jaren vergift had. Dus elk met hangende wicken weder naar zyn oude hok keerde. Ik heb in myn tyd een Bakkers Vrouw gekent, die zilver, goud, en gereed geld, zoo veel zy had konnen by een schrapen, had opgepakt, en stilt van haar man, met dit godvrugtig gezelschap was meê gefokt, dog kaal en berooit weder naar huis was gekeert, daar zy zoo heel wellekome niet was. Waar Horatius vervaren is, heeft men sedert niet gehoord.

Ook heeft dezelve Voorhout my verhaald: dat hy om dezen tyd tot Hamborg gekent heeft eenen BELLEVOIS, een braaf Zee- en stilwaterschilder. Dat hy ook te Hamborg kennis gehad heeft, aan MATHIAS SCHEITS. Deze was een Hamborger van geboorte, dog had te Haarlem by Philips Wouwerman de Konst geleerd, welke wyze van verkiezingen hy eenige jaren aangehouden heeft, dog naderhand op 't schilderen van Boere gezelschapjes, (waar in hy de handeling van D. Teniers gevolgt heeft) viel, en eindelyk, toen gemelde Voorhout kennis aan hem had, zig tothet schilderen van Historien had begeven. Hoe veer hy in de Historiekunde, en Teekenkonst gevordert was, blykt aan de printverbeeldingen van 't Oude, en Nieuwe Testament, die in koper gesneden, op zyn naam in druk gaan.

De spreuk van den Redenaar Antisthenes, *dat men nooit te oud is om te leeren; en dat de school leerlingen aanneemt van allerleyen ouderdom,* is bekend.

Onder deze, welke men rekent dat laat aan de Konst gekomen zyn, behoord GYSBERT VERHOEK geboren te Bodegrave in 't jaar 1644. Deze had in zyn jeugt wel eenige aanleydinge tot de Konst, door dien zyn Broeder Pieter Verhoek, die elf jaren ouder was, de Konst van 't Glaschilderen had geleerd te Gorkom by Jakob vander Ulft, die, alzo die Konst toenmaals geheel buiten gebruik wierd, hem zelf aanried naar Amsterdam te gaan om 't Marmerschilderen ter hand te nemen, gelyk de Broeders *van Nerven*, die veel geld daar meê wonnen, gelyk hy deed en zig daar aan ook heeft gehouden tot het einde van zyn leven. Hy stierf, zyn levensdraad afgeloopen zynde, in den jare 1702 op den 29 September. Pieter was inzonderheid tot de dichtkonst geneigt, en heeft veele fraaije vaerzen, op menigerhande voorwerpen, in zyne uitspanningen gemaakt, inzonderheid *het treurspel van Karel den stouten*, Hartog van Bourgondie, Graaf van Holland, Zeeland enz.

Hy beminde een borgerlyken en beleefden omgengang en voorts de boekoeffening, gelyk ook zyn Broeder, waar van wy begonnen hebben te zeggen, dat hy laat, dat is eerst op zyn twintigste jaar aan de Konst kwam, te weten zig geheel daar aan over gaf, onder opzigt van Adam Pynaker, die een zonderling goed vriend van zyn Broeder was.

Hy schilderde in 't eerst eenige stukken van gemelden Pynaker na: dog zyn geest neigde meer tot het schilderen van paarden; gevolglyk tot *Bataljes*, en *legertogten* enz., en had een zonderling gevallen in de behandelinge van *Ludovicus Rouhier*, anders gezeit *den Bourgonjon*, daar hy
ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 189

geheel op toeley om die na te volgen, gelyk ik aan verscheyden stukken gezien heb. En hoe groot een voornemen hy gehad heeft, om zyn Konst verder voort te zetten, blykt aan een menigte van opgemaakte teekeningen, volkomen tot dat gebruik geschikt. Met verwondering heb ik de menigvuldige veranderingen, zoo in Paarden, Beelden, als verschillige voorwerpen, uit 's mans vernuft geteelt, beschout. Maar drie oorzaken hebben hem de uitwerkinge van zyn voornemen belet.

1. Dat hy geen welmeenende Mecenas ontmoette, die hem in het worstelperk van de Konst moet gaf, en zyn zweet door loon verzoette: zoo dat hy niet hoefde te klagen, dat hem de Konst verdriet bybragt.

Het tweede was die booze harpy, *Podagra* genoemd, die hem tot op zyn leger vervolgde: daar hem W. Kalf, en Zacharias Webber (die mede met dat euvel geplaagt was) dikwerf kwamen bezoeken.

Het derde beletsel was de dood, die zynen ganschen toeleg, teffens met den draat zyns levens afsneed op zyn 45ste jaar, den 6den van Louwmaant 1690.

Hy heeft een Zoon naargelaten, die na't overlyden van zyn Vader, by zyn Oom in 't marmer-schilderen is opgekweekt, 't geen hy nu nog met roem binnen Amsterdam hanteert.

Hier aan laten wy volgen de twee gebroeders Haarlemiten, JOB en GERARD BERKHEYDEN, tytgenoten, en byzondere goede vrienden van den voorgemelde P. Verhoek.

JOB, die de oudste was, werd door zyn Vader op het Boekbinden bestelt, maar het duurde niet lang

lang of hy kreeg tegenzin daar in, raakte daar af, en wilde een schilder worden, in welke geneigtheid zyne ouders hem opvolgden, en hem een bekwaam meester opzogten; (wie het geweest is, weet ik niet) om de grontbeginfelen van de Konft te leeren.

JOB beyverde dit doen zoo hartig, dat hy in korte jaren al een fraai ftukje fchildery konde maken, 't geen zyn broeder bekoorde, om meé de handen aan den konftploeg te ftaan. De een yverde tegen den anderen, dog elk in 't geen daar zyn geneigtheid hem toe dreef.

Hy nu al van zyn meester af, en den leybant ontwaffen, nam proef om alleen te konnen gaan, 't geen zoo wel gelukte, dat hy van dien tyd af al begon (dus heeft hy zelf menigmaal verhaald) te droomen dat hy tot de wolken vloog, dat hem geen kleenen moet gaf, die ook wel eens weer verflapte, wanneer hy teffens droomde dat hy aan de takken der boomen hangen bleef: dog hy die van der jeugt af aan een potfigeknaap was, bleef egter in verbeelding dat hy nog een groot man door zyn Konft worden zou. Hier op draafde hy in zyne oeffening met geftagen yver voort, zette zig naar den Rynkant ter neer, en maakte zig bekend by de Dorpelingen tuffchen Utrecht en Leyden, daar hy vele der zelve voor een geringen prys uitschilderde, zig daar door naar 't leven oefende, en van 't model nog geld toe bedong.

Als dit nu eenigen tyd geduurt had (ligt zoo lang tot dat hy 't daar omftreeks kaal afgegraaft had) begaf hy zig weder tot het fchilderen van moderne beeltjes, gezelfchapjes, boertjes en dergelyks, gelyk GERRIT tot het fchilderen van aangename gezichten, van huizen, groote gebou-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 191

bouwen, kerken, als ook deurgezichten van de Heere- en Keizers-gragt, weerzyds met boomen beplant, en met allerhande kleene beeltjes opgeciert; welk hy alles naar 't leven afteekende, en daar na konstig, en uitvoerig op tafereelen bragt, waar op dit vaersje zinspeelt:

*BERKHEIDEN toont op doek een levend oogverschiet,
Daar, hoe m'er meer op ziet, hoe dat m'er meer in
ziet.*

Dit duurde een geruimen tyd; toen weer wat verandering. **JOB** kreeg de reislust in 't hoofd, en wat de een wilde, wilde de ander meê, des beslooten zy beide een tocht naar Duitsland te doen. Zoo gezeit, zoo gedaan. Tot Keulen gekomen, onthielden zy zig daar een wyl, om eenige kleine stukjes die zy met zig genomen hadden voor geld te verwisselen, waar door zy aan den eenen en anderen kennis kregen, onder andere ook aan een geestelyke Dochter, welks broeder, een Priester geweest, overleden was, en begraven; waar over zy hartelyk bedroeft was, te meer, alzo zy geen gedagtenis van hem in schildery had, en over zulks hen vraagde, of zy deszelfs beeltenis, op berigt hoe hy van gedaante en wezen geweest was, wel zouden kunnen op een tafereel voor haar afmalen? een vreemt voorval. **JOB** keek **GERRIT**, en **GERRIT** **JOB** aan. Eindelyk zy verstonden malkander, antwoorden ja, en bedongen daar voor een goed stuk geld. Maar weer een zwarigheid: zy hadden niet waar op zy het konden schilderen. **JOB** die wel de vrypostigste was, en haast een vond bedogt, vraagde de Begyn om een stuk oud lywaat, die hem een hemt gaf van haar overleden

Broe-

Broeder, daar zy twee doeken van bereiden. Waar na zy den overleden Priester (volgens bericht dat zy ontfingerd.) schilderden op de voorflap, en de Bagyn op de agterflap van 't hemd.

Van daar vertrokken zy hooger op tot Heidelberg, daar toenmaals de Keurvorst van de Pals zyn Hof hield, daar zy dagelyks gelegenheid vonden om den ganschen hofzwerter te zien, wanneer de Vorst ter jacht uitreed. Hier op namen zy inzonderheid naaukeurig acht, en maakten daar van twee stukken schildery zoo goed als zy konden, met de beeltenisse van den Vorst, sommige voorname Hovelingen, als ook den Opperjagermeester, dat de zelve (hoe klein) egter kenbaar waren. Maar zy wisten nu niet wat zy met deze Konststukken zouden uit rechten, wyl geen van beide harts genoeg had, om de zelve met eigen handen den Vorst aan te bieden. Wat bedenkt de kleinmoedigheid, of beschroomtheid niet! zy besloten de stukken op malkander te binden, en in de galery te zetten, daar de Vorst moest voorby gaan, gelyk zy deden, en belasten alleen iemand die daar opzigt had, dat, wanneer 'er gevraagd werd, wie de zelve daar neergezet had, hy dan zeggen zoude dat het Malers waren, en in zoodanig een Herberg t'huis lagen, en gingen daar op weg, twistende onderwyl met malkander over den uitslag, en of zy geld of slagen te wagten hadden. Vreemde bedenkingen naauylks te gelooven, zoo 'er niet gevonden wierden die het uit hun met eigen mont, om de klucht, hebben hooren verhalen. Waar uit dusdanige schroom, en bedeestheid oorsprong heeft, geeft Gratiaan in deze volgende Redenvoeringe te kennen: *Vrypostigheid* (zeit hy) *wordt geschetst door de Natuur, en voltooit door de opvoeding.*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 193

ding. Alle de genen die dit voordeel bezitten vinden alle zaken gedaan. Deze Hoedanigheid maakt hun alles licht; zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare hebben zelfs dikwils voor uitmuntende gegaan; om dat zy van deze Heerschappy (vrypostigheid) wierden geholpen. Zy die dezen geest niet bezitten, komen met wantrouw in de bedryven. Uit het klein vertrouwen ryft vreeze, het doet de Redenkaveling ophouden, het spreken verstremmen, en de bedryven blyven verstikt in de bedweltheit. Maar wat zal ik hier op zeggen? 't is niet altyd in 'smenschen vermogen, de gebreken der natuur te heelen. De grootste verstanten hebben schipbreuk geleden op deze klip. *Jean Rufé*, een van de grootste Geesten, en vermaartste Redenaars in Spanje, en dien Gratiaan by uitnemenheid den vernuftigen noemt, verbeelde zig, dat hy niet ontroert zoude wezen in de tegenwoordigheid des Konings, zeggende, dat de Koningen menschen waren, dat men verstant en oordeel moest ontbreken, om bevreesd te zyn in de tegenwoordigheid van zulk een Koning te spreken, die met zoo groote zedigheit en vriendelykheid ge hoor gaf, en van wiens tegenwoordigheid men niet wist dat iemand ooit ongenoegt was afgekomen. Maar daar van daan gekomen, moest hy bekennen dat hy zoo wel als anderen door bedeeftheid in verwarring geraakt zyn noordstar gemist had. Gelyk ook de *Jesuit Possevin*, wanneer hy eenige belangen aan Philips den II. Koning van Spanje had voor te dragen, bleef stok stil staan, op het tweede point van zyn gesprek. Dus de Koning, om hem uit die verwartheit te helpen, zeide: *zoo gy een geschrift hebt, ik zal het nemen, en uw zaak doen bevorderen.*

Meer voorbeelden zouden wy hier toe konnen byhalen, die ook met een tot verschooning van de bedeestheid onzer Konstenaren zouden dienen; maar de Lezer zal al in verlangen wezen, hoe het met de twee stukken schildery (die wy in de galery gelaten hebben) is afgeloopen.

De Vorst had straks zyn oog daar na toe, vraagde wat het was, deed dezelve ontwinden, of los maken, en beschoude ze met verwondering, te meer, om dat hy zyn eigen beeltenis, nevens andere daar in ontdekte. Hy liet de Malers roepen, prees hun Konst, betaalde hun rykelyk voor de zelve, en beschonk hen daar en boven met een gouden penning. Straks werd ook aan hun een paard bezorgt, om de jacht nevens den Adeldom te verzellen. Dit bragt hen in den grootsten angst van de waereld, aangezien zy zulks ongewoon, voor een middel om den halste breken aanzagen. Te paard geholpen, zagen zy 't elkens naar elkander om, wie 't eerst zantruitter zou worden.

Ik geefden Lezer te bedenken, hoe hun dit volgen ter jacht geleek, en in wat benaautheid zy waren, inzonderheid JOB, die aan zyn droom begon te gedenken, beducht dat hy door 't vliegen met zyn ros door 't Bosch, als een andere Absalon, aan een tak der boomen mogt blyven hangen. Zy kwamen daar heelhuits af, maar vermyden daar na dat adelyk vermaak, dat hen in zulken angst gebragt had.

Zy bleven daar een geruimen tyd hun Konst oeffenen aan 't Hof, maar bevondent'effens ook, dat het hooffsche leven, niet anders als een zee vol van wisselvalligheden en veranderingen is, zagen ook licht in hunne verheffing tegemoet, 'tgeen
de

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 195
de Dichter J. Zeeus daar in aanmerkt als hy zeit:

't Geval, dat in verwisselingen
Nooit is getemt,
En dat in staatveranderingen
Te dartel zweemt:
En Ryken, Landen, Steden, Volken,
Door gonst,
Verheft aan 't toppunt van de wolken,
Of nederbonst.

Zy kregen dan eindelyk een weerzin in 't Hoffe-
ven, en JOB zeide op een morgen, *Broer wat heb-
ben wy 'er ook aan? altyd onder vreemde oogen te
zyn? als wy in Holland waren by ons oud gezelschap,
hadden wy somwyl een vermakelyk praatje van de Konst,
onder een pypje.* 't Was *Fiat*, en zy vertrokken
van daar weer naar hun geboortestad, daar zy met
een Zuster huis hielden. Van waar (als zy eeni-
ge stukjes gemaakt hadden) zy t'Amsterdam kwa-
men om dezelve te verkoopen, en met de Konst-
oeffenaars een vrolyken avond te hebben.

't Gaat gemeenlyk met het verhalen van spreu-
ken, als met het verkoopen van oud zilverwerk,
daar het fatsoen, en maakloon aan verloren word,
zeit *Jean Rufé*, in zyn 310 gedenk-spreuk. Maar
JOB inzonderheid was potsig in zynen omgang, en
wift dit verlies in zyn vertellingen voor te komen;
want hy zag juist zoznaau niet op een leugen, als
het in de vertelling te pas kwam.

Gebeurde 't dat iemand in 't gezelschap stofte
op beroemde bedryven van zyn Voorzaten, hy
deed niet minder, en wift een gantsche rol van
zyn doorlugtige afkomst van buiten op te zeggen;

en uit te rekenen dat hy van Konings bloed was: maar 't was Koning Jan Beukelse van Leiden, die zig te Munster liet kroonen, daar *M. Confort* in een letter vaersje op Job gemaakt dus zinspeelt:

*Te Munster was eertyds een Koning. Jan van Leiden,
Een voorzaat van 't geslacht der geestige BERCK-
HEIDEN.*

Ik vind ook onder oude papieren vaersjes op hun beider Afbeeldsels door F. Snellinx. Dus op *Gerrit*:

*Dit is BERCKHEIDEN, die de Bouwkonst naar het leven.
In kragt kan zetten, en haar rechten welstant geven:
En door inbeeldingkunde elks wezen zoo verbeelt,
Dat aan het werk het minst' van 't leven niet ver-
scheelt.*

*De Palts Graaf gaf hem, in de plaats der schilder kroone,
Een gouden borstcieraad, het beeld van zynen Zoone.*

En dus op zyn Broeder.

*Dit 's JOB BERCKHEIDEN, wiens gelyk men in
gebouwen*

En Tempelschild'ren niet zal vinden nog aanschouwen.

Hy maalt ook, wat hy wil, op 't konstigste van all's.

Dat tuige Heidelberg, en Manheim in den Pals.

*Hoe eert men best dien Geest, om naar waardy te pron-
ken?*

*De Keurvorst heeft hem zelf zyn beeld van goud ge-
schonken.*

Zyn Beeltenis kan men zien in de plaat P. 32. nevens die van zynen Broeder *Gerrit* 33.

Deze is 't eerste gestorven,

GER-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 107

GERRIT was van meerder oplettentheid, en ook meer ingetogen van leven, en vermaande zyn Broeder dikwils, dat hy zoolos en ruw niet moest praten, dat het niet voeglyk was, dat, wanneer zy t'samen in gezelschap waren, hy hem tegen-sprak, als hy de menschen wat leugens (alleen uit potsigheid) voor waarheid op de mouw spelde; en dat dit hem verveelde. Als het dan weer gebeurde dat hy met zyn Broeder naar 't gezelschap ging, maakte hy vooraf beding met hem, zeggende: *hoor Job, als gy al te grof liegt, zal ik de hand op myn borst leggen, let'er op, dit zal een teeken zyn, dat het hoog genoeg is, hou dan op.*

Deze tot den ouderdom van zeventig jaren gekomen, liep in den avondstond; komende van 't gezelschap, en uit den Tuin van Alexander Vos, in de Brouwers vaart, en verdronk in 't jaar 1698. en werd op den 14 van Wiedemaand begraven, na dat hy zyn Broeder in 't jaar 1693. op den 23 van Slachtmaand had zien voorgaan.

Onder des grooten Dichters Joost van den Vondels Lofdichten op Schilderyen, enz. vind ik 'er ook een op het gezigt van de nieuwe Heeregragt, tot Amsterdam, door Geerard Berckheiden geschildert, in den jare 1672. daar hy dust'zyner roem zeit:

*BERCKHEIDE maalt de Heeregracht
Naar 't leven, waardig om t'aanschouwen.*

Koop Schilderkonst: vermy het bouwen.

Waarom? 't is Fransche middernacht:

Dus wacht op eenen heldren morgen.

In huisbouw steken moeite en zorgen.

En ook een groot vaers t' zyner eere, in de

Mengel Rymen van P. Rixtels, als hy het Stadhuis van Amsterdams in 't klein geschildert had, het welk den Dichter agter aan 't vaers doet spreken:

BERKHEIDEN, zwevende op de wieken
 Van 't snel gerucht, braveert de Grieken,
 Apèl en Zeuxis, door 't penceel.
 En schept het leven op 't panceel.
 Ik zal nu, levende in zyn verven,
 Den tyd ten spyt, nooit konnen sterven.
 Zoo sprak het agtste Wonder, en
 Gaf stof en sporen, aan myn pen,
 Om u, en uw penceel, BERKHEIDEN,
 Ontsterf'lyk, naar 't gestarnt te leiden.

Onder de Konstschilders welke een veranderlyke levens rol gespeeld hebben, word ook de Bomme-
 laar JOHANNES VORSTERMANS
 getelt.

Zyn Vader was een portret-schilder, en van een goed geslacht, getrouwt met een weduwe wier man Borgermeester te Bommel was geweest. By deze is onze VORSTERMAN verwekt; maar in wat jaar weet ik niet: maar, om dat deze de onderwyzer van Johannes Soukens (die hier achter volgt) in de Konst geweest is, hebben wy den meester (dat voeglyk is) voor den Discipel geplaatst.

't Is denklyk dat hy de beginselen der Konst by zyn Vader geleert heeft, eer hy, zig vindende tot die wyze van schilderen geneigt, tot Utrecht zig begaf, om, onder opzigt van Herman Zachtlevens, de Konst voort te oeffenen, na welken tyd hy van voornemen werd om Vrankryk (tot verlustiging, was 't zeggen) te gaan bezien. 't Mocht niet minder wezen (zoo veel Edel Gelders bloet zat 'er
 in

in de borst) of daar moest een knecht met een geboorden rok agter hem gaan; en (zoo men zegt) gaf hy zig daar uit voor een Baron, en verteerde in die reis wel het meeste geld dat zyn ouders hem naagelaten hadden. Hy kwam naderhand weer te Bommel wonen, by zyn Zuster, die in de wandeling Mevrouw genoemd werd. Hier verkeerde hy met de braafste luiden van die plaats, hield zig als een Edelman, was deftig gekleed, en liet zig vinden in de beste herbergen, ontveinzende altyd zyn Konst voor geld te oeffenen: maar best wetende, hoe 't met zyn beurs gestelt was, ontweek hy by wylen het gezelschap voor een tyd, onder voorwending dat het hem ergens aan gescheelt had ('t geen de waarheid was) en schilderde dan eenige stukjes, welke hy stil in Holland liet verkoopen, waar van hy zig dan weer op nieuw bediende; en zoo hy al iets maakte dat hy weten wilde, zulks diende enkel tot een present aan een goed vriend. Dus voorzigtig behandelde hy dit stuk, om zyn eer niet te krenken.

Buiten dit, bezat hy een groot vernuft, geestige vindingen, en een vaardig en vleijend penceel, waar door hy zyn meesters behandeling niet alleen nabootste, maar in veel dingen (zeit de Konstschilder G. Hoed, die hem gekent heeft) H. Zachtlevens overtrof.

In 't jaar 1672. wanneer de Fransche Gelderland en 't Sticht in bezit genomen hadden, hield hy zig op te Nimwegen, daar hy ook een Zuster had wonen. Ik heb nog vergeten te melden, dat, wanneer de Franschen toeleiden om deze Landen t'overstroomen, en de Staten van de Provinciën zig genootdrukt vonden krygsvolk tot hun bescherming te werven, onze Jonker toen naar een Hop-

mans plaats dong, maar hy viel mis, en een Gelders Edelman ging 'er meê stryken.

Terwyl hy te Nimwegen woonde, ontdekten zig onder de Franfoizen verscheiden die Konstliëvende waren, waar meê hy omgang hield, onder anderen de *Marquis de Bettune*. Deze nam VORSTERMAN mede naar Utrecht en elders om Konst op te koopen, tot een Konstkabinet. Men zegt dat gemelde *Marquis*, die in 't kort wederom naar Vrankryk vertrok, hem graag voor zyn Hofmeester had willen met zig nemen. Dog of hy daar geen zin toe had, of dat 'er iets anders in den weg was, hy bleéf te Nimwegen.

Eenigen tyd daar na, vertrok hy naar Engeland, daar hy van wegen zyn Konst in groot aanzien kwam; zelf kreeg hy gelegenheid, om voor Koning Karel den tweeden, een schoorsteenstuk in een der zalen op Withal, anderen zeggen in een klein konstvertrek, te schilderen, waar in zig een van zyne Koninglyke Lusthuizen vertoonde. Hier in had hy verscheiden beeltjes van Heeren, die daggelyks aan 't Hof kwamen, in hun natuurlyken zweem van gaan, staan, en bekleeding, zelf hun wêzen, zoo natuurlyk en konstig afgebeeld door zyn konstpenceel, dat dezelve elk in 't byzonder waren te kennen. Dit werd van elk tot verwonderens toe geprezen, en voldeed aan 't Hofgezin en den Koning, die hem daar op liet vragen, wat de Schilder voor zyn Konststuk begeerde. Hier stont onze VORSTERMAN wat verlegen. d'Een ried hem dat hy den Koning tot een present moest aanbieden, of de waarde daar van aan hem stellen. Anderen rieden het tegendeel; des deed hy een eisch van tweeduizent guldens voor het zelve, 't geen de Koning wat te veel dagt te wezen,

zoo hem aangedient wierd. Ondertuffchen vlei-
de zig onze Konftenaar met de hoop van dien fchoo-
nen buit, die hy zig verbeelde dat met weinig
korting (als in Holland wel gefchiet) hem toe ge-
deelt zoude worden, en overlei vafte by zig zelve
wat hy den brenger daar voor in de vuift zou ftop-
pen: 't welk te vergeefs van hem overleid werd;
want het 'er nooit toe kwam. Hy wagte dagen,
weken, maanden, eerft in hoop, naderhand met
ongedult, tot zoo veer, dat hy al negen hondert
gulden op die fchult verteerd had in zyn herberg;
waar over de waardin (ziende dat daar niet van ko-
men zoude) hem dede voor die fchult vafte zetten.

Karel du Fardyn, wanneer hy te Lion in derge-
lyken rampspoedigen ftaat raakte, kwam 'er geluk-
kiger af; want zyn waardin, ziende dat 'er van
hem geen gereede munt te wagten was, nam zyn
perfoon tot voldoening van de fchult over, en
daar meê was die rekening geeffent.

Onze Jonker, die tot nog toe voorwind gezeilt
had, werd door eentegenwind op 't onverwagtfte
aan lagerwal gefmeten. De Spaanfchen hebben een
fpreek die op zulke luiden gepaft word, die zeit:
De Fortuin werd moe van hem langer te torfchen.

Wat aanzoek onze gevangen, door deze en ge-
ne van zyne bekenden aan 't Hof liet doen, om
zyn betaling, daar kwam niet van. Ondertuffchen
zat hy in elende, tot de Konft-fchilders onder mal-
kander wat uitleiden tot zyn verloffing. De waar-
din, die liever een weinig zeker als veel op een ho-
pelooze onzekerheid wilde afwagten, ontfloeg hem
uit de gevangenis. Toen weer van voren af aan
den Hovelingen in 't oog geloopt; maar 't bleef
als voren. Onderwyl gebeurde 't dat 'er een gezant uit
Engeland naar *de Porte* ging. Deze nam hem mede,

om eenige oudheden voor hem, naar 't leven af te teekenen: maar die Heer overleed op de reis: en men weet niet waar VORSTERMAN beland is.

Men zegt, terwyl hy in Engeland was, dat de *Marquis de Bettune* uit Polen aan hem schreef om over te komen in dienst van den Koning. Dog of hy daar heen niet heeft gewilt, of dat die brief niet in zyn handen gekomen is, daar van weet men 't rechte bescheid niet.

Bergen (zeit het oude Hollandse spreekwoord) *ontmoeten malkander niet; maar menschen wel.* Dus is het ook met my en JOHAN SOUKENS, geboren te Bommel, een Leerling van Johannes Vorsterman gebeurt. Hy kwan my, en ik hem te kennen in de marktschuit van Dordrecht op Nimwegen, in den jare 1694. ik ontboden om den Borggraaf te schilderen moest naar Nimwegen, en hy naar Bommel daar hy 't huis hoorde, en 't was my leet dat ik niet van eersten af aan kennis aan hem kreeg, om de potsige vertellingen die hy my deed, waar door my de tyd, die door den traggen voortgang verdrietig was, my nu kort scheen. ³k ontdekte wie hy was, by gelegenheid dat ik de hoeken der beschilderde paneelen door zyn reiszak zag doorsteeken, waar op ik hem vraagde: of hy in Holland eenige schilderkonst gekogt had. Waar op hy my verhaalde, dat hy in Holland was geweest om schilderyen te verkoopen, dat hy zulks tweemaal des jaars gewoon was, en dat dit het overschot was, vorders dat hy een schilder was, en SOUKENS genaamt. Waar op hy (na meer andere redenen) tegen my zeide, dat hy wel wenschte dat ik ook tot Bommel woonde, om d'eer van myn gezelschap te hebben, en dat hem even veel dagt
te

te wezen waar ik woonde, om de Konst te oeffenen, en vervolgde: *wilt gy daar toe bewilligen, ik heb myn huis tot uw dienst, of zoo gy het zelve in vollen eigendom wilt, ik zal 't u geven.* Dat my zeltfaam in den eersten voorkwam, zoo dat ik hem vraagde waar hy dan wonen zoude? waar op hy my ten antwoord gaf: *ik heb 'ertwee, en wil u daar en boven nog van beide de keur geven.* Dit zeggen kwam my nog al koddiger en vreemder voor, te meer om dat ik niet bewust was, dat de huizen in die landstreek, om de neringloosheid, van zoo geringe waardy zyn, des vraagde ik hem: *staat het een dan ledig?* 't antwoord was neen, maar hy zeide: *dat hy die beide bewoonde, het eene des winters; om dat het dakdicht was, en 't andere des zomers, om dat het boven open zynde, luchtig voor hem was.* Ik bedankte hem voor zyne aanbiedinge, en was verwondert dat hy nog zoo luchthartig en getroost was in zyn lot, want de markt van zyn Konst toen al vry gezakt was. Sedert heb ik hem niet meer ontmoet, of van hem gehoord.

Zyn tyd- en Konstgenoot was

J. VAN HAGEN, Hagenaar. Deze heeft wel zyn meesten tyd doorgebracht, met het afteekenen van fraaije Landgezigten omtrent Kleef, en elders, die hy wonder geestig, met de teekenen en 't penceel, op wit en blaau papier behandelt heeft. De meeste zyn gejaarmerkt 1650, 60 en 62. In 't jaar 1715. werden dezelve, onder de liefhebbers tot Amsterdam, tot een goeden prys verkogt. Zyne schilderyen zyn zoo bevallig niet, om dat de blaauwe afsch, daar hy zyn groen meê geschildert heeft, van koleur verschoten, of zwart geworden is. De Konstlievende Eduard Feitama heeft my verscheiden van zyne konstig geteekende Landschappen doen zien. Nu

Nu heb ik te spreken van FRANCISCO MILET anders MILEE geboren te Antwerpen in 't jaar 1644. Zyn Vader was geboren te *Dyon*, en een konstig Yvoordrayer. De Prins van *Condé*, die byzonder behagen nam in zyne Konstwerken, en voor wien hy veel gewrocht heeft, lokte hem naar zyn Gouvernement in Brabant, daar hy wel by stond, aangezien de liefhebbery tot zoodanige konstwerken meer en meer voortgeplant wierd, waarom hy zig aldaar met 'er woon neerzette.

FRANCISCO, vander jeugt aan geneigt tot de reekenkunst, werd straks bestelt by den Konstschilder *Frank*.

Zyn natuurdrift, zyn groot vernuft, en uitstekende vlyt, bragt hem in weinig jaren zoo veer, dat zyn penceelwerk voor ruim zoo konstig als dat van *Frank* geoordeelt wierd. Deze *Laurentius Frank* was de Neef van *Abraham Genoels*, die my in een Brief uit Antwerpen geschreven, in slachmaand 1716 verhaalt, dat hy in den jaare 1659 te Parys aankwam by gemelden *Frank* zyn Neef, daar hy *Milée*, toen een Jongman van 17 jaren, vond; en gevolgelyk is hier een verschil van twee jaren in de reekening van des zelfs geboortetyd, dien ik uit *Franse schryvers* geboekt vind op 't jaar 1644. In welk berigt de vergiffing schuilen mag, daar over lust my geen angstig nazoek te doen. Wy verhandelen geen schriftuurtexten daar het op een *Jota* aankomt.

Genoels verhaalt my in gemelden Brief tot zynen roem ('t geen ik ook niet heb willen agterhouden) dat hy met hem tot Parys in een vertrek schilderende, bespeurt heeft, dat hy een wonderbaarlyk vast onthoud had, en zoo vast een denkbeeld

beeld van de voorwerpen zig wist in te drukken, dat het geen hy in 't leven, of van andere meesters gemaakt, alleen gezien had, konde namaken als of hy 't voor zig hadde, en by gevolge als hy een stuk na schilderde (of *nacopieerde*, om op zyn schilders te spreken) dat zoo gemakkelyk deed, dat hy maar weinig malen zyn hoofd daar naar toe hoefde te drayen. Hy was pas 18 jaren oud als hy met zyn meesters Dochter trouwde, van welken tyd af de fortuin hem mild begunstigde. Maar of zyn beenen (als het spreekwoord zegt) geen weelde konden dragen; dan of hy grooter roem door matelooze milddadigheid, of eer verkwisting zocht, vint ik niet geboekt; maar wel dat hy meer weg gaf dan hy voor zig behielt. Bedenkelyk is 't, dat hy de spreuk van Cicero, 't Orakel der welsprekentheid, niet heeft gekent, welke zegt: *De menschen verstaan nog bedenken niet, hoe groot een inkomen de spaarzaamheid is.* Nog ook deze van Plutarchus: *velen durven hunne schatten niet gebruiken, anderen misbruiken de zelve: van beide moet men een afkeer hebben; want het geeft aan de eersten geen nut, en aan de laatste niet als schande en veragting.*

Hy heeft Vrankryk, Engeland, en Holland doorreyft, en alzins stalen van zyn beroemde Konst agter gelaten. Zyne Landschappen (heel den aart van *Poussyn*) heeft hy doorgaans met kleine beeltjes opgeciert, zoo dat elk een welgevallen daar in had, waar door zyn roem grooter werd, en de wangunst stof vout om zulks te benyden. Ja men hout het voor een zekere waarheid, dat hy door een zyner Konstgenoten, die zyn verheffing niet dulden konde, is vergeven; want zyn lichaam door een onlesbaren brand ontsteken bewerkte

eerst

eerst dolzinnigheid, daar na de dood, op zyn 36 jaar 1680. Hy werd begraven *a Saint Nublas des Champs*, en liet 2 Zonen na die de schilderkonst oeffenden.

Hier aan volgt ARENT DE GELDER, geboren te Dordrecht in den jare 1645, op den 26 van Wynmaand.

Kleederen, Huisraad, en dergelyke soort van dingen zyn de mode, of veranderinge onderworpen; en wanneer de een daar in voorgaat, volgen straks anderen na. Dus is het ook gelegen met de schilderkonst. Dan bemint men eens 't geen stout gepenceelt en ruuw aangetaft is, als het maar welstandig is in zyn afstant: dan eens weer 't geen gepolyst en uitvoerig geschildert van naby mag beschout worden.

De Konst van Rembrant had als wat nieuws in haar tyd een algemeene goedkeuring; zoo dat de konstoeffenaren (wilden zy hunne werken gangbaar doen zyn) genootzaakt waren zig aan die wyze van schilderen te gewennen; al hadden zy zelveene veel pryffelyker behandelinge. Waarom ook Govert Flink (gelyk wy in zyne levensbeschryving hebben aangemerkt) en anderen meer, zig tot de school van Rembrant begaven. Onder deze was ook myn Stadgenoot ARENT DE GELDER, die, na dat hy door S. v. Hoogstraten in de gronden van de Konst was onderwezen, mede naar Amsterdam vertrok om Rembrants wyze van schilderen te leeren, 't geen hem zoodanig toeviel en gelukte, dat ik tot zynen roem zeggen moet, dat geen van alle hem zoo na gekomen is in die wyze van schilderen. En is boven dit opmerkelyk dat hy alleen onder zoo een menigvuldig getal, welke naderhand die wyze van
schil-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 207

ſchilderen agterlieten , daar in iſtaande gebleven.

Hy kwam in den jare 1645. by den zelve om de Konſt te leeren , en bleef 'er twee volle jaren, wanneer hy zig weder naar Dordrecht begaf, en de Konſt tot heden toe loffelyk heeft geoeffent.

Van Rembrant zeit * Pels, dat hy

*... Door de ganſche Stad op bruggen, en op hoeken,
Op Nieuwe, en Noordermarkt zeer y'rig op ging
zoeken*

*Harnaſſen, Mariljons, Japoneſche Ponjerts, Bont,
En Rafelkragen, die hy ſchilderagtig vont.*

Maar onze DE GELDER, heeft niet minder dan hy een voddekraam van allerhande ſoort van kleederen , behangfels, ſchiet- en ſteekgeweer, harnaſſen , enz. tot ſchoenen en muilen inkluis , by een verzamelt ; en de zoldering en de wanden van zyn ſchildervertrek , zyn behangen met floerſche en geſtikte zyde bewindfelen en fluijers , ſommige geheel, andere geſcheurt even als de gewonnen leger-vaandels op de zaal van 't Haagsche Hof.

Uit dezen ryken voorraad haalt hy de toeruſtinge zyner beelden : gelyk hy dan ook voor gebruik houd , zynen Leeman van hoofd tot teen te bekleeden , en in zulk een gedaante te zetten , als hy noodig heeft , 't geen hy dan met het penceel, of met duim en vinger nabootſt. Somwylen ſmeert hy ook de verf wel , als hy by voorbeeld een franje of borduurfel op eenig kleed wil ſchilderen , met een breed tempermes , op het paneel of doek , en krabt de gedaante van het borduurfel, of de draden der franje daar uit met zyn penceelſtok , zonderende geene wyzen uit , als zy maar tot zyn oogmerk behulpig zyn ; en 't is te verwonderen hoe natuurlyk en krag-

kragtig zulk doen fomwylen zig in afftant vertoont.

De voorwerpen van zyn Historifche vertooningen zyn meeft Bybelstof, en onder dezelve munt in Konft uit de verbeelding van een ftervenden David, of daar Bathzeba de Rykskroon voor haren Zoon Salomon verzoekt. Ook de Zegening van den Aartsvader Jacob.

Gelyk onder zyne pourtretten, dat van den braven beeldfnyder Hendrik Noteman. Het laafte van zyne werken is de Passie, anders de Historie van den lydenden Christus, in 22 ftukken, waar van 'er reets 20 voltooit zyn, waar in konftig de menigerhande hartstogten, of gemoedsdriften, uit kenelyke wezenftrekken te zien zyn, gelyk ook eene onbedenkelyke verandering van dragten, en vremde toefstellingen omtrent de bekleedingen der beelden, bywerken, en verkiezinge van dagen fchaduwe, en deze naar ik gis zullen ook wel de laafte blyven, want hy al een geruimen tyd doorbrengt met ter kerk te gaan, en vrienden te bezoeken. Hy is thans in dit jaar 1715. terwyl ik dit fchryve, nog in goede gezondheid, en ongetrouwt. Veel licht heeft hy de fpreuk *Horatius*

..... *Melius nil cælibe vita:*

Dat is:

Niet beter als een ongetrouwt leven, gekent, en die zig altyd ten leerles voorgestelt.

Zouden d'oude Letterwyzen, en Fabeldichters, geen reden gehad hebben, waarom zy de Fortuin geblind affchilderden? zekerlyk; om dat zy nog naar rede, of regel hare gaven uitdeelt, maar die
geeft

geeft aan die 't meeste heeft, en hem die niets heeft voorby gaat.

De bevinding heeft ons doen zien, dat heele geslagten, van Vader tot Kind, gezegent worden en voorspoed hebben: en weder heele geslagten, door gebrek, en ontberen van 't geluk, in bekommertheid zuchten; zonder dat men daar andere reden van geven kan als deze: dat het de Albestierder zo wil. 't Zyn de gelukkigen welker scheepje (als het spreekwoord zegt) altyd voor den wind zeilt. Onder deze mag men tellen JOAN BAPTIST DE CHAMPANJE, geboren te Brusfel, in 't jaar 1645.

Zyn Vader was de Broeder van *Philips de Champanje*, welkers levensbedryf in ons eerste Boekdeel breedwydig is geboekt. Deze, die wel twee Zonen gehad heeft, maar die jong gestorven zyn, en een Dochter die zig tot het Kloosterleven begaf; hield dezen neef als zyn eigen kind, en bragt hem in de Schilderkonst op. Hy in jaren en Konst opgeklommen, deed een reis naar Italie, voor vyftien maanden, om de Konstwerken der buitenlandsche vernuftelingen te zien, en zyn schilderlustig oog daar door te vermaken. Hy nam dien tyd naarstig met schilderen en teekenen in agt; maar hield zig aan dezelve wyze van schilderen, die zyn Oom had. Wedergekeert zynde, wist hy het door zyne vrienden zoo veer te brengen, dat hy op den kruiwagen van 's Konings gunst geklommen, opzigter van de Koninglyke Konstschool, of *Academie* wierd. Hy stierf 1688. oud 43 jaren,

*Te vroeg door 't onverbid'lyk lot,
Van 't bitter noodgeval geknot.*

Een langen levensloop heeft het tydlot vergunt aan zynen tyd- en Konstgenoot ALBERT MEYERING. Deze geboren t'Amsterdam, in den jare 1645, leefde tot den jare 1714. den 17 July, zynde omtrent den tyd van zeventig jaren, die hy wel meest ten dienst van de Konst heeft doorgebracht; want hy al vroeg tot de penceel-oeffening geleid werd, doordien zyn Vader Frederik en zyn Broeder Henrik Meyering de Konst meê hanteerden, dog zig omtrent geringer voorwerpen, te weten meest kamerschutten te schilderen, bezig hielden; en ook koopmanschap daar meê dreven.

ALBERT van leerzucht gedreven, heeft 10 jaren zoo in Vrankryk als in Italie doorgebracht, daar hy zig naar fraaije voorbeelden oeffende, met zynen reisgezel Johannes Glauber. Hy had zig een vaardige wyze van schilderen aangewent, die hem voordeelig was, in 't schilderen van groote werken, in zalen en kamers. Tusschen beide schilderde hy allerhande soorten van Landschappen, inzonderheid cierlyke gezigten van Vorstelyke Lusthuizen en *Belvideren*, die met hunne lommerige boomen een aangename spiegelinge in 't water maakten.

Nu komt de brave Konstschilder MICHIEL VAN MUSSCHER (wiens beeltenis in de Plaat F 16. te zien is) ten Toneel, daar Rotterdam op roemen mag, binnen welkers ringmuur hy op den 27 van Louwmaand 1645. geboren werd.

Met zyn vyfde jaar begon hy al mannetjes en beesjes te teekenen op papier, en die drift tot de teekenkonst groeide zoodanig met de jaren aan, dat zyne Ouders ziende dien yver meer en meer toenemen, hem in den jare 1660. bestelden by

Mar-

Martyn Zaagmolen, om de gronden van de teekenkonst te leeren, daar hy door zynen byzonderen yver en naarstigheid in korten tyd zoo gevordert was, dat hy in het volgende jaar (om de vermenging der verwen en behandeling van het penceel te leeren) by den berugten Abraham van den Tempel besteld werd: daar hy al meê niet lang bleef, nog ook by Adriaan van Ostade en Gabriel Metz; als my gebleken is uit een aantekening die hy daar van geboekt heeft, aldus: 1660. *twee maanden by Martyn Zaagmoolen geteekent.* 1661. *by Abraham van den Tempel.* 1665. *zeven konstlessen van Gabriel Metz gehad, en in 't jaar 1667. drie maanden by Adriaan van Ostade,* zeker t'samen gerekent eenen korten tyd, als men aanziet hoe verre hy in de Konst gevordert is geweest; waarom wy dat zoo veel zyne naduurdrift en naarstige oeffening, als de onderwyzing moeten toefschryven. Hier om heeft Aristoteles al weten te zeggen: *Drie dingen zyn'er noodig om tot wetenschap te komen, de Natuur; Onderwyzing en Oeffening: en ten zy de Oeffening zig by de Natuur en Onderwyzing voegt, is 'er geen vrugt te wagten.*

t'Amsterdam, daar hy zyn meesten levenstyd in de oeffening der Konst heeft doorgebracht, zyn vele konstige uitgevoerde pourtretten van hem te zien, onder welke in Konst van schilderen uitsteekt dat van den konstminnenden Heer Jonas Witzen; waar aan hy geen tyd, of yver gespaart heeft: en 't heeft zyn rede gehad; aangezien gemelde Heer wel zyne grootste *Kristoffel* geweest is, die hem om hoog op zyn schouders beurde, op dat de nyt hem niet zou krabben.

Hy heeft ook verscheiden ordonnantiestukken gemaakt, en onder deze in verscheiden stukken

het potsig levens bedryf van Jan Klaafze en Saartje Fans. Maar 't geen onder alle in Konst van schilderen deursteeckt, is het zoo genaamde *Familieftuk*, waar in hy zig zelf, zyn vrouw en kind verbeeld heeft, 't geen meer gemelde Heer Witzzen, wanneer hy gestorven was, uit het boelhuis kocht. Dit had hy tot een staal van zyn penceels vermogen, door langen tyd, en yver bewerkt, 't welk thans beruft by zyn oudsten zoon, wiens beeltenis, nog jong zynde, daar in afgebeeld is.

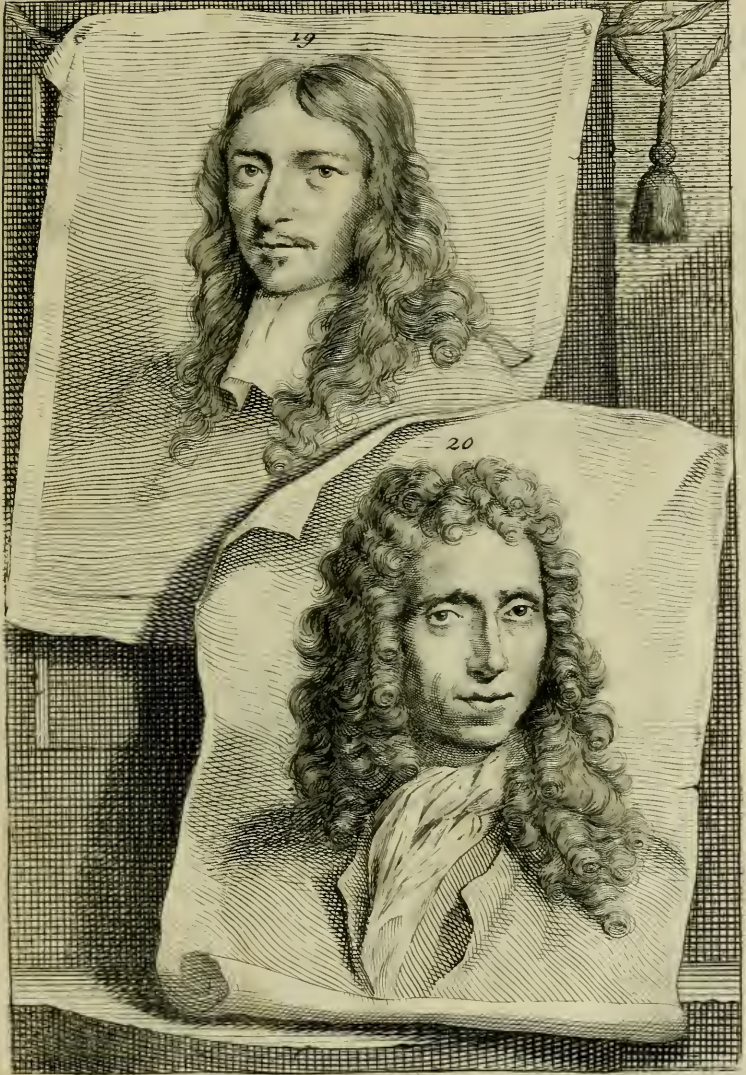
Hy stierf op den 20 van Wiedemaand 1705.

Ik lees ergens: *Dat de aart der zaken leert eene wetenschap zoodanig te bewlytigen, dat men ook andere Konsten en Wetenschappen niet onaangeroert late, maar vlytig daar uit trekke al wat tot cieraad en voltoojing kan dienen van die beyvering die men zig heeft voorgestelt; want niemant steekt recht uit in eenige Wetenschap, die geheel onbedreven is in andere, zynde alle de Konsten en Wetenschappen als door eenen gemeenen bant aan een gestrengelt.*

Men moet zig dan niet houden in den omtrek van eenige wetenschap, maar somtyds uitwiden in beemden van andere Wetenschappen en Konsten.

Deze redenering kon ik op niemant beter paffen, dan op den beroemden Tekenaar JOAN DE BISKOP, geboren in 's Gravenhage in den jare 1646.

Deze was een geleert pleitbezorger voor den Edelen Hove van Holland, en teffens een beminnaar, en oeffenaar van de Konst, die door zyne konstige wyze van teekenen met het penceel op wit papier, even als een welbedreven hand door de verwe, yder meesters byzondere wyze van behandelinge zoo konstig wist na te bootsen, dat men straks met den eersten opslag van 't gezigt konde zien, of zyne Teekening gevolgt was
naar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 213

naar een schildery van *Tintoret*, *Bassan*, *Karats*, *P. Veronees*, *Rubbens*, *van Dyk* en zoo voort: waarom de zelve ook by de konstminnaars in groote waarde gehouden worden. Om welke verwonderlyke wyze van teekenen, wy zyn naam niet alleen, maar ook zyn beeltenis (gevolgt naar de afschildering van Jan de Baan, in de Plaat H 19.) onder de Konstschilders van zynen tyd geplaatst hebben.

Hy heeft ook byzonder grooten dienst aan de Leerlingen van de Konst gedaan, door zyn fraaije Etskonst, waar door hy de schilderjeugt met de hand als by trappen opleid tot de Hoogeschool der Teekenkonst, haar voorstellende de waardigste en berugfte voorwerpen van de Konst die Rome bezat.

't Is te beklagen, dat zulk een yvervier naa het verloop van 40 jaren wierd uitgebluift. Want hy is gestorven in 't jaar 1686.

ARY HUIBERTSZ VERVEER is geboren te Dordrecht, dog de tyd van zyn geboorte blyft my onbekent, maar hy kwam in 't jaar 1646, te gelyk met *Gerard de Jager*, Dorteenaar, zee- en stille water schilder, *Abraham Susenier*, mede van Dord, en een fraai schilder van stil leven, inzonderheid zilverwerk, en *Arnout Elzevier*, Landschap- en brantschilder, in het Konstgenootschap van St. Lucas te Dordrecht. Hy schilderde somtyts portretten, maar meest Historien, en wel zulke daar veel naakten in kwamen. Zyn stukken waren best, om wat uit de hand gezien te worden, wyl hy de zelve wat robbelig en ruw schilderde. Het meeste dat de konstkenners tegen zyn werk hadden, was, dat hy het vlees te tanig van koleur maakte, nog agt gaf op het azuur dat in een helder naakt doorsteekt, maar zig vergenoegde als het maar kragt had; waarom het beenzwart by hem van groot gebruik was. Hy

schilderde nog al veel, dog zelden zagmen iets voldaan, dewyl hy dagelyks wat nieuws begon, waarom ook zyn schildervertrek, en nog andere daar nevens zoo vol gepropt waren met doeken en paneelen, op welker een een heel, op 't andere weer een half naakt, of troony, of ook een ordonantie gefchetst stond, dat het wel een doekverkopers winkel geleek. Waaron zyn huis ook (toen het eens op een wintertyd tot den grond toe afbrande) met al die ligte brandstoffs, als een brander op zee schein toegerust. Dien ganschen naamiddag, tot in den avond, waren by hem in gezelschap geweest myn eerste meester *Willem van Drillenborg*, *Johannes Offermans*, discipel van *Adriaan Emont*, en *Arnoldus Verbius*; maar het schein dat zy meer agt gegeven hadden, of yder zyn beker wel schoon uitveegde, dan op het vuur. Deze laatst gemelde was een braaf schilder, maar zoo vlug als de wint. Hy heeft verscheiden agter een volgende jaren aan 't hof van Friessland voor pourtretschilder geweest, schilderde ook Historien, maar 't geen hy 't natuurlykste wist te verbeelden waren hoere- en boevokotten, die hy ook zodanig (ik gis naar de zuivere waarheid) in hunne vuile bedryven onbewimpelt af beelde, dat de schilderyen van schaamte een voorhangfel scheenen te eischen, om 't eerbare oog geen argernis te geven. JOHANNES OFFERMANS, geboren te Dordrecht, in 't jaar 1646. op den 10 van Grasmaand, had zig voor heen beholpen met het schilderen van Landschappen, dog zig naderhand aan de grove kwast begeven, daar hy best, naar 't schein, zyne rekening by vond. Egter bleef hy konstminnende, dreef somwyl handel met schilderyen, en was graag by de Konstenaars in gezelschap; waarom (schoon zyn Vrouw het geld meester was) hy altyd maak-

te dat hy een buideltje byzonder had, om een vrolyken avond te houden. 't Gebeurde dat hy eenig geld voor zyn werk had ontfangen, en de patroon hem zoo veel wyn schonk, dat hy maar even in staat was om t'huis te komen. Egter kwam hem in gedagten, dat 'er onvoordagt wel ietskon voorvallen, waar van hy juist zyn Vrouw het be-
 duid niet wilde op de mouw spelden. Dus kneep hy by giffing wat van den geldbundel af, en rolde het op in een penceeldoek byzonder, met toeleg om het in huis komende elders voor zig te bergen, en van hem te leggen; om dat hem de zakkē somwyl, als hy sliep, wel eens geluiſt wierden, 't geen hy ook deed. Maar des anderen daags was hem vergeten op wat plaats hy het geborgen had, dat hem niet weinig in ongeruſtheid bragt, en ruſteloos overal deed zoeken, zonder te konnen bedenken waar hy het verſtopt had. Des befloot hy den volgenden avond voordagtelyk zyn maag andermaal met wyn vol te laden, om een proef te nemen, of hy terwyl hy nugteren zynde 't niet konde naſpeuren, het dronken zynde, niet zou agterhalen 't welk ook gebeurde; want hy kwam niet zoo, ras des avonds de deur in, of 't ſchoot hem te binnen, waar op hy zyn hand ſtak in een hakkebord dat omgekeert aan den wand hing, en haalde den buit daar ſtil uit. Dit heeft hy my zelf verhaalt.

Hem volgt HUBERT VAN RAVE-STEIN, geboren te Dordrecht. Deze ſchilderde gemeenlyk ſchaapſtalletjes, en een boeremeit die een ketel of iets anders ſtaat te ſchuuren, of met een boereknaap te praten; of ook wel de vertooning van den ſlagtyd, door een verken dat op de leer hangt, en jongens die met de blaas ſpe-
 len

len. Van diergelyk vermogen in de Konst was ook REYNIER en ISREL COVYN, Brabanders; d'eerste schilderde gemeenlyk een tafeltje met alerhande foort van aart-vrugten, kool, pee, rapen, artiezokken, enz. en een dienstmeit met een eyerkorfje, of koper emmertje met geplukte vogelen aan den arm, of ook wel een juffertje dat zit te najen, of te speldewerken. d'Ander schilderde Historien, maar meest van 't Spaans Heidinetje, uit het boek van Kats. Hoewel men zeit, dat hy in zyn jeugt een goed pourtret schilderde, maar dat hy tegens het spreekwoord, *hoe ouder hoe wyzer*, hoe ouder hoe onnoozeler in de Konst wierd. Hy was, als ik hem kende, d'oudste in 't schilders convent (want hy was daar al in geweest van den jare 1647) en ik heb hem verscheide jaren agter een, op St. Lucas dag, met een wyngaardrank, gevlogten tot een krans, op 't hoofd aan tafel zien pryken. Dat men als nog voor een gewoonte onderhout.

Verscheiden voorbeelden hebben ons doen zien, dat de natuurlyke zugt en geneigtheid wel de scherpste sporen zyn, om de konstoeffenaars tot den voortgang in die Konst aan te zetten. Thans ontmoet 'er ons weêr een, wien de Natuurdrift de voornaamste Leidstar tot de Konst geweest is.

Deze is JOHANNES GLAUBER, gebentnaamt *Polidoor*, geboren in 't jaar 1646, tot Utrecht, by gelegenheid van dat zyne Ouders van Amsterdam door 't Sticht naar Duitsland (van waar zy herkomstig waren) meenden te vertrekken; welk voornemen daar door gestuit werd.

GLAUBER, van der jeugt af aan met een vuurige drift tot de Konst geneigt, werd daar in door
zyn

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 217

zyn Vader, die hem tot andere bezigheden opbragt, gedwardsboomt, zoo dat hy hem gansch niet wilde zyn geneigtheid ten gevalle, by eenig schilder bestellen om de Konst te leeren. Dit belette egter niet dat hy by tyd, en ontyd, zig in het teekenen en schilderen oeffende, tot dat hy kennis kreeg aan verscheiden brave konstschilders, die hem uit enkele liefde (ziende zyn drift tot de Konst) vorder onderwezen. Door dit middel en gestadig yveren zoo veer gevordert, dat hy zig zelve pas kon bedruipen, besteede hy zig zelf by Nicolaas Berchem daar hy negen maanden bleef.

In dien tyd was G. Uilenburg (het penceel voor den konsthandel verwisselt hebbende) de grootste handelaar in Italiaansche schilderyen die 'er in Holland was, en hield verscheiden jonge schilders aan 't werk, met die stukken na te schilderen. By dezen ging hy inwonen, en oeffende zig voort naar die schoone voorbeelden, die te gelyk ook een lust in hem wekten, om Italie te gaan zien. Deze reis ging hy doen in den jare 1671, verzelt met zyn Broeder, een borst van 15 jaren, en de twee Broeders *van Doren*. Zy gingen te Rotterdam te sloop op *Diepe*, en vorder naar Parys, daar hy omtrent een jaar lang schilderde voor Mr. Picart konstkooper op de *Pontneuf*, een bloemschilder en Brabander van geboorte. Van daar vertrok hy naar *Lions*, daar hy twee jaren woonde, en meest voor Adriaan vander Kabel schilderde. In dien tyd het Roomsche Jubeljaar op handen zynde vertrok hy met zyn Broeder en twee Fransche schilders van *Lion* naar Rome.

Na dat hy nu een half jaar te Rome geweest had, en kennis aan Hollandsche, en Duitsche schilders kreeg, vleiden zy hem om in de bent te kom-

men, waar zy hem *Coridon* doöpten: dog alzoö hy bewuft was dat den jongen vander Kabel die naam gegeven was, en zulks voorftelde, veranderden zy dien naam in *Polidoor*. Maar *Carel du Fardyn*, met wien hy wel meest te Rome omgang gehouden heeft, wilde zig niet onder de bentvogels begeven, nog zig laten infchryven, waarom zy hem *Bokkebaart* noemden, of om dat hy zig zelden liet fcheren, of uit kwaatheid, gelyk zy om de zelve rede een anderen konftfchilder met den fchandelyken bentnaam *Platluizenbaart* gebrantmerkt hebben.

Na dat onze GLAUBER nu twee jaren te Rome had geweest, vertrok hy, verzelt met zyn Broeder en den Konftfchilder Robbert du Val, naar *Padua*, daar hy een jaar bleef, en van *Padua* naar Venetien, daar hy zig twee jaaren ophield, met dagelyks zig naar 't leven, als fraaije voorbeelden, te oeffenen, van waar hy naar Hamburg vertrok daar hy gewoon heeft tot het jaar 1684. uitgezondert, dat hy ondertuffchen een half jaar te Koppenhagen (ontboden van den Heer Guldenleeuw, *Viceroy* van Noorwegen) gewoon heeft, en voor gemelden *Viceroy* gefchildert. Wedergekeert tot Amftterdam, woonde hy 'er, of had een kamer in 't huis van Ger: de Laires, 't zedert welken tyd hy vele treffelyke ftalen van zyn Konft, zoo door 't fchilderen van kabinetftukjes, als groote werken in zaalen, heeft doen zien, waar by zyn naam nog eeuwen lang zal levendig blyven, als die onder de grootfte konftenaars van Landfchapfchilderen mag getelt worden.

Op 't *Lufthuis* te Soeftdyk heeft hy de eetzaal van Koningin Maria met een geestig Landfchap befchildert, als ook die van den Koning: dog daar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 219

daar aan heeft hem Albert Meyering (alzoó 'er haast meê gemaakt wierd) geholpen. Deze is met jachteryen door Dirk Maas van Haarlem opgeciert, gelyk die van de Koningin met beelden door Ger. de Laïres.

Tot Amsterdam, in 't huis van den Heere Jacob de Flines, is in een zaal, het Landschap op gelyke wyze door G. Laïres met beeldwerk opgeciert, als ook op den Agterburgwal in de Brouwery van den Hooiberg, ook verscheiden te Rotterdam, als by de Heeren *Meyers*, *Verburg*, en *Paats*.

Thans woont hy (getrouwt met de Zuster van den vermaarden Bouwmeester Steven Vennekool) in 't *Proveniershuis* te Schoonhoven, daar hy zigt met een pypje, in zyn bloemhof, verlustigt.

Zyn Broeder

JAN GOTLIEF GLAUBER, geboren 1656. was nog maar 15 jaren als hy met zyn Broeder vertrok naar Parys. Hy werd van zyn Broeder (die vorder naar *Lion* vertrok) bestelt by een Konstschilder, Jacob Knyf genaamt, een Haarlemmer van geboorte, die meest gezigten van gebouwen en zeehavens, met kleine beeltjes, (heel aangenaam voor 't gezigt) schilderde. Dog alzoó deze Jacob Knyf gelegenheid kreeg om voor een Graaf buiten Parys eenige maanden te schilderen, en de waart door dit lang wegblyven bekommert was voor zyn betaling, wilde hy den Jongeling niet langer den kost geven. Hier door vond hy zigt genootzaakt zig naar zyn Broeder te *Lion* te begeven, en bleef vorder daar, te Rome en al de jaren in Italie, by hem, ook naderhand te Hamburg, tot den jare 1684. toen zyn Broeder naar Amsterdam, en hy naar Duitsland vertrok, daar hy eenigen tyd voor een Duits Prins schilderde.

de. Van daar vertrok hy naar Weenen, daar hy eenige jaren zyn Konst oeffende: van Weenen naar Praag, en eindelyk naar Breslau, daar hy gestorven is in 't jaar 1703. zyn penceeloeffening bestont in 't schilderen van fraaije Landgezigten en Zeehavens. Zyn bentnaam was *Mirtillus*.

Onze JOHANNES GLAUBER heeft ook een Zuster DIANA GLAUBER genaamt, die de penceelkonst geoeffent heeft, en fraaije beelden en pourtretten geschildert; dog bedroefde toevallen hebben hare oogen, (tot nadeel van de Konst) van 't zien berooft. Zy is nog in leven en woont te Hamburg.

De bevinding, die na den uitflag van zaken zekerder dan anders besluit, heeft dikwerf doen zien, dat de onbedwinglyke driften, lusten, en neygingen der zwangere vrouwen overgaan tot de vrugt, of die aan 't schepsel 't geen zy draagen meedeelen. Dit gezegde zullen wy klaarblykelyk bestempelt zien aan

MARIA SYBILLE MERIAN, dochter van den berugten plaatsnyder Matheus Merian, geboren te Frankfoort op den 2 April des jaars 1647. zy van haar elfde jaar af tot de Konst geneigt, helde meer tot het penceel, als tot huiffelyke bezigheden over: des zy dikwils van haar moeder daar over werd begraauwt: immers het was geheel tegens haren zin, waarom zy zig genootzaakt was het vuur van hare geneigtheid onder ontveinzinge te dooven 't geen als haar moeder van huis was, des te sterker ontvlamde; zoo dat zy zig ook naderhand haar moeders ongenoegetheid niet bekreunde, om dat zy daar in haar Stiefvader tot een sterken voorspraak had, die haar moeder dikwils erinnerte 't geen zy voorhenen wel verhaalt had,

te

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 221

te weten : dat, toen zy van deze dochter zwaarging, zy meer als voorhenen geneigtheid had tot Konst en *rariteiten*, ja daar zy anders onverschillig in de beschouwinge van dit alles was, zy toen zelfs werk gemaakt hadde van *Insecten* te behandelen, opgezette vlintertjes, en allerhande foorten van bloedelooze diertjes, tot horentjes, schulpen en zeegewassen inkluis, op hun orde in de kabinetladen te schikken, en de affchilderingen met vermaak te beschouwen: gevolgelyk dat zy d'oorzaak was van haar Dochters aangebore drift. Immers haar aangehuwde Vader Jacob Murel bragt het zoo veer, dat haar geoorloft wierd, haar neyging te mogen opvolgen; daar zy nu reets als gezeit is, steelswyze van haar elf jaar af, al begin van gemaakt had, en in dien vroegen tyd zig bedient van het onderwys van Abraham Minjon, haar Stiefvaders Leerling.

De geneigtheid tot de Konst groeide met het aanwassen van de jaren met haar op, en zoo veel te sterker, als de roem van haar Konst vermeerderde.

In den jare 1665, den 16 van Bloei maand begaf zy zig in den Huwelykenstaat met Johannes Andriesz. Graff, van Noremberg. Dit niet tegenstaande, heeft zy zig naar haren Vader, omdat de naam van Merian meer berugt was, laten noemen. Deze was een goed schilder, inzonderheid ervaren in de Bouwkunde, als te zien is aan die naaukeurige afteekening van St. Pieters Kerk te Rome, door Joan Ulrich Kraus in koper gebragt, Anno 1696. beslaande negen groote bladen papier.

Dit niet tegenstaande bleef de liefde tot de Konst in haar, zelfs onder het kinderkrygen, en huisselyke zorgen aangroeijen.

't Was haar niet genoeg, de natuur in opzigt
van

van der zelve menigvuldige diertjes, met hare eygen levendige koleuren op perkament na te bootfen, maar zy kreeg ook een drift om de veranderinge der gedierten, en de wonderbare hervorminge van Rupsen in gevleugelde Uiltjes, Wiltjes enz. nevens den menigvuldigen verschilligen aart, en wyze van voortkomingen t'ontdekken, als ook het voedsel waar door zy bestaan na te sporen; op dat de menschen door klare beschouwingen dier wonderheden de wonderbare wysheid, en kragt Gods, in de minste schepselen zouden leeren beschouwen, en zien, en op dat de waereld te gereeder hare konstige afteekeningen, en vlytige nasporingen zoude deelagtig worden, nam zy voor dezelve in koper te doen snyden, en nevens, of met byvoegingen van hare naaukeurige agtgevingen in druk uit te geven: gelyk zy dan gevolglyk het eerste stuk te Noremborg in den jare 1679. onder dezen tytel uitgaf:

Der Rupsen begin, voedsel, en wonderbare verandering. Waar in de oorspronk, spys, en gestaltenwisseling: als ook de tyd, plaats, en eygenschapen der Rupsen, Wormen, Kapellen, Uiltjes, Vliegen, en andere diergelyke bloedeloze Beesjes, vertoont worden.

Daar op volgde in den jare 1683. het tweede stuk, dat van gelyken aart was.

Deze onderzoekdrift, (om agter de ware hervormings wyze te komen, en de verkeerde wysmakeryen daar omtrent te verydelen) was in haar zoo groot, dat zy besluit nam (niet schromende de gevaren van de zee) om een reis naar de West-Indien daar om aan te vangen: gelyk zy gevolglyk deed in den jare 1698. en bleef omtrent 2 jaren op *Suriname*, enkel en alleen om alles wat

tot

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 223

tot haar oogmerk diende naar 't leven af te teekenen en in den grond na te sporen. Wat nut haar yver aan de weetlustigen gegeven heeft, getuigen de genen, die haar groot werk gezien hebben, 't geenze daar van heeft uitgegeven in den jare 1705. getitelt,

Metamorphosis Insectorum Surinamensium,

of

Verandering der Surinaamsche Insecten, Rupsen, Wormen enz.

zynde elk geplaatst op die gewassen, bloemen, vrugten daar zy opgevonden zyn, ook de generatie der Kikvorschen, wonderbare Padden, Hagedissen, Slangen, Spinnen en Mieren worden ver- toont en beschreven, alles in America, naar het leven geschildert. Hier van spreken, die 't werk door- bladert en gelezen hebben, met grooten lof.

Nog verscheiden werkjes van minder beslag heeft zy in druk uitgegeven: daar haar Dochter nog een boekje met vyftig platen (waar van de af- tekeningen gereet lagen) heeft toegedaan; want de dood haar levensdraat afknipte op den 13 van Louwmaand 1717.

Wy hebben haar beeltenis, wel waardig de ge- heugenisse der volgende tyden, geplaatst in de Plaat I 21. op welke, als ook op haar Konst, en le- vensgedrag deze volgende vaerzen gemaakt zyn:

*Dit is de beelt'nis van Maria Meriaan,
Wier hand zoo lof'lyk wist het konstpenceel te stieren*

Ls

*In 't bootsen van gebloemde en allerhande dieren
Met dunne waterverf, op perkamente blaân:*

*Zelf 't geen Natuur ontdekt op veer gelegen kusten;
Waarom zy niet ontzag te steev'nen over Zee,
In 't dreigende gevaar, en rampen wel te vrêe,
Steeds latende 't bestier op Godes voorzorg rusten.*

*Wat gaf haar d'yverzugt, wat haar de nazoecklust?
Zy vond in Konst vermaak, en in bespiegelingen
Der Schep'slen d'oorzaak van het wezen aller dingen.
Haar naam leeft, schoon de dood haar lamp heeft
uitgebluft.*

Zy heeft twee Dochters naagelaten, die zy in 't bloemschilderen onderwezen heeft, Johanna Helena Herolt Graff, geboren den 10 van Louwmaand 1668. en Dorotea Maria Hendriks Graff, geboren op den 13 van Sprokkelmaand 1678. deze heeft haar moeder vergezelschapt op de reis naar Suriname, en is buiten de konstoeffening ook geoefent in de Hebreuse taal.

Nu volgt

JOHANNES VOORHOUT, geboren op den Uithoren buiten Amsterdam, in den jare 1647. op den 11 van Slagtmaand. Zyn Vader die een Horlogiemaker was, ziende hem tot de teekenkonst geneigt, bestelde hem by eenen *Konstantyn Verhout* tot Gouda, een fraai schilder van *Moderne Historien*, onder wiens opzigt en onderwys hy zes jaren, de Konst van de beginselen af voort oeffende. Deze eerste school ontwassen, klom hy tot een hooger op, onder het bestier van den beruchten *Joan van Noort*, Historie- en portretschilder t'Amsterdam, onder wien hy vyf jaren

ren de Konst bleef oefenen, en daar in zoo veer quam, dat hy voorts niet meer als het leven ten voorwerp noodig had. In het jaar 1670, quam hy te trouwen, en wyl het troubel jaar daar op volgde, en het zig liet aanzien als of de Franse moetwil deze Landen geheel zoude overstroomen, het Hollands Leeuwenhart in dat van een Haas schein hervormt, de Steden met vlugtelingen alzins wierden opgepropt, besloot hy met zyn vrouw, dat dreigende gevaar over zee t' ontwyken, om buiten vrees aftewagten, wat 'er eyndelyk van te komen stond, of wat keer het oorlogslot nemen zoude, met voorneemen zoo het zig ten besten wendde (gelyk gebeurde) weder naar 't vaderland te keeren.

Zy namen dan in 't jaar 1672, de reisaan naar Fredrikstad, daar de Vrouw veel brave en wel gegoede Vrienden wonen had, alwaar zy gelukkig aanlandden, en by uitnemenheid welkom waren. Niet lang was hy daar of 't wierd rugtbaar dat hy een Konstschilder was. Des kwam de brave Konstenaar *Juriaan Ovens* (die in dien oort door zyn poutretfschilderen zyn Fortuin gevonden had, gelyk hy ook veel geld naagelaten heeft) hem en hy den zelve te kennen, die hem gevolgelyk in zyn huis bragt daar hy hem een groote zaal met Konst van de geagteste Meesters, waar mede hy aan de Hoven handel dreef, liet zien, en hem ook polste of hy voor hem wilde schilderen. Maar wanneer hy bemerkte dat onze Voorhout daar geen genegenheid toe had, ried hy hem naar Hamborg te trekken, met verzekering dat hy daar met zyn Konst, waar van hy een staai met zig gebragt en aan hem verthoont had, wel zoude staan, gelyk ook gebeurde. Want hy was daar welgezien, en bedong veel geld voor zyn werk,

ja werd (na dat zyn goed om te vertrekken al opgepakt stont) van verscheiden grooten aangezocht om daar te willen blyven, maar (*wie, zeit de spreuk, is 't aller uren even wys?*) hy had zig door 't schryven van zyne vrienden in Holland laten bekoren, om weder naar zyn vaderland te komen, gelyk hy ook deed, na dat hy drie jaren daar had gewoont.

Door zyn onvermoeyden yver, en weergalooze naarstigheit, vervaardigde hy van jaar tot jaar vele Tafereelen, daar de Konstminnaars keur uit konden neemen. Maar wie weet niet dat de waereld dusdanige gereede voorkomingen gans verkeerd behandelt? en dat zy tragt naar 't geen dat 'er luttel is, en walgt van 't geen zy gemakkelyk verkrygen kan; schoon in de waarde dier dingen geen onderscheit is. Gratiaan doet een geestig verhaal van iet diergelyk. *Een Indiaan (zeit hy) die veel Kostelyke gesteenten had, vertoonde een der zelve aan een doorslepen Juwelier om die op prys te stellen. Deze schatte de zelve hoog. Daar op vertoonde hem d'Indiaan een anderen steen die veel beter was dan d'eerste. Dezen schatte hy vry minder waard, gelyk ook den derden en vierden; vervolgens zulks dat de Asiaan geweldig verwondert stond te zien, en naar de rede daar van vraagde, die tot antwoord kreeg: Dat de Meenigvuldigheid zig zelve in kleenagting brengt, aangezien, zoo haast de zeldzaamheid van een ding ophoud, d'agting verdwynt.* 'K behoef het besluit niet op te maken: verstandigen vatten wel wat ik hier meede aanduiden wil.

Zoo dat de reden waar om onze Voornout zulke uytstekende voordeelen met zyn Konst niet bejaagt heeft als anderen wel gedaan hebben, schoon zyn Konst zulks wel verdiende, eensdeels is de overvloed zyner konstwerken, anderdeels zyn opregte

regte handel, hoe deugdelyk die ook wezen mogt want de waereld is al zoo veer van de oude eenvoudigheid verbaftert, datmen met vroomheid spot, en de list verftant noemt. Opregte betuiging verdient geen geloof: wysmakery moet de waar doen verkoopen, en die daar op geflepen zyn ftappen met de voordeelen heen.

Omdingen hunne waarde te doen houden is 'er al van ouds list gebruikt. Poppea, die snoode speel-pop van Keizer Nero, wift door konfttrekken hare fchoonheid tot een dieren prys te verkoopen; want daar van was altyd nog meer te zien dan zy vertoonde. Zomtyts liet zy haar oogen en voorhoofd een weinig zien, op een anderen tyd haar mond en wangen. De reft hield zy bedekt met haar fluyer. Zoo lang zy die listige rol speelde, werd zy van elk gezogt en aangebeden; maar zoo haast zy zig geheel overgaf aan Nero, werd zy een verfchoppeling. Die het op 't eerfte voorbeeld niet begrepen hebben wat ik zeggen wil, zullen 't op het tweede zoo veel te klaarder bevatten.

Dog dit alles overgeslagen om een einde te maken, moet ik tot flot dit zeggen: dat hy doorgaans altyd voorwerpen voor zyn penceel heeft uitgekipt die waardig zyn datmen Konften vlyt daar aan befteed, waarom ook de Heer Lud. Smids op de ftervende SOPHONISBA, door hem verbeeld, dit volgende byfchrift in druk uitgaf.

*Hier sterft de Dochter van den strengen Asdrubal.
De weeuw van Sybax: dus zag haar 't verbit-
tert Romen*

*Gevangen: en VOORHOUT maald dus haar groot-
fchen val.*

En doet het blaauw vergif in 't stervend aanzicht komen.

'T vergif zond *Massanis*, om * *Sophonisbe* niet

Geboeit te zien voor des verwinnaars staatzwygen:

Zynam het, zonder blyk van droefheid, of verdriet,
En zonder eens naar 't hart van die dit zond te vragen.

Zelf in haar dood scheen zy vol edelmoedigheid,

Tot zelf de *Vyand* ook haar treurig lot beschreit.

Zyn Beeltenis kan men zien in de Plaat H. 20.

MATHYS NEVEU, geboren te Leyden in 't jaar 1647, heeft de Konst van Teken en geleert eerst by Abraham Torenvliet, naderhand, en voorts de Schilderkonst, by Gerard Dou. Thans woont hy tot Amsterdam, alwaar hy (schoon Keurmeester van de Hop, en tot een goeden ouderdom gekomen) nog dagelyks de Konst met grooten lust, en yver, oeffent. De voorwerpen zynere Konst zyn doorgaans bevallig voor 't oog, aangezien hy het meest vrolyke gezelschapjes, Juffertjes en Heertjes die Tee-drinken, met de kaart spelen, of anderzins elkander onthalen; ook wel kraamkamertjes, en dergelyke vertoonfelen doet zien.

Het

* *Sophonisba* was de Dochter van *Asdrubal*, Veldoversten der Karthageners, en Huisvrouw van *Syphax*, die *Massanissa*, zoon van *Gala*, Koning van Numidie, wanneer die zig voor bontgenoot van de Romeinen verklaarde, van den troon gebonst had. *Massanissa* naderhand met de Roomsche hulpbenden van *Korn. Scipio* gesterkt, beleegert *Cirtha*, een Stad in Numidie, en dwingt haar zig overtegeven. *Massanissa* ziet niet zoo ras *Sophonisba*, of hy word door hare Schoonheid verlokkt, en bied haar zyn liefde, en dienst aan. *Scipio* kant zig hier tegen, en wil haar gevangen den Roomschen Raad overleveren. Dit smartte *Massanissa* zoodanig, dat hy besloot haar eer te doen sterven, dan zulks zonder het tekennen beletten aan te zien. Hier op zend hy haar een beker met vergift, dien zy edelmoedig op zyn verzoek uitdrinkt. Livius 30 B.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 229

Het voornaamste proeffstuk zyner Konft't geen ik gezien heb, bestaande in een groot gewoel van beeltjes, en bywerk, verbeeld de zeven werken van Barmhertigheid, het geen byzonder uytvoerig en kragtig in zyn koleuren geschildert is.

Zyn Jaargenoot en Leerling van Erasmus Quellinus,

JAKOB DENYS, geboren te Antwerpen, had in drie jaren, die hy te Rome en Venetien had doorgebracht, met naar de beste statuen en teekeningen, en naar de Konftwerken van *Rafael* en *Julio Romano* te schilderen, zoo veer in de Konft toegenomen, dat dezelve den Hertog van *Mantua* niet alleen behagen konde, maar ook den Groot Hertog van Florensen, dien hy met zyn Hofgezin geschildert heeft, van welken hy boven zyn bedongen loon beschonken werd met een medalje en gouden keten.

Wedergekeert te *Mantua*, heeft hy verscheiden Historiestukken in verscheiden kamers van 't Hof geschildert; en na dat hy den tyd van veertien jaren buiten zyn Vaderland gekeert had, is hy weder in zyn geboortestad komen wonen, daar hy met vreugde ontfangen werd.

DAVID VANDER PLAAS, (wiens beeltenis in de Plaat I. 22. te zien is) geboren t'Amsterdam den 11 van Wintermaand 1647. heeft zig door 't schilderen van pourtretten, een beroemden naam gemaakt.

Hy had zig een zonderlinge wyze van schilderen aangewent, waar door zig de beeltenissen in een weinig afftant gestelt, byzonder kragtig en levendig vertoonden; aangezien hy de koleuren van 't naakt tegens malkander aangezet, van zelf liet smelten, zonder dezelve veel te verdryven, waar in

hy den beruchten *Titiaan* getragt heeft na te bootfen.

Onder een menigte pourtretten, die hy gefchildert heeft, word getelt, dat van *Kornelis Tromp*, Luitenant Admiraal van Holland; waar van het denken bewaart word door dit volgende vaers van den Dichter *L. Smids*.

*Hoe ftreeden alle puikpenceelen,
Te Athenen, om voor geld of gunst,
Vorft Theseus, op bun tafereelen,
Te fchilderen met kracht en Kunst;
Parrhafius begon te maalen
Dat fier en deftig aangezigt;
Maar mogt de zege niet behaalen.
De diepfels zyn te teer en licht,
En hoogfels veel te zagt verheven,
En vrouwwelyk door een gedreven.*

*Eufranors Theseus toont een moed
In alle trekken van zyn weezen;
Het heerlyk beeld heeft vleefch en blood,
Gezwollen fpiereu, fterke peezen,
En oogen, die nog met hun blik
Door 't hart van zyn Athener dringen,
Het geeffelen met angst en fchrik,
En dwingen zoo zyn lof te zingen.
Parrhafius, zie, deeze wint.
't Zyne is een held, en 't uwe een kint.*

*Zoo zal uw' Tromp ook triomfeeren,
Doorluchte Schilder vander Plas,
En branden, die u durft braveeren
En tarten, met zyn glans tot aff.*

Schynt

*Schynt nog dit beeld niet te ooreloogen?
 Het blikfemt uit dat grootsch gelaat,
 Op die gins afmaalt, onder 't poogen,
 Een Hoveling, en geen Soldaat.
 ô Geest! ô hand! ô kloeke verven!
 Laat nooit uw braaven meester sterven.*

Verscheiden agter een volgende jaren bragt hy ten dienste van den Boekverkoper Pieter Mortier door, met verbeteren, verteekenen of het nazien der proeven van de Bybelsche Tafereelen, waar aan hy heeft doen zien, dat hy de koppelingen van ligt en bruin, de houding, en 't welstandige, 't geen in plaatwerk vereist word, wel verstond. Dog hy leefde niet lang na de voltoojing van dit werk, moettende zig het sterven ('t lot van alle menschen) getroosten, op den 18 van Bloei maand 1704.

Wie kan 't elk een van pas maken? men zag na zyn doot verscheiden Hekeldichten, door een der plaatsetzers gerymt, alom zwerven.

DANIEL SYDER, gebentnaamt *de Morgenstar*, anders *Cavalier Danielle*, is geboren te Weenen in Oostenryk, of zoo anderen willen, op de grenzen van Zwitserland, en te Weenen opgevoed. Het zy daar meê zoo 't wil, de lof van zyn verheven Konst zweeft nu nog op de tongen dergenen, die Italie bereift hebben.

Wie zyn eerste leermeefters is geweest, weet ik niet, maar hy heeft lang te Venetien by den beruchten Karel Lott geschildert, en vele van zyne konststukken zoo na met zyn penceel nagebootst, dat de zelve alom verspreit, dikwils voor egte stukken aangezien, en verkogt zyn. Zelf wort 'er in Italie (daarmen somwyl 2 of 3 stukken van gelyken inhoud zeit) wel over getwift welk het egte is.

Na dat hy dan zoo lang te Venetien had verkeert en de Venetiaanse wyze van Schilderen en *Coloreren* zig eygen gemaakt, vertrok hy naar Rome om zig vorder in de volmaakte teekenkunde (waar in de Romers vermaart zyn) te oefnen; tot welken eynde hy zig onder opzigt van *Car. Maratti* begaf, waar na hy kwam te trouwen aan een Boekverkoopers Dochter, en kort daar aan in dienst van den Hertog van Savojen, die groote agting voor hem, en voor zyne Konst had, en hem ten bewys daar van Ridder maakte. Egter heeft hy tusschen beide, op verscheyden tyden te Rome geweest en voorname Konstwerken gemaakt.

Inzonderheid heeft hy zyn heerlyke Konst in 't schilderen en teekenen doen blyken in *Chiesa Nuova* van *St. Philypineri*, anders de Nieuwe Kerk, aan 2 groote stukken, in een van welk Manna regent in de woestyn, en gans Israël Mannen en Vrouwen en Kinderen even bezig zyn in 't opgaderen; in 't ander het laatste Avondmaal van Christus, alle levensgroote Beelden, en zoo konstig van schikking en Natuurlyke uitdrukkingen der Hartstogten en andere vereifte hoedanigheden, dat de zelve alleen genoegzaam zyn lof zullen vereeuwigen.

Om den geesten somwyl wat spelens te geven en de gedagten niet altyd even opgespannen te houden op groote werken, maakte hy nu en dan een pourtret, dat my doet gedenken aan zeeker voordeelig geval 't geen my de Konstschilder *Le Blon* verhaalt heeft. Toen hy den Hertog zyn patroon zou afmalen door zyn Konstpenceel, had hy zyn Maalstok vergeeten. De Hertog hem verlegen ziende reikte hem zyn wandelstokje (met
Dia-

Diamanten boven aan omzet) toe, zeggende *kan ik u daar meê dienen?* onze Ridder bediende zig daar van om met de hand op te leunen, en nadat hy het afbeeldfel voltooit had, wilde hy het den Hertog weder geven, maar een der Hovelingen, die hem gunstig was, weerhield hem, zeggende in stilte tot hem: *de Vorst zou het als een soort van veragting opnemen: by heeft immers gevraagd, kan ik u daar meê dienen? en zal het gevolglyk niet weder eyffchen; en zoo het u naderhand mogt door zyn Guarda-Roba (Kleedbewaarder) afgeveergt worden, neem 'er Hanttekening van.* Maar hy behield het, en gemelde *Le Blon* heeft het hem nog zien hebben in den jare 1697 als hy te Rome was, en toen ruim 50 jaren mogt bereikt hebben. Dewyl wy geen nader berigt hebben, zoo hebben wy zyn levens begin gestelt op 't jaar 1647. In 't jaar 1699 heeft de Konstschilder *Ger. Wigmans* hem in goede gezondheid te Rome gezien, en van zyn overlyden heb ik tot heden toe nog niet gehoord.

GODFRIED, en JOHAN ZACHARIAS KNELLER, geboren te Lubeck in Holstein, daar hun vader onderkoster van de Kerk was, volgen nu. De laatst gemelde schilderde Gebouwen en Landschappen, ook by wylen kleine Pourtretten in Olyverf dog zyn Konst heeft zulk een hoogen top niet beklommen als die van zyn Broeder. Beide hebben zy Italie, Engeland en Holland, doorreist. GODFRIED geboren 1648, (wiens Beeltenis in de Plaat K. 23. te zien is) was van jongs afaan tot de Schilderkonst geneigt. Na dat hy zig eenigen tyd daar in geoeffent had, begaf hy zig naar Holland entot onderwyzinge eerst van Rembrant, daar na van Ferdinand Bol.

Hoe lang hy 't onderwys van gemelde Meesters genooten heeft, weet ik niet, maar wel dat hy

van daar naar Rome vertrok, en zig vorder oefende naar de overheerlyke Konst van Titiaan en A. Carats. Hy was eerst een Historieschilder levens groot waar door hy zig een stoute behandeling van 't penceel heeft aangewent, die hy nog behout, dat hem veel roem, maar zoo veel voordeel niet bybragt als hy wel beoogde; des verliet hy het Historieschilderen, en sloeg het Pourtretschilderen ter hand, 't geen hem wel gelukte. En men heeft in vervolg des tyds gezien dat het Geluk zig niet als een stiefmoer ontrent hem gedragen heeft, maar dat hy wel degelyk een lieveling van haar is geweest en nog is.

Norenburg doorreisde hy om in zyn Vaderland Pourtretschilders te zien. Dog d'eerste trap tot zyn verheffing was Hamburg, daar hy kennis kreeg aan den Heer Jakop del Roë, dien hy met zyn Huisvrouw en Kinderen in een stuk schilderden, en die hem van dien tyd af voor een Mecenas strekte, en de waarde van zyn Konst over al zoo wist te trompetten, dat het hem de handen vol werk bragt, den buidel dik maakte, en hy uit het gevoelen van die verandering in de Konst voor een gewoone zinspreuk hield: *De Historieschilders maken de Dooden levendig; en zy zelfs leven eerst wanneer zy dood zyn: maar ik schilder de levenden, en bedien my van hun gunst.*

Kort hier op komt Pieter Lelie, die veel jaren aan 't Engelsche Hof gebloeit had, te sterven. Des eenen dood (zeit het spreekwoord) is des anders brood. Hy straks naar Engeland, daar hy het zoo weet te bakken, dat hy aan 't Hof, onder de grooten, en voorts in de gunst van Koning Karel der tweeden geraakt, die hem Ridder maakt. Dus is my door Fransche Schryvers berigt, maar later
be-

23

24

berichten my van Londen in brieven toegezonden, melden dat hy al by 't leven van P. Lelie in Engeland gekomen was. *Where he was recommended to Sr. Jonathan Banks a Hamburg Marchant Living in London*, welks pourtret, als ook des zelfs huisgezin hy schilderde, die een groot bevalen daar in had, en hem voordroeg by den Hertog van Monmouth, welks pourtret hy zoodanig tot des Hertogs genoegens schilderde, dat die hem eens klaps op den kruywagen van zyn geluk beurde, daar hy 't zedert gemakkelyk op voort gekruit is. 'T leet niet lang dat Koning Karel de tweede zyn pourtret zou laten schilderen voor zyn Broeder den Hertog van York, door Sr. Pieter Lelie des Konings schilder. Wat gebeurt 'er? 't word zoo bestelt dat Godf. Kneller 't op den zelve tyd meê schilderen zouw. Lely plaatste den Koning, en toen zig zelf. Kneller toen ook 't best dat hy kon, en zy tegen beide aan 't werk. De Koning opstaande zag eerst dat van Lely, naderhand dat van Kneller, en nam groot bevalen daar in; om dat hy 't wezen byna voltooit zag, daar dat van Lely pas in de doodverf stond. Dus deden ook de Hertogen van York en Monmouth die tegenwoordig waren, nevens meer andere luiden van staat. Maar dit was de spyker aan Lelyes dootkist. Hy leefde ook niet lang daar na, en Kneller werd 's Konings schilder in zyn plaats.

Na 't verloop van eenigen tyd werd hy van Koning Karel den tweeden naar Vrankryk gezonden, om des Konings beeltenis voor hem naar 't leven af te malen. Dog eer hy met het pourtret uit Vrankryk te rugkwam, was Koning Karel overleden. Zyn broeder James tot de Kroon gekomen, had gelyke agting voor zyn Konst, en verklaarde hem voor eer-
sten

sten Hoffchilder. Naderhand kwam Willem, Prins van Oranje, tot de Kroon, en liet zig nevens de Koningin van hem fchilderen: en wanneer de Vrede te Ryswyk zou gefloten worden, zont hy hem naar Holland, om door zyn Konftpenceel de Plenipotentiariiffen der Buitenlandsche Hoven, naar 't leven voor hem af te malen, en weder in Engeland gekeert, vereerde hy hem met het Ridderfchap.

Anna tot de Kroon gekomen werd ftraks drie maal van hem, elk op een byzondere wys gefchildert, ook haar man Prins George van Deenmarken, met den jongen Hertog van Glocefter. Gemelde Koningin Anna maakte hem kort voor haar overlyden Edelman van haar Kabinet. In dien tyd fchilderde hy ook, op 't verzoek van den Rooms Keizer Jofeph, het pourtret van Karel, zyn jonger Broeder, die van Engeland als Koning naar Spanje ftond te vertrekken, 't welk hem zoo wel beviel, dat hy hem voor erffelyk Ridder van 't Duitfche Ryk verklaarde, en hem befchonk met een gouden Keten met een Medalje, waar zyn Beeltenis op gemunt ftond. Thans heeft hy het breed voor den wind, by den tegenwoordigen Koning, die hem ten bewys van zyn gunft erffelyk Ridder Baronnet gemaakt heeft.

Zedert dien tyd tot nu toe, waar in men fchryft 1715, heeft hy een onnoemlyk getal van pourtretten gefchildert, die hem zoo wel roem als groot voordeel hebben aangebragt, zulks het geluk hem, van het begin afaan als zyn fchaduw, op de hielen gevolgt is.

En wat zyne Konft aanbelangt, de zelve verdient dat men die ten hoogften pryze, om hare natuurlijke koleur, en wel gefchikte en loffe bekleedingen der beelden, veranderlykheid in de wyze van
 staan

ftaan en zitten, grootse agterwerken, en andere cierlyke byvoegfelen, inzonderheid zyn ligtvaardige behandelingen, en stout penceel. Met een woort, hy is een roemenswaardig en gelukkig Schilder.

Dog d'een, en d'ander van zyne pourtretten verfc'helen in waarde (als het Spreekwoordt zegt) voeten en vamen. Dog dit komt daar van daan, dat hy den eenen tyd bekwamer Schilders als den anderen in zyn dienst heeft, en d'een meer of min zyne handeling weet na te bootsen. Want dus gaat het voor goet in Engeland, dat door de Meesters maar het wezen en de handen, de kleederen en 't bywerk door anderen gemaakt worden; maar in Holland zou zulks voor geen goede munt doorgaan, alzo min als datmen verfc'heyden pourtretten in eene en de zelve kleederen steekt.

Hy heeft veel liefde voor Konft van brave meesters, en dikwerf dat groot fchuttersftuk van Bartholomeus vander Elft (dat thans t'Amsterdam op de Krygsraads kamer hangt) met grooten roem geprezen. Inzonderheid maakt hy ook veel werk van de weergalooze Konft van Antoni van Dyk. 't Is ook wel aan zyne konftwerken te zien, dat hy die Konft met opmerking heeft beschout, want men ziet 'er den zelve aart in doorfpelen, en niet zelden dat hy iets van dien grooten konftenaar heeft ontleent. De Lord Warthon heeft my met zyn eigen mont verhaalt (als ik in den jare 1713. op zyn landhuys te Winfingdon was) dat Kneller hem verzogt had, twee van die 32 pourtretten van Antoni van Dyk, die hy in eene zaal heeft hangen, na te mogen fchilderen, uit groote agting die hy voor die penceelkonft had; dog dit werd hem geweigert,

gert, niet tegenstaande dat hy verzekering deed, dat dezelve stukken niet zouden vervreemt worden; maar na zyne dood weder in handen van den Lord of zyne erven komen; waar aan in 't voorbygaan te zien is wat agting d'Engelsen in 't algemeen voor de Konst van van Dyk hebben.

En om een einde van onzen Lubekker Fenix te maken, moet ik zeggen, dat hy door zyn Konst, en de fortuin, zoo hoog ten top van eer is geklommen, dat men onder zyn pourtret, gemaakt naar 't geen waar meê de Galery van den groot Hertog van Florence ('t welk in een verzameling van de pourtretten der geagtfte Italiaanfche, Franfche, Hoog- en Nederduitsche Konstfchilders beftaat) pronkt, leest: *Dominus Godfridus Kneller de Whiton, Sacri Romani Imperii & Mag. Britanniae Baronettus: Nec non sereniffimi Georgii, Mag. Brit. Reg. Interioris Camerae Aulicus, & Pictor Princeps. &c.*

JAN VAN KESSEL, geboren tot Amsterdam in den jare 1648. fchilderde geestig, natuurluk en uitvoerig velerhande binnenlandsche gezichten, Hoffteden, Boerehuisjes, Steenoventjes, en diergelyke voorwerpen, welke hy tot zyn gebruik eerft naar 't leven afteekende. Inzonderheid word hy geprezen in 't verbeelden van 't winterfaizoen. Of hy maagschap met dien Johannes van Kessel rekende, dien Kornelis de Bie, van wegen zyn konstig bloemen en dieren fchilderen zoo hoog roemt, weet ik niet. Hy is (na dat hy zyn ganschen levenstyd in de konstoeffening had doorgebracht) van hier naar de eeuwigheid (het algemeene lot der menschen) vertrokken, in den jare 1698.

Nu geven wy plaats aan den braven fchilder

GE-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 239

GERARD HOET, geboren te Bommel, in 't jaar 1648. den 22 Augustus, naar den styl toen in Gelderland gebruikt. Zyne neiging was van zyn tedere jaren al tot de Konst, waar in hem te pas kwam, dat zyn Vader een glaschilder was; dog eer hy nog kon teekenen, wist hy de letters van het A B al te maaken, schoon hy haaren klank niet kende. Op zyn zevende jaar maakte hy eene historie op glas, die hem door een ander uit Ovidius voorgelezen werd, om dat hy zelf nog niet leezen kon. Zyn Vader besloot hier uit dat hy een schilder stont te worden, en zette hem aan tot naarstig teekenen: dog hy vond voor zyn zestiende jaar geen gelegenheid om het schilderen te leeren; maar toen quam Warnar van Ryfen te Bommel wonen, daar hy maar een jaar by leerde, om dat van Ryfen, door verhuizen, geen gelegenheid meer had om iemand in zyn huis te onderwyzen. Weinig tyd daar na, quam de Vader van Hoet te sterven, waar door hy zig verplicht vond zyn Broeder te helpen in 't glaschilderen. Eyndelyk quam het rampzalige jaar van 1672. dat alles deed stil staan, waarom zig Hoet naar den Haag begaf. Midlertyd quam onder de Fransen een Overste Salis genoemd, een liefhebber van de Konst, die alles kocht wat hy van Hoet by zyn Moeder vout, en verzogt haar, hem uit den Haag te ontbieden, om voor hem te schilderen, 't welk daar na, in 't Land van Kleef, te Rees, volbragt werd, daar de Overste in bezetting lag. Hy vond daar eenige jonge schilders van Utrecht, als, Jan' van Bunnik, Justus Nieuwpoort en Andries de Wit. De laatst gemelde, ziende den ryken geeft van Hoet, tragte altyd hem by zig te hebben. Deze de Wit was derhalve oorzaak, dat Hoet van hem als voor-

ge-

geloopen, te Utrecht by den Heer van Zuilen wierd ontbooden, ook naderhand in den Haag en te Amsterdam. Dit quam van zyne gebrekkelykheid in het ordineren, dewyl Hoet hem dan schetsen die geschildert waren en teekeningen gaf, waar meê hy zig behielp. Hoet ging na eenigen tyd naar Vrankryk, daar hy alrede zynde, door een brief van zeker Marquis ontbooden werd, om dat men hem hadde wys gemaakt, dat hy nog in Holland of te Utrecht was. Hy sprak met dien Marquis verscheide maalen, maar 't quam echter op niet uit, door dien hy door onvermogen, en zyn Vrouw, belet wierd, Hoet aan zyn huis te nemen volgenszyn beloften. Eyndelyk wilde de Marquis hem aan den Prins van Conti recommandeeren, dat ook vrugteloos afliep, om dat de Prins te laat aan 't huis van den Marquis quam, om hem de Konst te laten zien. Met tusschen komen vanden Marquis was het te laat in 't jaar geworden om van Parys te vertrekken, waarom Hoet eenige Landschappen aan nam te etsen, dat hy niet in den gront verstond, naar schilderyen van Francisque Milée. Daar na nam Hoet voor naar Engeland over te steeken. Hy schreef daarom voor af een brief aan Vorsterman, om te mogen weten hoe het daar met de Konst stond, en kreeg tot antwoord: dat hy zelf in Vrankryk zoude willen overkomen, indien hy zyn geld van 't Engelsche Hof had. H O E T vertrok derhalven van Parys na wat meer als een jaar verblyfs, met voornemen van t'Antwerpen eens te zien, wat daar te doen was. Dog te Brussel gekomen, werd hem door Adriaan Boudewyns, braaf Landschapschilder geraden, daar eenigen tyd te blyven, als zynde het daar alzo goet voor de Konst, of beter dan te Antwerpen; 't welk hy

hy deed, en het viel te beter uit, om dat 'er alreeds eenige dingen van Utrecht onder de liefhebbers waren gekomen. Hy hield zig daar omtrent acht maanden op, en ging tegen den winter weder naar Bommel, daar hy naauwelyks gekomen was, of hy wierd al weder te Utrecht by den Heer van Zuilen ontboden, die hem gaarn verpligt had, om in 't Sticht te blyven; dog hy keerde den volgenden Zomer weder naar Brussel, daar kort daar na alles weder in roere raakte. Weder te Utrecht gekomen, schilderde hy eenige dingen voor den Heer van Heemstede, en trouwde weynig tyd daar na met zyne tegenwoordige Huisvrouw, en zette zig daar ter neer.

In den jare 1697. had HOET tot voortzetting van de Konst, nevens Henrik Schook, aan den Magistraat der Stad verzogt, uit naam van het Schilders Colegie, een zogenaamde Academie of Tekenschool te mogen verwerven, tot Stads kosten. HOET maakte nevens Adolf Reets een dicht by die gelegenheid, tot aanwyzing van dat werk. Dog de last van dit Tekenschool quam alleen op hem aan, en hy heeft het verscheyden jaren uit liefde tot de Konst waargenomen. Wat belangt de Schilderyen die hy gemaakt heeft, die zyn te vinden op Slangenborg, waar onder eenige d'ingen zyn die van kenners gewraakt zouden kunnen worden, om dat hy dien Heer, die wat eigenzinnig was, niet kost verzetten in zyn bevattinge. Ook heeft hy te Voorst in het Huys van den Graaf van Albemarle aan den grooten trap opgeschildert eenige dingen die van anderen onvoltooit waaren gebleeven. By den Heer Griffier Pester te Utrecht, is een Zolder van hem geschildert, ook een by den Heer Noiret. Wat de kleene dingen belangt die zyn zoo wel niet aan

te wyzen, om datse te dikwils van eigenaar veranderen. Ook heeft hy een Zaal van den Heer van Mollem, te Utrecht buyten de Weere Poort geschildert. De milddadigheid van dien Heer wist hy niet genoeg te roemen, nadien hy van hem, boven het geëiste, nog een somme gelds vereert kreeg.

Men ziet de afbeelding van den Heer HOET, geteekent naar een Schildery, van hem over vier jaren gemaakt, in de Plaat K. 24.

JOHANNES BRONKHORST is geboren tot Leiden in 't jaar 1648. Dertien jaren oud zynde, als zyn vader hem vroeg ontvallen was, werd hy van zyn moeder tot Haarlem besteld by een Neef van haar die een pafteibakker was, (een beroep dat in dien tyd goed voordeel aanbragt, en waar meê het drok was; of om dat 'er meer lekker-tanden waren, of om dat die tyd beter was dan deze) om het zelve tot zyn beroep en kostwinning te leeren. Ondertusschen voelde hy altyd een smeulend konstvuur in zyn boezem, 't geen niet in vlam raakte voor dat hy zig in den jare 1670 tot Hoorn neerzette en trouwde. Toen begon dat smeulend vuur aan te gaan, dat is, zyn drift tot de Konst wakkerde zoodanig op datze niet wel te stuiten was. 'T was ook nodig. Aangezien hy zonder het eene te verlaaten het andere doen konde, oeffende hy zig naarstig in zyn buitentyd in de Konst, en kwam zonder eenig onderwys zoo veer dat hy onder de brave Konstschilders in waterverf mag getelt worden. Hy is thans nog in leven, en oeffent de Konst tot zyn vermaak, en het Pafteibakken tot zyn levensberoep. Een beroep dat met de Konst gepaart kan gaan; om dat het beide lekkernyen zyn,

het

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 243

het eene om den smaak, het ander om het oog te freelen.

Wat voorwerpen hy zig in zyn Konst voorgestelt heeft om na te volgen: en hoe veer hy de natuur der zelve weet na te bootsen, heeft de brave predikant en puikdichter Johannes Vollenhove aangetoont, in een gedicht dat hy op het zien van een Boek, waarin stukken waren van zyne Teeken-en Schilderkonst, gemaakt heeft, en het geen dus begint:

NEQUEUNT EXPLERI CORDA TUENDO.

*Hoe leeft en zweeft uw Schilderboek,
O BRONKHORST, nog in myn gedagten!
Wiens oog kon op paneel of doek,
Volmaakter Schilderkonst verwagten,
Dan daar men uw vernuft aan kent,
Op uw papier of pergament?*

*Myn geest weidde in een beemt met lust,
Daar 't woelt en leeft van tamme dieren,
En vog'len, die als vreemt van rust
Geschapen, gins en weder zwieren,
Zoo schoon gekleet, als Salomon
In al zyn pragt niet praalen kon.*

*Wie roept niet; Dit 's geen schyn, ó ncer:
Natuurlyk leven hier de Vogels.*

*De klauwen vatten, waar ze op treen:
De vlugheid rept zig van de vlogels:
Vergat het kunstpenceel geen tong,
Men hoorde, hoe 't gevogelt zong.*

*En wat verandering, net gemaakt,
 Wat keurig oog konze ooit verveelen?
 Wat vlyt heeft dit by een gebaalt
 Uit alle vier des aardskloots deelen?
 Want nimmer baarde een land en lugt
 Zoo veelerhande Vogelvlugt.*

*Waant iemand nu met Olyverf
 Dit zagte Konstwerk te verdooven?
 Dees Waterverf, die nooit versterf,
 Gaat kragt van Olyverf te boven.
 Nog help hier toe geen meesters les:
 Natuur alleen was leermeeftres.*

*Natuur bewaart niet schoons, dat zy
 In 't ligt kwam brengen, voor 't bederven:
 Maar BRONKHORST, kloek van geest, als hy
 Natuur met teekeninge en verven
 Dus volgt, verdient, de doot ten spyt,
 Te leven na zyn levenslydt.*

'T is ons niet doenlyk geweest den netten geboortetyd van alle de Konstfchilders na te sporen, waarom wy ook

ABRAHAM DIEPRAAM alleen voor zynen Leerling, Matthys Wulfraat, hebben geplaatst.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst is geweest, de Vader van den braven Paardeschilder Dirk Stoop, die een vermaard glaschilder was. Daar na raakte hy te Rotterdam by Hendrik Zorg, en eindelyk, na dat hy een reis door Vrankryk gedaan had, by Adriaan Brouwer, wiens wyze van schilderen en ordineren hy naagevolgt heeft, zoo dat
 zyn

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 245

zyn penceelwerk veel zweemt naar dat van Brouwer. Dog in zyn wyze van leven was hy den zelve niet alleen gelyk, maar ging in beeftagtigheid zyn meester te boven.

Hy kwam onder de St. Lucas bend te Dordrecht in 't jaar 1648.

Ik heb hem gekent in den jare 1674, als hy by Johannes Waardenier, een zilversmit, inwoonde, in welken tyd zyne Stukjes wel gewilt, en tot een goeden prys verkogt werden. 't Gebeurde in dien tyd dat hy in een herberg (daar hy meer was dan in de Kerk) onder 't gezelschap breed opgaf van zyn Konst, en dat zyne stukjes, zoo haast hy die gemaakt had, verkogt waaren. Een van 't gezelschap hier door gespoort, om meê wat van zyn Konst te hebben, kogt een stukje Schildery (daar hy het beduid van gaf wat het verbeelde) van hem, onder voorwaarde dat het zyn vrouw eerst moest zien, en haar behaagen, die dan den volgenden dag met haar man kwam om 't zelve te zien, 't welk haar wel aanstont, maar zy bood tien gulden minder daar voor dan haar man hem had toegestaan, zeggende dat het maar een klein bortje was, waar door hy zoo toornig werd, dat hy 't gemelde stukje nam en op den knop van een stoel aan stukken sloeg, en haar (die niet wist hoe zy ras genoeg, verschrikt door zyn vloeken en schelden, de trappen zou af komen) de stukken naar 't hoofd wierp. Maar ik heb hem in later tyd in tegendeel met een palet met verf op de hand langs de deuren by zyne kennissen om werk zien hengelen, zoodanig arm en vervallen, dat hem 't hemd door de scheuren van zyn broek hing.

'T is bedenkelijk, (indien hy een ordentelyke wyze van leven gehouden en naarstig zyn Konst had

voortgezet) dat hy een groot meester in die wyze van schilderen zou geworden hebben: want ik heb dingen van hem gezien, eer hy tot den borl verviel, die zoo fraai geschildert, en zoo geestig van gedagten waren, als ofze van Brouwer geschildert waren. Maar gelyk men aan veelen ziet dat de Konst met het verstand en de jaren opgroeit, en grooter word, zoo werd zyn Konst in tegendeel hoe langer hoe slegter, zoo dat ik stukjes van hem gezien heb, daar de verwen niet eens in een smolten. Wat zeg ik in een smolten? de penceel-toetsen raakten elkander niet eens.

Gy zult my licht tegenwerpen, Lezer, dat 'er diergelyke stukken ook van Frans Hals zyn: en die word nogtans voor een goed Schilder gehouden. Ik antwoorde; dat de handeling van Frans Hals met die van DIEPRAAM geenerhande gelykheid heeft. Want de eerste heeft daar door zyn verstant, de laatste zyn verval doen zien. d'Eerste heeft het voordagtelyk zoo gedaan, en om te toonen dat hy 't penceel meester was, de laatste om dat hy 't niet anders konde doen, uit oorzaak dat hem de handen door het te veel Brandewyndrinken beefden. Ja my gedenkt nog dat Kornelis van Parzyn, toenmaals een konsthandelaar te Dordrecht, my verhaalt heeft, dat hy hem uit medelyden eenigen tyd had in zyn huis genomen om voor hem te schilderen; dat hy een pint brandewyn voormiddags, eer hy iets konde aanvangen, in zyn maag moest hebben, en dan voort den geheelen dag een bobbeltje op zyn Ezel, daar hy 't elkenseens uitlurkte, of hy kon niet schilderen. Hy schilderde somwyl, by zyn dronken kittebroers, een gulzig zwyn, maar nimmer kon

Zulk

*Zulk voorwerp hem ten spiegel strekken,
Om hem ten afkeer op te wekken.*

My is gezeyt dat hy te Rotterdam in 't Gasthuis gestorven is. Zulk lot viel ook zyn tyd en konstgenoot HENRIK BOGAART van Amsterdam te beurt: dog die schikte zig dit voordagtig toe; want als sommige van zyn vrienden hem dikwils ten besten wilden raden, en tot hem zeiden: *Bogart je behoort te denken dat je yder dag een dag ouder word, en wat zorg moest dragen voor den ouden of zieken dag*; snaaude hy hun toe: *Is het Gasthuys dan voor de verkens gemaakt?* 't was zoo ten opzigt van hem. Wy hebben dezen voordagtig by den vorigen geplaatst om een gespan te maken, op dat de reuk des Brandewyns van den eersten de vieze lugt der drollige potsmakery van den laatsten mogt verdryven.

De brave plaatetser JOSEF MULDER heeft de Teekenkonst in den jare 1672 by hem geleert, en my verhaalt, dat hy eens een zyner goede bekenden wilde bezoeken, dog hem niet t' huis vond, maar wel des zelfs huisvrouw, die gereed was om haar man, die niet veer van de hand was, te gaan roepen. Hy onderwyl alleen zynde met het kind dat nog jong was en in de wieg lag te kryten, maakte wat grammatsen voor 't zelve, en het daar door niet konnende stillen, nam hy het uit de wieg, en zette het op zyn schoot, zingende het deuntje van den Stouten Ridder, of *Hansfelyn over de beyde reed*, gelykmen zulke oude grollen voor de kinderen onder het op en neer schokken gewoon is op te deunen. De luier door 't schokken afgedroopen, werd hy niet weynig bevuilt. Wat doet hy? hy leit het kind op den vloer neer, strykt zyn broek

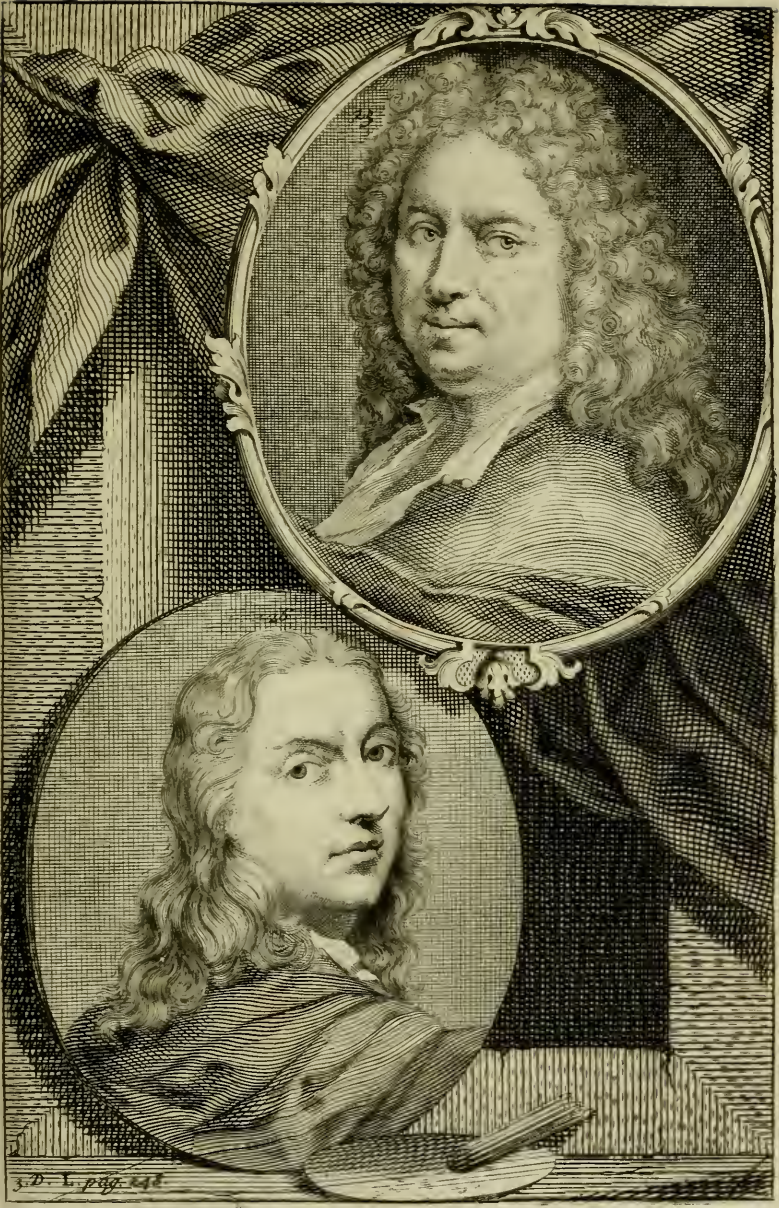
af, en bevult het weer. De vrouw inmiddels inkomende, vraagde met verwonderen, *wat doeje? wat ik doe*, antwoorde hy: *het kind heeft my bescheeten, en ik beschyt het weer, dus beschyten wy mal-kander*. Dog dit was maar na geaapt. Adriaan Brouwer heeft dergelyke vieze Pots 't eerst gespeelt.

Ik heb opgemerkt dat in dien tyd en vroeger het plegen van onvoeglyke bedryven, en inzonderheid 't overdadig wynzwelgen, onder de Konstschilders byster in zwang ging, en gelyk als een mode ingekropen was: maar heb ook opgemerkt dat het zedert allengs heeft afgenoomen, zoodatmen thans tot roem van de Konstenaren zeggen kan: dat 'er nu byna geen onder de Konstschilders van naam getelt kan werden die een dronkaart is. Zeker Dichter zeyt:

*De zorg der ouderen maakt dat kinderen iet leeren,
Maar 't beurt niet zelden, dat hun driften elders
keeren,*

*Dan tot het geen hun docht, dat nut, en dienstig was.
De neiging der natuur ontdoet zig haast, zoo ras
't Begryp de dingen in haar aart leert onderscheiden.*

Onder deeze was ook MATHYS WULFRAAT, geboren te Aarnhem, op Nieuwjaars nacht, tusschen 12 en 1 uur in 't jaar 1648. Zyn Vader herkomstig uit Duitsland, geoeffent in talen, en Geneeskunde, wilde ook zyn zoon tot diergelyke oeffeningen hierom aankweken. Des bestelde hy hem in de Latynsche School. Hy die meer genegenheid had tot de Teekenkonst (schoon hy nooit de wyze van behandeling daar van ge-

gezien had) behartigde het laatste, met verzuim of verwaarloozing van 't eerste, waarom hy ook met de plak gedreigt, en ook gestraft werd. Dog dit help niet, want hy koft stil voor zyn speelgeld Prenten, Teekeningen, en teekengereedschap om aan zyn lust te voldoen.

*Het driftvuur aangedrongen,
 Door neyging van natuur,
 Word, als het blakend vuur,
 Bezwaarelyk bedwongen.*

'T geen hem nog te meer zyn drift styfde, en het vuur dede opwakkeren was, dat hy kennis kreeg aan Abraham Diepraam, (van wien wy gesproken hebben) die zig te Aarnhem een tyd lang onthield. Deze des Jongelings drift, en teekeningen ziende, die zonder gronden van de Konst geleert te hebben, egter wel behandelt waren, toonde hem zyne geneigtheid, door 't aanwyzen van sommige algemeene Konstregelen. Van welken tyd af hy niet meer naar de Latynsche Schoole heen wilde, zoo dat zyn vader hem, die reeds drie schoolen doorgeworstelt was, eyndelyk (hoewel tegen zyn wil) moest zetten aan het leeren van de Konst en door voorspraak van zyne vrienden bestellen by gemelden. Abraham Diepraam, die een braaf meester in de Konst was, en tot Aarnhem (daar nog wel de beste van zyne werken zyn) grooten opgang maakte.

Door des zelfs onderwys kwam hy in korten tyd zoo veer dat hem niet meer noodig was als zig voorts naar 't leven te oeffenen, waar by hy zig wel bevont.

Toen zette hy zig t'Amsterdam neer, waar ook veele van zyne penceelwerken onder de konstlievenden verspreit zyn. Behalven vele Historystukken en Gezelschappen van Juffrouwen en Heeren heeft hy ook een meenigte van pourtretten in 't klein geschildert, daar hy zig eenige jaren herwaart toe overgegeven heeft: inzonderheid in de jaren als hy zig te Frankfoort onthield, daar hy gelegenheid vout om vele Perfoonen van aanzien, zoo buitenlanders als inboorlingen, te schilderen, zoo datmen hem onder de gelukkige Schilders tellen mag, en zoo veel te meer om dat hy een vergeuoegder aart als anderen bezit; en door het regt gebruik der rede geleert heeft, alle rampen (geelyk 'er hem een niet zonder doots gevaar te Frankfoort aantrof) met een getrooft gemoet te dragen, als komende van de hand des Heeren, wiens willekeur men zig zonder morren willig onderwerpen moet; om te konnen zeggen met den zededichter Kamphuizen:

'T is wel goedheids Fontein, 't is wel al wat gy doet.

De yver tot de Konst, schoon zyne jaren hoog geklommen zyn, blyft hem egter by, zoo dat hy zig nog dagelyks daar in oeffent, door welk doen hy ten spoor tot yver aan zyn Dochter (die reeds een grooten sprong in de Konst gedaan heeft) verstrekt, die wy op haar beurt, met verdienden roem bekrans, ten Toneel zullen brengen.

Zyn Beeltenis gevolgt naar 't geen hy zelf geschildert heeft, is te zien in de Plaat L. 25.

Hoe de Konstdrift zig vint gespoort, wanneer zy anderen met wyde stappen ziet voorgaan, is gebleeken in den konstigen Paarde- en Batalje Schilder

JOHAN VAN HUGTENBURGH, geboren tot Haarlem in 't jaar 1646. Deze een byzondere goede kennis van Jan Wyk, zyn stad- en buurgenoot, drie jaren en eenige maanden ouder, dan hy, is door leyding van zyn Vader al vroeg in de Konst gevordert: en hebbende gelegenheid van hem dagelyks te zien schilderen, werd hy hier door zoodanig in zyne konstzucht opgewakkert, dat hy eerst de teekenpen, naderhand het penceel aangreep, en zoo gelukkig in de Schilderkonst vorderde, dat hy voornemens wierd een reis naar Italie te doen, 't geen hy ondernam omtrent den jare 1667, te meer om dat hy daar een Broeder had Jakob van Hugtenburgh genaamt, die een braaf Schilder was van Roomsche gezigten met beesjes; hebbende by Nicolaas Berchem de Konst geleert. Dog dees stierf op zyn 30 jaar, maar te Parys gekomen raakte hy gevallen by den Konstschilder vander Meulen, onder wien hy zig voort oeffende, en naderhand op zig zelve schilderde, tot dat hy op 't laatst van 't jaar 1670 weder in Holland kwam, daar hy sedert dien tyd een groot getal van konststukken gemaakt heeft, die hem geroemt maken.

In den jare 1708, of 1709 raakte hy in dienst van Prins Eugenius.

In 't jaar 1711 werd hy met een Goude Medailje en keten van Fredrik Willem, Keurvorst van de Paits, beschonken.

Dat de driften van 't gemoed, als ook de geneigtheid van 's menschen geest, wel kan gedooft maar niet geheel overwonnen worden, is door veel waereldwyzen bevestigd. 't Een en 't ander hebben wy den Lezer reeds door voorbeelden aan-

ge-

getoont. Thans dient ons voorwerp weder om het laatste gezegde te bestempelen.

JAKOB MOELAËRT geboren te Dordrecht in 't jaar 1649, op den 15 van Herfstmaand, werd, tot zyn jaren gekomen, zoodanig door een onverzettelyke natuurdraft, tot het leeren van de Schilderkonst gedreven, dat zyn ouders genoodzaakt wierden hem in dien yver te laten voortgaan, gelyk zy dan gevolglyk hem bestelden by den Konstichilder Nicolaas Maas, daar hy in weinig jaren zoodanig toenam dat hy een goed portret konde maken. Maar door zeker geval werd hy daar van afgescheurt en naar Amsterdam verzonden, om zyn ooms winkel op te passen; daar hy vele jaren in dien slaaffchen dienst zyn tyd sleet, tot dat hy kwam te trouwen, waar door hy egter van den winkellaft wel niet ontheft wierd (want hy dat beroep bleef aan de hand houden) maar toen zyn buytentyd vry, en tot zyn wil had, om dien aan de Konstoeffening en Konstbehandeling te besteden. En het is te verwonderen, hoe veer hy 't zelve nog in zyn gestolen uren gebragt heeft.

De Printkonst van alle berugte meesters op te gaderen was steeds zyne verlustiging. Hier door werd zyn oordeel van tyd tot tyd ryper; en door zoo veel brave voorwerpen gespoort, sloeg hy meer als eenmaal de hand aan 't verbeelden van voorname Historien, als daar Pharao met zyn volk in 't Roode meir verdrinkt, daar Moses, door 't slaan met zyn staf op de rots, een waterbron uyt de zelve doet ontspruiten om het byna van dorst versmacht Israël in de dorre woesteny te drenken enz.

Thans woont hy te Dordrecht daar hy zyn meesten tyd doorbrengt in zyn konstkabinet, alwaar yder konstboek hem strekt tot een lusthof, vol
van

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 253

van de beste, Italiaanfche, Fransche, en Nederduitsche konstbloemen.

JAN LUIKEN, geboren den 16 April, in 't jaar 1649. heeft de schilderkonst geleerd by Martinus Zaagmolen. Zyne Schilderyen ziet men zelden, want hy al vroeg het schilderen (veel ligt om dat de zelve hem geen voordeels genoeg aanbragt) heeft afgelaten, en zig tot het etsen van Platen voor de Boekverkoopers begeben, 't geen hem wonder wel gelukte. Want hier door heeft hy een menigte van fraaije Boeken groot cieraad bygezet, inzonderheid de Joodse en Mozaische Oudheden van Goeree, en een onnoemelyk getal van andere Boeken. In den lentetyd zyns levens was hy los en ongebonden; en dit melde ik om geene andere reden, als om tot verwondering aan te toonen, hoe hy door de liefde tot deugt en godvrugt naderhand zyn aart en levenswyze verandert heeft, ja zoo, dat hy tot een opmerkelyk voorbeeld van mededeelzaamheid omtrent arme en behoeftige menschen strekte.

Wy kunnen ook niet voorby gaan te zeggen, dat hy niet alleen 't penceel voor de etsnaald, maar ook voor de pen verwisselde, en al een goed getal fraaije Boekjes geschreven, met Konstplaatjes verciert, in druk heeft laten uitgaan, die den weg tot de Deugt, Liefde tot God, Begeerte tot het zalige leven, als ook zulke, die de zeedeplichten zoo in 't algemeen, als de kinderpligten omtrent hunne ouders, in 't byzonder betreffen. Waarlyk proeven van een geheiligden geest, en verbetert leven, waarom hy ook zyn Boekje, 't geen hy in zyn jeugt berymt had, genaamt DUITSE LIER, vol van verliefde gedichten, en dartele minnezangen, alzins by de Boekverkopers,
zelf

zelf tot hoogen prys ging opkooopen, om deze ydelheden uit de waereld te helpen en te vernietigen. Dit is 'er een staal van:

*Een straal uit Leonoraas oogen,
 Nog bruiner dan de Diamant;
 Stak door een heimelyk vermogen
 Myn jeugdig hart in lichten brant.
 Blaas uit, blaas uit, ó Leonore!
 Blaas uit de vlam die my verteert;
 Een vlam uit uw gezicht geboren,
 Gezicht dat zon en maan braveert.*

Dog hy werd schandig bedrogen; want dit Boekje was in stilte nagedrukt, en werden hem, de afdruksels met 4, 6, 10 of 12 stuks door baatzugtige menschen aangebragt, daar hy niet agterdenkende van werd, dan wanneer hy bevont dat hy 'er meer ingezamelt had, dan hy 'er had laten drukken; wanneer hy ook den inkoop schortte, wyl' zyn goed voornemen hier door verydelt was; en het smartte hem, ziende dat de eerlykheid zoo veer verbannen werd. Zoo dat Jeremias de Dekker reden vond, om te zeggen:

*Zoo schaarsheid de waardy der dingen ryzen doet,
 Zoo is een eerlyk man een onwaardeerlyk goedt.*

Maar hoe bedrieglyk de verbeelding is, inzonderheid in 't stuk van den Godsdienst, zulks heeft de bevinding geleert, zelf omtrent mannen van een bekwaam oordeel en begrip.

J. LUIKEN oeffende zig in zynen buitentyd in de Boeken van Jakob Bohme en Antonette Bourignon, en hield byna met niemant, als
 zul-

zulke, die aan der zelve dweeperyen vast waren, zamenspraak, en ommevang. Verders ging hy des namiddag om een wandeling alleen, en was voorts stil by zig zelf in huis, altyd met opgespannen gedagten, als opgetogen en mymerende, zoo dat hy den genen, die hem over 't maken van eenig plaatwerk kwamen spreken, dikwils voorquam als een simpele knecht. Om kort te gaan, hy kwam door 't leezen der gemelde boeken zoo ver dat hy zig ontsloeg van alle werk, en de Boekverkopers Mortier, vander Sys, en andere, daar hy veel voor te doen had, 't zelve opzeide, zyn goederen verkocht, een klein deel behield, en de rest aan den armen gaf, en van Amsterdam, vertrok om stil door 't geloof met zyn oude Meid, die hem overleefde en naderhand nog part in zyne nalatenschap gehad heeft, te gaan leven: maar bevond in korten tyd dat zyn geloof niet sterk of kragtig genoeg, en zyne verbeelding op een zandgrond gebouwt was. Overzulks werd hy door nood gedrongen weder te keeren, en de Etsnaald weder op te vatten om zig door dat middel zyn nootdrift te bezorgen. Ondertusschen nam hy maar van zyne winsten, zoo veel als dienstig was, om zyn leven op de soberste wyze te onderhouden. Het overige gaf hy aan den armen. Zoo dat wanneer hy kwam te sterven, zyn Zoons vrouw en Zoontje naar den Grootvader genoemd hunne vingeren niet blaau telden aan hun erf-geld. Maar wat zal ik zeggen? geld schein hem ligt te gering. Men zegt dat hy zyn Zoons kind een Boekje met opgeplakte printjes, onderschreven met zedespreuken en godvrugtige leydingen, naliet.

Hy

Hy stierf in het zelve gevoelen als van Bohme voorheen gemeld, in den jare 1712 den 5 April in den Ouderdom van 63 jaren.

Vander Sys, die veel agting voor hem in zyn leven gehad hadde, liet hem gestorven zynde afteekenen, met voornemen om des zelfs wezen (ter gedagtenisse voor de nakomelingen) in koper te laten snyden gelyk ook geschied is; en ik ook in myn Lofdig, dat diende om de Printverbeelding te verzellen, daar aldus op zinspeel:

Dit is de Beeltenis van LUIKEN, om 's mans groot

Vernuft en vindingen geteekent na zyn doot.

Hy was een Waereldling, daar na heel ingetogen.

Van leven, en gedrag, een voorbeeld van medogen

En mededeelzaamheid, aan d'armen steeds betoont,

Waarom zyn beeld verdient met eeuw'ge lof gekroont.

De Schouburgh vertoont zoo wel de loffelyke daden der vromen, als de hatelyke bedryven der goddeloozen; beide op dat de waereld zig daar aan spiegelende, t'effens zig een denkbeeld van het goede, en een afkeer van het kwade zoude inprinten. Dit spoor hebben wy ook gevolgt; om dat het wit van 't zuiver blank geweten, tegens het zwart van een gekrenkt gemoed te kragtiger zoude afsteken. Te regt zegt zeker Schryver:

Zoo flikkert steeds een Diamant in 't duister.

Zoo onderscheid m'een Wolfpest uit een Schaap.

Zoo praalt de Deugd met ryker glans en luister.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 257

ROMEIN DE HOOGHE, die fomwyl nevens de etsnaald het penceel gevoert heeft, hebben wy meê een plaats ingeruimt onder de Konstfchilders, om op zyn beurt meê op ons Toneel te verfchynen; fchoon zyn penceelhandeling zoo zeer niet, als wel zyne geestige vindingen en ryke *Ordinantien*, te pryzen zyn.

Onder zyne voornaamfte penceelwerken in olyverf word geteld de befchilderde zaal der Borgermeesteren op het Raathuis te Enkhuizen: en onder veele andere werken een groot zyvertrek op het lufthuis van den Heer Matheus vanden Broek, op Dubbeldam, buiten Dordrecht, waar men tegens den grooten muur op doek verbeelt ziet: hoe Claudius Civilis, Broeders van Julius Paulus, d'eerfte Hollandfe edelen, de voornaamfte Hoofden der ftamhuizen, en Borger ter maaltijd onthaald in 't Schaakerbosch, aan en onder die vrolykheid door een breed vertoog aantoot, hoe zy in hunnen ouderdom, tegen het verdrag met de Romeinen aangegaan, door hunne ftedehouders en Hopmannen wierden gedrukt en mishandelt: hoe de tyd geboren fcheen (aangezien de Romeinfche benden hier te land zynde verzwakt, en de overige veer van honk waren om dien toeleg te verhinderen) om zig van dit lastige juk voor altyd te kunnen ontfiaan, en dus den eerften fteen te leggen tot de Hollandfe vryheid, zoo zy hem trouw en byftand wilden zweren; welk laafte wel inzonderheid daar in word vertoont. Gelyk het Cornelis Tacitus befchryft in 't 4 Boek zynen Historien aanvang nemende met het jaar 17 na Christus geboorte. Vorder zyn d' andre vakken van 't zelve vertrek gevult met vertooningen van diergelyken aart.

Vorder kunnen wy uit preuven zeggen: dat hy een man was uitsteekend in groot vernuft en vindingen, en die ik niet weet dat zyns gelyk in vaardigheid van ordeneeren, in rykheid van veranderingen in de Etskonst gehad heeft, waar van het oneindig getal van Boektytels en andere Printen, getuygenis geven: maar hy was, in opzigt van zyn gedrag en wyze van leven, een slechte knaap, en een tweede Aretyn. Ja 't is om te bejammeren dat een man van zoo groot vernuft in zulk een schrikkelijken dwaling steekt, dat hy het alderwaardigste niet agten wil of kennen, maar in tegendeel daarden spot meê dryft, schoon hy wel bemerkte dat zyn levensdraad begint in te krimpen, doende als Anakreon. Deze, (dus luid de vertaalde Griekse text in de *Mooyeriana* pag. 151) als hem gezeit werd: *Neem den Spiegel, en zie eens, hoe gy geen hairen hebt, en hoe kaal uw voorhoofd is, antwoorde: Ik weet daar niet van, of ik hairen hebben of ze verdweenen zyn. Maar dit weet ik, dat het een oud man past, hoe hy nader aan de doot is, hoe hy vermakelyker te boerten heeft.*

Zulke en diergelyke onzuivere paarden (die den Lezer al meer zullen ontmoeten) zetten de Schilderkroon weinig luister by. Maar wat zal ik zeggen? de aakelige distelen hebben zig al vroeg in de lente van de waereld onder het goede kruid op den akker verspreid, en den Bouwman verdrietelykheid aangedaan.

Hy vertrok van Amsterdam, dog het moest zoo wezen om zyn ergerlyk levensgedrag, en om 't maken van stekelige *Pasquillen* en ontuchtige en schandelyke printverbeeldingen, welke vuiligheid hy de losse jeugt voor schoon geld verkogt.

Ontmoeten u dan diergelyke versocilyke levens-
wy-

wyzen, zoo moet gy weten, dat zy niet dienen tot voorbeelden om na te volgen: maar om elk, en de Schilderjeugt in het byzonder, een affchrik en walging daar van te doen hebben. Onze predikanten hebben dat zelve oogwit, wanneer zy de ondeugden op hun predikstoel met een zwarte kool affchilderen; om de deugd daar by te schooner te doen afsteken, en den deugdelyken en voorbeeldigen wandel te meer beminnellyk te maken. Gun my de vryheid, Lezer, dat ik door een kleene uytweidinge de Schilderjeugt waarschouw voor aanstootelyk gedrag en vuile verbeeldingen, gevaarlyker klippen dan Scilla en Charibdis, daar de eerlykheid en goede naam (de grootste roem van een man) schipbreuk op lyden kan: op dat zy de zelve voorzigtig leere myden en door bespiegelingen van eindelyke gevolgen, die daar uytfspruiten, een affchrik kryge. Hier toe geeft my *Florent le Comte* aanleiding, die sprekende van Annibal Carrats, en Julio Romano, zig aldus (in Neerduits vertaalt) laat hooren:

Aan ANNIBAL CARRATS, om van dezen grooten man iets te zeggen, en een volmaakt denkbeeld van zyn bekwaamheid te geeven, moet men weten dat de Schilderkonst, zoo als zy thans is verbeterd, by uytinementheid verschuldigt is; om dat dezen verbeven geest de herstelling der Konst, die in verval gekomen was, moet toegeschreven worden, aangezien hy het regte natuurlyk Coloryt gevonden heeft: en behoudende de kragt der verwen, de zelve heeft weten te vereenigen, en door een zachte vlejentheid, de harde oudtytsche wyze van schilderen met de zagtheid van de natuur te paren, tragtende altyd t' samen te voegen het denkbeeld van een vol-

maakte schoonheid met het geen de natuur aan hem deed zien. Maar hy is al te vry geweest in zyne verbeeldingen. Men beschuldigt niet minder de levendheid van zyn geest, als het misbruiken van zyne kostelyke gaven, met voorwerpen te maken, die de schaamte, en eerbaarheid niet toelaat te beschouwen, of zy moet het met veragting aanzien, en den maker teffens met het maaksel verfoeyen.

MARC ANTOON van BOLOGNE heeft 20 printen in koper gebragt naar de Teekeningen van Julio Romain, en Pieter Aretin maakte de byschriften in vaerzen daar onder, also geil en onbeschoft als de verbeeldingen. Maar indien Julio Romano zig niet tydig uit Rome voortgemaakt had, de gramschap van den Paus zou hem voor zyn moeite betaalt hebben; want zoo haast Klemenc de VII. daar de lucht van kreeg, liet hy alles in beslag nemen wat hy daar van konde magtig werden, en liet Marc. Antoon in de gevangenis werpen, daar hy zyn leven verlooren zou hebben, indien hy geen middel gevonden had waar door hy behendig ontvlugtte, neffens de voorspraak van den Kardinaal de Medicis, en Baccio Bandinelle, die hem voor meerder vervolging bevryden.

De toeleg van deze redenvoering loopt daar niet op uit, om den Konstoeffenaaren in hunne wyze van verkiezingen paalen te zetten, maar inzonderheid om den aankomelingen te raden, zoo zy al geneegenheid kreegen tot zaken en bedryven die in losse dartzelheid bestaan, dat zy dog geene onkuiffe of geile handgreepen ontdekken, veel min de schaamdeelen bloot verbeelden, maar de zelve wat bewimpelen. Ten minsten behoort dat geen, waar van een eerbaar oog af keer heeft, zoo klaar niet

niet verbeeld te worden, als *La Fagie*, *Budart*, *O. de Laires* en anderen meer gedaan hebben. Arnobius sprekende van het Teellit, dat op de *Eleufinia*, (ingestelt wegens het omzwerven van Ceres, zoekende haar gefchaakte Dochter) omgedraagen werd, zegt: *dat het zelve met zulk een naauwe toezigt gedekt bleef, dat weinigen het gezigt daar af verworven.* Lees ook van de zelve toegedekte geheimen, Horatius, 3. B. 2. *Lierd.*

Voor een voorbeeld, om aan te toonen dat diergelyke verbeeldingen, of vertoonfelen, die een eerbaar gezigt kwetsen, wel wat bedekt kunnen behandelt worden, zonder nogtans de Beelteniffen hunne beteekeniffe, of het kenbaare te ontrooven, dient onze printverbeelding van den Tuin-god Priapus in 't 2 deel onzer Zinnebeelden Plaat 17, (hier nevens ingevoegt) afgebeeld in zulk een gedaante als hy ons voorquam in de Roomfche Oudheeden met een lang riet, of lies op zyn hoofd, om door der zelve geftadige beweging de vogelen af te fhrikken, of weg te dryven, op dat zy de vrugten niet befchaadigden. De ploojen van zyn kleed (waar van de fleep van de zwaarte der vrugten neer weegt) geven duidelyk te kennen genoeg, dat een ftyve fhacht daar onder fhuilt, waar by de Teelkragt word aangeduid, gelyk door het fnoeimes de Tuinoeffening. Daar zyn duizentderhande voorwerpen, in welker befpiegelingen zig het menfchelyk vernuft en Konfpenceel oeffenen kan, zonder een eerbaar oog t' ontftigten, of een jeugdig hart aanritfelingen tot onbehoorlyke gegeneheid te baren.

De gantsche natuur, en hare ontelbare verfchynfelen, die zy by beurtwiffelingen (ten bewys van haar wonderbaar vermogen) doet zien, zyn, tot de

minste toe, voorwerpen, daar zig 't penceel stom op arbeiden kan, zonder der zelve volmaaktheid door een evengelyke vorm en koleur na te bootfen.

Wat doet zy niet op haar Saayzoenen telkens veranderingen in de bloemen, het ciersel der Hoven, zien! waar op vele van onze Konstschilders en Schildereffen, zoo oudtyds als nog, verlokt, hun vlyt hebben te werk gestelt, om der zelve schoonheid, tederheid, en pragtige koleuren na te bootfen.

Kan het Gevogelte, dat met zyn snelle wicken door de dunne lucht snort, het woud op zyn lieflyk gezang doet schateren, en huppelende van tak tot tak elkander vervolgt, uw Schilderlust niet bekoren? of kunnen de weerlooze veldieren, Schaapjes, Geitjes, en Lammertjes, daar zy by dreven het bedoude morgengras afweiden, of daar zy drinkende zig in de bron spiegelen, uw penceellust niet voldoen tot nabootsinge?

Kan de Oceaan die door zeekasteelen bebouwt word; kunnen de veranderlyke voorwerpen die de wisselbare zee, en de bulderende noordenwind daar aan geeven, of de bevloerde binnewateren, daar met beeltwerk gecierde en vergulde Speeljachten, en menigerhande ander klein vaartuyg zig op doet zien, tusschen de groene wallen, welke ten schutting strekken voor de landbuurten, u niet verlokken tot nabootfen? nog ook de Wilde zwyne en hartejacht (de lust der grootste waereldvorsten) nog de zwier dier toerusting, nog de hoflyke nasleep uw Schilderdrift niet gaande maken?

Zyn dusdanige voorwerpen te gering om uw vlyt daar aan te besteden? Wel aan, daar is stof genoeg. Verbeeld een veltknaap met zyn Buurmeit onder de
lom-

lommer van een dikgetroste Linde, of aan een ruiffend beekje by het wollig vee; of doe hem op zyn hardersfluit een minnedeuntje voor zyn liefhart kwelen: zoo vint het penceel spelens, om van dat voorwerp tot de byvoegfelen Osjes, Schaapjes, Geitjes, kruiden op den voorgrond, boomen, en groene dreven van een veer doorgezicht, te weiden.

Is dit voor een hoogvliegend vernuft te laag? Sla de Roomsche geschichtboeken, of den Bybel op; deze zullen u overvloedig keurstoffen verschaffen, om vernuft en penceel te oeffenen.

Kan dit u meê niet bekoren, om dat het mees- te van die, Treurstoffen, of ernstige verbeeldingen op leveren? kan uw geest zig tot die naaugezetheid, of aan de letter van een Historische beschrijving niet bepalen?

Wy willen niemant in zyn genegenheid dwarsboomen: maar voor my, ik heb 'er altyd meer voor geweest als voor het potsige; om dat ik daar in meer gelegenheid vond tot het verbeelden van velerhande kragtige hartstogten: dog heb egter altyd een afschrik gehad om menschenflachtingen af te beelden in dat punt des tyds als de bloedstorting geschiet, wel als de voorbereidselen daar toe gereed aan de hand waren, en de veege het keelmes op den strot, en de slachtbyl opgeheven ziet. Gelyk ik dus verbeeld heb voor den Heer van Heemskerk, in 's Gravenhage, Orestes en Pylades, hun toelag door 't Orakel verklapt, hen van Thoas aangegrepen, als Kerkroovers voor 't outaar gebragt; om voor 't oog van 't volk geslacht te worden, maar door hunne wederzydse getrouwe liefde voor mal- kander gered. Want

*De waare Orestes, om zyn Pylades verlegen,
Riep met een luide stem: De prins heeft u misleidt,
Ik ben Orestes, ik. Maar d'ander sprak hem tegen.
Wat zou de Koning doen in deze onzekerheid?*

Maar ik heb altyd vermyd bloedstortingen te vertoonen, als zynde voorwerpen, daar men straks een rilling in 't bloed van gewaar word, als men die ziet.

Ik heb de onthaling van Holofernes door Judith van Rubbens en de onthoofden romp van Goliath door David Spanjolet, als ook den wonder konstig geschilderden Proteus door den zelve gezien: maar voor my, ik zag liever, als ik keur moest nemen, een moedernaakte Eva zonder vygenblad, een konstig geschildert Venusbeeld bloot staan, of een zacht slapent Veltnimfje, daar een snoeplustige Boxvoet op loert, om het te betrappen, zoo het niet bewaakt wierd, gelyk in de print hier tegens over verbeeld staat. Men dekke met de Gordynen zulke schrikkelijke vertoonfelen, waarom ook dusdanige Tooneel-speelen thans van den Schouburg afgeweert worden.

*Dus mag Medea voor het volk haar krotst niet dooden,
Nog Atreus, om op 't vlees der kinderen te nooden,
Hunn' eigen vader, die den hals afsnyen, braân,
En kooken voor het oog.*

Maar gy zult ligt meer zugt hebben tot vrolyke wezens, dan gekreukte voorhoofden te verbeelden. Zeker daar zyn luststrelende en vreugdigge voorwerpen genoeg aan de hand, om het penceel te oefnenen, 't zy dat gy veltnimfen verbeeld ten reye gaande naar Ceres pronkbeeld, of daar zy
met

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 265

met de Boxvoeten hand aan hand, om het zelve een rondendans maken, of een Bachus feest. De Konstoeffenaar knikt my toe. 'T schynt dat ik 't eyndelik geraden heb.

Daar zyn menschen (zeit Gratiaan) die ik weet niet met wat een ongemeene beleeftheid begaafd zyn, die hen by elk aangenaam maakt, en wel doet ontvangen. 'T eerste en aangenaamste deel van deze loffelyke gaven bestaat in de algemeene kennis van alles wat 'er in de waereld geschied is, een opmerking van al de loffelyke bedryven der vorsten, de ongemeene voorvallen der wonderheden van de natuur, en de buitenspoorigheden der Fortuin, en past die toe op den rechten tyd. Door het middel van deze kundigheid, en zedelyke ontleding kan hy gezont van zaken oordeelen, en d' agting met de voetmaat meten van de waarheid. Voor al maakt hy een naaukeurige verzameling van alle goede spreuken, van alle de geestigheden, zoo deftige als kortswylige puntichten, en spreuken der wyzen; aangename voorraad om bevallig by de waereld te wezen.

Deze gaven bezat de konstige Chassenette- en Landschapschilder JAN VAN NIKKELEN geboren tot Haarlem, die zig daar van als uit den uitslag gebleken is, wonder wel heeft weten te bedienen.

Zyn Vader die een fraay Kerk schilder was op de wyze van *van Vliet*, en die hem naderhand de Bouw- en Doorzigtkunde en behandeling van het penceel leerde, bragt hem eerst tot de Franse en Latynsche scholen, om in de taalkunde onderwezen te worden, daar hy door zyn vernuft en kloek onthoud gelukkig in vorderde. Voorts

lees -en weetlustig oeffende hy zig in de Historien , Reisbeschryvingen , Natuurweetkunde , in den Bybel en gronden van den Godsdienst , verkeerende dagelyks in de oeffeningplaatsen , en met zulke menschen die men onder de Mennoniten of Socynsgezinden Disputanten noemt , waar door zyn verstand meer en meer gescherpt werd.

Hy onvermoeit in 't naspeuren van velerhande wetenschappen ontdekte dan 't een en dan 't ander. Ook vond hy een weergalooze harde Fernis uit, daar hy Kabinetten , Gerridons enz. zoo goet als de Indianen , meê verlakte. Naderhand vond hy tot de Fabriek of Weevery iet ongemeens uit, zoekende konfraterschap met menschen die veel geld bezaten, en Octrooy of voorrecht by de Heeren Staten. Maar daar kwam niet van. Des begaf hy zig tot het schilderen van Landschappen , Bloemen en andere cieraden op dunne zyde , dienende tot Chassenetten voor de glazen , als ook Lakwerk enz. Hy was , wanneer hy een glas met wyn meer dan naar gewoonte gedronken had , vol van allerhande potseryen en grappen , en wist wonder wel den rol van een kwaker te spelen : verstont zig ook op een knipvaersje voor de vuist (als het spreekwoord zeit) te maken.

Hy wist zig hier te Amsterdam zynde door zyn fluweele tong zoodanig in de gonst van den Konstschilder vander Meyn in te dringen , dat de zelve ontboden zynde van den Keurvorst van de Palts , hem op fortuin meê nam , daar hy straks den Heer Douve Hoffschilder en Konstbewaarder van den Vorst tot zyn vriend kreeg , gelyk hy zig van den zelve ook by tyds zoo wel wist te bedienen , dat hy hem naderhand niet meer noodig had. Hy wist de eerstemaal dat hy gemelden Douve sprak ,
zyn

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 267

zyn belangens zoo wel voor te doen , dat die hem fraks eenige Chaffnetten buite kennis van den Vorst liet maken , en dezelve zette op een plaats , daar de Vorst voor by passeeren moest , om hem dus met die cieraaden te verrassen , daar de Keurvorst bevallen in nam , welke voort orde gaf om eenige van zyne Landhuizen met hunne groene dreven , Tuinen , Fonteynen enz. naar 't leven af te teekenen en dus te schilderen , daar hy dan tot meerder vercieringen eenige Jachteryen in te pas bragt , of een Harder en Harderin ,

by 't ruijfen van een bron ,

*En zilv're stroomen , daar voor 't steken van de Zon ,
Het boomgaardryke dal verstrekt een koele lommer .*

'T gebeurde dat de Vorst hem een stukje van den Konstschilder Adr. vander Werf liet zien , om zyn oordeel daar over te geven , en t'effens een pourtret van Douve. Het eerste preeshy naar zyn waarde , dog met beklag dat aan vander Werf na-deel gedaan werd , met het pourtret van Douve daar by te stellen , dat zoo kragtig en natuurlyk geschildert was. Dus sloeg hy een dubbelden slag , daar de laatste geen ondienst meê geschiede. Zeker hy stond door zyn fyn geslepen tong , ruim zoo breed aan 't Hof , als vander Meyn door zyne brave penceelkonst.

Na de dood van dezen Keurvorst , quam hy aan 't Hof van Hessenkassel.

Wy zagen de voorgaande eeuw fluiten , door het ontfteken van het groote konstlicht Antoni van Dyk. Deze halve eeuw van zestien hondert loopt meê niet ten eynde , of de Konstgodes ontfteekt een lichtende konstfakkel , om de tweede helft van de 16de eeuw , door den glans der zelve te bestralen , en
voor

voor te lichten in AUGUSTINUS TERWESTEN, geboren den 4 van Bloei maand 1649, in 'sGravenhage. Zyn lentjaren bragt hy door eerst met teekenen naar printen en pleister, naderhand met bootseeren in was, dat hem aanleyding gaf tot de Dryfkonst, waar van hy verscheiden stalen zoo in goud als zilver, met veel roem bewerkt heeft. Hy met dezen lof niet vernoegt, wylzyn geeft op grooter ondernemingen doelde, ontdekte zyn voorneemen (nu ontrent twintig jaar geworden) aan zyn Ouders in dezer voegen: dat hy vast had voorgenomen, of te trouwen, of hun ter keur te stellen, wat zy lieft wilden dat hy doen zoude. Zyn Ouders die van twee het beste keurden, stonden hem toe de Schilderkonst te laten leeren. Gelyk zy hem ook bestelden by den berugten Konstschilder Wielin. Dog deze tot Hofschilder beroepen van Fred. Willem Keurvorst van Brandenburg, genoot hy maar twee jaren zyn onderwys in de Konst, waar na hy zig begaf, om de menging der verwen en penceelhandel voort te leeren by Willem Doudyns, voor den tyd van twee jaren, in welke jaren hy zoo veer in de Konst gevordert was, dat hy, om tot meerder volmaaktheid in de Konst te geraken, besloot een reis door Duitsland naar Italie te doen, daar hy drie agtereenvolgende jaren bleef, zig naarstig oeffenende naar de beste voorbeelden, daar men om naar Rome gaat; als de berugte marmere Antiken, en penceelkonst van Rafael, waar van hy uitvoerige afteekeningen maakte, om naderhand zig daar van te bedienen.

Na dat hy zig dan nog eenige maanden te Venetien had laten ophouden, nam hy zyn te rug reys door Vrankryk, en over Engeland naar zyn
ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 269

geboorteplaats, hebbende in 't geheel zes jaren met die reys door gebragt, wanneer hy t' huis kwam in 't jaar 1678.

Verscheiden groote Konstwerken, zoo zalen als zolderstukken, heeft hy zoo op zyn reys, als naderhand, gemaakt; nevens andere Konststukken, daar men een gansche lyft (aangezien hy wonder vaardig met het penceel wist om te gaan) van zoude kunnen opstellen.

My gedenkt nog, dat als hy te Dordrecht de zaal van den Heere Baarhout van Slingeland, naderhand Borgermeester en Opperschout, in 't rond met Historien uit Ovidius beschilderde, ik, verzeld met den Konstschilder Arent de Gelder, en den braven Beeldsnyder Henrik Noteman, hem daar ging bezoeken, met voornemen van hem tot een wandeling uit te lokken. Maar hy sloeg 't beleeft af, onder voorwending dat hy nog iets te doen had, 't geen noodzakelyk moest gedaan wezen, met verzoek of wy zoo goet wilden wezen van na 't verloop van een uur of twee weder te komen. Wy deden 't en vonden toen tot verwondering een schoorsteenstuk met drie of vier beelden, 't geen, als wy 'er de eerste maal kwamen, alleen met kryt afgeschetst was, in 't geheel met zyn koleuren aangeleit.

Hy is een der voornaamste yveraars geweest, die de Haagsche Academie, of hooge school der Konstoeffeningen, in verval geraakt, in den jare 1682 en 83, weder hielpen opbouwen, en aankweken, als een zaak van groote nutbaarheid voor de Konstoeffenaren en min bedrevenen, of aankomelingen: waarom hy ook naderhand, een Hoogeschool op 's Vorsten Beurs deed opregten, die al veel gelykheid

heid had naar die van Parys, waar van wy straks nog iets meer zeggen zullen.

In 't jaar 1690 werd hy van den Keurvorst van Brandenburg (naderhand Koning van Pruiffen) tot zyn Hoffchilder te Berlyn beroepen. 'T eerste voornaam werk dat hy daar maakte, was op Oranjenborg in de beroemde Porçeleinzaal, gelyk hy ook naderhand in de meeste Vorstelyke huizen zoo binnen als buiten Berlyn, zyne uitstekende penceelkonst, in Gaanderyen, Oranjeryen, en op beschoten Zolderingen van ruime zalen heeft doen zien, tot groot genoegen van den Vorst, en den grooten Konstbeminnaar den Heere Dankelman voorzitter in den Vorstelyken Hofraad.

Wanneer hy nu zag dat hy des Vorsten Konstliedigheid door zyn loffelyke Konst deed opwakkeren, nam hy dien slag waar (als men zeit) en stelde den Vorst het oprechten van een Academie op die wyze, als men in Vrankryk heeft, zoo smakelyk voor, dat 'er straks toezegging op kwam, en t'effens de bouw, en het bestier aan Terwesten opgedragen, die ten eersten zyn werk daar van maakte, en voorts alles bezorgde 't geen daar toe dienstig was. Hier in kwam hem zyn Broeder Elias, anders de Paradysvogel, die twee jaren jonger was, een braaf bloem-, fruit-, en beestefchilder, en die te Rome woonde, wel te pas. Deze bezorgde hem de keurlykste afgietsels van de beste Antiken. Als ook het gansche beroemde Beeldhouwery-konstkabinet van Peter Belori, het geen zonder merkelyke schade in kisten over kwam.

Ondertusschen werden 6 vertrekken tot de Academie aangeleid, en tot elks onderscheiden gebruik vervaardigt, en tot ieder Kamer een Opzichter of onderwyzer aangestelt.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 271

De eerste kamer diende om de jeucht in de be-
ginselen der Teekenkonst te onderwyzen.

De tweede om naar pleister te teekenen.

De derde tot vergaderplaats voor de Re-
genten.

De vierde om de jeucht, in de Deur-
zigkunde, Meetkunde, Bouwkunde, en Vesting-
bouwkunde te onderwyzen.

De vyfde om in de Anatomie of Mens-
kunde, als ook in 't plooyen der kleederen onder-
wezen te worden.

De zesde of hoogste school was een groote ova-
le zaal, in 't rond bezet met gemelde Beelden,
die dus gestelt waren, dat elk op zyn voetstuk ge-
draait, of zonder veel moeite kon verplaatst worden.
Dit nu alles in zulk een geregelde orde geschikt en
1697 voltooit zynde, verzogt onze Patrysvogel,
(dus was hy in de Bent gedoopt) den Vorst en 't
Hofgezin, dit werk te bezigtigen, die daar in
groot genoeg namen, en de Heer Everard
Dankelman eerste President werd aangesteld tot Di-
recteur der Academie.

Drie malen heeft hy eerste Professor van deze Aca-
demie geweest, wanneer hy kwam te sterven in den
jare 1711, op den 21 van Loumaand; tot groot ver-
lies der opkomende Konststarren van dat vorsten-
dom. Zyn Beeltenis kan men zien in de Plaat L. 26.

Met deezen sluiten wy het Toneelgordyn, voor-
nemens om den Lezer, door een zedig vertoog, de
nutbaarheid der Schilderkonst, als in een spiegel,
te doen aanschouwen.

De maker van 't heel Al heeft de Natuur een
vermogen ingeplant, om menigvuldige ontelbare,
in vorm en koleur verschelende Schepfels voort
te brengen, en elk der zelve op hun tyd te doen
ver-

verfchynen voor d'oogen der menfchen; om dat zy zig in die menigerhande aangename verfchynfelen zouden verluftigen, uit het veroorzaakte, de oorzaak der dingen na fpooren, en de verwonderlyke wysheid van den Schepper in de fchepfelen verheerlyken.

En op dat de verwondering, die, na dat men de dingen kent, ophoud, niet om dat zy dan min van waarde zyn, maar om dat de nieuwsgierigheid ftaag naar verandering zoekt, niet zoude ophouden, heeft de Natuur de voortbrenging der zelve tot onderfcheiden tydfstanden bepaalt, en in zoo menige veranderingen verdeelt dat de verwondering altyd blyft; aangezien zy alle die fchoone vertoonfelen niet teffens, maar by beurtwiffeling na den anderen doet verfchynen.

Wanneer ik nu de Schilderkonft aanmerk als naapfter van de natuur, leid my die aanmerking ftraks op den weg om de verfchillige geneigtheden der Konftoeffenaaren, omtrent de veranderlyke keur, en verkiezing hunner voorwerpen, na te fpooren, welke zekerlyk door een verborgen werking (waar van de wyze en ons bekend is) daar toe worde beftiert.

Dit begrip zal min vreemt gefchat worden, wanneer men uit klare beftempelingen ziet, dat des waerelds Bouwheer (op dat de cieraaden van zyn Heyligen Tabernakel konftig met lofwerk zouden geborduurd worden, als ook het Hoogepriesterlyk gewaad, en kruiken, voorts alle toeruffingen tot den Godsdienft behoorende konftig gewrogt zouden worden) Bezaleel en Ahaliab op een boven gewone wyze met den Konftgeest overftort heeft, en bekwaam gemaakt tot allerhande Konftwerken, gelyk Mofes dit aangeteekent heeft in het

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 273

Boek des Uittochts, in het XXX Hoofdstuk. Op zulke wyze gelooven wy ook dat de Propheet Ezechiël de teekenkonst geleert heeft, waar door hy, op een Tichelsteen, een grontbwerp van de Stad Jeruzalem, en de beschanfingen der vyanden, met hun Stormgereetschappen, affchetste. Zie Kap. 4.

En gelyk de Natuur tracht naar de volmaaktheid die de Schoonheid maakt, zoo hebben ook menigte Konstoeffenaars van ouds af, en nog getragt de Natuur in hare verbeeldingen zoo na te komen als hun immers door 't penceel doenlyk was, waar door het des te meerder verwonderinge baart voor den aanschouwer. Ja men zou ook mogen denken, dat de zugt tot het verbeelden van verschillige voorwerpen, inzonderheid zulke welke kort van duur zyn, ook door een verborgen werking bestiert word; op dat door de Konst de dingen, wanneer de Natuur zig inhout, zouden konnen gezien worde, en dus den opmerkenden door zulke beschouwingen nooit voorwerpen ontbreken, om den Schepper in die wonderlyke veranderingen der schepselen als in een spiegel te beschouwen.

Onder alle Schepselen der Waereld munt des menschen Beeld, inzonderheid dat van de Vrouwe, uyt, in welker maatschikkelyke omtrek van ledematen een volmaakte schoonheid opgesloten leit. Deze in vele voorwerpen verdeelt, en door stadig yveren van vernuftelingen, in een enkel voorwerp samen gebragt, doet ons verwondert staan, en t'effens besluiten: dat het eerste geschapen vrouwenbeeld, wanneer het versch uit de hand des Scheppers hervooft kwam, volmaakt schoon zal geweest hebben, van welke

bedenking de groote Joost van den Vondel meê niet vreemt was, als hy de schoone stal van Eva, door Apollion, (*in zyn Tooneelspel van Lucifer*) zoo aanminnig affchildert, dat de Hemelboo zelf, op dat schoone beeld verslingert, Adam dit geluk misgunt. Hoe de Dichter aan dit begrip komt dat hy Engelen, enkel geestelyke wezens, menschelyke neigingen, hartstogten, en lichamelyke hoedanigheden en bedryven toevoegt, daar de schrift van zwygt, dat laat ik daar. En schoon hier omtrent een misvatting is, nogtans word volgens den zwier der Dichteren, door het bycieraad het voorname, te weten Eva, te kragtiger, en met meerder luister vertoont. Ten minsten is het zo eigen aan de Historie als dat een Tempelier voor alle toehoorders zegt: *Ende Adam ontwaakt uit den slaap, ziende Eva, dagt by zig zelve, dit is recht een kolfje naar myn hand.*

De mindere Scheptiels die in ontelbare getallen zig op het Waereldrond, in de lucht en de Wateren vertoonen, hebben meê hunne meer en minder schoonheid, in Stal en Koleur: en de Konstenaars, die de zelve natuurlykst en welstandigst hebben weten te verbeelden, hebben den grootsten roem behaalt, als in 't verbeelden der Wilde Dieren R. Savry en Jan Hendrik Roos.

In Jachtdieren *P. Snyers*, en *Ab. Hondius*,

In 't verbeelden van Slachtdieren *N. Berchem*, *P. Potter*. *Adriaan vanden Velde*, *Jacob en Sim. vander Does*.

In Paarden *Phil. Wouwerman*, *H. Verschuring*.

In Vogelen *Melchior de Hondekoeter*, en *Adriaan van Emont*.

In Vissen, *Izaak van Duinen*.

Welke

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 275

Welke alle en elk in 't byzonder natuurlyk en Konstig verbeeld, het oog des aanschouwers niet alleen verlustigen, maar de zelve ook verwondert doen staan over de menigvuldige veranderinge der Schepfelen, en hunne wonderbare verschillige famenstellinge hunner ledematen. Zelf deze aarde is op verscheiden plaatsfen van verschillige gestalte en vorm.

Daar is zy met een wyde uitgestrekte vlakte, die de Lantman met het kouter doorploegt op hoop van een ryken graanoegst: gins met diepe valeyen, daar de Echo met dubbele klanken het geluit nabaaut. Elders ziet men steile bergen die met hun kruinen tot de starren schynen op te groejen, beplant met boomen van allerlei stal, en gedaante van loof. De Eyken die eeuwen verduuren, Linden die met hunne dicht getroste kruinen, ten schuil strekken voor Veldeling en zyn blaetend Vee om onder te schuilen voor 't brandende kreeftvuur, trotsse Ceders die oudtyds Libanon cierden; Cypressen en dergelyke meer hebben hunne nabootsers by menigten onder de Konstoeffenaars zoo hier als elders van tyd tot tyd gevonden. En geen wonder. Israëls Harpenaar heeft de voorzorg van den Almachtigen daar in bespiegelende, waardig gedagt daar aan te denken in zyn 104 Tempelgezang, gevolgt van H. Dullaart aldus:

*Zie ik de hooge Bergen aan,
Gy drenkt haar lommerryke toppen,
Waar om de Wolken weem'len gaan,
Met verschen douw of regendroppen.
Des morgens als de starrenroem,
Zoo schoon uit 't oosten aan komt brallen,*

*Dan laat gy in een yder bloem
Gefmolten diamantjes vallen.*

Dus is't ook met de stille Wateren, en woefte Zee, zelf daar zy in haar meefte woede en oploopentheid, de rotfen en zantduinen met ftoot op ftoot rammeit, en den Landman voor een geweldige overftrooming doet beven. Waarlyk die in alzulke verbeeldingen zyn opmerkingen wat veerder doet weiden als op de bloote Konft van het gefchilderde tafereel, en zig in befpiegelingen met den naaukeurigen Oordeelaar van Balthazar Gratiaan, Spaans Jefuit, nederzet op een rots, van waar hy befchout de gevanckenis, waar in de Zee word befloten, en hoe dit verfchrikkelyke monfter zoo geruftelyk omringt word van zoo zwakke palen, en wederhouden door zoo zagten toom als het zant, en het Aartryk geen andere muuren heeft dan de ftranden tegen dien woelenden vyant, ziet hy de Goddelyke voorzorg daar in uitblinken, en befluit: *Is deze uitwerkinge of dit veroorzaakte zoo wonderbaar, hoe verwonderlyk moet derzelver oorzaak in zig zelve wezen?*

Inzonderheid wanneermen met onzen puikdichter in 't zelve koorliet, de zelve befchout met te rugdenking op haar grondbeginzel, aldus:

*De waat'ren als een mollig kleeid,
Die op haar rond verfpreit vast ruiſten,
Met loffe golven wyd en breed
Rontom de hooge bergen bruiſten.
Gy ſpraak maar ſlegs een enkel woord,
De Zee die deisde in haare ſtranden,
Zoo ras uw adem was geboort.*

De

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 277

De gemeene menschen (zeit Ant. de Guevara) aanschouwen de dingen alleen om hunne oogen te verlustigen; maar de wyze doorzien dezelve, om de verborgenheid daar af te weten.

Wend men het oog van het nare Zeestrand tot de grazige Beemden, groene Waranden, en Lusthoven welker grond als met een bloemtapyt overspreit is, dat aan alle kanten een oegst van geurige bloemen vertoont, alle onderscheidentlyk en konstig door de natuur met allerhande koleuren beschildert, ieder voorwerp is een verwonderenswaardige zaak. *Ik was byna verdwaaft (zeit Andre-nius, in den Oordeelaar van Gratiaan) in dezen aangenamen Doolhof der verwonderlykheden. Aan alle kanten plukte ik bloempjes, getrokken door haar aangenamen geur en glans. Ik plukte een voor een, en maakte een naauwkeurige ontleding van hare samenstelling.*

Zeker die zulke veld- en tuincierfelen te gering achte om door het konstpenceel verbeeld te worden, zou zig tegens het begryp van Koning David kanten, die op zyn zilvere harpsnaren Godt de voorzorg daar over toefchryft, aldus:

*Gy laat de Bronnen langs een padt,
Zeer heim'lyk door de bergen vlieten,
Om zoo den schoon' maar vluggen schat
Der Bloemryke akkers te begieten.*

Tot het verbeelden van deze aangename voorwerpen heeft de Konstgodes al van ouds af hare scholieren gevleit, op dat een aandagtige beschouwer, behalven de Konst van 't nabootsen dier schoonheden, t'effens zig ook verwonderen zoude over het onbegrypelyk vernuft van haren maker.

De voornaamste nabootfers van deze cierlyke verschynfelen, die, wanneer de Lusthoven met ys en sneeuw bedekt zyn, dezelve door de penceelkonst in den zelve luister en schoonheid herschept, in de Konstkabinetten doen zien, zyn oudtyds Jan Breugel, Dan. Segers, naderhand Ev. van Aalst, vander Elst, Jan en Korn. de Heem, en andere hunne tydgenooten geweest. Thans (behalven Juff. Ruisch, anders Pool, waar aan wy voorheen gedacht hebben) munt uit de Konstschilder Jan van Huysum.

Ik ben tot geen keurmeester gestelt, maar neem egter de vryheid om te zeggen: dat de twee laatste de eerst gemelde in Konst zoo veer overtreffen als het daglicht in helderheid de maneschyn. Verder moet ik niet gaan, 'k vermag 't ook niet te doen, uit hoofde van het eng bestek 't geen ik my zelf in opzigt van de nog levende Konstnaars en Konstenareffen heb voor gestelt, te weten hun brave Konst alleen de Waereld voor te dragen, zonder daar van te oordeelen, of eenige vergelyking van des eenen met des anderen Konst te maken. Indien ik zulks had ondernomen, 'k had wis den haat en tegenspraak niet kunnen ontgaan; daar ik nu in tegendeel zulke menschen die genoeg in hun eigen doen scheppen in die verheuging niet floor, maar ieder in zyn yver, en naar mate van zyn penceels vermogen prys, waarom ik ook allen die my voorgekomen zyn, zonder eenig onderscheid daar in te maken, op hun tyd heb geboekt, en in mynen Schouburgh der Konstschilders en Schilderessen plaats vergunt, tegens het begryp der Thebaners. Want binnen Theben werd op de Schilders zoo
naauw

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 279

naauw agt genomen, dat 'er geene mogten binnen de muuren banken, dan die uitsteekende geesten waren, en een roemruchtigen naam hadden: ja die gene, welke eenige botte of onverstandige Tafereelen maakten, vervielen in een zware boete, of moesten de stad ruimen: want de overheid wilde niet gedogen dat de eene Ezel voor den anderen zou zitten te kladden, en een edelgeagte Konst met vuil besmeerde doeken in 't voetzant helpen.

Zeker eene al te strenge wet, en die in een land waar yder vry is geen grond vint. Vry, in opzigt dat yder doen mag met het geen zyn eigen is wat hy wil, zoo het niet tot schade van anderen strekt: gelyk het dus gelegen is met zulken die uit genegenheid tot de Konst het penceel voeren, schoon zy altyd als het veil in de laagte kruipen; om dat zy een goede leiding missen om hen op te beuren: of in het warnet van hunne verbeelding blyven hangen. Schoon men zulk yveren voor vrugteloos uitkreet, wat kan 't helpen, of wat regt heeft men daar toe? daar 't hun eigen doeken zyn die zy bekladden. Daar en boven kan 't gebeuren dat de minst bedreven in Konst het zelve genoeg in zyn doen vind als de meest bedreven, en zyne verdiensten met de elle van blinde eigenliefde breed uit meet. Nu kan ligt afgenomen worden hoe breed hy daar by staan zou, die zig ondernam als Keurmeester te oordeelen wie in de Konst boven streefde, en hem d'eerkroon op 't hoofd plantte. Zeker ik hou myn handen t'huis, en laat Flora met de veltnimfen over de bloemkrans twisten. Volg dit rym, lezer, en gyzult met my het besluit aan 't end goed keuren.

Zijst als de lieve Lente een schoone veltlievrei
 Had aangetoogen, om de aanlokkelyke Mei
 In Floraas bloemprieel vol vreugts te wellekomen,
 Daar 't westewindje speelde al zagtyes door de boomen,

Verscheen 'er in het wout een herderinnestoet
 Die dartelende in 't groen, verbeugt en wel te moed
 Festoenen vlochten om het veltaltaar te cieren
 Der Bloemgodes, wier feest ze al dansend wilden
 vieren.

De nimfjes Springen, zaam verblyt, door 't jeugdig
 kruit

Op 't juichend feestmuzyk van rinkelbom en fluit,
 Tot dat zy wat vermoeit in schaduw der Linden,
 Zig nedervlyn om een luttel rusts te vinden,
 Alwaar ze een bloemekroon ontdekken in het gras,
 Als of die * door Glicere oudtyds gevlochten was.
 Zoo geestig wist de kunst de bloemen te schakeeren;
 Vrouw Venus mogt ze aan haar' Adonis vry ver-
 eeren.

Elk vat dit bloemkleinood met zuivre vingren aan.
 De Bloemgodes bleef zelf als opgetogen staan,
 Koomt, roept een nimfje, laat ons dit den Tuingod
 schenken,

Een ander: laat ons hier de hofjeugt meê beden-
 ken,

Die is het waardig; maar vrouw Flora keurt dit af.
 Aan wie men dit juweel als heilig overgaf,
 Het geven aan Priaap zoude ik geensins gebengen:
 Zoo zegt ze, de offervlam zou 't frisch gebloemte zen-
 gen.

En schenke ik 't aan de jeugt, 'k vrees haar onagt-
 saamheid.

Zy

* Glicere, Huisvrouw, of beminde van Pausanias.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 281

*Zy zou 't mishand'len, 't geen dan vruchtloos wierd
beschreit.*

Het veiligst is dat wy 't den schildergeesten wyden.

Die, die vereeuwigen myn schoonheid t'allen tyden.

Wat godheid is 'er die my meerder gunst bewyft?

*Schoon al wat adem heeft myn' schoonheid viert en
pryft.*

*Zelfs als de wintervorst het Aertryk houd bevroo-
zen,*

*Zie ik gebloemte en kruid nog even jeugdig bloezen
Op 't dierbaar kunstpaneel, dat elk die 't ziet ver-
baaft,*

Zoo leevendig dat zelfs het bietje daar op aaft.

Dies wilt u naar myn keur, en billik oordeel voegen.

*Ik schenkze aan d'eed'le Konst, maar om alle onge-
noegen,*

Te myden, wie ze zal verkrygen, laat zulks aan

*Die zig den waartsten schat in Konst van schild'ren,
staan.*

*Wie dan natuur best weet in haar gedaante en zwie-
ren*

Te volgen, mag zyn kruin met dezen krans vercierren.

Het Jaar 1650. vrugtbaarder in 't voortbrengen van Konstenaren als wel andere jaren, zal ons Toneel stoffe opdissen voor alle smaken, door de veranderingen der toebereidselen, welke een zelven kost op nieuw smakelyk maakt. Dus daar wy voorheen twee, drie, Konstschilders, min of meer op hun geboortejaar doen verschynen, willen wy nu eens van wyze veranderen, en hen verzelt met een goed getal hunner tydgenooten, welker geboorte wy niet hebben kunnen naspooren, te gelyk ten Toneel voeren, en in verscheiden bedryven doen uitkomen.

Hoe gevallen dikwils den grond geleid, of, om beter te zeggen, aanleydingen hebben gegeven tot Konst, en wetenschappen, daar van hebben wy van oude tyden af menigte van voorbeelden. Inzonderheid leezen wy by *van Mander*, hoe Kwintyn de smit op een jong meisje verliefde die op den zelven tyd een schilder tot minnaar had, maar zig verklaarde, ingevallen Kwintyn een schilder in steê van een begruisden smit waar, dat zyn perfoon, haar beter dan de ander zoude aanstaan, en zy zig tot hem neygen. Maar hier scheen geen middel toe, aangezien hy dit ambagt geleert had, en daar en boven een oude moeder had, waar voor hy met een den kost moest winnen. Des werd hy droefgeestig en eindelyk ziek. In die langwylige ziekte leggende, en behoefstig zynde, werd hem geraden, toen hy zoo veer weder begonste te beteren, dat hy zig op zyn bed konde opgeven, dat hy gedrukte printjes van Heyligen, Heyligjes genoemd, (die de Roomsgezinden uitdeelen aan de kinderen die yverig hunne gebedekens en de kerkbelydenis leeren) met koleuren en goud zoude afzetten, dat hy deed. Naderhand ondernam hy somwyle 't een voor en 't ander na uit de hand na te teekenen, en klom eyndelyk uit die geringe beginselen op, tot de hoogste van een vermaard Konstschilder.

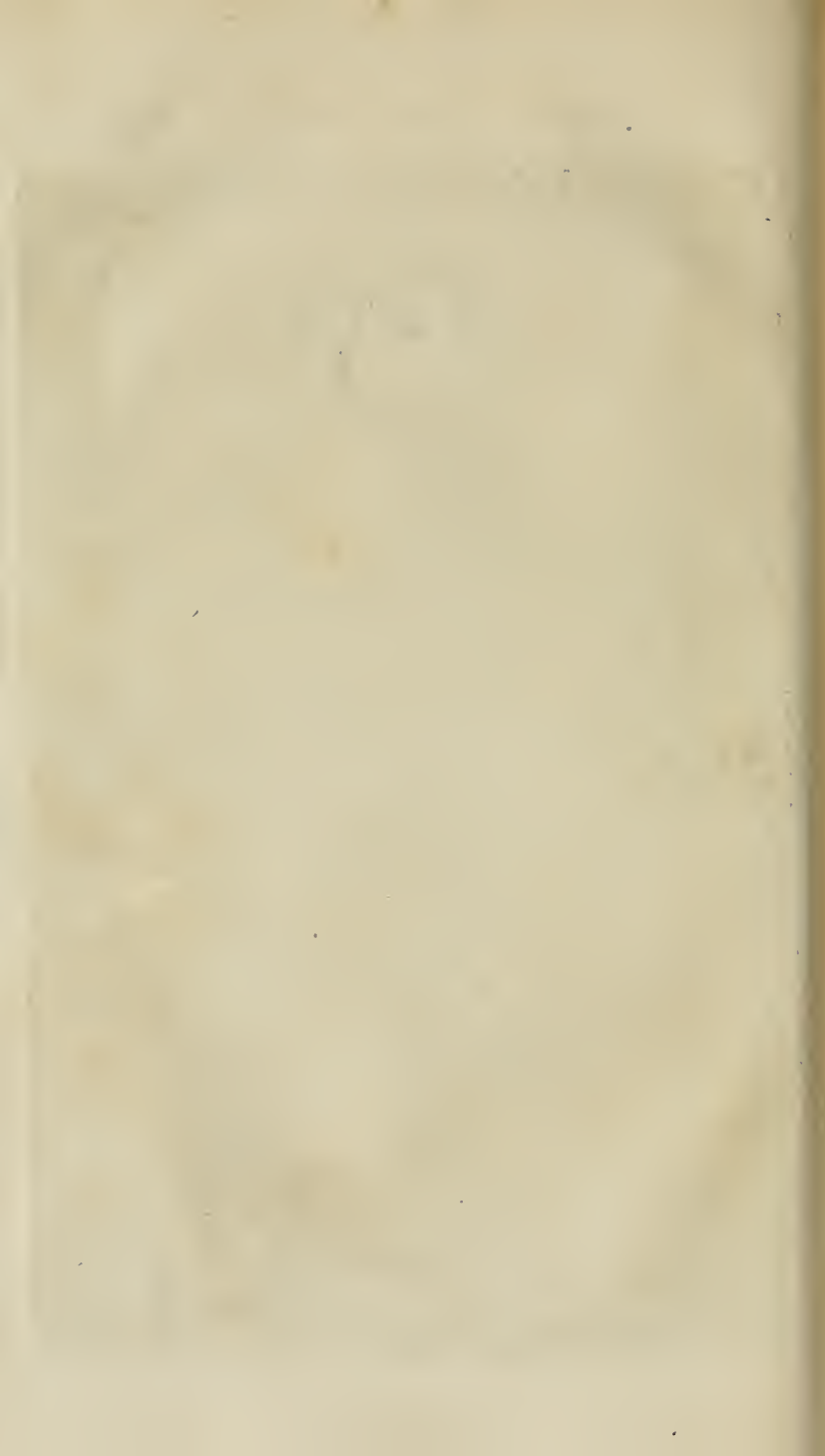
Een diergelyk geval, dog anderzins ontsproten, ontmoet ons in 't levensbedryf van den Konstschilder JOHANNES VERKOLJE, geboren te Amsterdam, in 't jaar 1650. den 9 van Sprokkelmaand. Zyn Vader was een Slotemaker Benjamin genaamt. Johannes 10 jaren of daar omtrent oud zynde, speelde nevens andere jongens met prikjes; zynde een houten blokje, waar voor aan een naald, en agter vogelveertjes in steken, een

27

28

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 283

een prikje genoemd, om dat zy daar meê in zekeren afftant op een gestelt doel prikken. Wat gebeurt 'er? een der zelve van een jongen zoo maar in 't wild heen geworpen, kwetst zyn hiel, of enkel. Hy gaf daar geen agt op, voor dat de pyn vermeerderde en naa 15 of 16 weken, het gebrek of ongeval, door de prik van de naald veroorzaakt, zig ontdekte, en dat wel zoodanig zorgelyk voor zwaarder ongeval, dat zyn ouders goedvonden hem te brengen by eenen Kornelis, vermaart heelmeeſter te Jiſp, daar hy eenige jaren door die kwaal bedlegerig was. Onder allerhande ſpeeltuig dat zy hem om de pyn, en den tyd te doen verdryven, gaven, waren ook oortjes printjes, daar de kinderen nu nog, opgeplakt, als kaarten, meê ſpelen, daar hy wel 't meeſte gevallen in had, aangezien zyne geneigtheid ſtrekte om dezelve na te teekenen. Daar na zette hy, op het aanraden van zekeren Bronkhorſt, zig van tyd tot tyd tot het naatekenen van beter ſoort van printkonſt, en vorderde uit dat gering beginzel door ſtadig yveren zoo veer op eygen wieken, dat ik met verwondering van hem heb gezien een tekening met de pen omgetrokken, en met Ooſtindiſchen inkt geſchaduwte, naar den Bachus van Mantanga, zoo gelyk aan de print dat zelfs de wezenſtrekken daar in naaukeurig waaren waargenomen. Welke daarom nog van zyn zoon Nicolaas Verkolje tot zynere gedagtenis bewaart word.

Door die zelve drift geſpoort leerde hy alleen door behulp van boeken de gronden der Deurzichtkunde volkomen in den tyd van een maand.

Daarna ondernam hy ook uit zig zelve het ſchilderen met olyverf: hebbende groot bevallen in de penceelkonſt van Gerrit Pieterſz van Zyl, anders Gerards, daar hy zig naar oeffende, en allengs zoo
verre

verre quam dat die behandeling van penceelkonst voor die van Gerards wierd aangezien, als uit het gevolg blyken zal.

Hy begaf zig dan eyndelyk den tyd van een half jaar, ten onderwys by Jan Lievensz. den jongen. Dees ziende dat zyne handelingen naar die van Gerards zweemden, liet hem de onvoltooide nagebleven stukken van dien meester (die hy na zyn dood gekogt had) opmaken. Ondertusschen schilderde hy ook een stukje 't geen Jan Lievensz. zoo wel beviel, dat hy tegens hem zeide; *geef my dat; ik zal u weder een ander present doen.* Dit geschiede. Hy verzogt dan eenige liefhebbers van Konst, om het zelve te komen zien, belastende aan Verkolje dat stukje op den Ezel te zetten; en onderwyl werd Lievens om ymant die hem spreken moest afgeroepen. Zy dit stukje wel beziende zeiden tot elkander, *wat is dit? Jan kan het zoo goet niet maken, en Gerards is dood, hoe komt hy daar aan?* Dit zeggen nam Verkolje in agt, en leerde daar uit niet alleen zyn vermogen kennen, en de waarde van 't zelve opmaken, maar het diende hem met een ten spoor, om met yver in het konstperk voort te draven.

Op gelyke wys stonden ook Valjant en Blooteling verwondert te kyken, als hy met zyne zwarte konstprinten (waar in hy by eygen uytvinding dus veer gekomen was) voor den dag kwam. 't Geen ik (als een staal van zyn byzonder vernuft en yver) de schilderjeugt ten voorbeeld, niet heb willen voorby stappen.

In den jare 1672. kwam hy tot Delf te trouwen, en bleef daar van dien tyd af wonen, zettende zig tot het schilderen van pourtretten, daar hy veel meê te doen, en veel geld voor kreeg, en gedroeg zig zoodanig in zyn omgang, dat hy
by

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 285

by grooten en kleinen bemint was; waarom hem ook met algemeene stemmen (zelden zoo) het ampt van Diaken of Armbezorger wert opgedragen.

Onder zyn konststukken zyn berucht de Venus en Adonis, dat ook in print uytgaat. Het stuk, waar in een Trompetter komt, is verwonderlyk natuurlyk geschildert. En nog een ander dat aan 't Hof geplaatst is.

Onder zyne voorname poutretstukken worden getelt deze: waar in hy de kinderen van den Heer van der Heul; de kinderen van den Borgermeester Berkhout, en Vredenburg heeft afgebeeld, als ook de poutretten van den Advoc. de Bries en zyn Vrouw, Dom. Ger. Brant, ook van zynen zoon Jan Brant en deszelfs Huisvrouw, en inzonderheid dat van den Advoc. Bogaart, in den jare 1685.

Hy heeft zyn levensloop met veel roem geëindigt, en is gestorven tot Delf in 't jaar 1693, oud 43 jaren, (wiens Beeltenis te zien is in de Plaat M. 27) naalattende zyn Vrouw en 5 Kinderen, 3 Dochters en 2 Zonen, waar van de oudste Nicolaas genaamt, geboren 1673. zig alleen geheel tot de Konst heeft overgegeven, en een arends vlugt genomen heeft, waar van wy op 't gemelde jaar 1673. zullen melden.

Pas aan 't schilderen geraakt zynde, maalde hy de luiden, die in zyne buurt woonden, en eenige mannen van de wagt, in een stuk zoo natuurlyk af, dat iemand van die luiden lang daar na het stuk ziende, alle de wezens der afgemaalden kende, en hen alle by hunne naam opnoemde. Even vernuftig en handig was hy in alle andere dingen te maken en toe te stellen.

Onder zyne Leerlingen die meesters in de Konst geworden zyn worden getelt

THOMAS VANDER WILT, poutretschilder van Delf,

JOAN

JOAN VANDER SPRIET, die uit het Borgerweeshuis te Delf, tot de Konst opgewiegt is. Dees werd meê een goed pourtretschilder, en trok naar Engeland, daar hy trouwde en t'zedert gebleven is.

ALBERTUS VANDER BURG, mede van Delf, schilderde pourtretten en Ordonantien.

HENRIK STEENWINKEL. Deze wist verwonderlyk alles wat hem van andere meesters voorkwam na te schilderen, nevens

WILLEM VERSCHUURING Hendriksz. van Gornichem, waar van wy hier na zullen melden.

Ook leefde in dien tyd een UGAART DELVENAAR, een fraai Landschapschilder, ook een JACOB KONING, een Discipel van Adr. vanden Velde. Dees in 't eerste de handeling van zynen meester nabootsende, schilderde fraaije Landschappen en Beesjes, en naderhand Beelden en Historien, en nam daar in zoo gelukkig toe, dat hy te Koppenhagen, aan 't Hof van Denemarken door zyn Konst heel bemind wierd. Dit was die, welke aan onzen Verkolje (ziende in hem een yver om alles wat de Konst betrof na te speuren) de Boeken van de Deurzigtkunde (waar van wy gemelt hebben) leende, waar in hy zoo vorderde dat hy Koning in korten tyd overtrof.

By dit naaverhaal schiet ons ook in 't geheugen (dat wy anders ligt zouden vergeten hebben) hoe, en door wien hy eyndelyk van het gebrek aan zyn been genezen wierd.

Zyne Ouders kregen kennis aan zyn Excellentie Burry. Deze was een berugt Chymicus, en be-dreveling in de Geneeskunde, die om den geessel der kerkelyken t'ontwyken een wyl tyds zig in de Nederlanden onthield. Hy werd van sommigen

als

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 287

als een andere Esculapius aangezien, van anderen voor een tweeden Parazelfus, en wederom van anderen voor een Toovenaar gehouden; niet zulk een Toovenaar, als voorheen de betooverde waereld geloofd heeft dat 'er waren: die zig in katten, honden, weerwolven enz. veranderen konden en allerhande spokeryen aanregten; maar die een geneeswyze boven de gemeene wyze der Geneeskundigen oeffende, die de menschen (ziende de goede gevolgen) verbaast dede staan. Gelyk hy dan ook onzen Verkolje, vele jaren te vergeefs gesmeert en gelapzalt, volkomen genezen heeft, door het gebruiken van 99 poeders. Deze waren gemerkt 1. 2. 3. 4. en zoo voort, en bestipt hoe veel hy daar van yder dag moest innemen, gelyk hy stiptelyk opvolgde en bespeurde geene veranderingen in zyn lichaams gesteltheit, als met het ingeven van het laatste poeder, wanneer hy zig zoodanig onder en boven van slym en vuyligheid ontlaste, dat 'er naau potten genoeg in huis waren, om die te vangen, waar na men niet anders tot het been dede als het zelve dagelyks met schoon lywaat verschoonen.

't Is bedenkelyk dat gemelde Burry zal hebben bespeurt, dat bedorve sappen, die zig door de opening van dit gebrek ontlastten, de genezing belletten, en de wond Fistuleus maakten, en dus op de inwendige kwade gesteltheit eerst voornamentlyk heeft gewerkt door middel van zyn poeders, op dat de genezing van de wond des te zekerder van gevolg zoude wezen.

Wat nu zyn schadelyk gevoelen, en begryp van zaken den Godsdienst betreffende, aanbelangt, (om welke rede hy Neêrland ten Vryburg verkoos) daar van weet ik geene byzonderheden, als dat hy een Viereenigheid dreef, en tot de drie personen de
Maagt

Maagt Maria voegde, en aanhang maakte. Hoe het zy, dit weet ik, dat hy om een gebrek of toeval 't geen den Rooms Keizer overviel, naar Weenen vertrok, maar na dat hy eenigen tyd zyn verblyf aldaar gehouden had, opgevat, naar Rome verzonden, en in 't flot St. Angelo gezet werd, daar hy opgesloten, zonder ymant te mogen fpreken, eyndelyk ook gestorven is.

DROOGSLOOT willen sommigen dat Gornichem, anderen dat Dordrecht voor zyn geboorteplaats zal toegewezen worden.

Hy heeft wel den meeften tyd van zyn leven (dat is bekend) te Dordrecht gewoont, en ook zyn meefte Konft daar verfpreit, onder de Borgers. Meeft al dat hy gemaakt heeft verbeeld Boerekerkmiffen, waar men koekkramen ziet, weeryzts de huizen van de Dorpbuurt, en de keuken in het verfchiet. En wat de beeltjes aanbelangt, daar van kan men zeggen:

Datze alle fchynen als in eene vorm gegoten.

JOHANNES VANDER BENT is geboren te Amsterdam, maar in wat jaar weet ik niet regt, maar was zoo by en omtrent de 40 jaren als hy ftierf, des wy hem plaatsfen op 't jaar 1650. Hy was een Leerling van Wouwerman en Adr. vanden Velde, naar wien zyn penceelwerk wel meeft zweemde, zoo in verkiezing als behandeling van fchilderen. Hy bleef ongetrouwt, en woonde by vreemde menfchen in, daar hy een vrye kamer had. 'T gebeurde dat hy een goede fomme geld, (fommige zeggen 4000 gulden) by een had, door erffenis of hoe bekomen weet ik niet. Deze buit werd hem geligt, wanneer hy eens was uit gegaan, 't geen hem niet weinig verzette. Hy had wel geen bewys, maar hield altyd vermoeden op

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 289

op zyn Huiswaart. De Goutvink was hem ontvlogen, en 't was niet te denken dat die weder tot haar kou zou keeren. Hy zette van mistroostigheid de Tering, en zyne levensgeesten smolten weg tot dat hy eindelyk stierf in den jare 1690.

Die by de krepelen woont, leert mank gaan zonder kruk.

Zeker schilder, die de Waereld verftont, wanneer hem iet diergelyks gebeurde, had 'er een konstgreep op, om weder agter zyn gestolen geld te komen. Zyn Leerling die alleen wist waar zyn meester het geld ('t geen hy in zyn kas niet vertrouwen dorst, uit vreeze dat het gestoolen mogt worden) begraven hadde, werd door begeerte bekoort om het weg te dieven. De Schilderbaas die somwylen wel eens in 't geheim, en by donkere avonden, onderzoek deed of 'er de buit nog school, (want

*Daar de schat is,
Is het hart wis.)*

vond eindelyk de plaats ledig. 't Stoorde dien volgenden nacht zyn rust wel; maar hy wilde zig niet overleg bedenken. Uitsstel van tyd doet de besluiten ryp worden; daar en tegen brengt de verhaasting altyd misgeboorten voort. En Grattiaan zegt: *Op een zaak die men te doen heeft te slapen, is beter dan wakker te blyven op een zaak die gedaan is.*

Den volgenden dag hield hy zig nog als nergens van te weten, en ging spanseren; maar met den avond t'huis gekomen zynde, zeide hy (zonder eenige veranderinge aan zig te doen blyken) tegen zyn Leerling, dat hy honderd ducaten ont-

fangen had, en dat hy den aanstaanden morgen vroeg met hem moest opstaan, om dit goud by de rest in den Hof te begraven. De Knaap eensdeels deducht dat de diefstal zou uitleken, en op hem gehouden worden, anderdeels door den blink van 't goud bekoort, en verheugt dat den buit, dus vermeerdert zynde, hy t'effens daar na alles opligten konde, besluit in der stilte by nacht op te staan, en het geroofde geld weder ter zelve plaats te brengen, gelyk geschiede. Maar hy vond zig in zyn toeleg byster bedrogen; want de meester met hem dien morgen vroeg opgestaan vond het geld, nam (in steé van het gemelde goud daar by te brengen) den geborgen buit weg, en gaf naderhand geen bericht aan zyn Leerling waar hy het geleid had, hebbende hier door geleert

*Dat die geheimen melt,
Steets gaat met zorg verzelt.*

PIETER REUVEN is geboren in dit zelve jaar 1650. Zyn Konst verdient dat men van hem gewage. Hy was een Leerling van Jaques Jordaans, en door naarstigheit zeer verre gekomen. Hy hielt zig bezig omtrent groot werk, als zolders en zalen. In 's Gravenhage schilderde hy de Praalbogen, toen Willem de derde, Koning van Engeland, daar in gehaalt wierd. Men bespeurde daar veel Konst en schoonheit in, die de oogen van verscheide konstenaren naar zig trok. Op het Loo in het Koninglyk lusthuis heeft hy het fraaiste dat daar is ook gemaakt. Zyn stukken verdienen te grooter verwondering, om dat hy zoo vaardig ter hant was. Zoo dat naauylkste begrypen is hoe zulke uitsteekende konstwerken in zoo

kor-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 291

korten tyd hebben kunnen volvoert worden. Hy stierf in het einde van het jaar 1718.

MATHEUS WYTMAN, geboren te Gorkom in 't jaar 1650. schilderde heel uitvoerig en konstig in 't klein. De verkiezingen zyner voorwerpen waren gezelschapjes, gelyk die van Netscher, uitgezondert dat hy de gezigten van landschappen die hy in zyne achterwerken maakte, of te pas bragt, by uitnemenheid uitvoerig en natuurlyk schilderde. Dog in Bloemen en Fruit, daar hy zig in 't laaft toe begaf, zou hy wel 't meest uitgemunt hebben. Hy had tot leermeester eerst Hendrik Verschuuring, naderhand Joh. Bylaart tot Utrecht, die zig verheugde dat hy hem dus veer in de Konst gevordert zag. Maar zyn sterflot gehengde niet dat hy hooger top beklom, en deed hem ten grave dalen in den jare 1689.

Zyn tyd- stat- en Konstgenoot MARIENHOF, volgde de handeling van Rubbens in 't klein zoo konstig na, dat hy van de Konstkenners geroemt werd. Hy ging van Utrecht te Brussel wonen. Hy trouwde vroeg, en sterf vroeg.

Onder de Utrechtse schilders word ook getelt JOHAN VANDER MEER, (schoon hy tot Schoonhoven geboren is) omdat hy wel den meesten tyd van zyn leven daar gewoon heeft. Waar, of by wien hy de Konst geleert heeft, weet ik niet: maar wel dat hy in gezelschap van Lieve Verschuur naar Rome reisde en daar verscheiden jaren in 't oeffenen der Konst doorgebragt heeft. Hy schilderde beelden en tronien levensgroot, op de grootse manier, alzo hy te Rome omgang had met Drost en Karel Lot, daar hy byzonder toenam. Daar by had hy het geluk dat hy niet voor de keelbeulen behoefde te schilderen, maar

onbelemmert zyn Konst mogt oeffenen en voortzetten, zonder op winst te doelen: want hy had een Grootvader die veel geld bezat en met onzen vander Meer veel op had, zeggende tegen den Jongeling: *Jantje zoo 'er een Heertje onder ons geslagt moet wezen, zo zyt gy'er zoona toe als een ander.* Hy maakte tot dien einde altyd dat hy te Rome een volle beurs had.

Vander Meer van Rome weder tot Utrecht gekomen kreeg gelegenheid van een ryke Weduw, die een Lootwitmakery had, te trouwen. Deze vrouw werd ten eersten zwanger, dat een groot geluk voor hem was, alzo zy by haar eersten man geen kinders kreeg, waar door zy hem te meer lief had, en een rypaard voor hem op stal hielt, om dat hy zig by wylen wat mogt verlustigen. Maar die kermis duurde niet lang: want zyn vrouw kwam te sterven, en de soldaten verbranden zyn Huis, Lootwitmakery, en alles wat hy bezat. By welke gelegenheid iets opmerkelyks voorviel, 't geen wy in 't leven van Jan de Heem hebben gemelt, ten staal hoe de waereldse zaken verkeeren kunnen.

En 't is om te verwonderen, daar hy zoo laat aan de Konst kwam (want zyn ouders hadden hem tot de taalgeleertheid opgewiegt) dat hy in de deelen der zelve zoo veer gekomen was.

BARENT VAN KALRAAT geboren te Dordrecht in den jare 1650. den 28 Augustus, heeft tot onderwyzer in de teekenkonst van zyn 12 jaar tot zyn 15 jaar zyn Broeder Abraham gehad. Daar na bestelde hem zyn Vader by Albert Kuip, zoon van Jakob Gerritsz. Kuip, waar van wy hier boven gemelt hebben. Albert Kuip die zig wel 't best op 't schilderen van paarden in 'tkleen

't kleen verftont, heeft hy nagebootft, maar gelyk de menfchen (als het fpreekwoordt zegt) by verandering leven, zoo heeft hy zig naderhand gezet op 't fchilderen van Rhyngezigten, op de wys van Herman Zachtleven, dien hy al vry na op 't fpoor wift te volgen. Hy oeffent zig nog dagelyks in de Konft, fchoon hy (onder 't zeiltje is 't goed roeyen, zegt het fpreekwoordt) een andere kostwinning aan de hand heeft.

Hier nevens doen wy ten Toneel verfchynen JOHANNA KOERTEN, Huisvrouw van den Heer Adriaan Blok, geboren tot Amsterdam in 't jaar 1650, op den 17 van Slachtmaant. Deze Juffrouw was van haar jeugt af aan zeer geneegen om konften en wetenfchappen te leeren, als blykt aan haar treffelyk borduuren, deftig kant- en akernaayen, heerlyk fpeldewerken, aardig was gieten, mannelyk fchryven, konftig muzyk zingen, fraay met een diamant op drinkglazen fpreuken, vogels, of bloemen te grieven, verwonderlyk fraay in 't verciereren van bloemen en cieraaden, voornamentlyk van zyde gevlogten en doorwerkt, en 't fchilderen met waterverwen, waar van nog het een en 't ander by den Heer Blok te zien is.

Indien zy zig geheel tot fchilderen had overgegeven, zy zou ongetwyfelt ver in die Konft gevordert hebben. Buiten dit geleit door den rykdom van verftant, zette zy zig tot het snyden van velerhande voorwerpen met de fchaar van papier. En dit lukte haar zoodanig dat zy daar door een eeuwigen naam gemaakt heeft.

Zo vind ik reden genoeg om onze Johanna Koerten onder de Konftenaars en Konftenaresfen te gedenken; gelyk ik den braaven teekenaar Jan de Bifchopen anderen, die nooit penceel met verwen heb-

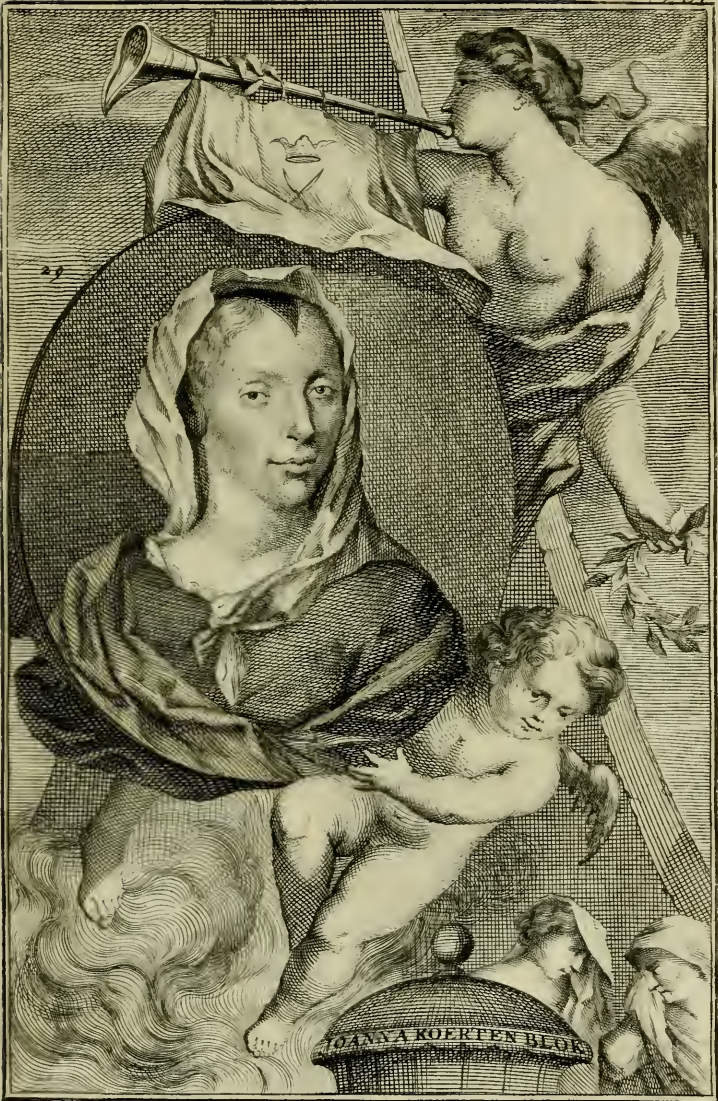
ben gevoert, heb gedaan. De Heer Burgermeester Joan Six loffelyke ged. heeft derhalven niet onaardig tot haren roem gezeit:

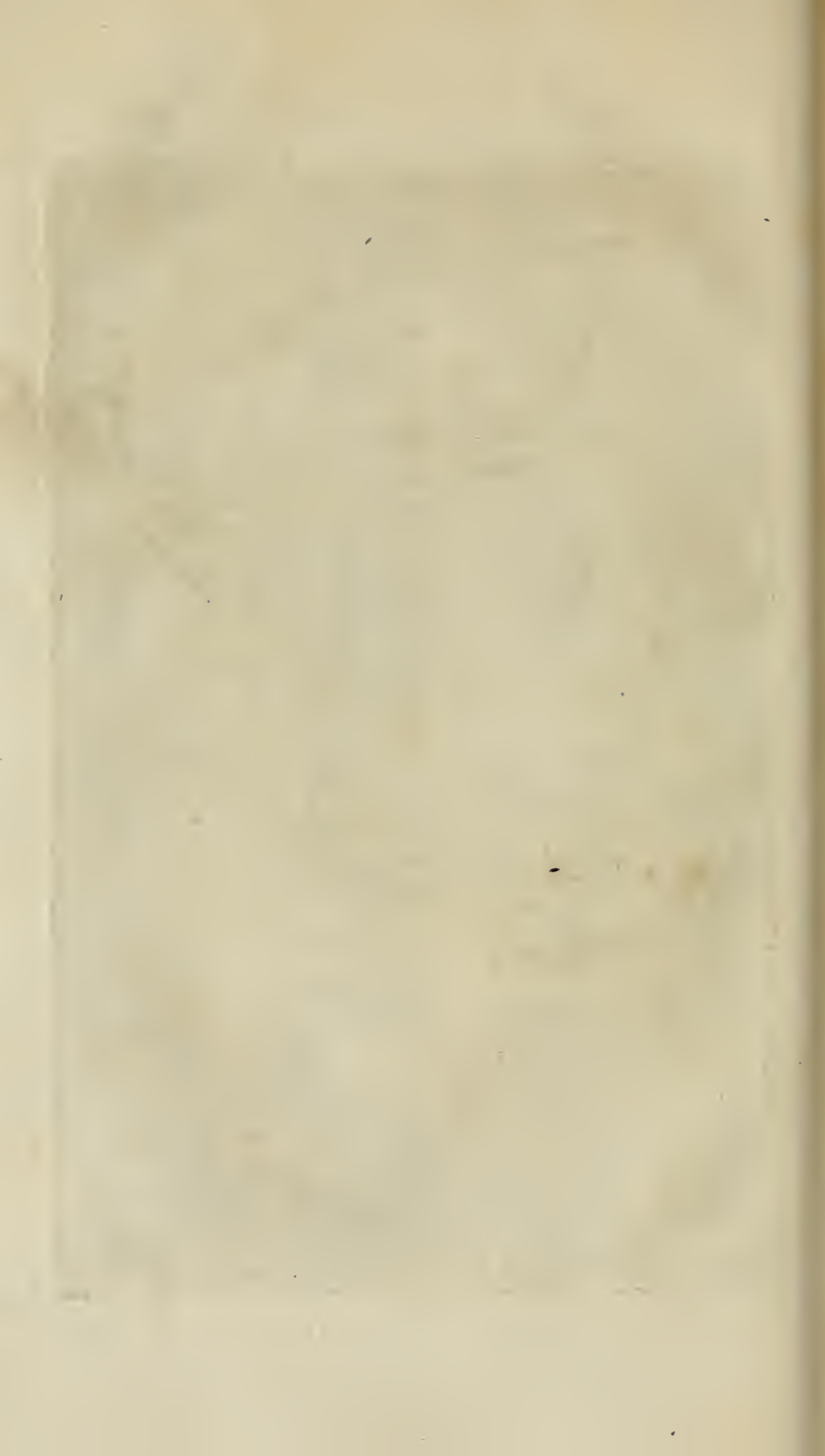
*Vrouw Blok, cieraad en roem van 't Y,
Maakt zonder verf een schildery.
Gewis haar brave naam zal leven,
Zoo lang men eer aan konst sal geven.*

Om dat de voorgemelde in opzigt der teekenkonst maar met anderen van hun tyd zouden gelyk gestaan hebben, daar zy in haar doen nooit iemand heeft ontmoet, die haar gelyk is geweest, veel min haar in de snykonst overtroffen heeft. Waarom zy altyd het voorwerp van verwonderen is geweest voor alle Konstkenners; die voor hun oogen zagen dat zy door eigen vernuft, en onbedenkelyk gedult en yver, met de schaar heeft uitgewerkt, al't geen een bedreven hand door de teekenpen, in opzigt der menschenwezens, kan verrigten.

Ook heeft zy Zeetjes, Lantschappen, Beesten, Vogels en Bloemen, en meesterlyke trekken van groot en klein schrift gesneden, al met enkele herzeering, byna als Melan in veel van zyn printkonst heeft gedaan.

Dit doen maakte zoo veel gerugt, dat alle vreemdelingen beluft op't zien van konstige werken, tot Amsterdam komende, haar snywerk met verwondering beschouden en prezen. Overzulks hebben vele Potentaten, Vorsten en groote Heeren, ja zelf de Czaar Peter Alexewits haar werk komen zien, en hunne handteekeningen tot haar eere in haar Stamboek gezet. De Keurvorst Joan Wilhem in de Palts heeft haar zelf voor drie stukjes van 't snywerk duizent guldens geboden: maar
zy

zy was niet geneegen dezelve te missen , om dat zy daar zoo veel werk aan had gedaan. Voor de Gemalinne van den Keizer Leopoldus heeft zy een heerlyk werk gemaakt, bestaande in Bloemen, Wapens, Arenden, Kroonen, in loofwerk verciert, van gevlogten zyde in manier als campanen, waar voor meer als vier duizent guldens gegeven zyn. Ook voor Maria Koninginne van Engeland en andere Vorstinnen heeft zy ook zulke cieraaden gewrogt. Al 't geene zy ook door haar eigen uitvinding, zonder van iemant geleert te hebben, heeft verkreegen. Het wezen des gemelden Keizers door haar schaare gesneeden is aan zyn Majesteit gezonden, en hangt nog te Weenen in zyn Konstkamer, waar onder dit vaers van den Professor Francius overkonstig geknipt staat :

*Cæsaris hæc facies Leopoldi. dextera ferrum,
 Laeva globum terræ, quam regit, orbis habet.
 Marmora Lysippi cedant, & Mentoris æra:
 Cedat Apelleus, Parrhasiusque, labor.
 Majus opus tenui in charta (mirabile visu)
 Exhibet artifici forfice docta manus.*

Dus vertaalt door A. MONEN:

*Dit 's Keizer Leopold; zyn slinker vuist bewaart
 Den wereldkloot, dien hy bestiert, zyn rechte 't
 zwaart.*

*Wyk Mentors koper, wyk al 't marmer der Lyzippen,
 Apelles arbeit en Parrhasen braaf van zwier.*

*Een afgerechte hant en kunstschaar fix in 't knippen,
 Werkt grooter wondren voor 't gezicht op dun papier.*

Ook is dit op 't wezen van den Heer D. van HOOGSTRATEN M. D. gemaakt door den vernuftigen Johan van Broekhuizen:

*Doctrum victuro condire Poëmata cantu ,
Et non unius peccinis artificem ,
Hoogstratanum acri formavit Curtia ferro ,
Ut stet in æternis Mnemosynæ tabulis .*

Dat is naar de vertalinge van J. VOLLENHOVE. JOANNA KOERTENS *schaar laat nauwlyks leven derven Hoogstratens beeld, die in gedichten, vry van sterven, Volleert, door alle Kenst van zang en toon vermaart, In Mnemosyns papier dus eeuwig blyft bewaart.*

Ook een reeks van geleerde mannen, en de braafste Dichters hebben van tyd tot tyd haar schaarkonst in Latynsche en Duitfche vaerzen geroemt, en haar naam der onsterffelykheid gewyt. Boven die geenen, wier naamen hier al vermeld zyn, waaren Kaspar en Jan Brant, de Feitamaas, J. B. Wellekens, A. Bogaart, C. Bruin, de Professor A. Reelant, en anderen te veel om te noemen.

Maar Gefine Brit, maakte een wonder fraaijen Harderzang ter gedagtenis van deze papiere snykonst. Dit puikgedicht (om den Lezer met alle de andere niet te vermoeyen) hebben wy alleen (zoo om dat het uit een Vrouwe pen gevloeit, en op een Vrouw toegepast is, als om dat het de voor naamste stukken van haar Konstwerk bevat) tot ons gebruik gekeurt. Dus laten wy het hier volgen.

KORIDON.

HARDERZANG

Op de Papiere Snykonst

VAN JUFFROUW

JOANNA KOERTEN,

HUISVROUW VAN DEN HEERE

ADRIAAN BLOK.

De vrugtb're Lentezon was uit de kim gereezen,
 En gaf, in 't bly faizoen, een lieffelyker weezen
 Aan 't kwynende aardryk, door de winterkouw ontstelt;
 De boomen liepen uit, het bleekbestorven veld,
 En treurig akkerland kreeg leevendiger verven:
 Als Harder Koridon, vermaard by 1 *Gysbrechts eroen*,
 In 't vrugtbaar 2 *Leeuwendaal*, dat alle stormen stuit,
 Zyn graage kudde dreef in 't gras ten schaapstal uit;
 En, by een zilv're bron blygeestig neêrgezeeten,
 Zyn

1 Amsteldammers, 2 Holland.

Zyn digtfluit hooren liet, als de eer der Veldpoëeten.
 Hy zong voor berg en dal, op 1 *Sirakuser* wys,
 De schrand're Kunstheldin, aan Amstels boord, ten prys,
 Die, boven Pallas Koor, van eed'ler geest gedreeven,
 Als tegen vrou Natuur in 't kunstperk schynt te streeven,
 Wanneer haar scherpe Schaar, met onvermoeiden vlyt,
 2 *Uit leevenlooze blaën*, een and're Waereld snyd.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 Hoe heeft zy 3 *Bosmans Rei* aan zich zo dier verplicht?
 Het 4 *vrygevochten Volk*, dat traag voor dwanglust zwigt,
 En slaakte 't 5 *yz're juk* van 6 *Wreedaarts hoog vermoogen*,
 Ziet hier de 7 *Heemraen*, die, met meer dan Argus ogen,
 Bewaakten 't Vrije veld, die Vaders van 't gemeen,
 Van 8 *Woeftaard*, in het 9 *groen*, gemartelt en vertreên:
 Gelyk men Orfeus, die 't gedierte deed bedaaren,
 Onnozel sneu'len zag door Bacchus dart'le schaaren,

Van

- 1 Men zegt dat de Harderzangen te Sirakuze eerst gevonden zyn.
 2 Papier. 3 De Hagenaars. 4 De Nederlanders.
 5 De heerschappey van Spanje. 6 Koning Philip de
 Tweede. 7 Jan en Cornelis de Wit. 8 't Haagse Graau.
 9 't Groene Zootje.

Van Amstels Kunstheldin, uit 1 *witte boomfchors* weêr
 Al snydende geteelt, tot 2 *Stamspruits* vreugd en eer;
 Die, om zyn heldendeugd en wysheid, waard te looven,
 Nu Landraads 3 *Broederschap*, door de 4 *allerfynste kloven*
 Zo luisterryk beschouwt, dat schyn voor 't wezen pleit,
 En gryzen Vroomaart, vol van twyffeling, misleid.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 Haar eed'le Schaar verwint den Beitel, en 't Penfeel,
 En toont den 5 *Britsen* Roem, die 't wreev'lig 6 *Woud-*
krakkeel,
 Gelyke Hercules, grootmoedig klonk aan banden;
 En 't wilde 7 *Boszwyn* dreef uit Veneryks Waranden.
 Zy heeft dien dapp'ren Held, Saturnus roem ten spyt,
 In haar 8 *gekerfde blaên*, aan de Eeuwigheid gewyd:
 By't 9 *grootte Meesterschap*, dat Ryn- en Donau-stroo-
men,
 Met and're Vloeden, leert voor 't eed'le 10 *Stambuis*
schroomen;

In

- 1 't Wit papier. 2 De zoon van Jan de Wit.
 3 De gebroeders de Witten. 4 Gesneden papieren.
 5 Willem den derden Koning van Engellant. 6 Den Oorlog.
 7 Geweetens dwang. 8 Geknipt papier.
 9 Leopoldus, Rooms Keizer. 10 't Huis van Oostenryk.

In de Oostenryker Buurt, van 1 *Adelaard* gebouwt,
 Gelyk een schuilvertrek, voor 't ongetoomde woud:
 Daar Galatee geroemt van 2 *Heermans wyze Tolken*,
 Gelyk een wonder schynt by allerhande volken.
 Zo trekt, voor 't Zonnelicht, de wisselbaare Maan
 Haar bleeke hoorens in, die beevende ondergaan.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
 Al 't bos kreeg ooren, toen 's Lands Eelhart op een halm
 Den laaften zangprys streek, terwyl de wedergalm
 Zich spreidde door de lucht, en wekte Ruslands Knapen,
 Die, aan den Winterhaart, onachtzaam bleeven slaapen,
 Als waarenze onbewuft, hoe schrand're Galatee,
 De Vreugde van ons Vlek, hun 3 *wakk'ren Hoofzman* snêe
 Uit onverfierde stof, van 4 *Groenborst* afgekomen,
 Die Paerlemôer beschaamt, en Indus goude zoomen.
 Hy, die den Tanais beschermde voor geweld,
 En, aan 't Meötis meir, den naam verkreeg van Held,
 Toen, op Alcides spoor, hy met zyn sterke handen

Een

1 De Roomze Keizers. 2 Raadsheeren van den Keizer.
 3 Czaar Peter Alexewits. 4 't Land daar't Vlas op groeit dat
 daar na tot papier word gemaakt.

Een wreeder Hydra sloeg; den schrik van zee en sfran-
den:

Daar Mechaas halve maan, van haar sieraad ontbloot,
Vergeefs aan Nereus riep, in 't nypen van den nood;
Dat onverwonnen Hoofd, zo ryzig op de leden,
Word door de Snyfchaar nu van Kunstlief aangebeden,
In 't 1 *bagelwit gewaad*, van Bloemmaagd toegereed.
Dus zong hy, die zyn tyd in de akkerbouw versleet.
Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen, en Lauw'rieren,
Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.
Laatst hoorde ik Zegemond, een Knaap van Overzee,
Al zingende langs 't veld, terwyl zyn weelig vee
In klaverbeemden weidde, aan verffe vlieten melden;
Hoe Galatee de Bloem van 2 *Frisoos Letterhelden*,
Apols geheim'nis Tolk, en trouwsten Wichelaar,
Naer 't leven trof, en snee, met haar gessleepen Schaar,
In 3 *nederige blaên*, nu ryk van roem en luister,
Daar Cerberus voor beeft, terwyl hy in het duister
By Pluto zig verschuilt, op 't wenken van de hand,
Die Circes toverkunst verbryzelde in het zand.

Ter-

1 Dit ziet ook op 't papier. 2 Do, Baltasar Bekker Predikant te
Amsterdam. 3 Papier.

Terwyl nu Galatee , uit blanke 1 *fchors van boomen* ,
 Een oegft van Spreuken snyd , daar Leezaard , zonder
 fchroomen ,

Zyn graagen luft meê boet , en deftig onderhoud :

Daar dit gefneden Schrift geen boekftaaf wykt van goud.

Komt , Amftelnimfen , vlecht nu Palmen en Lauw'rieren

Om fchrand're Galatee gulhartig te verfieren.

Landroemers Veldpyp klonk hier mede juist op 't flag ;

Met vreugde denk ik aan den aangenaamen dag ,

Toen wyze 2 *Waarmond* , hier alom by Vreêliefs fchaaren

Eerbiedig aangebeên , als 't hoofd der Offeraren

Van 't groote Orakelkoor , die fchrandere Eskulaap ,

Die al de Buurt verpligt , en my , een armen Knaap ,

De duift're paden wees , daar flangen zich verfchoolen ,

Om niet , op Volkerts fpoor , in 't woefte woud , te doolen :

Hoe speeld die blyde dag my altoos in den zin !

Toen hy vereëuwigd wierd van Amftels Kunstheldin ;

Daar hy , 3 *in flechte ftof* , van Veld'ling opgelezen ,

Het kloekfte brein verbaaft met zyn gefneden weezen.

Men

1 Dit verbeeld ook papier , alzoo men daar in oude tyden plagt op te fchryven. 2 Galenus Abrahamz , der Mennoniten Leeraar en Mg Doctor. 3 Linnen voden om papier van te maaken.

Men roem geen kunstenaars om hun geleerd verstand,
 Nu 't zwakste 1 *Snytuig* van een Vrouw de kroone spant.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
 Om schrand're Galatee gulhartig te versieren.

Ik dreef hun zanglust voort op 't ruiſſchen van het meer.
 Minerve belg' zig niet, daar zy, met helm, en speer,
 En schild gewapend, by 2 *Held Kosmus* bly gezeten,
 Van 3 *Vezels* hangt aan een, wel eer op 't veld verſmeeten.
 Wie zag vrouw Pallas ooit met meerder ſchrand'heên,
 Dan nu, van Galatee zo kunſtig uitgeſneên?

Arachne doemde zelfs haar reukeloos vertrouwen,
 Kon zy, vervormd, nu eens 't doorluchtig beeld be-
 ſchouwen,

En ſprak voor elk, ontlaſt van hoogmoeds yd'len waan,
 't Is uit met Thebe, met Amſion is 't gedaan,
 Apelles ſchilderkroon legt in het ſtof vertreeden,
 Myn ſpinnery ſtaat ſtil, myn draad is afgeſneeden,
 Een Kunſtheldin braveert Minervaas School aan 't Y;
 Terwyl haar ryke geeſt alle and're ſtreeft voorby.

Komt,

1 J. Koertens Schaartje. 2 Kosmus de derde.

3 Ziende op 't papier.

Komt, Amftelnimfen, vlecht nu Palmen en Laurieren,
 Om fchrand're Galatee gulhartig te verfieren.
 De gryze Tyber hoort, in 't diepfte van zyn kil,
 Vol blyfchap opgewekt, daar hy geruft en ftil
 Zyn golven houd in tucht, de Faam dus opgefteeken:
 Hoe ergens in *1 een Vlek*, by Waterlandfe ftreeken,
 Daar Y-, en Amftelstroom, vereenigt famen gaan,
 De fchrand're Kunstheldin, uit drooge en *2 witte blaên*,
 De *3 zes paar ftammen van de aloude Tyberraaden*,
 Aan Jupiter gewyd, van *4 afgefleeten draaden*,
 Doorluchtig gaf aan 't licht, veel fchooner als kristal,
 Van 't nootlot vry gemaakt voor 't wankelbaar geval:
 Gelyk de *5 Keurtelg*, die by de Elvestroom verheven,
 Van Galatee verkrygt een onverwelklyk leeven,
 Daar hy de Kunftschaar looft, en 't vrouwelyk vernuft,
 Die al 't Godinnendom in zyn geheim verfuft,
 En nu den Zangberg noopt, om met verheven fnaaren
 Te zingen haaren lof; terwyl *6 een ftapel blaeren*,

Van

- 1* Amfteldam. *2* Papier.
3 De twaalf eerfte Roomfe Keizers.
4 't Linnen daar 't papier van gemaakt word. *5* Fredrik den
 derden, Keurvorft &c. en Markgraaf te Brandenburg, &c.
6 't Stamboek van J. Koerten.

Van 1 *Febus wakk' ren Rei*, met Pindus vocht bespat,
 De wierook voor haar zwaait, die druipt als geurig nat.
 Komt, Amstelnimfen, vlecht nu Palmen en Lauw'rieren,
 Om schand're Galatee voor eeuwig te versieren.

Dus kweelde Koridon tot dat de dag verzonk,
 En 't Avondlicht weêr in Boötes tabbert blonk.
 Toen zocht hy 't vee by een, en de afgedwaalde schaa-
 pen,
 Om in een zachte kooi haar zoete rust te raapen;
 Terwyl hy, in zyn stulp, geweken uit het veld,
 Aan al zyn haartgezin van Galatee vertelt.

1 Daar de Digtters hunne vaerzen in geschreven hebben.

De Oly van haar levenslamp allengs door de vlam
 verteert, hield zy op, in 't jaar 1715 den 28 in
 Wintermaand van langer te schynen. Haar lichaam
 werd in, maar haar roem, en beeltenis buiten het
 graf gefloten, daar Katharine Lescalje onder haar
 Print dit byschrift op maakte:

*Men eer dit Beeld, wiens geest en Schaar kan wond'ren
 teelen,
 't Papier herscheppende in onschatbre kunstafreelen.*

De Heer Blok, by wien haar gedagtenis in
 groote waarde blyft, laat haar Konstroem niet ver-
 waarloozen: maar in tegendeel de namen, en
 zinspreuken door Waereldvorsten (ter gedagtenis
 dat zy haar berugte Schaarkonst gezien hebben)

met eigen hand op papier gestelt, neffens de vaerzen der Puikdichters by een verzamelt in een stamboek pryken, en doet hunne beeltenissen door een konstige hand teekenen, om die tegens over de geschriften te plaatsen. Ook laat hy van de beste konstschilders teekeningen maken, zinspeelende op gemelde zinspreuken; 't geen hem in zyne ledige uuren tot verlustiging strekt, om haar kennisse van Godsdienst en het pleegen van deugden, daar zy boven al haar konsten in uitstak.

Haar Lykgedagtenis geviert door den Heer D. van Hoogstraten is begrepen in dezen volgende Lykzang.

I N E X C E S S U M

INDUSTRIAE ET OPTIMAE
MATRONAE

J O A N N A E C U R T E N I A E .

S*ic abiit mundi tenebris erepta JOANNA,
Sic abiit, carum destituitque Virum.
Sic abiit, sic cognatos, sic liquit amicos,
De quorum numero pars quoque parva sumus.
Jam riget illa manus, quae tot monumenta reliquit,
Omnigenas formas fingere docta manus.
Vidimus e secta surgentia signa papyro,
Qualia Mentorca sculpta fuere manu.
Cernere clarorum meritis erat ora virorum,
Cernere erat silvas velivolaeque rates:
Et quae praeterea producit Daedala tellus,
Dum ludit variis ingeniosa modis.
Solertis memores colimus miracula dextrae,*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 307

*Miramur dotes quas dedit ipsa sibi.
 At quanto sunt haec pura virtute minora!
 Alliciunt homines illa, sed ista Deum.
 O rebus mundi vanis exenta, beato
 Juncta choro, magno nunc quoque juncta Deo,
 O quae jam caeli formosa palatia tangis,
 Et pedibus calcas sidera clara tuis,
 Laetae pacis amor, & mens sibi conscia recti
 Praebabant animo gaudia grata tuo;
 Castaque simplicitas, virtus contermina caelo,
 Ornabat vitam tempus in omne tuam.
 Non auri desiderium, non dira cupido
 Obstabant coeptis speve meturve tuis.
 Non ablata tibi rerum mendacibus umbris
 Mens, aut fallaci laesa vapore fuit.
 Non te impellebant casus humana moventes:
 Ipsa tui victrix strenua semper eras.
 Prima Deum spectabat, & altera cura maritum.
 Sic placido fluxit vita tenore tibi.
 Nunc violas tua busta novas meruere rosasque,
 Veris odorati nunc meruere decus.
 Jamque vale. nostro vives in pectore semper,
 Et memori vivet nomen in ore tuum.*

Haar Afbeeldzel na 't Schildery van D. V. PLAAS, in 't koper gebragt, staat in de Plaat N. 29., waar op dit volgende Vaers, voor de Printbeschouwers uit myn pen gevloeit is:

Graveerkonst maalde door het staal
 Der vrouwen kroon, tieraad en praal,
 JOANNA KOERTENS zedig wezen,
 Van elk om haar vernuft gepreezen,
 In 't koper af, die met de Schaar
 Net trof na dat het voorbeeld waar,
 En deed veel Vorsten eeuwig leven.
 Waar door zy word met glans verheeven.
 Hoor hoe de schelle faambazuin,
 Haar Schaarroem over zee en duin
 Uitbromt, dat elk tot lof moet spreken.
 Deez print verstrekt een eereteeken.
 Hier hout de zilvere klaroen
 De Schaar gekroont in het blazoën,
 Die ziet men heen en weder zwayen.
 En tot triomf der Snykonst wayen.
 Ook voert de vlug gevlerkte Faam,
 Een blinkende eerkroon om haar naam,
 Daar door aan 't Stargewelf te sieren,
 Tot glorie van de Konstpapieren,
 En dat deez' naamstar staadig mag
 Hier schynen als de held're dag.
 Heeft dan de doot haar dezen luister
 Benyd, haar lighaam doen in 't duister
 Verhuizen; met een zerk bedekt
 Die hand die zoo veel lof verwekt;
 En heeft zig 't sterff'lik deel begeven;
 Haar roem, de dood ten spyt, blyft leven.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 309

ROCHUS VAN VEEN, zoon van OCTAVIO VAN VEEN, of, zoo anderen willen, de Broederszoon, oeffende zig mede in de Schilderkonst, dog meest met Waterverf op papier of perkement. Deze had twee zonen, waar van de oudste maar de penceelkonst oeffende. Zy woonden in de Beverwyk, daar zy stil en geruft leefden, verlustigende zig alleen in die zoete bezigheden van allerhande gedier-ten en vogelen naar 't leven, in koleuren, af te schilderen, op de wyze van P. Holsteyn, dog uitvoeriger. In 't jaar 1706 werden tot Haarlem hunne nagelaten Teekeningen, Schilderyen, en Printkonst verkogt, na dat de laatste van dien Konststam ten grave gedaalt was.

In dezen tyd was ook in leven en bloei DIRK VAN DELEN, geboren te Heusden, welks vernuft en vindingen, behandeling van Penceel en ervarentheid in schilderen van Bouwerken en doorzigten, Kornelis de Bie by uitnemenheid pryft. Hy was een Leerling van Frans Hals. Tot jaren gekomen zynde, begaf hy zig met 'er woon tot Armuïden, in Zeeland, daar hy Burgermeester werd.

Ook was in dien tyd te Dordrecht in leven ABRAHAM DE HEUSCH, geboren t'Utrecht maar te Dordrecht getrouwt, daar hy bleef wonen. Hy had de Konst geleert by Kristiaan Striep, en schilderde veelerhande soort van kruiden, en daar by Hagedissen, Slangen en Kapelletjes, heel natuurlyk en uitvoerig. In zyn weduenaars staat diende hy eerst als Luitenant, naderhand voor Kapitein op een Brander ter zee. Voor de tweedemaal getrouwt zynde, trok hy met 'er woon naar Leerdam, daar hy stil van zyn renten leefde, en Borgermeester van die plaats gestorven is.

Ook leefde in dien tyd KORNELIS VANDER MEULEN, pourtretfchilder, Leerling van S. van Hoogstraten, JAKOB VANDE ROËR meê pourtretfchilder, die de Konft geleert heeft eerft by Kornelis Biskop, naderhand by J. de Baan, en PIETER VANDER LEEU BASTIAANSZ die een fraai Schilder was van Osjes, Koetjes en Schaapjes, op dezelve wyze als zyn meester Adriaan van den Velde.

Gelyk de verandering van Toneelen en Perfoonen teffens het oog der aanschouwers naar zig trekt, die in verwagting van wat nieuws d'ooren op fteeken; zoo verwekt zy ook in den Leezer nieuwen leesluft. Des brengen wy voor de eerfte maal twee Groeningers te gelyk op het Toneel, beide Konftfchilders, en beminnaars van de Dichtkonft; maar de een fcheen onder een gelukkig, de ander onder een rampspoedig Planeet geboren. De een had de Fortuin tot een lieve vriendin, de ander tot Stiefmoeder.

JOHAN STARRENBURG was een goed Schilder; maar meer te pryzen om zyne vernuftige en geestige vindingen, als om zyne wyze van penceelbehandeling, aangezien dezelve ruuw was, beft in groote zalen en galeryen, daar de wyde afstant de zelve in 't oog verzagt, te zien.

Hy had een vleyende en welbefpraakte tong, en een vrypofligheid, zonder weerga, waar door hy zig in de gunft van den Stadhouder van Friesland, en de meeste Hovelingen, wift in te dringen. Gratiaan noemt deze natuurlyke hoedanigheid *bovenftreven*, om dat zulke luiden hier door zig meester maken over een anders geneigtheid; en dezelve als door een wyze van betooveringe, word volnaakt door 't vernuft, zegt gemelde Gratiaan; die ook eene om-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 311

omfchryving van dezelve doet, even als of hy op onzen STARRENBURG gedoelt had, aldus : *die dit voordeel van de natuur hebben, vinden alle zaken gedaan.* Deze hoedanigheid maakt hun alles ligt, zoo dat zy nergens door worden belemmert, en overal met lof uitkomen. De middelbare Konst heeft dikwils voor uitmuntend gegaan, om dat zy van deze maatschappy werd geholpen. En of 'er fomtyds anderen gevonden wierden, die meerder wetenschap, konst, zelf deugt dan zy hebben, zoo laten zy niet na hun dezelve met voorregt af te winnen. Ik vind onder de Vaerzen van L. Smits 'er een op Stratonica, verbeeld in de kamer van haar minnaar Antiochus, door JOHAN STARRENBURG. De Schilderkonst spreekt tot den aanschouwer.

† *'t Is Stratonica, die 'k op dit paneel vertoon.
Kom, blyf niet hangen by den Vorst, of by zyn zoon :
Maar, merk 't ontroeren aan van deze Koningin.
De fierheid worstelt op de kaken met de min :
Aanschou in 't beeld, door 't vel, een vreesfelyk gety ;
Het rood verdwynt en ryst ook in de schildery
By beurten ; 't schrikkend wit verdooft, en word ver-
dooft :
Terwyl het jagend hart zig heymelyk verlooft
Aan Prins* Antiochus, die met dit twisten woelt.*
Stief-

† Stratonica was de Dochter van Demetrius Poliorcetes Koning van Macedonie.

* Antiochus, de zoon van Seleucus den I. Koning van Syrie, verliest op zyn Vaders bruid Stratonica, en ontveinzen- de die hartstogt, valt daar door in een doodelyke ziekte. Dit werd door zyn Medicynmeester ontdekt, door dien hy bemerkte dat zyn geesten ontloken, als Stratonica hem aan zyn bed kwam bezoeken, en zyn ziekte, wanneer zy was

Stiefmoeder, die wel mint: maar op geen schelmstuk doelt

*Als * Fedra, 'k zie den stryd gestuit, het bloed bedaart,
U, met dien braven zoon, tot 's vaders rust, gepaart.*

Zyn tyd-, stad-, Konstgenoot, en boezemvriend JAKOB DE WOLF, die van een geheel andere geartheid was, en door zyne Konst in steê van gevley zig geagt zocht te maken, vond zig zelven daar in bedrogen.

Wy lezen van Pomponius Attikus, dat hy over zyn ongeluk verdrietig geworden zynde, zyn leven een einde deed hebben, met zig zelf van honger te doen sterven.

Appius Klaudius alle pogingen aangewend hebbende, om de deuren van de gevangenis, daar in hy besloten was, te breken, brak die van zyn lighaam, om vryheid aan zyn ziel te geven.

Kleomenes en Mithridates, door een zelfden ramp weg gegaan weer verzwaarde: des hy het aan den Koning te kennen gaf, die ter liefde van zyn Zoon, en om hem te behouden, zyn bruid afstond. Dus getuigt Plutarchus, in 't leven van Demetrius.

* (*Fedra.*) Hier van zegt L. Rotgans op een schoonen Rymtrant:

*'t Was Fedra, die wel eer haar Zuster's bruidegom,
Bekoorde, en wederminde, en met haar Theseus vluchtte,
Daar Ariadne alleen op Naxos oever zuchtte,
En riep: myn Zusser:coef. Ach! Theseus keer weerom!
Maar geen voorbeede gaf gehoor aan haar gebden:
D'een had natuur verzaakt: en d'ander brak zyn eeden.*

*'T was Fedra die van 't een in 't ander kwaad verviel,
Den Stiefzoon, die haar lust versmaadde, vals betichtte,
En Theseus door bedrog tot Kindermoord verplichtte.
Zoo stierf Hippolitus, maar met een zuivre ziel.
En zy, als moorderes, van razerny bezeten;
Volvoerde met haar hand het vonnis van 't geweten,*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 313

ramp gedrukt, roepen den bystand des doods aan, en uit hun veelvoudig geroep, oordeelende dat hy doof moest zyn, geven de een met een glas vergif, en de ander met een pook, een teeken van hem te naderen.

Dus is het ook met onzen Schilder gebeurt. Hy was zyns vermogens in de Konst bewuft: maar wat kon hem dat baten? Hy moest zien dat anderen, die minder in de Konst waren, door het geluk wierden opgebeurt, daar hy bleef zugten. Dit smartte hem, en raadplegende met zyn ongedult, in plaats van met de reden, nam voor dit onregt, dat hem de Schikgodin aandeed, te wreken, met dat voorwerp van haar weg te rooven, en voerde dit heiloos besluit ook uit. Hy zette zyn ponjaart in een hoek van zyn vertrek, schuin met de punt opwaarts, liet zig achter over daar in vallen, en maakte dus een einde van zyn leven. Dit was in den jare 1685.

De Heer Lud. Smids die tot den jare 1684 tot Groeningen gewoont heeft, heeft den zelve gekent, en om zyn Konst dikwils bezogt, op sommige ook zyner Konststukken een byschrift gemaakt: als aan de verbeelding van Alcestis, aan haar man Admetus weder overgelevert, te zien is.

*Hier word * Alcestis, door Alcides kracht, herstelt;
Alcestis, 't voorbeeld van regtschapeu gemalinnen,*

Die,

* Admetus, Koning der Fereers, in Theffalie, had van Apollo (om den dienst aan zyn zoon Esculapius bewezen) tot belooning gekregen, dat, als hy ziek kwam te worden, en ymand van zyn nabestaanden voor hem sterven wilde, hy dan zou blyven leven. 't Gebeurde dat hy krank wierd. des smeekt hy zyn afgeleefden Vader, en stoude Moeder, dog te ver-

*Die zelf tot in het Graf, hunne Echtgenoots beminnen:
Alcestis, tergster van de dood, en haar geweld.*

Admetus twyffelt of het waarheid is of logen.

*Hy trekt zyn hand te rug. O Vorst! zy is het zelf,
Alcides heeft haar uit het onderaardsch gewelf
Weer in den dag gebragt. Geloof uw eygen oogen.*

*Zy is het zelf; die zoo gelaaten werd een lyk,
Toen yder was verzogt, voor u te willen sneven,
En Vader, Moeder, vriend, elk weigerde zyn leeven.
Ga toon haar aan uw Hof, en aan uw Koninkryk.*

*Dat zal Alcestis dan niet weder laten sterven,
Zoo lang het koper heeft, en marmersteen, en verven.*

*En nog een op de verbeeldinge van Cassandra,
vermoord van Egesthus, en Klytemnestra,*

*Uw priesterin Apoll' is in gevaar!
Egesthus, en de dochter van Tyndaar,
Staan al gereed, met uitgetogen zwaarde.
Daal neer! daal neer! en neem haar op van d'aarde.*

*O Pallas; help! * Cassandra moet'er aan.*

Waar

geefs. Alcestis, de Dochter van Pelias, zyne huisvrouw, nog in hare jeugdige jaren, door zyn smeeken beweegt, bied zig uit liefde voor hem aan, en sterft. Hercules ontmoet haar in zyn Helletocht, en brengt haar met zig weder te rug tot haar man. Zie L. Smids in zyn Keurstoffe enz. en Vollenhove in zyn Heidenfche dapperheid.

* Cassandra, onder den buit uit het overwonnen Troje, den Grieksen Koning Agamemnon, by't lot, ten deel gevallen, werd gevoert naar Mycenen. Zyn vrouw Klytemnestra, zig inbeeldende dat deze maagt van haar man geliefkoost wierd, roken-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 315

*Waar is uw Vuur? uw Bliksem om te slaan?
Hier tredde droef, verbaast, en opgetrokken.
Het golvend' kleeft ontdekt haar bruine lokken,*

*En blanken rug, terwyl het neerwaards plooit;
Schoon Pallas, op dit hof, geen bliksems strooit;
Apollo sluit zyn onbarmhartige oogen;
De Menschen zyn, Mevrouw, met u bewogen!*

*Gy word door WOLF ontsterfelyk, en Kathryn; *
Wiens Verf uw bloed, wiens dicht uw zee zal zyn:
Dus zal men staag Cassandra zien, en hooren,
Als nooit gedood, of deftiger herboren.*

GUILHELMO VAN INGEN anders den Eersten brengen wy na 't jaar 1650 ten Toneel. De rede van dezen Bentnaam zullen wy straks ontdekken.

Hy is geboren tot Utrecht in 't jaar 1651. en van der jeugt aan tot de Konst geneigt zynde, heeft hy in zyn geboortestad, de beginfelen daar van geleert, en vorder zig daar in door den Konstschilder *Antoni de Grebber* laten onderwyzen. Wanneer hy nu op eigen Wieken (als het spreekwoordt zegt) konde dryven, werd hy beluyst om Rome te zien, om zig naar de konstige en berugte voorbeelden voort te oeffenen. Hier toe kreeg hy een gunstige gelegenheid aan de hand in den jare 1670, wanneer de Hoogwaardige Heer Johannes van Neerkassel, Bisschop van Castorien, en Vicaris van Nederland, dat is over de Roomsgezinde Kerken van Nederland, derwaards heen reisde, die hem onder zyn gevolg van Utrecht

meê kende haar boel Egestus tegens haar op. Naderhand spannen zy t'samen en vermoorden haar in den Tempel van Diana. Zie Seneca en Eschylus in hunne Treurspelen, en Pater Alfesani in zyn Treurspel van Agamemnon.

* Katarina Lescalje.

meê nam naar Rome, en door zyn voorspraak maakte dat hy in gunst van den Konstschilder Karel Marat kwam, by wien hy een jaar de Schilderkonst oeffende; en na dien tyd verscheide groote Konstwerken, zoo in kerken, als elders gemaakt heeft.

Onderwyl had hy zig aangegeven in de zoo genaamde Roomsche Bent. Dog de bestemde tyd tot zyne inhuldiging gekomen, die gemeenlyk met vreugd verzelt gaat, werd gestoort; want sommige Hoogduitsche schilders, die de Bent van haar gezelschap afgewezen hadde, wisten, door verkeerd aanbrengeu, den Kardinaal Inquisiteur agterdenken in te boezemen, als of dusdanige byeenkomsten der Nederlanders strekten tot het voortkweken van een vremde wyze van Godsdienst strydig met de Roomsche Kerk, ook dat zy door een wyze van wederdoop velen tot die gemeenschap inlyfden. Daar op werden de dienaars van de Inquisitie gesterkt met lyfswagten van den Paus gezonden om dat nest te storen, en de menschen in verzekering te nemen, gelyk geschiede. *David de Koning* was een van 't gezelschap. Dezen vraagden zy (gelyk zy ook den eenen voor en den anderen na deden) hoe zyn naam was, die daar op antwoorde in de Italiaanse taal, *Ilre-Davide*. Waar op de dienaars der Inquisitie (wanende dat hy de Koning van die bende was) zeiden: *Uinzonderheid moeten wy hebben*; en bragtenze alle in de gevangenis. Dog's daags daar aan volgende ter onderzoek gedaagt, bleek wel haast dat zy geen schult hadden aan het gene waar mede zy betigt werden, en overzulks werden zy in vryheid gestelt.

Deze donkere wolk van vervolging over gewaait, werd onze van Ingen, in de Bent ingelyft, en kreeg tot Bentnaam (om dat hy de eerste was na de vervolging) *De eerste*.

Van

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 317

Van Rome trok hy naar Venetien, daar hy om zig voort te oeffenen by *le Febre* (die de voornaamste konststukken van *Paulo Veronees* en anderen in kooper gebragt heeft) begaf. Van daar quam hy te Napels, en eyndelyk weder tot Amsterdam daar hy ook (na dat hy veel fraaije penceelwerken gemaakt heeft) gestorven is.

GERARD SEGERS is geboren t'Antwerpen, als uit het rym van Korn. de Bie te besluiten is. Want na dat hy gezegt heeft:

*Italie bekent zyn hooge waardigheit,
Die zyne Schilderkonst de waereld door verspreit.*

Vervolgt hy:

Waar op Antwerpen roent daar SEGERS was geboren.

Hy schilderde meest levensgroot. Het geen hem wel meest beroemt gemaakt heeft is de natuurlyke verbeelding der lydende hartstochten, die hy in zyne Passiestukken van Jesus Christus en Tafereelen van lydende Roomsche kerkheiligen, zoodanig heeft weten te vertoonen dat het den aanschouwers de traanen uit de oogen perste. Wanneer hy geboren is weet ik niet; maar hy is gestorvent'Antwerpen op den 18 Maart van 't jaar 1651. Dus hebben wy hem op zyn sterfjaar geplaatst. Sandrart die hem gekent, en omgang met hem gehad heeft, getuigt dat hy in zyne stukken 't hoog geel, blaau, en andere schreuwende koleuren vermyde, en egter zyne Beelden zoo kragtig schilderde dat alle andere Schilderyen, die 'er by hingen, maar van waterverf scheenen gemaakt te zyn. Zyne beste werken zyn in Spanje, daar hy niet alleen rykelyk voor betaalt is geweest, maar daar

daar en boven ook groote geschenken ontfangen heeft.

Als Rubbens gestorven was, en van Dyk zig in Engeland neergezet had, vatte hy die manier op, die zoo geagt was, en schilderde zyne stukken kleuriger, *zoo dat als ik (zeit de Schryver) eenige van de zelve in 't jaar 1645 zag, de zelve voor zyn werk niet zoude hebben aangezien, ten ware hy het my zelf gezeit hadde.* Maar hy voegde daar by dat het de waereld dus begeerde, en hy overzulks maar om 't geld schilderde.

Hy liet een zoon na die in Italie zynde den grond, om een goed Meester op te bouwen, geleit had.

NICOLAAS DE VREE, geboren ik weet niet waar, schilderde Landschappen, Bloemen, Distels en Kruiden. Zyne konstwerken bevind ik meer bekend onder de konstlievenden dan zyn persoon; aangezien hy zig van den omgang met menschen afzonderde, inzonderheid in zyne laatste levensjaren; waar in hy met niemand verkeerung hield, als met Jan Luiken, die met hem het gevoelen van J. Bhœm aanhing. Hy trok eindelyk met 'er woon (alzoohy de stilte beminde,) van Amsterdam naar Alkmaar, daar hy ook gestorven is, in den jare 1702, tusschen de 50 en 60 jaren oud.

Onder zyn tyd- en konstgenooten, die t'samen met hem ten Toneel verschynen, is ook ABRAHAM HONDIUS. Onder zyne voornaamste stukken is bekend de verbeelding van den brand van Troje, waar in een groot gewoel van beelden zig vertoont, die wel geteekent, konstig geschikt en natuurlyk door de vlam, en toortslichten gedaagt worden. Ook heb ik een Kaarslicht van hem gezien, dat byzonder natuurlyk was, en waar in de beelden braaf geschildert waren. Anders schilderde hy

hy meest Valkejachten, Hartejachten, en dergelyke, waar in hy niet alleen menigte van beeltjes, maar ook Paarden en Honden te pas bragt, die hy konstig wist te schilderen, gelyk ook het landschap, inzonderheid zyne Morgenstonden.

Hy heeft zyn meesten levenstyd in Engeland doorgebracht, en was 1665 nog in leven. Men ziet zyn beeltenis van J. Smith geschraapt, in Print uitgaan, die wy hebben nagevolgt in de Plaat M 28.

FRANSOIS DANKS, anders SCHILDPADT, een Amsterdammer van geboorte, schilderde Historien in 't klein. In 't jaar 1676 maakte hy 't bootfeerzel van het Tydbeeld, op de Heeregragt, tot Amsterdam, waar na het in Steen uitgehouwen werd met dit byschrift: *Myn Glas Loopt ras.*

Waar de potsige Kornelis van Ryssen op zinspeelt, in dit volgende stekelvaersje:

*Een meugveel was zoo ras zyn glas niet vol geschonken,
Of't wierd, zo dra hy 't kreeg, van hem weer uitgedronken
Waar op toen werd gevraagd, hoe hy zo gulzig was.
Hy zei, een schoone spreuk doet staag myn hart ontfonken.
'Kvont' op de Heeregragt, daar stond, Myn glas loopt ras.*

Dat hy ook Pourtretten geschildert heeft, blykt aan dit Lofdicht, op de beeltenis van Kat. Questiers, door J. Koenerding.

*Dus maalde DANKS en hand die schrand're Kataryn,
Met verf en met penceel, dat niet van 't leeven scheelde,
In schoonbeids glans en blos, dog dit is maar de schyn
Van haar die hy niet kon natuurelyk verbeelden
Met 't vrugtbaar ryp verstand waar meê zy rustig tart
Ireen en Myroos Konst wiens luister naam en ende*

Zoo

*Zoo dra den Yfroom zag dit groot en wyze hart,
Want ze is Apolloos styl en roem van Lucas bende.*

JAN VAN ALEN of hy een Amsterdammer van geboorte is, weet ik niet, maar hy heeft 'er altyd gewoont, van zyn jeugt af, (welk begin genomen had 1651. tot zyn sterf tyd in 't jaar 1698.) had het Penceel zodanig tot zyn wil, dat hy alle wyze van fchilderen wift na te bootsen, inzonderheid de Vogelstukken van Melchior de Hondekoeter, die hy zoo even gelyk wift na te volgen, dat de beste kenners dikwils verlegen stonden, als hun oordeel daar over geveert werd.

Onze van ALEN stond niet kwalyk by die konstgreep, aangezien de penceelkonst van Hondekoeter by zyn leven willig aan den man raakte, dat thans zulk een vaart niet loopt. Dog zulk doen by Melchiors leven was een nagel aan zyn Dootkift, door dien 'er op deze wyze zoo veel gefchilderde Hanen en Hoenders in de waereld kwamen, dat 'er een afslag in den prys door te dugten stond. Het zy, zoo 't zy, Melchior had twee kwaatjes, een binnen en een buitens huis, en dus was het niet te verwonderen dat hy by wylen den druk met geestverkwikkend vocht van zyn hart spoelde.

ABRAHAM STORK, Amsterdammaar, fchilderde ongestuime en stille zeeftukken, Schepen, en zeehoofden vol gewoel van beeltjes, ook Steygerbooten, en andere vaartuigen, gepropt met foldaten en bootsgezellen met kisten en kooygoet, om de zelve aan boort van de op anker leggende zeeschepen te voeren, welk gewoel hy geestig en natuurlyk wift te verbeelden. Inzonderheid word ge-roemt de verbeelding van het inhalen van den Hertog van Marlbourg op den Amstel onder een
groot

groot gewoel van binnenjachten. Deze had ook een Broeder die Ryngezigten en binnenlandsche vaartuygen schilderde, dog zoo konstig niet.

DAVID COLYNS, geboren tot Amsterdam, schilderde meest Bybelsche Historien, en inzonderheid zulke waar in een groot gewoel van Beeldjes te pas komt; als daar Israël het Manna opgadert, of daar Moses de dorstende Hebreeuwen drenkt door 't water uit de steenrots enz.

BARENT GAAL van Haarlem was een Leerling van Wouwerman, welks aart van schilderen hy al vry wel wist na te bootsen. Zyn penceelwerk bestaat ook wel meest in Bataljes, en pleisterplaatsen. Hy was doorgaans wateygenzinnig in zyn doen, en koesterde dat gebrek, tot zyn nadeel.

'T gebeurde dat een Heerschap, voor wien hy eenig werk onderhanden had, hem ging bezoeken om het zelve te zien daar hy juist geen zin toe had. Des belaste, hy te zeggen dat hy niet t' huis was, en dat zoo luid dat het de Heer hoorde, die daar op henen ging, en voornam hem dit met gelyke munt te betalen. Het stuk gedaan zynde ging hy daar meê naar den Heer voor wien hy het geschildert had: maar deze hem hoorende aankloppen, stak 't hoofd ten venster uit en riep hem toe: *Ik ben niet t' huis of hy daar tegen zeide, ik zie dat gy t' huis zyt, 't mogt niet helpen.* Want hy kreeg tot antwoord, *Gy ziet dat ik t' huis ben; als ik laatst aan uw huis kwam hoorde ik dat gy in huis waart, en moest egter heen gaan.* Gelyk hy zig dan eindelyk ook moest getroosten met zyn stuk weder te vertrekken.

ISAAK KOENE, Landschapschilder en Discipel van Isak Ruisdal, maakte Landschappen en Gaal de Beeldjes daar in, dus maakte zy zamen veel stukjes

voor den Amsterdamschen Vos.

Deze hunne Rol afgespeeld hebbende komt
 PIETER VANDER HULST . geboren te
 Dordrecht in 't jaar 1652, den 18 van Sprokkel-
 maand, ten Toneel. Hy kreeg de reislust in 't
 hoofd, teeg op reis, en kwam den 24 December
 1674 te Rome, daar hem de Bentvogels beet
 kregen, en voor zyn geld met den Bynaam, of Bent-
 naam van Zonnebloem doopten, misschien om dat
 hy die veelyds in zyn stukken te pas bragt; want
 hy zig tot het schilderen van een wilder soort van
 Bloemen zette, dan wel Dan. Segers, de Heem, en
 anderen gedaan hebben. Hy voegde by zyn Bloe-
 men ook allerhande soort van wilde Kruyden, Slan-
 gen, Padden, Hagedissen, en diergelyke soort van
 Dieren. Hy heeft zig naderhand tot het pourtret-
 schilderen begeven, maar daar meê in veere na zoo
 veel roem niet behaald.

De Schilder PIETER PEUTEMAN,
 is geboren te Rotterdam uit een deftig geslacht.
 By wien hy de Konst geleert heeft weet ik
 niet, maar hy schilderde allerhande soort van
 stilleeven: ook uitgehakte borden, gevormt naar
 de wyze der staande beelden, hoedanig een ver-
 beeldende eenen Zwitser, die de wagt houd, in
 zyn voorhuis stond. Zyn Neef, die een lid der
 Vroedschap van Rotterdam was, verzogt hem een
 Tafereel te Schilderen, waar in de vergankelyk-
 heid van 's menschen leven door indrukbare beel-
 tenissen vertoont wierd: en op dat hy zig van veeler-
 hande voorwerpen zoude kunnen bedienen, be-
 zorgde hy hem de sleutel van de Snykamer, daar
 hy zig op een middag na den eeten alleen naar toe
 begaf om een affchetsing van 't een en 't ander te
 maken, 't geen hy in zyn stuk zoude te pas bren-
 gen

gen, dog hy viel door d'opstygende dampen van zyn volle maag in sluymering en eindelyk by dit sprakeloos gezelschap in vasten slaap. Dit was op den 18 van Herfstmaand 1692 wanneer die aardbeving voorviel die 't gantsche land deed schudden. Hy door die beweging en 't gerammel der Doodbeenderen ontwaakt zag met nuchtere oogen verbaast om naar alle kanten, en ziende dat alle de Geraamten de hoofden schudden als de wasspoppen, de Bekkeneelen op de tanden knarsten, en armen en beenen gins en weer slingerden, verbeelde zig in dien oogenblik niet anders dan dat die geraamten zig alle gelykerhand in beweging stelden om hem aan te vallen. Dus vluchte hy in aller yl de kamer af op de straat, door den schrik met doodverf bestreken. Een weynig bedaart zynde ontdekte hy wel haast de oorzaak der vreemde beweging dier Doodbeenderen. Maar wat hielp dit? de schrik was hem zoodanig in 't bloed geslagen, dat hy kort daar aan stierf.

JAN KLAASZE RIETSCHOOF is geboren tot Hoorn in 't jaar 1652. Deze van der jeugt af aan tot de konst geneigt, werd Leerling eerst van Abraham Liedts, en naderhand van den berugten zee- en scheepschilder Lud. Backhuizen, welkers behandeling hy heeft behouden; zulks hy wel onder de brave meesters van zee- en scheepenschilderen mag geteld worden, dog hy is kleengevoelig van zyn Konst, en van een vromen inborst.

Zyn Zoon HENDRIK RIETSCHOOF geboren in 't jaar 1678 volgt op 't spoor van zyn vader, en is niet minder dan de zelve in vloejtheid van schilderen.

KORNELIS HOLSTEIN werd geboren te Haarlem in 't jaar 1653. Of hy de Konst alleen

by zyn vader Pieter Holstein, die een Glaschilder was, en veel met waterverf geteekent heeft, of by ymand anders geleert heeft, weet ik niet, maar wel dat hy een groot meester in de Konst geweest is. Onder vele stukken heb ik 'er een van hem gezien verbeeldende den Triomf van Bachus. In dit stuk kwamen verscheiden naakte vrouwtjes en kindertjes, zoo verwonderlyk natuurlyk en konstig geteekent en geschildert, dat de prys, welke daar voor betaald was, op verre na de waarde van het zelve niet konde opwegen. Maar wat zal ik zeggen? Die de naam heeft van vroeg op te staan, mag (zegt het spreekwoord) lang slapen.

In de Weeskamer op 't Raadhuis van Amsterdam staat van hem een konstig geschildert stuk voor den schoorsteen, verbeeldende den Roomschen Lycurgus, daar hy zynen neef voor wettigen Erfgenaam verklaart.

De Dichter Jan Vos maakte dit volgende Vaers op.

*Lycurgus hout zyn neef voor wettig erf van 't land.
De hulp der voogden strekt de weez' een mond, en
handt.*

*Hier leertmen d'Eigenbaat den wees zyn erfrecht gee-
ven.*

*Zoo blyft des vaders zorg, als 't lichaam sterft, in't
leven.*

En in de Thesaurie ordinaris, zietmen de zolde-
ring van onderen met zyn penceelkonst pronken.

Hy oeffende ook het Glaschilderen, dog zoo veel niet als zyn vader, aangezien die mode van tyd tot tyd afnam. Deze kwam heel haastig te sterven op den 19 van Hooymaand 1662, tusschen twee

twee en drie uren namiddags, hebbende een purgatie ingenomen, om de pyn voor 't hart af te zetten, want hy anders geen ziekte had, en ook nog even te voren op zyn stoep had gezeten, wanneer zyn vrouw het bekertje by den kruidmenger, weer 't huis gebragt hebbende, en pas een kwartieruurs uit geweest zynde, haar man in het voorhuis op den vloer vond dood leggen. Men beschuldigde den kruidmenger wel niet, want zulks kan wel gebeuren door een Hartvang: maar sommige buuren, die het spreukje van Nicocles wisten, verhaalden het aan anderen by dit geval, te weten dat deze, een domdriftig geneesheer, die op de kragt van zyn poeders stofte dus spottende in den baard voer. *Zeker ik prys uw Konst om dat gy de menschen niet lang in elende laat leggen; maar ben spoedig verlost datze geen pyn meer gevoelen.* 't ging zoo 't ging, zulke vertellingen bragten den Apotheker weynig voordeel aan, zoo min als de Raad van Euflius in zyn ontleding des vernufts, daar hy zeit: *Laat den Kok uw Geneesmeester zyn, en de vleeshal uw Apothekers Winkel.*

My is verhaald dat de berugte Cavaljier, welke voor eenige jaren, door zyn krygsvernuft en dapperheid de troepen in de Sevens aangevoert heeft, in een Koffihuys was, en een vaandrig van de Hoogduitsche troepen, belust om hem te zien hem daar kwam spreken. Na eenige algemeene redenwissingen vraagde de Duitscher hem of hy die Cavaljier was daar zoo veel van gezeit wierd? waar op hy ja antwoorde. *Zoo zyt gy dan* (vervolgde de Duitscher) *Die broodbakkers zoon?* Ja antwoorde Cavaljier? *Maar thans in staat als Colonel;* en vervolgde: *Mag ik d'eer hebben van te weten wie myn Heer is?* Waar op hy zyn naam melde, en

met een dat zyn Grootvader een Generaal, zyn vader een Hopman was geweest, en hy een vaandrig was. Cavaljier zig een weinig beradende, zeide daar op: *Hoe myn Heer; uw Grootvader een Generaal, uw vader een Hopman, en gy een vaandrig; dit telt byster af: en wil het zoo voort, zoo word uw zoon nog wel een Bakkers knegt.* De grootmoedige Duitfcher dien steek voelende, droop weg. Dus ging het ook met den volgenden Konstfchilder.

SIMON VANDER DOES had tot zyn overgrootvader een Geheimschryver der Stad Amsterdam, tot zyn Grootvader een Secretaris van d'Assurantiekamer, gelyk wy in 't leven van zyn vader Jakob vander Does hebben aangemerkt, maar hy eindelyk in een flegten staat vervallen strekte voor zyn geflagt een zinnebeeld van d'Ondergaande zon.

Hy was geboren 1653, en oeffende zig in de zelve verkiezing en wyze van fchilderen als zyn vader, en woonde in den Haag by zyn Moey.

Om nu eens proef te nemen, hoe veer hy op eigen wieken dryven konde, ging hy eerft een wyl in Vriesland wonen, naderhand in Engeland, inaar bleef daar maar een jaar. 't Schynt dat hem de kost daar niet beter dan in zyn moers keuken fnaakte. Zesendertig jaren was hy oud als hy zig in huwelyk begaf. Oud genoeg was hy om te trouwen, maar te jong om de wederwaardigheid die daar uit ontftond te torfchen, want hy had een flegte keur gedaan. Wie kan alles voorzien? *Alle zaken hebben geen voortgang van onze inbeeldinge tot de wezentheid, zonder verlies,* zeit Fontenelle in de t' zamenspraak der dooden. Zy was inzonderheid verkwiftende, en alles wat hy met zyn penceel en yver by een fchrapen konde, was straks op de molen van zorgeloosheid tot kaf vermaalt, dus hy met
zug-

zugten de Konst moest oeffenen, en maakte zelden iets of 't was voor gegeten brood.

Hier kwam nog by dat de Heer de Graaf, die van zyn geslachts stam was, en veel om zyn vaders wil met hem gedaan zou hebben, zig nu om dit Huwelyk van hem onttrok, en hem (als het spreekwoord zeit) liet dryven. Johan van Gool die toenmaals zyn Leerling was heeft my tot verwonderens verhaald, hoe hy niet tegenstaande al die bekommernissen en hartkwellingen, dagelijks even yverig kondeschilderen. Maar met al dit yveren deed hy geen voordeel, aangezien hy zig hier door het gezelschap der menschen onttrok, en gevolglyk de gelegenheid verloor van somwyl een poutret te schilderen, dat wat meerder voordeel gaf, als het beeste schilderen. Verscheiden poutretten zyn nog van hem in handen, die heel in handeling naar den ouden Netscher gelyken.

Zyn vrouw te sterven komende bevond hy zig in een slegten staat, zoodat hy, door voorspraak van goede vrienden, een plaats in 't Gasthuis agter de Hal in den Haag kreeg. Maar na dat hy daar twee of drie jaren gewoont had liep hy daar uit, ging naar Brussel daar hy een jaar woonde, en voorts naar Antwerpen, daar hy voor de keelbeulen schilderde.

De Heer de Graaf, meer gemeld, dagt dit verval in 't geslagt, door zyn jonger Broeder Jakob vander Does Jakobsz. weder op te beuren: en vindende hem geneigt tot de Konst, bestelde hem by Karel du Jardyn, zyn overleden Vaders grooten vrient en zyn gewezen voogt, daar hy zoo lang by bleef tot Karel die onverwagte luim bekroop van Roome voor zyn dood te zien. Toen raakte hy by G. Netscher, en na 't verloo-

pen van twee jaren by G. de Laires tot Amsterdam. Naderhand by zig zelve de Konst oeffenende, gaf hy proeven van zyn grooten geest, en verzegelingen van 't geen in hem te hoopen stond. Hy was stout in zyne ondernemingen, en gereed om groote zaken de Konst belangende t'ondernemen, maar ook met een byzonderlyk driftig en haastig, zoo dat hy ('t geen my voor de waarheid verhaald is) eens drie of vier weken aan een stuk geschildert had, en als hy het niet na zyn zin konde krygen, een mes nam (niettegenstaande dat zyn Broeder die agter hem stond 't zelve wilde beletten) en sneed den doek aan riemen. Dit werk ondernam hy andermaal: 't lukte hem, en hy maakte een geschenk daar van aan den Heer de Graaf, die het dankelyk aannam, hem een paart gaf, en een dikke goudbeurs bezorgde, en zont hem onder den zwier van den Heere van Heemskerk (als hy voor Ambassadeur van wegens den Staat naar Vrankryk ging) meé naar Parys, daar hy zyn Fortuin gevonden zou hebben, had de dood hem niet na 't verloop van een jaar uit dit leven weggerukt, en dus alle hoop verydelt. Nu volgen de twee gebroeders

THEODORUS EN CHRISTOFFEL LUBIENIETZKI, waar van de eerste is geboren te Cracou in 't jaar 1653, de ander te *Stettin* 1659. zy hadden beide de teeken-en schilderkonst in hunne jeugt tot hun vermaak geoeffent by Juriaan Sturte Hamburg, nevens andere pryswaardige oeffeningen voeglyk aan jongelingen van edele geboorte.

In den jare 1675 in Oegstmaand kwamen zy tot Amsterdam, en begaf zig CHRISTOFFEL ten eersten by Adriaan Bakker om de Konst voort te oef-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 329

oeffenen, dog THEODOOR raakte by den berugten Gerard de Laires, welkers wyze van behandelinge hy zoo wel afgezien heeft, dat het alzins in zyne konstige penceelwerken doorstraalde. Deze werd na 't verloop van eenige jaren door den Groot Hertog van Toskanen ontboden. In 't jaar 1682 is hy naar Hanover vertrokken. Van daar kwam hy aan 't Hof van Brandenburg, daar hy eerste Kamerling en opzigter van de Academie werd; en eindelyk is hy in 't jaar 1706 naar Polen gereist, daar hy gestorven is.

Christoffel Lubienietzki woont nu nog tot Amsterdam daar hy met lof de Konst oeffent, zoo in Historien als poutretten.

In dezen tyd bloeide de Konst in Nederland, inzonderheid te Amsterdam. De Vrede stond voor de deur, die Bellona vyandin der konsten aan band zouw leggen. De zon eerst door een opwellende sulferdamp betrokken, begon een blyder aangezigt te vertoonen, en de Koopvaardyman vlamde om geveilligt de zee te bouwen. Thans zag men de Stedelingen een nieuwe konstlust scheppen, en de een toonde zig voor den ander een Mecenas, daar de Heer Joan van Maarfeven, Ridder van St. Michiel, elk in voor-
ging. Konstlievenden en Konstenaren reikten nu elkander hart en hand, (en 't waar te wenschen geweest dat de wangunst en eigenbaat dezen band niet had verbroken) in eendragt toe. Dit is my gebleken uit zekere vaerzen, 't eene *op de vereeniging van Apelles en Apollo &c.* 1653. Het andere heeft tot tytel *Broederschap der Schilderkonst, ingewyd door Schilders, Beeldhouwers en derzelver begunstigers.* Op den 21 van *Wynmaand*, 1654 in *Amsterdam.* Op de volgende bladzyde

ftaan de hoofden der opregters, als M. Kretfer, B. vander Elft, N. van Heldt Stockade, J. Meuris gemeld; en is dit vaers aan gemelden Heer Maarfeven opgedragen, uit naam van allen door T. Affelyn.

Dit St. Lucas feest werd gehouden op de groote zaal van St. Joris Doelen; dewelke daar toe opgeciert was met Feftoenen, die hunne zinspelingen hadden op deze vereeniging.

Op 't Fefton van 't schilders gereedschap, verbeeldende de eenigheid van hunne Broederschap, las men dit:

*Aldus is d'eenigheid van Konst, en Konstgenooten,
Gelyk dit schildertuig gebonden is in een,
Zoo bint de liefde hen als Broeders in 't gemeen,
Want eenigheid en vreê word met dien band gefloten.*

Op 't Fefton van 't Mufyktuig, toegeëigent aan Apollo vond men deze vaerzen.

*De Konstgodin, verknogt aan d'eedle Poëzy,
Scheen door Apolloos lier ten Hemel op te varen.
Twee konsten na in bloed, vereend in Maatschappy.
Apol bemint 't penceel, Apelles zang en snaren.*

Daar benevens hadden zy voor hun, en de genoodigden, (die te zamen zoo Schilders, Poëten als Liefhebbers der Dicht- en Schilderkonst omtrent 100 in getal waren,) een regel, of tafelwet opgeftelt, die by wyze van aanspraak tot de genooden dus begint:

Lief-

*Liefhebbers, Konstenaars, die op de Voetboogs-
zaal,
Staat met den anderen gereed, om 't middagmaal
Te houden:
Het dronken drinken zy geschuwt van dezen dag;
Die drie gezonthêen heeft bloot. hoofds voldaan, ver-
mag,
Indien hy meerder wierd ge'vergt, die neêr te zetten;
Den genen die meer lust, en zal men 't niet beletten,
Zoo slegs geen overdaad aan tafel word gepleegt.*

Joost van den Vondel was niet alleen mede op dit feest gelyk anderen genoodigt, maar werd ook aan 't hooge eind van de tafel in een grooten zeetel geplaatst, en hem door iemand Apollo verbeelden- de een Laurierkrans op 't hoofd geplant, gelyk het Brant dus in zyne levensbeschryving, agter het 2de Deel van zyne Poëzy gedrukt, aanhaald. De gryze Vader kroonde het feest weder met dit volgende gedicht.

*Gelyk de Zonnebloem haar oogen
Uit minne draait naar 's Hemels bogen,
En volgt met haar gezicht
Het alverkwikkend licht,
De Zon, die 't al zyn verwe geeft,
En daar geboomte en plant by leeft;
Zoo volgt de Schilderkunst,
Uit aangeboren gunst,
Ontsteeken van een heilig vuur,
De schoonheid van natuur,
Met hare streken en penceelen;
Geeft doode doeken en paneelen*

*Het leven, waarze zweeft, en zwiert;
Verkloekt de menschen en 't gediert.*

*ô Eedle Schildermin,
ô Tiende Zanggodin,*

*Wy loopen u met d'andre negen
Parnasgodinnen tegen:*

Van zingen nog van speelen moe:

Ontfang dees Kroon: zy komt u toe.

Het welk beantwoord werd met dit volgende
Klinkdicht.

*Toen 't groote licht verscheen op 't feest der Konstenaren,
Was ieder een verheugt, en zoo vernoegt en bly,
Dat wie den Vader zag, ontstak in Poëzy,
Nu dat de Konstgodin hier met Apol zou paren.*

*Terwyl de Priesterschap, door zang en spelder snaren,
Begroette dus die Zon: ô Feniks van ons Landt!
Die 't gansche Helikon doet luisteren naar uw trant,
En wyd aan God Jupyn een kroon van gryze baren;*

*Die stadig zyn omringt met heil'ge Laureblaan.
Wat offer zullen wy u voor dees weldaad branden?
Wie dankbaar is voor gunst, die heeft de gunst voldaan.*

*Wat dankbaarheid is meer als duizent offerhanden.
De Vader zy vernoegt, nu dat St. Lucas hier;
U schenkt Apelles schild, Apollo zyn Laurier.*

Elk maakte zig vrolyk, en verheugt op dit
feest, de glazen klonken in 't rond, en de
geesten door Bachus druivensap vervrolykt, sche-
nen al op Pindus heuvel verplaatst te wezen. Des
zon-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 333

zongen zy alle bekommertheid vaar wel; en deunden helder op:

*Laat Romen op de Konst, en haar aeloutheidbrallen,
En Tivoli op al zyn groote watervallen,
En Napels op het Graf van Maro, en haar gunst,
Hier is de beurs, en 't geld, en liefde tot de Kunst.*

Eer zy scheiden namen zy besluit tot een jaarlykse vernieuwing op St. Lucas dag, lieten tot dien einde een gedenkschild (veel ligt is hun het gebruik van de oude Romeinse belofteschilden in gedagten gekomen) maken; waar op afgebeeld stonden, een gebroken en eene opgeregte gedenknaalt, opwimpelt met het byschrift, **VERNIEUT UIT LIEFDE**. Dog dit voornemen is door de nyd verydelt geworden, en het gedenkschild door den tyd, even als de gedagte Romeinse belofteschilden, in de vergetenheid begraven.

JAN HOOGZAAT is geboren te Amsterdam
den

den 12 Maart 1654, een van de beste Leerlingen van Gerard de Laireffe. Om in 't groot te schilderen is hy niet minder konstig als in zyn kleene beelden daar een meester best in uitblinkt. Hy heeft veel in 't huis van 't Loo voor William Koning van Engeland geschildert. Hy heeft ook stukken gemaakt voor de Grootagtbare Heeren Burgermeesteren dezer Steede Jan Trip, A. Velters, Jan Six, en voor den Hr. Scheepen van Aalst en andere groote Heeren. Ook is van hem geschildert het oppervlak in 't overwelfel van de Burgerzaal op 't Amsterdamsche Raathuis. Maar de maker heeft geen naauwe agt gegeven hoe de figuren in 't oog door zulk een wyden afftand verkleenen, waarom men dezelve naauw onderscheidentlyk zien kan. Dog de beschryving van den inhoud derzelve is, ten dienst der vreemdelingen, gevoegt in den Wegwyzer door Amsterdam, op pag. 427 aldus.

Amsterdam, een der schoonste Steden die de Zon beschynt, zit hier deftig uitgedoest, op lugtige wolken, heerlyk verheven &c. Zy draagt in haar schoot een bondelbyl met groene laurieren omvlogten; om te gelyk haar bloejende en eendragtige Regering aan te toonen. Zy leunt op een sierlyke scheepsstevan, 't geen teffens (met het later kruischild behangen) haar berugte scheepvaart te kennen geeft: waarom de Zeevoogt Neptuin haar de stevenkroon opdraagt. Terwyl Merkuur haar den Guldenstaf der Koopmanschap vercert, en Cybele, Godin der Aarde met het aanbieden van hare scutels de gansche waereld tot het dryven haarer Koophandel open stelt. De wapen-

pentuigen die nevens haar leggen, beteekenen dat zy hare vryheid en achtbaarheid kan, en weet te verdedigen. Alles vloeit uit den overvloetsbooren haar van alle kanten toe. De Roomsche Ryks Adelaar verheft zig boven haar hoofd, met de Keizerlyke Kroon haar wel eer door Maximiliaan gegeven. De Faam schynt deze voortreffelykheden de waereld over te trompetten, terwyl zig Amsterdam door den Tyd, met behulp van Verstand en Naarstigheit nog hooger ziet opvyzelen. In 't verschiet der wolken ziet men de eedle Konsten en wetenschappen door Kindertjes verbeeld, die den anderen in oeffening verzellen. Herkules (het zinnebeeld van Deugt en Dapperheid) is ter andere zyde met zyn knods in de weer, om de Wangunst en andere lasterzieke gedroegten en harpyen op de vlugt te dryven, om de maagt van Amsterdam voor dit schenzugtige monster te bevryden.

Junius in zyn 3 Boek pag. 218. verhaalt een opmerkenswaardige Historie van Alcamenes en Phidias. Deze twee Konstenaars gelast van de Atheniënzers om elk een beeld van hun Godin Diana te maken, dewelke op hooge voetstukken in hun Stad geplaatst zouden worden, lieten met een ook door 't volk verbreiden (om dat die Konstenaars elk hun best zouden betrachten) dat een groote som gelds betaald zou worden, aan die het best maaken zou. Hier op tegen die twee konstenaars met yver te werk. Alcamenes had zyn beeld 't eerst gemaakt, en was by zig zelve genoeg dat het, van naby gezien, geprezen werd. Eindelyk bragt Phidias zyn beeld ook te voorschyn, 't welk niemant van de Atheniënzers van naby beviel, maar zy lasterden in tegendeel den maker,

ker, niet willende zulk een wanftallig beeld (zoo 't hun toefcheen) in hare ftad duldten: zoo veer, dat 'er een ophoop ontftont, en 't gemeene volk hem wilde ftegnen.

Phidias, die de Geometrie, en Optica verftont, had zyn beeld grover en plomper van deelen gemaakt als men gewoon was te zien, om den hoogen aftant die het zelve zoude hebben, wanneer het op zyn verheven ftantplaats ftont. Des verzogt hy maar alleen dat zy hun ophoopenheid, en oordeel wilden fchorten, tot het zelve geplaatft zoude wezen. Toen veranderden zy; want de nettigheid en zagtheid die men aan het beeld van Alcamenes befpeurde, wanneer het op den beneden grond ftont, veranderde door den hoogen aftant in een afzigtigheid: daar en tegen verdween die grove hardigheid van Phidias beeld in een vleiende zagtheid, en behield in dien aftant zyne grootte en deftigheid.

Hoe velen door omgang met Konftfchilders, en door 't dagelyks befpiegelen der konftwerken zyn aangefpoort geworden tot die pryffelike oeffening, daar van hebben wy menigte van voorbeelden aangetoont, maar dat de natuurdrift buiten dudanige aanleidingen, infgelyks ook zulks vermag, zien wy in den braven poutretfchilder JOAN VOLLEVEN'S bevestigd.

Geertruidenberg, binnen welkers ringmuur hy in 't jaar 1654 geboren werd, had lang voor en na dien tyd geen konftoeffenaars binnen zyn wallen gehad om hem eenige aanleiding te kunnen geven. En egter was zyn drift zoo tot die oeffening geneigt, dat hy van der jeugt af aan niet anders deed dan al wat hem voorquam met kool en kryt af te fchetfen. Waarom zyne ouders (ziende zyn

onstuitbare konstdrift) hem bestelden by den berugten pourtretschilder Kasp. Netscher, naderhand by N. Maas, en eindelyk by Jan de Baan in 's Gravenhage, daar hy 't zedert heeft blyven wonen, en menigte pourtretten gemaakt, die braaf geschildert en vol leven zyn. Ook heeft hy een Zoon in die oeffening opgekweekt, die nevens zyn Vader nog in leven is.

Komen en gaan is des menschen lot. 't Jaar 1654, dat de Konstschilders vol leven zag ontluiken, zag teffens ook Fabricius door een deerlyk toeval het leven eindigen.

Die tot een ongeluk geboren is (zeit de spreuk) zal het niet ontgaan.

KAREL FABRICIUS, een uitstekend schilder van perspectiven, berugt voor den besten in zyn tyd, was ook een goed pourtretschilder. Waar hy geboren is, ook de tyd wanneer, blyft duister: maar dat hy lange jaren te Delf gewoont heeft is bekend, gelyk zyn naam ook in de Stads gedenkschriften op het jaar 1654 den 12 October by het springen van het buskruidmagazyn gemelt staat, nevens zyn Schoonmoeder en Broeder, mitsgaders Simon Decker, Koster van de oude Kerk, met wien hy bezig was uit te schilderen, ook Mathias Spoor's zyn Discipel, welke alle zeer deerlyk, door het instorten van het huis, onder het puin zyn geplettert en gesneuveld. In Fabricius alleen was nog leven, na dat hy nevens de anderen na 't verloop van 6 of 7 uren onder 't puin dat hem overstolpt had wierd gesleept: en om dat de huizen der Geneesmeesters voor het meeste mede ingestort waren, in het Gasthuis gebragt, alwaar na het verloop van een kwartier uren zyne benaauwde ziel uit het

elendig gekneusde lichaam verhuisde. En dus (hy was nog maar dertig jaren oud) is die heldere zon p as aan 't ryzen op het onverwagtst ondergegaan.

Arnold Bon maakte op dit droevig ongeval dit treurdicht.

*Aldus gekneust, geplettert en gebrooken,
 Aan arm en beenen dat onkenbaar was,
 Lag KAREL FABER schier versmoort in d'as,
 Door 't heilloos kruit; wie weet hoe aangestooken?
 Zyn matte ziel gantsch magteloos gekreeten,
 Wierd nog gered uit deezen bangen nootd.
 Maar d'alvernield' en d'onmedoogde dootd,
 Heeft hem den draad zyns leevens afgebeeten.
 Zoo voer de grootste Konstenaar ten dale,
 Dien Delleft ooit of Holland heeft gehad.
 De meeste schaa van deeze brave Stad
 Werd weer geboet, maar hy niet weer te haale.
 Wie treurt dan niet op zyn gekrookte beenen,
 Die ooit de konstgodin Pictura mindt?
 Hy was van haar het beste troetelkindt,
 En zoog 't geheimste uit haare borst en speenen.
 Dus troft gy hem,   doot toen hy zo schrande,
 In 't malen met zyn deftige penseel,
 Het weezen bragt natuurlyk op 't panneel
 Dat zoo geleck, als 't cene Ey het ander.
 Moest nevens hem dan Decker ook al sneeven?
 Als of de nyd hem nog benyden wou,
 Dat yders oog, nog namaals zeggen zou,
 Ten is geen doek, het is het waare leeven.
 Moest gy den geest van Faber ook zo sollen
 Mattias Spoor, o gaauwe jongeling,
 (Die dagelyks leergierig by hem sting,)
 Om zoo de Konst ter wereld uit te rollen?*

Maar

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 339

Maar heeft dit droevig treurtoneel van Fabricius uw hart, Lezer, tot deernis bewogen, daar gy hem onder 't puin verplettert zaagt; de vertooning van het vreugdefeest der Broederen van St. Lucas, vereert door byzyn van hun grooten *Mecenas*, en het opperhoofd van den Amsterdamschen Zangberg, die onder 't klinken der glazen vol van *Basbus* nat, met vrolyke kelen *Evoe* door de ruime zaal schaterden, (als wy boven gemelt hebben) zal u het wezen in een andere plooi zetten.

Nu treden wy tot JOHAN VAN BUNNIK. Hy is geboren tot Utrecht in 't jaar 1654. Na dat zyne ouders bespeurden dat hy inzonderheid tot de schilderkonst geneigt was, werd hy in 't jaar 1668 bestelt by den berugten Herman Zachtleven, by wien hy in den tyd van drie jaren zoo veer in de Konst vorderde, dat hy eigen werken dorst ondernemen, welke hy met veel roem ten einde bragt. Gelyk de jonge vogels eerst boven 't nest klapperwieken, daar na een korte vlugt ondernemen, eer zy zig veer van honk begeven, zoo deed ook onze Bunnik, die eerst by zyn ouders zyn vermogen in de Konst ter proef stellende, daar na een korte vlugt naar 't Kleefsland ondernam, 't geen wel gelukten. Weder t'huis gekomen ondernam hy andermaal zig te voegen by den konstschilder G. Hoet, eer hy zyn koers dorst zetten naar Rome. Hoe reizugtig hy van aart geweest is, blykt aan de lyst die hy my zelf heeft opgegeven van al de plaatsen daar hy stalen van zyn Konst gelaten heeft, waar by hy eeuwen zal gedagt worden.

Te Rees kreeg hy gelegentheid van voor den

Oversten Sales te schilderen. Van daar trok hy naar Duitsland, en hielt zig een tyd lang op te Frankfoort met zyn konstgenoot Merian. Van daar vertrok hy naar Heydelberg, en voorts tot Spiers, daar hy voor Karel Lodewyk Keurvorst van de Paltz, en den Raadsheer Jonkmans, verscheiden Konstwerken maakte. Van daar is hy gereist op Straatsburg door Zwitserland tot Zurig, voorts over de Alpes tot het Milanees. Van daar naar Genua, daar hy kennis kreeg aan den braven Konstschilder P. Moulyn, anders Tempeest, by wien hy een tyd lang bleef en verscheiden stukken maakte. Van daar is hy gereist op Livorne daar hy voor den Hollandfen Consul eenige tafereelen schilderde; waar na hy zyn reis voortzette tot Rome toe, daar hy gekomen zynde straks kennis maakte met Karel Marat, Abraham Genoels, Piemont, Ferdinand Voet, Adriaan Honig, anders Loffenbruier, en den Konstigen plaatsnyder Korn. Bloemaart: dog hy bleef 'er niet lang, maar toog naar Napels daar hy vele konstwerken gemaakt hebbende weder te rug keerde tot Rome. Van daar reisde hy naar Boulonge, Ferrare en Venetien, alwaar hy den konstschilder Carel Loti bezogt. Toen trok hy voort naar Milanen en Modena, alwaar hy gelegenheid kreeg van voor den Hertog Franciscus den tweeden van dien naam te schilderen; welke Vorst zulk een zugt voor zyn Konst kreeg dat hy hem in zyn dienst nam, en jaarlyks aan hem een goede som gelts gaf. Hier bleef hy acht agtereenvolgende jaren, in welken tyd hy vele lofwaardige konststukken, zoo aan 't Hof, als op Buitenplaatsen van den Vorst, nu nog te zien, gemaakt heeft.

De Hertog deed in dien tyd een beedevaart naar

Lo-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 341

Lorette, daar hy hem verzelde, gelyk ook naar Rome, daar hy nu voor de derde reys gekomen zig in de schilderbent liet huldigen, en kreeg tot bentnaam *de Keteltrom*. Kort daar aan met den Hertog wedergekeert tot Modena, werd hy het reizen wars, zoo dat hy ontslaging vanden Hertog verzogt, die hem een vrye pas bezorgde om door Vrankryk naar zyn Vaderland te keeren, gelyk hy deed. Dog vindende te Turin meergemelden konstschilder Ferd. Voet, hield hy zig daar een wyl tyds op met het schilderen van eenige stukken, waar na zy te samen reisden door Vrankryk tot Lions, daar zy vander Kabel, P. van Blommen en Gillis Wenix ontmoetten. Hier elkanders vaar wel gedronken hebbende, vertrok onze van Bunnik, met Ferd. Voet en zyn Broeder Jakob van Bunnik die hem doorgaans op de reis verzelt had, en een goed Bataljeschilder was, naar Parys, en van daar door Braband tot zyn geboortestad, 't welk was in 't jaar 1684. Dog meergemelde Ferd. Voet bleef in zyn geboortestad Antwerpen, daar hy stalen van zyn brave Konst deet zien, zoo in 't schilderen van Historien, als van Pourtretten en Landschappen, waar van hy 'er verscheiden op koper geëst heeft, en met konstig geteekende beeltjes opgeciert. My is verhaalt dat hy te Rome op den muur van de kamer in de Herberg, daar de schilders gewoon zyn by een te komen, met kool geteekent heeft het gantsche gezelschap dat op een Bentfeest by een was, zoo, dat elk in 't byzonder aan de wezens-trekken kenbaar was. Daar en boven waren de beelden zoo konstig en vast geteekent, en de schikking der beelden zoo geestig bedagt, dat al wie het zag daar af verwondert stond. Wat agting het Bentgenootschap daar voor heeft, blykt

hier aan: dat, wanneer de muuren van die kamer jaarlyks worden gewit of schoon gemaakt, dit be- teekende vak' alleen word uitgezondert; om tot een proefftuk van Konft altyd te pronken.

Myn pen heeft Bunnik vervolgt tot in zyn ge- boortestad: nu rest 'er nog te zeggen, dat hy ten eerften aangezigt werd om op 't Konings Huis van 't Loo verfcheide groote landschappen te schil- deren, gelyk ook naderhand op het Huis vanden Heer van Odyk te Zeyft, als mede op het Huis te Voorft. Waar aan men zien kan wat zyn pen- ceel vermogt. Hy is nog in leven en woont te Utrecht.

Het beurt maar zelden, dat, na verloop van tyden, dingen gevallig zig famenschikken als voor henen.

Het fchikte zig zoo in de levensbefchryving der Italiaanfche schilders door *van Mander*, dat *Daniel Ricciarelli* voor *Taddeo Zuccherro* kwam te ftaan, waar uit *van Mander* reden vont om te zeggen: *Dat Daniel door moeite en grooten arbeid zoo hoog in de Konft geklommen weder gedaalt is, en dat by 't pen- ceel voor den beitel verwiffelende, by een pyl is te gelyken die met kragt in de hoogte opgefchoten ftraks weder tot de laagte daalt: maar dat die gene welken de Konft aangeboren is, hoe langer zy dezelve oeffenen, hoe zy daar in volmaakter worden.* 't Welk hy op *Zucche- ro* toepaft.

Met gelyke reden kunnen wy dit op den Dord- rechtſen *Simon Germyn* en onzen Leydfchen Rid- der en Konftſchilder **KAREL DE MOOR** toepaf- fen. De eerſtgemelde maakte door moeite een goed begin. Zyn Konftzon rees, maar daalde ftraks zoo dat hy zig naderhand met de grove kwaft
en

en kladpot moest generen. In tegendeel is de Konftzon van onzen Ridder van tyd tot tyd zonder eenige beneveling in de hoogte opgeklimmen tot den middagkring, van waar zy hare konftftralen de Waereld overspreit, en de mindere konftlichten doet ontfonken.

Leiden bromt op zyn geboorte voorgevallen op den 25 van Sprokkelmaand 1656.

Zyn Vader was een Konsthandelaar, die ziende dat hy onweerhoudelyk van natuur tot de teeken- en fchilderkonft geneigt was, en kennende de fpreek: Een goed begin maakt een goed einde, hem bestelde by den berugten Gerard Dou om van eerften af naar vaste grontregels geleid te worden.

Voor af heb ik vergeten te zeggen dat zyn Vader hem tot de taalgeleertheid meende op te kweken. Maar als hy bespeurde dat Karel een tegenzin in 't leeren van talen had, en geheel tot de fchilderkonft geneigt was (met onwillige honden is 't kwaat hazen vangen) zeide hy, *Laat hem maar teekenen leeren, dit komt tot alles te pas.* Dit stont Karel wonder wel aan, die ook zyn tyd onder opzigt van G. Dou met yver waarnam.

Naderhand, en om zig tot een kloeker penceelbehandeling te gewennen, werd hy tot Amsterdam by den vermaarden poutretfschilder Abraham van den Tempel bestelt; dog deze ontviel hem vroeg in 't jaar 1672. Van daar trok hy weder tot Leiden by Frans Mieris, en eindelyk te Dordrecht by Godf. Schalken, daar ik hem voor de eerste maal heb leeren kennen. Ik weet niet wat reden hem daar toe beweegde; aangezien hy toenmaals de Tekenkonst al vry beter verftond dan Schalken,

ten ware hy het alleen gedaan hebbe om zyn vleyend penceel (waar door hy berucht is) in zyne behandeling af te zien.

Zoo ik nu de eedle penceelkonst die hy bezit naar waarde wilde pryzen , my zouden geen doorlugtige voorwerpen ontbreken om hem daar by in vergelyking te brengen ; en overvloedige redenen vinden om op dien voet voort te draven , ten waar my de pen van Gratiaan geleert had , den toom daar omtrent in de hant te houden , en liever te misdoen door te weinig , dan door te veel iemants werk te roemen ; want de bovenmatige lofuitingen (zeit die vernufteling) verwekken de nieuwsgierigheid , en prikkelen de nyd : zoo dat indien de verdiensten niet over een komen met den lof , word het pryzen voor bedrog gehouden , en maakt dat de oppronker en die opgepronkt word beide belacht worden. Maar myn toeleg is niet , van de Konst der levendigen te oordeelen of die naar waarde te roemen ; om dat ik bezwaarlyk het ieder van pas zou kunnen maken. Des heb ik best geoordeelt ieders Konst zelf te laten spreken , en maar alleen den konstlievenden die met den vinger aan te wyzen. Dichters nemen daar omtrent meerder vryheid aan zig , als wel een Historie- of levensbeschryver voegen zoude.

Hy heeft de Konstgodes altyd uit geneigtheid , met lust , en niet als slaaf , gediend , nog de Fortuin lastig gevallen , maar haar aangegrepen als zy hem gunstig voorkwam , en veel gedaan , schoon niet in vergelyking van anderen. Maar wel gedaan is veel gedaan. Laat de onwetenheid smalen , dat zulk een konstpenceel niet onophoudelyk werkelyk gehouden word , de verstandigen kennen de spreuk die zeit : De zekerste weg van te behagen , is een
graagte

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 345

graagte te vinden in die men verhongert gelaten heeft.

Onder zyne Historiestukken word inzonderheid geroemt de Historie van Piramus en Tisbe.

De Historische verbeelding van Brutus, daar hy aan zyn zonen, over begane misdaat, ten spiegel voor't Roomsche Volk, straf oeffent, is geplaatst voor den schoorsteen op der Schepen kamer tot Leiden.

In den jare 1702 zont hy zyn poutret aan den Groothertog van Florencen, die hem daar voor een present deed van een goude medalje en keten.

Weinig jaren geleden schilderde hy voor den Keizerlyken Ambassadeur Sinsendorf een stuk vier en een half voet breed, waar in hy afmaalde de beeltenissen der doorluchtigste krygshelden dezer eeuw, Prins Eugenius en Marlburg te paart zittende.

Men leeft een Latynsch gedicht op de afbeelding van den Prins Eugenius, door hem geschildert, het geen wy den Leezer mededeelen.

I N E F F I G I E M

Illustrissimi atque invictissimi Herois

E U G E N I I,

PRINCIPIS SABAUDI.

Adumbratam ab ingeniosissimo artifice
CAROLO DE MOOR.

Q*ualis Alexander, superato victor ab orbe,
Pictus Apelleâ dicitur esse manu:
Non aliter docti celeberrima dextera Mori*

Heroa EUGENII Principis ora refert.
Ille est, quem veterum tempos malè finxit avorum,
Alcides verè, Teutona terra, tuus.
Quò duce perpetuis dudum assuefacta triumphis
Exsuperant priscum Cæsaris arma decus:
Cujus ad invicium dominatrix Gallia nomen
Fracta tremit, clades horret & ipsa suas.
O felix fanstoque aetas sub sidere quantum
Invidiæ a serâ posteritate feres!
Quae pariter dignum tam forti Principe Apellem,
Et dignum tanto cernis Apelle ducem.

De Heer Arnold Hoogvliet heeft het dus in
 Duitsch overgegeven:

Op de Beeltenis van den Voortreffelyksten
 en onverwinlyksten Held

E U G E E N,

PRINS VAN SAVOYEN,

Getroffen door den Verstandigen Konstenaar,
 KAREL DE MOOR.

GElyk Apelles naar het leven treffen kon
 Held Alexander, die de waereld overwon:
 Zoo treft de schrandere de Moor, door Konst gedreeven
 Den Prins EUGEN, den roem der helden naar het
 leven.

Dat de Oudheid beuzele, en van haar Alcides praat,
 Dit is, ô Duitsland, uw Alcides metter daat;
 Hy die door zyn beleit, en stadig zegepraalen
 Den ouden roem doet voor des Keyzers glory daalen;
 En wiens onwinbre naam 't heerschezuchtig Vrankryk
 staag

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 347

*Is tot een schrik, daar 't yst van elken nederlaag.
Gelukkige Eeuw, ge moogt op uwe heilstar boogen.
Maar hoe wangunstig zal de naazaat op u oogen,
Die een Apelles, waerdte te treffen zulk een Heldt.
En eenen Veldbeer, dien Apelles waerdig, telt.*

Ook werd 'er een in Latyn gemaakt op de beeltenissen van Eugenius en Marlboroug in den slag by Oudenaarden, door den zelve Ridder geschildert. Zie, hier is het:

I N T A B U L A M

uno conspectu exhibentem depictas

EUGENII EN MARLBOROUCHII,

effigies in pugna prope Aldenardam per
CAR. DE MOOR, Pictorum Principem.

I*Rruere in media cernis duo fulmina flammis,
Quid? superasse vides, quos superesse, duces.
Ut media fertur flamma Salamandra superstes,
Sic nostri superant ignibus ambo suis.
Sed liquitur, licet his temere quis fortior obstet;
Quos nec obire hostes strenuè, abire vides.
Idem igitur longè contraria præstitit ignis,
Mortem hosti, at vitam contulit his ducibus.*

Dit heeft dezelve Hoogvliet dus vertaalt:

Op de Beeltenissen van

EUGEEN EN MARLBOROUGH,

In den Slag by Oudenaarden, geschildert door
den zelve.

Twee Oorlogsblikfems ziet men hier ten vlamme in
rukken;

Twee overblyvers, daar hun staal het al doet bukken.

Gelyk in vuur en vlam de Salamander leeft,

Zoo ook myn helden die hun eigen vuur verwinnen.

*Of schoon nog iemand durft verwaant den stryd be-
ginnen,*

Zie hoe de vyand vlugt die door hun staal niet sneeft.

Een zelve vuur word dan gants strydig aangedreven

Den Vyand levert het den dood, myn Helden 't leven.

JOHAN FRANCOIS DOUVEN is geboren te Roermond in 't Hertogdom Gelder, op den 2den van Maart des jaars 1656. Zyn Vader Gerard Douven was Rentmeester van het Kathedrale Kapittel te Roermond, en zyn Moeder Elizabeth Dammerier genaamt, beide uit een geacht geslacht oorspronklyk. Zyn Vader die vele landen bereift had, ook in Italie, en langen tyd te Rome zig opgehouden, had daar door een zugt gekregen tot de schilderkonst, waarom hy zynen Zoon, ziende hem van jongs af aan geneigt tot de Konst, daar in heeft opgewakkert. Elf jaren oud zynde werd hy tot het leeren der Latynsche taal bestelt: dog met zyn twaalfde jaar kwam zyn Vader, pas 33 jaren oud, te sterven. Toen verzogt hy aan zyn moeder de schilderkonst te mogen leeren, het welk zy hem inwilligde, en hem tot Luik bestelde

de by den Konstschilder Gabriel Lambartin die vele jaren te Rome gewoont had, daar hy yverig 2 jaren agter een zyn tyd met teekenen besteed heb- bende, weder naar huis kwam.

Onderwylen was uit Italie t'huis gekomen Christophorus Puitlink zyn Neef, die zig de Konst in 't algemeen, dog inzonderheid het schil- deren van landschappen en beesten, zoo levende als doode, uitstekend wel verftont, by wien hy 3 jaren het penceel tot allerhande voorwerpen leer- de gebruiken.

Te Roermont woonde in dien tyd Don Jan Del- lano Velasco, zynde Raad en Opperste der Finan- tie in 't Hertogdom Gelder, van wegen den Koning van Spanje Karel den tweeden. Deze was een groot beminnaar van de Schilderkonst, en bezat zoo groot een Kabinet van Konst, als zyn Koning. Tot hem kreeg onze jonge schilder toegang, en schilderde 3 agter een volgende jaren voor hem, naar stukken van de berugteste Italiaanse meesters. Door welk doen hy zoo veer in de Konst gevor- dert was, dat hy met iets van zyn penceelwerk aan het Hof van zyn doorluchtigheid Johan Wil- hem Hertog van Neuburg, Gulik en Berg enz. te vertoonen, straks gelegenheid vout om de Beelte- nissen van veele doorluchtige Perfoonen aan 't Hof te Dusseldorp te schilderen, daar hy zulk groot genoeg door gaf, dat hy in 't jaar 1682 tot Hof- schilder beroepen en aangesteld wierd. Toen pas 28 jaren oud zynde, begaf hy zig in Huwelyk met Maria Johanna Daniels.

Deze Vorst, van natuur tot de Konst geneigt, begon na 't verloop van twee jaren door onzen schilder daar toe aangespoort, nu en dan, als 'er
ge-

gelegenheid toe was, eenige stukken van berugte meesters te koopen. Kort daar aan nam de Hertog een reis aan naar Weenen, en nam zyn schilder meê, die daar door gelegenheid kreeg tot het schilderen van den Keizer Leopoldus, de Keizerin Eleonora, neffens verscheiden grooten van 't Hof, 't geen den Keizer zoo wel geviel, dat hy hem een goude keten met een medalje te schenk gaf.

Terwyl hy nu weder zyne Konst, en andere bezigheden te Duffeldorp voor den Hertog voortzette, werd Philip Willem (door afsterven van den Keurvorst Karel van de Palts zonder erven) Keurvorst in des zelfs plaats, en verplaatste zyn Hof van Neuborg tot Heidelberg, wanneer de Princes Maria Sophia tot Koningin van Portugaal werd benoemt, daar onze schilder ontboden werd, die na dat hy zyn werk verrigt had met een goude medalje beschonken werd. Daar op vertrok hy op 's Keizers orde naar Weenen, dewyl de Keizer voor had hem tot zyn Hoffchilder te houden: maar 't leed niet lang of 'er viel weer een andere gelegenheid voor om zyn penceel te oeffenen. De derde Princes van de Palts Maria Anna werd gekeurt tot Koningin van Spanje. Des moest onze schilder voor haar vertrek hare beeltenis malen. Hy zou weder naar Weenen vertrokken en in 's Keizers dienst gebleven hebben; zoo de lugt daar voor zyne gezondheid zoo voordeelig geweest had als elders. Dus is hy met den Keurprins Johan Willem naar Duffeldorp vertrokken.

Eenigen tyd hier na verloor de Keurprins door 't algemeene sterflot zyn gemalin Maria Anna, als ook zyn Vader den Keurvorst Philip Wilhelm; waar door zyn groote Mecenas Keurvorst werd, en trouwde met

met Maria Anna Lucia Princes van Toskanen. Dit was weder een vers voorwerp voor 't konstpen- ceel van onzen schilder, die ook eenige jaren daar na op orde van den Keizer zig naar Koppenhagen begaf om Charlotte Princes van Denemarken (die men voornemens was tot Gemalin van Josephus Rooms Koning te verkiezen) te schilderen. Hy deed dat, en schilderde te gelyk den Koning en Konin- gin, waar voor hy, als hy zou vertrekken (ten be- wys dat hy door zyn konstpen- ceel voldoening ge- geven had) met een groote goude Medalje en goud- beurs beschonken werd. Dog dit Huwelyk werd niet voltrokken, zulks Douven op orde van den Kei- zer, in den wintertyd van 't jaar 1697 naar Italie aan 't Hof des Hertogs van Modena gezonden werd, om het pourtret van de Princes Amelia van Hannover te schilderen.

De ongemakken en gevaren van de reis werden verzoet, als hy zyn oogen kon verlustigen met zoo veele uitstekende Konst, inzonderheid van *Co- regio* aan 't Hof te zien. Daar maalde hy de ge- melde Princes, op drie byzondere wyzen, le- vensgroot ten voeten uit, in 't klein, en in 't groot, en op zyde, welke stukken voltooit zynde naar Weenen verzonden werden. Weinig tyd daar na werd die Princes tot Rooms Koningin ver- klaart en het Huwlyk met Josephus voltrok- ken.

In dien tusschentyd nam onze schilder nog een reis aan naar Florence om het pourtret van den Groothertog te schilderen. Zulks was hem ge- last van de Keurvorfstin van de Palts, die verlangende was om haar Vaders beeltenis te hebben. Daar kon hy zyn konstlustig oog laten weiden in kabi- netten gevult met de keurigste Konst, of op de kon-
stige

stige Antique Statuen die daar in grooten getale zyn, of op alle de uitstekende pourtretten der beroemste konstschilders van over de drie hondert jaren af, waar onder zig-ook de Prins der schilders Rafael van Urbyn doet zien. Vorder bewees de Groothertog hem veel eer met alles te laten zien, wat onder zyn gebied in Konst uitsteekt, en gaf hem eindelyk voor zyn vertrek (na dat hy hem zyn afbeeldsel, om by de rest te plaatsfen, gevergt had) ten geschenke een goude keten en Medalje.

Weinig jaren daar na, als Karel de tweede Koning van Spanje kwam te sterven, en de Aarts-hertog Karel van Oostenryk te Weenen tot Koning van Spanjen uitgeroepen werd, werd die van hem, als hy over Duffeldorp zyn reisnam, naar 't leven afgeschildert, ook naderhand de Princes Elizabeth, Dochter des Hertogs van Brunswyk, die naderhand in 't jaar 1709 tot den Keizerlyken troon verheven werd. Zoo dat Douven de eer heeft gehad van 3 Keizers. 3 Keizerinnen. 5 Koningen. 7 Koninginnen, en een groot getal van Vorsten en Princen naar 't leven af te schilderen, waar door zyn konstroem verspreit, en zyn gouden oegst ingezamelt werd. Zeker het helpt veel tot een mans geluk, dat hy Konst bezit, en tefens zig by elk weet bemint te maken.

Nu lust ons den Lezer een naamrol van de Konstenaars en Konstenareffen die het Paltfische Hof ge dient hebben te vertoonen, ook een schets voor te dragen van de Konstkabinetten des konstlieven den Keurvorfts van de Palts Johan Wilhem, wiens konstlievende zugt, door onzen schilder opgewakkert, van tyd tot tyd aangroeide, zoo dat, indien de Almogende hem een langer leven gegunt had, men had Duffeldorp in een ander Rome

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 353

me zien verkeeren. Zeker de Konstoeffenaars vonden nooit meer reden dan toen, om de spreuk van Gratiaan te doen gelden: *De genen die men noodig had dat leefden, zullen veelyds vroeg sterven, en de genen die nergens goed toe zyn lang leven.*

Behalven Douven, had de Keurvorst den over al berugten Adriaan vander Werff in zynen dienst, dien hy zedert tot Ridder verheven heeft. Ook zyn by hem in agting geweest de beroemde schilder van Venetien Antonio Bell, de byna ongelooftelyk vaardige schilder Antonio Pellegrini, meê een Venetiaan; Dominico Zanetti een Italiaan, Historieschilders in 't groot; de beroemde Johan Weenix Beeld- en Beestefchilder van Amsterdam; de beruchte Historieschilder Antoni Schoonjans van Antwerpen; de uitvoerige kleene Landschapfchilder Eglon vander Neer, en de konstige Bloeme- en Fruitschilderes Rachel Ruis, beide van Amsterdam; ook Gerardus Karses van Munster, nog twee schilders in *Emaill*, in groote agting.

Hier by zyn te voegen Peter Boy en Johan Frederik Ardin. Nog vier schilders in *Miniatuur*. Nog drie schilders in *Fresco* en Lymverf om *Blaffons* en Theaters voor de Opera te schilderen. Een van deze was de konstige Antonio Bernardi van Bolonie, die vier Keurvorsten van den Palts gedient heeft.

Onder de Beelthouwers werd getelt de beroemde *Chevalier Grupello*, onder wiens opzigt in marmer en metaal gewerkt werd. Van deze is des Keurvorsts pronkbeeld meer als levensgroot te paart zittende, en te Duffeldorp op de markt geplaatst, gemaakt.

Hier by kwamen twee die uitvoerig en konstig in yvoor werkten, Antonio Leonio een Italiaan, en Ignatius

natus Eulhoffen een Duitfer , dog die lang te Rome gewoont had. Nog een Italiaan die byzonder afgericht was om *Statuen* van pleister af te gieten. Aan alle deze bovengemelden verftrekte de Keurvorft jaarlyks (naar mate van yders Konft) een rykelyke fom gelds , behalven de gefchenken , wanneer eenig konftwerk tot zyn genoegen was voltooit.

SIMON GERMYN is geboren te Dordrecht in het zelve jaar en op den zelve dag als Prins Willem de III. naderhand Koning van Engeland geboren wierd , te weten op den 14 November van 't jaar 1650. Hy was een Discipel van Godf. Schalken , naderhand van Ludowyk Smits , gebynaamt Hartkamp , by wien hy de nieuwe wyze van behandelingen omtrent het fruitschilderen leerde , waar van ik in des zelfs levensbefchryving vermeld heb , daar hy in het beginsel groot voordeel mee deed ; dog het was , gelyk het werk , van geen langen duur. Zedert dien tyd heeft hy zig gezet tot het fchilderen van landschappen in pree-len , en andere huiscieraden. Thans heeft hy 't penceel verlaten en houd zig geheel by den konft-handel.

Zoo wy geen menigte van voorbeelden hadden van die door hunne opvoedinge geen de minfte aanleiding hadden tot het leeren van wetenfchappen en konften , en egter van natuur daar toe gedreven wierden , wy zouden ons hebben moeten verwonderen over den konftfchilder WILLEM BEURS , wiens Vader een Schoenlapper te Dordrecht was. Hy werd geboren in 't jaar 1656 , en van jongs aan op 't kleermaken bestelt , maar de zugt tot de Konft dreef hem van de naalt tot het penceel. Hy kwam in de jaren 1671 en 1672
by

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 355

by Wil. van Drillenburg, en bragt het in dien tyd zoo veer dat hy al een zoet landschap (zwevende naar den trant van zyn meesters werk) maken konde.

Naderhand begaf hy zig tot het schilderen van pourtretten, en vertrok van Dordrecht naar Amsterdam, daar hy kwam te trouwen aan de Dochter van een zilversmit. Hy zoude het wis veer hebben gebragt, zoo hy niet van aart verandert, meer geneigtheid voor gezelschap en kroegen, dan voor 't oeffenen van de Konst gekregen had. Eindelyk vertrok hy naar Grol, daar hy zig begaf tot bloemeschilderen, en onderwyzen van de jeugt, tot welker dienst hy een boekje, genoemd de groote Waereld in 't klein geschildert, handelende over de vermengingen en behandeling der olyverven, geschreven heeft in 't jaar 1692. maar het is ook wel zoo grolachtig, dat ik de moeite genomen heb van een bladzyde uit te schryven. juist daar ik het opsla handelt hy van de knollen, (een woort dat in rymen heel wel sluit op grollen) pag. 153. zegt hy daar: *maar wy spoeden ons om wat meer van de gezonde KNOLLËN te zeggen, die, als ze droog en zoet als de Nimweegse zyn, wel een Doctor kunnen besparen, welkers medicynen meereendeels zoo goed en zeker niet worden bevonden.*

Deze worden op den dag geschildert met wit, ligten oker en zwart; en in hare schaduwte moet men het ligt wat minderen. 't Groenagtige van knollen word verkregen op den dag met as, schytgeel en wit, en in de schaduwte met zwart, Indigo en schytgeel, en vereist de reflexie wat meerder schytgeel.

Indien 'er nu iemand mogt verlegen zyn, wat hy

somtyds eten, of ordoneren zal omtrent aard- en peulvrugten voor de keukengewassen, hy zal niet kwalyk doen, indien hy een verstandig en geoeffent schilder verkiest, en zig een schildery laat maken, waar in de meeste vrugten, en die t'samen kunnen zyn in een saiſoen, gezien worden. Als hy dan verlegen is, hy heeft maar dit register na te zien, en aanzien zal doen gedenken, en zyn smaaklust kunnen opwekken naar behooren.

Dit jaar 1656 brengt ons ook indagtig den braven pourtretschilder KLOOSTERMAN. Deze was gebooren te Hanover, en heeft zyn meesten levenstyd doorgebracht in Engeland, daar hy ook zyn graffteê gevonden heeft. De lukgodes was hem gunstig in zyne onderneemingen, en zyn Konst, die aan 't Brittannische Hof gewilt was, deed hem veel geld en roem opleggen. In den jare 1696 ging hy, ontboden zynde, naar Spanje, om den Koning en Koningin te schilderen, en kwam met een styve goudbeurs weer te rug. Maar 't was niet lang daar na ('t zyn sterke beenen, die weelde konden dragen) of hy verslingerde zig aan een Venuswicht, dat hy by zig in huys nam. Deze meer op geld, als trouw en min gezet, nam haar slag waar, roofde zyn goud, zilver, juweelen, en andere kostelykheden, en ging daar stil meê heen stryken, zonder dat hy haar heeft kunnen agterhalen, 't geen hem zoodanig aan 't hart ging dat het hem in zyn zinnen sloeg, en hy 'er af stierf.

Dit doet my gedenken aan de spreuk die zegt: *Dat een begaan misdryf een mensch voor zyn leven ongelukkig kan maken.* Buiten dit was hy een man die van elk een bemind was, die ook, dat al wat zeldsaam is, aan alle Konstenaars goed deed.

Ver-

Verscheiden van zyn konstig geschilderde portretten zyn in koper gebragt, als onder andere Mr. Gibbons met zyn Vrouw, door J. Smith.

Gelyk de minnedrift niet wel gestuit kan worden, maar onnadenkelyke wegen weet uit te vinden, om tot haar oogwit te geraken: dus is het ook gelegen met de Konstdrift. Men mag de zelve op alle wyzen dwarsboomen, zoo men wil, zy bereikt eindelyk haar einde, en oogwit. In JAN GRIFFIER, geboren tot Amsterdam, in den jare 1656, zalmen dit gezeide bevestigt zien. Zyn Vader meende van hem een timmerman te maken: maar de meester zond hem wel haast weer naar huis, zeggende: dat hy geen dienst van hem konde hebben, aangezien hy ook wel bemerkte dat de jonge daar geen geneigtheid toe had, en beeter de teekenpen, dan den hamer wist te hanteeren. Men stelde hem 't een en ander beroep voor, maar tot geen van alle wilde hy 't oor leenen; des besloot zyn vader hem nog een wyl op de Schryffschool te zenden, om onderwyl iets te be-ramen. Maar wat deed hy? hy veinsde zyn vader daar in te gehoorzamen, maar had inmiddels kennis gemaakt met jongens die in eene Tegelbak-kery werkten, met welke hy dagelyks naar 't werk ging, om de zelve te helpen schilderen, en quam op zyn gezette uur t'huis eten, als of hy ter schoole ging, tot dat de bommel eindelyk uitbrak, en zyn vader wel zag, dat het, als het spreekwoord zegt, met onwillige honden kwaat hazevangen is. Waarom hy besloot hem de Konst te laten leeren. Inmiddels was hy door zyn zugt tot de Konst, al de andere knapen op den winkel boven 't hoofd in 't Tegelschilderen; zo dat de mee-

fter tegens zyn Vader zeide, indien hy hem nog maar een jaar daar aan wilde laten blyven, dat hy hem tot opzigter van 't werk zoude stellen, en goed loon geven. Maar zyn gedagten (toen hy den toom los had) hielden tot waardiger behandelingen. Des hem zyn Vader bestelde by een bloem-schilder. Dog deze was een dronkaart, en in steê van dat Jan de Konst oeffenen zoude, had hy werk genoeg om hem uit kitten en kroegen op te zoeken, en hem zonder ongemak t'huis te krygen, waar door hy een tegenzin in den baas kreeg, en ging by Roelant Rogman daar hy een geruimen tyd bleef. Door zyn byzonderen yver en vlyt tot de Konst maakte hy zig by elk bemint, zoo dat hy somwyle toegang vont om der braafste meesters werken van zyn tyd te zien, als Lingelbach, Ad. van den Velde, Ruisdaal, en Rembrant, by welken hy graag had willen leeren: maar Rembrant weigerde zulks, zeggende: dat Rogman en hy te goede vrienden waren, om zyne Leerlingen van hem af te lokken. Al vroeg begreep hy dat de helderheid inzonderheid in landschappen pryffelyk is, en wist de wyze van schilderen die Lingelbach en van den Velde had, zoo na te bootsen, dat zyn meester, die doorgaans wat gerooft schilderde, somwyle tot hem zeide: *ik kan wel zien waar gy geweest zyt.*

Naderhand ging hy by den Konstschilder Jan Loten in Engeland, waar door hy eindelyk zoo veer kwam dat hy op eigen wieken konde dryven. Hy zette zig daar ter neer, trouwde, en won veel geld met het schilderen van Italiaansche ruynen, en naderhand met aangename Ryngezigten, vol gewoel van beeltjes en allerhande vaartuigen. Zelf had hy voor 't varen op 't water groote geneigtheid,

heid, waarom hy een jacht voor 3000 gulden kocht, ging daar met zyn huisgezin in wonen; verzamelde een fchat van zyne en andere meesters Konft by een, en nam voor met het zelve over te fteken naar Holland. Dit ftuk ging aan. Hy huurde een bedreven Stuurman en Matroozen, zoo veel hy noodig hadde en ftak in Zee: maar onderweeg beliep hem een harde Zeefstorm, zoo dat zy eerst mast-en ftengeloos eindelyk voor 't Vlie op een zantplaat fchipbreuk leden, en ter naauwer nood door Viffchershun leven bergden. Voor de reft was alles weg, uitgezondert dat zyn Dochter nog eenig geld in een riem om hare lenden geborgen had, waar van zy zig in dit ongelukkig lot konden bedienen. Dit was in den jare 1695.

Hy floeg zig te Rotterdam neer, daar hy ten eerften kennis maakte met eenen van Dulken, die hem een half fleet vaarttuig op paayen verkocht, 't geen hy tot gebruik van zyn huisgezin, en voor hem om te fchilderen dede maken, met het welke hy van de eene tot de andere Stad zig verplaatfte, en daar zoo lang verblyf nam als 't hem gelufte, gelyk hy dan een lange wyl tot Amsterdam, in de Heere, Keizers-of Leidze-gragt, voor de kaay met het zelve gemaert, gelegen heeft, oeffenende daar in zyn Konft. Tuffchen beide (licht was hy tot veranderingen geneigt) voer hy met het zelve wel eens naar Hoorn, of Enkhuizen, en ook eens naar Dordrecht daar hy de ondiepten niet kennende, op een zantplaat zeilde daar hy meer dan agt dagen, (tot dat 'er een hooge vloet kwam die de kiel vlot maakte) zitten bleef. En wat nood was 't? hy voerde als de fchildpat zyn huis met zig dat hy van mondkoft verzorgde. Dus was 't hem

ook onverschillig waar hy was, terwyl hy zig rekende een borger van de waereld te wezen.

Tulſchen beide dient ook aangemerkt dat hy zig niet altyd by eene wyze van ſchilderen gehouden heeft; maar ſomwyl zyn penceel liet zwieren naar den wint van voordeel, dan eens op de wyze van Rembrant, dan eens op de wyze van Poelenburg, Ruisdaal en anderen, zoo dat zyn werken dikwils voor egte ſtukken van die meesters verkogt zyn geworden.

Na dat hy dan verſcheiden agtereenvolgende jaren de Hollandsche waereld op zyn waterpaart doorgezworven had, kwam hem in den zin, een tocht daar meê naar Engeland over Zee te wagen: maar gedagtig aan den vorigen gevaarlyken zeeramp, beſloot hy zyn huisgezin op een ander vaartuig in te ſchepen, zeggende: *dat zoo hem dan diergelyke ramp andermaal over kwam, hy dan voor zig zelf allcen maar ongelukkig zoude wezen.* Hy ondernam het, en kwam gelukkig daar meê in Engeland, daar hy nu nog leeft, ende Konſt oefent.

Zyn zoon Robbert Griffier, die hem geboren is in Engeland 1688 op den 7 van Wynmaand, is niet minder in zyn Konſt uitſtekende als zyn Vader. Deze was niet met hem op Zee, wanneer hy ſchipbreuk leet, maar in Yrland, dog kwam naderhand over in Holland, en heeft zig na zyn Vaders vertrek zedert tot Amſterdam opgehouden, daar hy nu nog de Konſt met veel roem oeffent, en zig vermaart maakt met het ſchilderen van Ryngezichten vol gewoel van fraaije beeltjes en andere vercieringen op de wyze van Herman Zachtleeven.

HUIS-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 361

HUISMAN is geboren te Antwerpen in 't jaar 1656, een fraay Landschapfchilder. Hy bragt een groote diepte en ingezicht in zyne penceelwerken, en cierde de zelve met geestige beeltjes en beesjes.

In dit zelve jaar 1656 werd de berugte Konstfchilder in pourtretten Guilelmus, anders WILLEM WISSING in den Haag geboren.

Zyn eerste onderwyzer in de Konst was Willh. Doudyns, by wien hy eenige jaren bleef, tot dat hy (behalve de teekenkonst) ook de behandeling der verwen verftont. Na welken tyd hy zig naar Engeland (want hy was geneigt tot het pourtretfchilderen) begaf om onder opzigt van Pieter Lely zig vorder te oeffenen, 't geen tot zyn geluk en roem uitviel. Want hy zoodanig in Konst toenam, dat hy eerste Hoffchilder wierd van Koning Jakob den tweeden, die hem ook (na dat zyn Dochter Maria, met Willem den III. Prins van Oranje en Stadhouder van Holland, getrouwt was) van Londen over zont naar den Haag; om hun beider Beeltenissen, voor hem, naar 't leven af te schilderen.

Hy werd gehouden voor den besten pourtretfchilder in dien tyd, en zyn ryzende konstzon zoo helder in den ochtentfond van zyn leven uitschitterende in de oogen van zyn benyders, heeft velen doen gelooven, dat hy door den wech van vergif naar de Elizeefche velden gezonden is. Wat daar van is laten wy daar. Maar hy is gestorven op het Lanthuis van de Graaf van Effex, buiten Londen op den 10 van Sprokkelmaand desjaars 1687. pas 37 jaren oud. Waarom men ook onder zyn Borstbeeld door J. Smit geschraapt, leeft:

Immodicis brevis est aetas.

Dat is:

Ongemeene Konstenaars leven niet lang.

Nevens hem komt de brave paarde- en Bataljeschilder DIRK MAAS ten Toneel. Deze werd geboren te Haarlem op den 12 van Herfftmaand 1656. Zyn eerste onderwyzer in de Konst was Hendrik Mommers, die gemeenlyk Italiaansche Groenmarkten schilderde, een Haarlemmer van geboorte, overleden in zyn 74 jaar 1697. Daarna begaf hy zig by N. Berchem in wiens wyze van schilderen en voorwerpen hy beter gevallen had; en eindelyk door omgang met J. van Hugtenburg heeft hy zig geheel tot het paardeschilderen overgegeven.

Hier nevens verschynt de brave landschapschilder GUILIAM DE HEUS ten Toneel, met zyn Neef Jacomo de Heus, die zyn Ooms penceelhandeling in 't eerst zoodanig nabootste dat 'er geen onderscheid in bespeurt wierd: om welke reden de Bent, als Jacob de Heus te Rome kwam, hem de naam van Afdruk gaf.

Guiliam de Heus was een Leerling van den vermaarden Jan Both, en schilderde zyne landschappen ook geheel op de wyze van zyn meester. Hy heeft vele jaren te Rome, en vorder in Italie met teekenen en schilderen doorgebracht. Naderhand is hy tot Utrecht, daar hy geboren was, gestorven in een goeden ouderdom, maar op wat jaar weet ik niet.

JAKOB DE HEUS is geboren tot Utrecht in 't jaar 1657. Van jongs af aan tot de Konst geneigt,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 363

neigt, en aangefpoort door zyn Oom, begaf hy zig daar toe met zoo veel zucht en wakkerheid, dat hy gemelden zyn Oom, op 't fpoor (fchoon zoo veer voor uit) nadravende hem onderhaalde. Toen dreef hem de reyslufst naar Rome, daar hy, als elders in Italie, verfcheiden jaren gewoont heeft, zig vorder oeffenende naar de befte voorbeelden. Maar hy veranderde zyne wyze van fchilderen naar die van Salvator Rofa, inzonderheid in zyn beeltjes. Hy fchilderde ook paartjes, koetjes en ander vee heel geestig, aangezien hy de teekenkonft fiks verftont, en lang op de Academie naar 't leven geteekent had.

Hy was een wel gemaakt Jongman, vernuftig, niet misdeelt van verftant, wel befpraakt, potfig en geestig in zyn antwoorden, altyd vrolyk van aart, en bemint in alle gezelfchappen. Een ftaal tot beftempeling van 't gezegde, luft ons hier te verhalen. Als hy te Venetien by den Heer Luca-tello Geheimschryver van den Senaat fchilderde, gebeurde 't dat hy met gemelden Heer naar zyn luft-huis zoude ryden. 't Eene paart zyn hoefzyer telkens ftootende, verloor het, aangezien die weg alzins met keyfteenen bezaait was, waar door het paart begon te hinken, 't welk de koetzier bemerkende het rytuig ftil hield, en het zyn Heer bekent maakte, die'er ftraks uitsprong, den poot van 't paart opligte, en eenige woorden van bezweringen daar over binnens monts mompelde, daar onze fchilder wel hartelyk om ftont te lachen dat hy fchudde. De Heer zig omkeerende zeide: *lacht gy daar om? of gelooft gy niet dat zulke dingen kragt hebben? 't is menigmaal ondervonden dat het goet is.* Waar door de Heus nog meer begon te lachen, en eindelyk zeide: *Myn Heer, indien die*
be-

bezweering van zulk een kragt is, dat het de hoef van 't paart kan hart maken, zoo verwonder ik my dat 'er nog Hoefsmits in Italie gevonden worden.

Nadat hy nu eenige agtereenvolgende jaren te Venetien de Konst goeoffent had, ook te Rome, en menigen vrolyken avont met de Bentvogels had doorgebracht, kwam hy weder te Utrecht wonen by zyn Broeder den Postmeester.

Naa eenigen tyd verblyfs aldaar werd hy aangezegt door den Heer Tailler geweest Professor der Wiskonst in de Illustre school te Nimwegen, die hem hoop gaf van door den Heer Dankelman in dienst van 't Hof te Berlyn te geraken. Zy begaven zig dan derwaarts heen: dog die aanslag lukte niet, maar liep vrugteloos af, hoewel hy al een schoon gezicht van dat Hof op doek had begonnen; om dat de Heer Dankelman in ongunst van 't Hof raakte. Hy liet zig nóg een wyl door anderen met hoop vleyen, waar na hy gedenkende aan de Italiaansche spreuk, die zeit: *Lieden in hoop te onderhouden is beleeftheid, zig op hunne erkentenis te verlaten is slegttheid; want aan de erkentnisse is het alzoó eigen te vergeten, als aan de hoop te gedenken*; reden vont van hoe eer hoe beter te vertrekken, te meer wyl zyn reisgenoot Joh. Tailler, anders *Speculatie*, ziende zyn toeleg meê verydelt, 't zig zoo aantrok, dat hy een mymering in zyn hersens kreeg, die meer en meer zig begon te openbaren. Want komende op een morgen by onzen de Heus, verhaalde hy hem dat 'er op zyn leven toegeleid wierd, en verzogt dat hy in aller yl de reis met hem naar Holland wilde aannemen, en zyn kleederen hem aantrekken. De Heus die terstont bemerkte wat 'er haperde, en dat het zyn reisbroeder in den bol scheelde, zeide
al-

al lachende: *wout gy dan datze my voor u den hals braken?* Hy zocht gelegentheid die hy kreeg, om met spoet weg te geraken naar tSticht, oefnende zyn Konst, die meest naar Italie verzonnen werd.

De naarfstigste was hy niet, maar wonder vaardig en fiks in zyn penceeloeffening, want zelden schilderde hy naamiddags, die hem met den avond tot uitspanningen diende, en als hy geneigt was dien wat langer te rekken ging hy somwyl zyne kennissen tot Amsterdam en elders bezoeken.

Zyn laatste plaasierreis naar Amsterdam, die hem de dood aanbragt, staat nu gemeld te worden.

Bloeimaand, die hem voor Bloedmaand strekte, was gekomen, als de Heus het Sticht (onbewuft wat hem zoude overkomen) het laatste vaar wel toeknikte, om zig tot Amsterdam by zyne vrienden en konstgenooten wat te verlustigen. Wat gebeurt 'er? hy die nu al eenige dagen met de neus in 't nat geweest had, laat uit op nieuws bewogen zonder zig te rusten, tot den dans, waar door hy zig zoo vermoeide, dat hy genootzaakt was voor altyd te rusten.

Dien zelven naamiddag ontmoette hy Albert van Spiers, anders de Piramide, dien hy van oude kennis wegen verzocht met hem te gaan, in 't gezelschap, aangezien van Spiers ook by Jan vander Keere, toen een Goudraattrekker, die hem genoodigt had, bekend was. De Heus hield sterk daar op by hem aan, dog hy, die zig anders wel *met een stroo*, als het spreekwoord zeit, *liet trekken*, weigerde zulks, zeggende dat hy

hy geen lust had tot drinken. Dus de Heus alleen naar 't gezelschap ging.

'T is opgemerkt dat de Heus korten tyd te voren met een rytuig omgevallen had en zyn borst bezeert, maar vorder daar geen agt op gegeven. Als hy dan vry laat in den avond sterk gedronken hebbende naar bed zoude gaan, begon hy geweldig te braken, en daar op bloed te spuwen.

Men gist dat zyn borst inwendig door dien val gekwetst geweest zal hebben, en door de geweldige braakpersing los geborsten wezen. Het zy daar meê zoo 't wil, hy stierf den 9 van Bloeimaand 1701. Zyn Lyk werd van Amsterdam naar Utrecht gevoert, en daar begraven.

W. vander Hoeven maakte te zyner gedachtenisse dit volgende treurdicht:

Wat felle moordschicht heeft de Dood op nieuw gesmeet:

*Die Ryn, en Tyberstroom, en d' Amstel trof met leet,
Toen hy de borst trof van het hoofd der Konstenaren?
De droeve Konstgodes dekt haar ontooyde haaren,
En hals, en aangezigt, met treurig rouwgewaas,
Wyl haar dit zwaar verlies heel diep ter harte gaat.
Klaag vry Godes! bespreng met tranen mond en wangen,*

*De droefheid heeft uw ziel niet zonder reên bevangen:
'K heb om uw zwaar verlies myn treurpen aangevat.
Zy zweeft al lillende op het nat besprengde blad,
En deelt zo diep als ooit in uw elendig klagen,
Nu d'onverzoen're dood uw halsvriend heeft verslagen,*

*Hem uit uw arm gerukt, helaas al t'onverwacht!
Die heel Italien in Nederland gebragt*

Zou

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 367

*Zou hebben door 't penceel. Laat ons een zuil opregten
Voor hem, die onbeschroomt Salvater dorst bevegten.
En naar den lauwer dong gepast op Roozaas hoofd.
enz.*

In het einde gaat hy voort :

*Gans Utrecht smelt in rouw, de Ryn gevoelt het leet,
Hy deinst te rug, en scheld het lot voor wrang en wreet;
Wie, roept hy, zal myn stroom en weelige akkers malen,
Nu ik dit dierbaar Lyk hier in het graf zie dalen?
Wat lichaam is bekwaam voor zulk een grooten geest?
Myn zoon is uitgedoofd, DE HEUS die is geweest.*

PHILIP TIDEMAN is geboren te Hamburg in 't jaar 1657 op den 22 van Wintermaand, (wiens Beeltenis te zien is in de Plaat G. 18.) van deugdelyke ouders voortgesproten welker voetstappen hy nagevolgt heeft. Zy lieten (gelyk alle brave Borgers daar gewoon zyn te doen) hem de Latynsche taal leeren. Dog het verborgen konstvuur brak met zyn twaalfde jaar uit, 't geen zyne ouders tegen hun wil ontwaar werden, als die een ander oogmerk met hem voor hadden. Dog zyn Vader (overwegende dat de schilderkonst niet alleen een man geacht doet zyn, maar dezelve ook agtte een der eerlykste oeffeningen te wizen; aangezien men zig daar mede op geen oneerlyke wyze verrykt) vond zig overreed, en bestelde hem tot dien einde by den Konstschilder Ns. Raes, by wien hy na 't verloop van agt jaren zoo veer in de Konst gevordert was, dat hy geen leybant meer noodig had, maar op zig zelve bestont te schilderen, en Leerlingen aan te kweken. Dit duurde maar ruim een jaar, wanneer hy min agt gevende op de voordeelen, als op den voortgang
in

in de Konst, besluit nam om naar Amsterdam, toenmaals verzien van brave Konstschilders, te trekken, om van de beschouwing hunner konstwerken, en omgang met de zelve zyn begrippen met grootse denkbeelden op te vullen, aangezien hy op de verbeeldingen der historien gezet was, waar in Gerard de Laire in dien tyd inzonderheid uitstak, onder wiens onderwys hy zig begaf; dog dit duurde maar een half jaar; hy ging toen op zig zelve wonen en kreeg verscheide werken aan de hand.

Laires overkropt van werk, en behagen schepende in zyn penceelbehandeling, lokte hem weer tot zig, gevende hem den kost, en een zekere somme gelds 's jaars toe, voor dat hy hem hielp schilderen, aan zolderingen en nissen, dog naa het verloop van twee jaren (eenige strubbeling tusschen hun beide gekomen) scheidten zy voor altoos van malkander.

Van eersten af aan kreeg hy ('t geluk hem gunstig zynde) de handen vol werk, waar door hy zig als borger daar ter neer sloeg, en zig tot den echt begaf.

Onder zyne voorname konstwerken zyn bekend het orgel in de oude Luitersche Kerk.

De agterzaal van den Heere Joh. van Droogenhorst.

By den Heer Procureur de Vlieger het voorhuis, en de kamer van onderen beschildert.

By den Heer Borgermeester Verschuur tot Hoorn, drie kamers van onderen, met de schoorsteenstukken, waar van het eerste binnen een cierlyke ovale lyst, verbeeld Venus, hare klachte doende aan Jupiter over het ongelyk dat Juno haar Zoon aandeed. De hoeken van gelyk met beeldwerk geciert,

ver-

vertoon en in den eersten hoek Eneas dragende zyn ouden vader uit den brant, nevens de zinnebeelden Godvrugtigheid en Dapperheid.

In den tweeden hoek staat Juno verbeeldt daar zy by Eool komt, hem verzoekende de stormwinden uit te laten om de vloten te verdeigen, en daar nevens Eenzydigheid en Geveinstheid.

In den derden hoek zietmen Eool de winden los laten, die schrikkelyk op de Trojaansche vloot stormen: en nevens hen den Toorn en Wreetheid.

In den vierden verthoont zig de vloot door Turnus in brant gezet, en hoe zy door betooveringe van Cybele in Zeenimfen verandert, nevens de beeltenissen van Gevaar, en Hulp.

Wy zouden de orde van onze schryfwyze overtreden, zoo wy de menigte van schoorsteenstukken, nissen in poortalen, en tuincieraden op een lyst bragten. Aan een moeten wy gedenken om zeker voorval, in het tuinhuis van den Heer Christiaan van Hoek op zyn Hoffsteê aan de Vegt, die hy van binnen met zinnebeelden in nissen en andere cieraden konstig heeft opgeciert. Dit werk wat laat op 't jaar 1696 begonnen quam niet ten einde voor dat het ys in de vaart was. Smit die daar meê schilderde, en de posten, en 't lystwerk marmerde, had zyn schaatsen by zig. Tideman, die daar niet op afgeregt was, zou hem dan vast houden en agter aan op het gladde ys nasullen: maar dit wilde niet lukken. Des werd goetgevonden dat Tideman zig in zynen mantel bakeren zoude, Smit den slijp vast houden, en hem dus over 't ys voort slepen. Zy kwamen behouden tot Amsterdam, dog de goede Tideman beklagde zig over deze onderneming; want als hy op 't land

gekomen den mantel voor de kouw wilde omhangen, was de zelve zoo vol lugtgaten door 't schaven van 't ys gekomen, dat het wel een verscheurde bedelaars mantel schein te wezen, en hy genootzaakt was een nieuwen te laten maken. Dus duur stont hem die vrye vraagt.

De menigte van teekeningen en schetsen, zoo van Historien, Fabelen, en Zinnebeelden, die hy naagelaten heeft, geven blyken van zyn onvermoeide naarstigheit en yver. En zoo hy alleen eenige uitspanningen nam, het was door 't snarenspeel, inzonderheit de handviool, daar hy zig wel op verstont. Buiten dit vont men hem nooit ledig, maar altoos buiten zyn schildertyd, of met een boek of met de teekenpen in de hand. Daar en boven was hy deugtzaam opregt en vroom van wandel, 't welk hy ook met grooten ernst, op zyn krankbed leggende, zyne Kinderen aanbevolen heeft. Hy stierf (na dat hy 7 à 8 dagen met groote pyn in zyn zyde gekwelt was) op den 9 van Wiedemaand 1705, naalatende behalve zyn konstroem, den lof eens onbesproken levens, en het overschot van zyne overwinst ten gebruik van zyn Vrouw en Kinderen.

Zoo dat het niet altyd zeker gaat 't geen een nieuwyds † Dichter (op zulk een voorwerp zinspelende) zeit:

*Al wie uw schreden volgt kan niet gelukkig wezen,
En vraagt gy my waarom? gy zyt een eerlyk man.*

Matige overwinst door spaarzaamheid by een gehouden doet een mensch veel geruster en gelukkiger leven, dan die groote fortuin hebben en hun
goed

† H. van den Borgs Mengelpoëzy. p. 104.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 371

goed schandelyk verkwisten. Behalve dat het ons niet passen zoude de leerjeugt tot dusdanige levenswyze te sporen; even als of de Fortuin alleen zulken in 't gemoet liep, en den vromen den nek toekeerde.

Voorbeelden hebben ons ook wel het tegendeel doen zien. Thans staat 'er een van een slegt levens gedrag ten Toneel te komen. Maar wat zal ik zeggen? 't gaat zoo in de waereld, 't schadelijk onkruid groeit met de goede terwe teffens op, en de schurfde schapen mengen zig onder de reyne kudde. Eerlyke en oneerlyke, vrome en onvrome zyn spiegels voor de opmerkende jeugt, de een om tot het goede te sporen, de ander om van 't kwade een affchrik te doen krygen.

Men buigt in tyds de vrugtboomloten:

En 't takje wyl 't nog buigzaam is;

En knelt het met een taaje wis:

Maar in zyn gullen groey geschoten,

Ontspringt het ligt die boey en band,

En heft zyn stugge kruin naar boven.

Dus kan men voor een tyd wel dooven

Het driftvuur van 't gemoet; maar spant

Natuur haar kragten in, geen toomen

Bedwingen 't voortgaan der onvroomen.

ERNST STUVEN zal dit gezegde ten voorbeeld bestempelen, en zyn levensbedryf 't ons, in steê van een printverbeelding, doen zien.

Hy is te Hamburg geboren, en heeft ook aldaar aangevangen de Konst te leeren by eenen Hins, die hem, om dat hy 'er een leezugtigen aart in bespeurde, had in zyn huis genomen, daar hy wakker en vaardig het penceel had leeren

handelen. Hy kwam in den jare 1675 toen 18 jaren oud in Amsterdam, genegen zynde om portretten te leeren schilderen, daar toen veel geld meê te winnen was. Misschien was hy aangefpoort door de blinkende voordeelen die de brave portretschilder Jan Ovens had overgegaart. Hy presenteerde zig aan Johannes Voorhout dien hy te Hamburg gekent had, die hem ook, om dat hy van een goeden inborst schein te wezen, aansloeg: maar hy was maar een korten tyd by hem. Want zyne behandeling van 't penceel beter naar het bloemschilderen hellende, kwam hy by den berugten Guilhelmo van Aalst, en na dat hy daar een wyl geweest had, te leeren by den braven bloemschilder Abraham Minjon, daar hy zoodanig in korten tyd toenam, dat zyn Konst geroemt wierd, en hy over zulks bestont by zig zelven de Konst voort te zetten 't geen bysonder wel gelukte, aangezien de fortuna hem gunstig was. Hy kwam te trouwen en kreeg verscheide kinderen, dog konde egter op zyn Konst rykelyk bestaan hebben, zoo hy zig niet by gezelschappen, in drinkwinkels en andere uitsporigheden had begeven.

Van Claudius Nero word getuigt, dat hy, zoo lang hy onder opzigt van zyn opzigter Seneca leefde, en zig des zelfs leerlessen onderwierp, van een goeden inborst schein te wezen, maar zoo haast hy Vorst was geworden, uitborste tot alle ongebondentheid, en schelmstukken.

Dus getuigt ook Johannes Voorhout, die hem in zyne jeugt gekent heeft, dat hy zig minzaam, beleefd, meegaande, en leerzaam, gedragen heeft zoo lang hy onder opzigt van zyne meesters geweest is. Maar niet zoo ras en was hy dien teugel ontwasschen, of hy spatte uit tot alle ongebon-

den-

denheid, ftugheid, en weergalooze ftoute en onvoeglyke bedryven.

Een byzonder ftuk van zyn weergaloos kwaataardig en boos bedryf viel 'er voor, als Willem Grasdorp om de Konft te leeren by hem woonde; in den jare 1697. Deze Grasdorp was van zyn moeder, en aangehuwden vader, by Stuve befteed voor den tyd van drie agtereenvolgende jaren. Hier van was een kontrakt gepaffeert, en daar in wel ftipt bedongen, den tyd ten voordeele van hem te voldoen. Ondertuffchen zocht hy 't op allerhande wyzen tegen den jongen, op dat hy 't hem loof mogt maaken, en dus middel vinden om uit hoofde van het kontrakt, een eysch tegen zyne ouders (om zyn onwil) te formeren, om alzoo aan penningen te geraken, wanneer dat verbant door geld zoude afgemaakt worden. Hy befchuldigde zynen Leerling dan van diefftal, van wegen een klein pourtretje 't geen naderhand gevonden werd. Dit niettegenftaande moest hy veele mishandelingen dulden, daarenboven werd hem belet aan zyn ouders te fchryven: en uitgaan of wegloopen en konde hy niet, wyl hem zyne kleederen tot de fchoenen toe waren weg genomen en in de Bank van leening ter bewaring gebragt. Dus hy zyn noot, en dat hy honger en gebrek leet, uit een venfter den buuren toeriep, 't geen hem weinig help, aangezien de buuren de kwaataardigheid van Stuve kenden, en gevolglyk fchroomden zig daar mede te bemoeyen.

De noot zoekt lift, zeit het fpreekwoord. Grasdorp nam de gelegentheid waar, fchreef een brief aan zyn moeder, en gaf die in der ftilte aan een Wevers baas, die fomwyl by Stuve kwam, om

Bloemen en Loofwerken tot zyn hantwerk dienstig te leeren teekenen. Daar op kwam de moeder die te Zwol woonde over, en zond haar mans Broeder om haar Zoon te spreken, daar Stuve niet in wilde verstaan, maar den man eerst met schelden, daarna met slagen te keer ging, zoo dat zy al worstelende voor de deur vochten; en wyl de straatmakers bezig waren om de straat te verleggen, bediende hy zig daar van, nam een steen op en sloeg den man daar twee gaten meê in 't hooft, die met den bebloeden kop straks naar den Hooftofficier ging, welke aanstonds een diender mee zont om onderzoek van zaken te doen; dog die kwam op gelyke wyze geteistert te rug, met de boodschap dat het wel een dol mensch geleck, die al wie hem voorkwam sloeg en scholt; gelyk hy ook den Makelaar Loot (die voor heen een schuldeys op hem gehad, en hem uitgewonnen had) die 'er op dien tyd voor by kwam en 'er een woort in ten beste wilde spreken, onfatsoenelyk bejegende, scholt voor een schoft, en dat hy de oorzaak van zyn bederf was, zoo dat die meê werks genoeg had om zyn biezen te pakken, en heels huids 'er van daan te komen. Daar naa zont de Schout twee andere van zyne dienders, met bevel dat hy den jongen zoude los geven. Maar hy begeerde zulks niet te doen, maar scholt en lasterde de Overigheid. Zoo deet ook zyn wyf, dat daarenboven nog de stoutheid had, van zelfs naar den Officier te gaan, en te klaagen over het ongelyk 't geen haar wierd aangedaan, maar bragt het door haar stout spreken en schelden zoo veer dat zy in de boeyen gebrocht wierd. Hy de tyding daar van gehoord hebbende werd te doller, liet door zyn Zoon buskruid en kogels koopen, laadde som-

fommige pistolen, en maakte zig tegen den aanval gereet; wyl hy wel konde bezeffen dat hy 'er willig of onwillig meê aan zou moeten. Daar benevens deed hy van zyn Zoon een grooten stapel steenen op de bovenkamer dragen, en verzeekerde de deuren zoo goet als hy konde.

Den avont gekomen zynde besmeerde hy zyn aangezicht en handen met roode verf, ging voor 't venster staan en riep tegens de menigte die zig van allen kanten (om te zien hoe het met hem zoude afloopen) vergaderde, dat hy van God tot Richter was gestelt, dat de Heeren van Amsterdam luiden onschuldig ter doot gebragt hadden. Dit zeggen zag op die perfoonen, die in den oploop in 't jaar 1696 werden gevat, en voor de Waag opgehangen; waar door, als ook door 't byspringen der gewapende Borgery, de oproer gedempt werd, en de Magistraten voor meerder rampen beschermt werden; waarom alle die zig terzelver tyd in de wapenen begaven, van de Heeren Burgermeesteren van Amsterdam zyn beschonken met een zilvere Medalje, waar op Neptuin op zyn schulpkoets van twee zeepaarden voortgetrokken door een ongestuime Zee, door wederzydse winden ontsteken, verbeeld staat, met het byschrift,

Motos præstat componere fluctus.

Dat is:

Best is de driften van de vloed en neêr te zetten.

Voorts dat hy ook zoo doen zoude. Hy keerde zig daar op naar Grasdorp, zeggende dat hy zig bereiden moest tot de dood, die daar op niet wist van be-

naauwtheid waar te kruipen. Die buy wat overge-
 waaid, dwong hy Grasdorp by hem op 't bed
 (daar hy een blooten degen nevens hem leggen
 had) te komen leggen. Maar de vrees en angst
 (dus heeft my Grasdorp zelf verhaald) hield hem
 den vaak wel uit de oogen. Dog Stuve fliep een
 lange poos dat hy snorkte. Als hy dan in den mor-
 genstont ten drie uuren ontwaakte nam hy Gras-
 dorp in volle razerny by een vlerk, en scheurde
 hem van 't bed af, zeggende, *ziet gy dat licht niet ?*
nuis je vonnis gemaakt: doe je laatste gebed; je moet
sterven. 't Geen dien Jongman in een doodelyke
 vrees bragt, dat hy 'er eindelyk nog toe zoude
 komen. Waar naa hy zig weder te bed ley,
 en ondertusschen liep Grasdorp in den donker
 omsnuffelen of 'er ergens gelegenheid van uit-
 komen voor hem was, maar te vergeefs; want
 deuren en vensters waren vast gesloten, en bebol-
 werkt, en gestommel te maken was voor hem niet
 raatsaam; maar hy ging zoo haast het dag was zig
 zetten tot schilderen aan een werk dat af moest
 wezen, om dog geen oorzaak van misnoegen te
 geven. Maar hoe 't hoofd naar 't schilderen stont
 kan elk oordeelen. Stuve uit zyn bed opgestaan
 komt hem als een verwoede draak aanvliegen,
 grypt hem by 't haar en sleept hem over den gront,
 rukt hem zyn paleten penceelen uit de hand, en
 steekt met een penceel stok door zyn lip dat hem
 't bloet langs de kin afgudste, waar door hy het
 op een schreeuwen stelde. Dog dit werd hem
 door den dollen wel haast belet, die hem de strot
 wel zoo dicht toe hield dat hy byna geworgt was.
 Naa het verloop van eenige uuren riepen hem de
 buuren van agteren toe, lokten hem op de agter-
 plaats, en baden hem dat hy zig dog wat stil
 wil-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 377

wilde houden en zoo voort. Immers zy hielden hem zoo lang op met praten dat Grasdorp inmiddels gelegentheid vond om hem blootsbeens door een venster te ontspringen.

Ondertuffchen hadden de Magiftraten der Stad over dit doen zig dien dag beraden. En wyl zy van voorleden tyd, te weten dat hy zig mede in gemelden oloop in den jare 1696. had gemengt, en in het huis van den Heere Boreel was gezien, wanneer het geplondert wierd, nog wat tot zynen lasten hadden, werd den onderschouten be-
last hem levendig of doot te leveren, die dan in den avontfont geiterkt met Stads Dienders, en sommige van de ratelwagts, op het huis (dien tyd woonde hy op de Blomgragt) aanvielen. Maar zy werden met steenen die hy daar toe had doen boven brengen op hunne hersenpannen gebonst, dat hun de lult van 't stormloopen over ging. Egter rammeijden zy de benedendeur aan spaanders, daar een van de ratelwagt willende door inkruipen met een bebloeden kop weer te rug deisde. Zy berieden zig (wyl 'er geen kans was om door dien weg buiten gevaar hem meester te worden) van daar het naaste huis van boven het dak in te klimmen, waar door zy op den zolder kwamen; maar niemand dorft zig 't eerst van den trap begeven, wyl hy daar met den degen in de vuist stont op te passen, en zwoer by al wat leelyk is, den eersten die afkwam te doorstooten. Wat nu? zy deden de planken van de zoldering boven de kamer daar hy zig toen had opgesloten op breken, om hem met een schippers haak daar door te keer te gaan. Een lange wyl ontweek, en keerde hy den slag van den haak af. Eens kregen zy hem beet aan zyn japonfen rok, maar dat ondraayde hy; dog de tweedemaal

hegte de haak in zyn kakebeen, waar aan zy hem wel zoo vast hielden dat hy niet veel figuren konde maken, gelyk hy 't ook eindelyk opgaf en zyn degen weg wierp. Egter hielden zy hem zoo lang tot dat sommige beneden klommen en hem met touwen bonden om den dans niet te ontspringen. En dus bragten zy hem voort met een Sleetje (want gaan en wilde hy niet) geknevelt naar de boejen.

Na dat hy van de Heeren Schepenen verhoort was werd hy voor den tyd van 12 agtereenvolgende jaren in 't Rasphuis, en zyn wyf in 't Spinhuis gebannen; dog hy kreeg door goede beloften van zulks niet meer te doen, en voorspraak van sommigen die hem om zyne Konst nog zucht toedroegen, 6 jaren aflag; naa welken tyd hy 'er uitraakte, onder belasting van de Stad te ruimen; maar hy gehoorzaamde daar niet aan, bleef in Amsterdam, maakte op nieuws weer vreemde figuren, kon ook zyn tong van laster tegens den Magistraat te spreken niet onthouden. Des werd hy weder opgeligt en voor de tweede maal in 't Rasphuis gezet; daar hy verscheide bloemstukken zoo voor deze als gene geschildert heeft; tot dat hy eindelyk daar weder uit ontkwam, en zig tot Haarlem begaf by Romein de Hooge. Van daar trok hy naar Rotterdam, daar hy voor den Heere de Beer schilderde, die hem daar voor den kost, drank, en een dukaat daags gaf, naderhand voor andere konstlievenden meer, tot dat hy aldaar eindelyk zynen veragtelijken levensloop geëindigt heeft.

ELIAS VAN DEN BROEK, geboren te Antwerpen, was een van zyn eerste en beste Leerlingen, maar al méê een man, (als 'er meer zyn geweest) die de fortuin maar van agteren gezien heeft.

Hy

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 379

Hy schilderde heel los en geestig allerhande Bloemen, Kruiden, Slangen, Hagediffen enz. En 't was aan zyne behandeling ook wel te zien dat hy by de Heem geleert had. Hy woonde buiten de Amsterdamse Utrechtse poort op 't Molepad, daar hy by zyn huis een Bloemhof totzyn gebruik had, en stierf in het jaar 1711.

LAURENS VANDER VINNE Vincentszoon, dien 't ook byna onverschillig is even als 't zyn Vader was, wat hy maakt, steekt met zyn Konst nogtans wel meest uit in zyn bloemstukken. Hy heeft geen ander Leermeeester gehad dan zyn Vader. Zyn meesten tyd heeft hy doorgebracht met het schilderen van de geagste bloemen voor de Floristen, zoo met oly- als waterverf. Inzonderheid voor den Heer Philips de Flines, die alle de raarste en zeltzaamste gewassen uit Oost- en Westindien herwaarts gebragt, door hem heeft doen afschilderen. Thans houd hy zig meest bezig met patroonen voor de Fabriqueurs te teekenen. Hy werd te Haarlem geboren den 24 van Lentemaand 1658.

Tot verlies van de Konstschool tot Amsterdam zyn gestorven PAULUS VAN HILLEGART, en PIETER DE RUELLES. Wat zy geschildert hebben weet ik niet: alleen is hun naam door de dichtkonst levendig gebleven. Zy worden beide om hun Konst geroemt, en Hillegaart overleden in Sprokkelmaand 1658, dus beklaagt:

*Helaas! te vroeg heeft ons die brave geest begeven,
 In 't opgaan van zyn tyd, in 't bloejenst van zyn lent.
 Zyn naam zal, 't spyt de dood, in Amstel eeuw'g leven,
 Zoo lang God Febus kar het scheepryk Y berent.
 Voldoet uw laatste pligt Apelles zuigelingen,
 Omgort zyn waardig hoofd met kranzen van lau-
 rier, En*

*En wilt tot zyner eer, gewyde vaarzen zingen,
Zoo stookt gy hem naar waarde een onuitblus'lyk vier.*

't Schynt dat Ruelles ook de dichtkonst ver-
stont, uit het treurgezang op zyn overlyden in
Wiedemaand 1658 gemaakt te bespeuren, alwaar
op 't einde gezegt word, dat hy door zyn vernuft
een dubble Konst gevonden had.

*En gy, myn Zanggodin, die zulk een dichter minde,
Spoei u naar Dafne toe, en haal, van haar een krans,
Die zyn roemwaardig hoofd versier met dubb'len
glans.*

*Voeg u dan op zyn graf, zoo zal geen tyd nog jaren
Zyn naam, zyn roem nog lof met hem in 't graf doen
varen.*

Nu hebben wy te spreken van den vermaarden schil-
der en Bouwmeester JAKOB VAN KAMPEN, Heer
van Rambroeck. Deze was een Haarlemmer van ge-
boorte, dog het jaar van zyn levens begin is my onbe-
kent, alleen heb ik uit een kreupelvaars, genoemd
Haarlems Dood-Basuin, uitgeblazen op de Tom-
be van den Heer Jakob van Kampen enz., zyn
sterftyd ontdekt, voorgevallen op 't jaar 1658,
den 4 van Lentemaand.

Zyn penceelkonst bestont in Beelden en Histo-
rien meest levens groot, en zyn wyze van schil-
deren geleet naar die van J. v. Bronkhorst en Jan
Bylert. Dog niet minder was hy in Konst van teeke-
nen als kragtig schilderen. Dus men den lof dien ik
deze twee groote meesters toegeschreven heb op
hem alleen passen mag. En wat zyn wonderbaar
vernuft door de bouwkunde uitgewerkt heeft, blykt
aan menigte van praalgebouwen in Holland en el-
ders

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 381

ders door hem gestigt; als het huis van Prins Maurits in den Haag, 't huis van den Heer van Zuilichem en Speelhuis te Voorburg. 't Huis van den Heer Dedel te Lis, en veele andere meer, als te Haarlem.

*De gevel van het huis des Heeren Guldewagen,
Daar boven op de plint Fachtbonden 't Hart najagen.*

de Schouburg tot Amsterdam; en verscheiden graftomben van Batavische Zeehelden, als Tromp, van Galen enz., eindelyk het Amsterdamsche Raathuis, geschat voor 't agtste wonder van de waereld.

Hy stierf op Rambroek, en werd te Amesfoort begraven. Op zyn Kerkgraf staat dit te lezen:

*d' Aartsboubeer uit den stam
VAN KAMPEN rust hier onder:
Die 't Raathuis t' Amsterdam
Gesticht heeft, 't achtste wonder.*

Ik heb onder zyne beroemde Bouwerken aan 't Amsterdamsche Raathuis gedacht, waar door zeker vreemt verhaal, my door geloofwaardige menschen overhandigt, in den zin schiet, 't gene ik niet kan naalaten den Lezer meê te deelen; schoon zulke die van aart zyn als de ongeloovigen Tomas was, 't zelve niet zullen willen voor zui- vere waarheid aannemen.

Onze van Kampen deed in zyn jongen tyd een reis naar Italie met toeleg om zig in de schilder- konst naar de deftigste en schoonste voorwerpen te oeffenen. Onderweeg op de reys zynde ontmoet hem een Heydinne anders gelukzegster, die een aal-

aalmoes van hem verzoekt en zig aanbiet hem te kunnen voorzeggén 't geen hem in der tyd gebeurén zoude. Hy die weinig agt floeg op dat zeggen, dog haar de vuist vulde, luisterde egter met verwondering toe, wanneer zy die hem nooit meer gezien had, nog gekent, wist te zeggen dat hy een schilder was, die naar Italie reisde om zyn Konst te oeffenen. *Maar (vervolgde zy) gy gaat voor schilder daar heen, dog zult voor Bouwmeester wederkeeren in uw Vaderland, en tot groote werken gebruikt worden. Ook zal het oud Stadhuis van Amsterdam verbranden, en gy op den zelven gront een beter bouwen, waar door uw naam voor altoos berugt zal blyven.* 'T gebeurde ook zoo: hy won de gunst van een Kardinaal die hem aanleyding tot de Bouwkonst gaf, waar van het begrip hem zoodanig toeviel dat hy verscheide roemwaarde werken voor den zelven deed maken.

Dit door het gerugt verspreit tot in Nederland, kreeg hy straks, weer gekeert van zyne reis, gelegenheid aan de hant; om zyn verstant in de Bouwkonst te toonen: gelyk wy daar van verscheiden stukken hebben opgetelt die geroemt werden, zoo dat wanneer het oude Stadhuis naderhand door de vlam verteert was, hy als de voornaamste Bouwmeester bekend, tot het bouwen van een nieuw gebouw gekeurt wierd.

Zie daar Lezer hebje het verhaal zoo zuiver als het my overhandigt is. Waarom zou ik 'er iets toe, of afdoen? ik zoek 'er niet op te schacheren of winst meê te doen: maar geef het voor denzelven prys, en in dezelve waarde als ik het heb ontfangen.

HENRIK CARREE geboren tot Amsterdam in den jare 1658, heeft tot onderwyzers

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 383

zers in de Konst gehad, eerst J. Jordaans, daar na Juriaan Jakobz. een Hamburger van geboorte, maar woonde te Lewarden in Friesland daar hy schilder van den Prins was, in wiens dienst hy ook gestorven is in 't jaar 1685, na dat hy fraaije konstwerken, zoo wilde Zwynejagten als anders in 't Hof geschildert had. Zyne wyze van schilderen gelykt naar die van Franc. Snyder, by wien hy de Konst geleert had.

Zyn tyd- en Konstgenoot was BERNART SCHENDEL. Deze hebben sommige gemeent dat een Fries van afkomst was; om dat Jelle Si-brandz. die 1669 naar Italie vertrok, tot Lewarden by hem de Konst geleert had: maar hy was een Haarlemmer, gelyk ook Reinier Brakenburg die te eener tyd in Friesland gewoont hebben. Deze kwamen meer in de Konst dan in de wyze van leven over een. De eerste was een man van geregelt leven, yverig in 't schilderen, en naarstig ter Kerke gaande.

De ander was een luchtgeestig digter, en verviel op 't laatst van zyn leven tot den drank. Wat zullen wy hier van zeggen? alle menschen hebben hunne gebreken, de een hier en de ander daar in. Maar dit overgeslagen, Bernart Schendel was een braaf Historie- en Gezelschapschilder, gelyk Reinier Brakenburg geboren 1649, die door zyn konstpenceel geestig en konstig Borgerlyke en Boere gezelschapjes binnens huis op de wyze van Adr. van Ostade heeft weten op paneel te malen. Hy was een Leerling van Mommers, anderen zeggen van B. Schendel, en heeft veel geld in zyn tyd met het penceel gewonnen, zulks ook zyn Vrouw, na zyn overlyden in Friesland, van waar zy afkomstig was, den kost voor haar leven kocht.

Nu

Nu volgt ANTONY VREEM. Deze was een Dortenaar, myn stadgenoot, en ontrent van myn jaren. Zyn Moeder was getrouwt aan eenen Mes, meester Groffschilder die hem bestelde te leeren by G. Schalken die toenmaals nog te Dordrecht by zyn Vader in de Latynse School (daar hy Rector was) woonde. Maar gelyk een lentebloem, die door eene Noordsche hagelbuy, de knop van de steel gekneust word, voor 't openen van hare bloem, haaren planter in zyn hoop te leur stelt: zoo gebeurde het ook met dezen jongelink, die onder opzigt van Schalken fraai gevordert, nu al ondernam op eigen wicken te dryven: maar als men gevolglyk haast stont te zien wat van hem komen zoude, werd die hoop door de dood in den jare 1681 afgemaait, ter smart van zyn Moeder welke dubbele vrugten van haar gezaaide meende te plukken.

Te zynen gedagtenis vloeide dit volgende vaers uit de pen.

*ô VREEM! ô brave spruit, moest gy al meê de punt
Der felle doodschicht, in uw bange hart gevoelen?*

Was ze onverbiddelyk op uw bederf gemunt?

En was haar woede door geen tranen te verkoelen?

En was 't met d'artzeny vergeefs voor u gepleit?

En moest uw lichaam in een duistere grafste dalen?

En voor de wormen tot een prooy zyn weg geleit?

*ô Ja! wie stuit het? wie, stelde ooit die wreede
palen?*

Wie heeft dat woeden ooit gedwarsboomt in zyn loop?

Gestuit, geteugelt, of door wederstant doen keeren?

Wie was 't die ooit de knip des doods door list ontsloep?

*Gy moest dan op uw beurt meê 't levensvuur ontberen,
Het*

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 385

*Het zeker noodlot dat nooit sterfeling ontgaat;
En u getroosten in des hemels welbehagen.*

*Gy gaat, wy volgen u met slepend rouwgewaat.
Daar gy word * gelaurierd ten kerker ingedragen.*

*Godesse van de Konst, betreur zyn lot en ween,
En help zyn grafnaald met Cypresse en Laure streng'le,
Terwylhy zinkt in't Graf, dat weergalmt op't ge-
steen,*

*Daar ik myn tranen met zyn zuiv're Lykas mengle.
'k Zal met den tyd (de Dood ten spyt) zyn waarden
naam*

*Met eene goude snoer, by 't puik der schilders kluiſt'ren,
En zyn gedagtenis omvoeren door de l'aam.*

*Dus zal het graf zyn Lyk, maar niet zyn naam ver-
duiſt'ren.*

DIRK DALENS is geboren tot Amster-
dam in den jare 1659. Van jongs af aangespoort
door 't zien van Konst en konstbehandelinge, als
ook door een overgeërfde drift tot dezelve opge-
wekt, begaf hy zig al vroeg in de oeffenschool
van zyn Vader Willem Dalens, die een Landschap-
schilder was, maar juist niet van de beste soort;
waarom hy ook, wanneer deze Nederlanden in
den jare 1671, en 72 door de Franssen overval-
len, de neringen en Koopmanschappen door de
geweldenary overstroomt, en in die engte gebragt
wierden dat niemant lust of zin tot konstkoo-
pen had, zig genootdrukt vont elders heen te wen-
den,

* *Gelaurierd*] Dit ziet op een gewoonte oulings, en nog te
Dordrecht in gebruik. Te weten, wanneer 't lyk van een
Jongman word ten grave gedragen, word het rouwkleed, dat
de kist dekt, met lauriertakken beleid: gelyk ook elke dra-
ger van gelyken een lauriertak met wit en zwart lint be-
strikt, in de hand houd.

den, om geruſt adem te ſcheppen en zyn Konſt te oeffenen. Gelyk hy zig dan te ſcheep naar Hamburg begaf, alwaar J. Voorhout (om dezelve reden, en den ſchrik van het dreygende gevaar te ontwyken met zyn Vrouw zig aldaar by zyne vrienden begeven had) hem ook heeft gekent: daar hy wel buiten gevaar van der ſoldaten moetwil, maar niet buiten 't bereik van de ſchicht des doods was; want zyn nootlot daar zyn Kerkhof beſtelt had.

Onze Dalens bleef in Amſterdam, en toen de Franſen die in haaft, en als met eenen ſprong, in deze Landen gekomen waren, ook in allen haaft daar weêr uittogen, was hem gereet aan de hand, meê van den vetten room dien de Vrede aanbragt te deelen; want ik heb uit bevindinge aangewezen in de bovenſte levensbeſchryvingen, hoe de gene die toen maar het minſte maken konde met het penceel, gelegentheid had om gelt te kunnen verdienen. Te meer wyl'er zig in dien tyd vele, ziende de donkere oorlogswolk aandryven, zig van kant gemaakt hadden. Maar 't ging met hem als het ſpreekwoort zeit:

*Na verwonnen nood
Komt de dood.*

Want hy ſtierf 1688, oud 29 jaren.

Nu volgt zyn Jaar-, Stad-, en Konſtgenoot, **MICHIËL MADDERSTEG**, die geoordeelt was de beſte Leerling dien Ludolf Bakhuizen voortgebragt heeft. Hy verſtont zig wonder wel op de ſcheepsbouwkunde nevens de toetakeling van zeil-en touwerk. Weinig van zyne ſtukken zietmen hier te Land, doordien hy wel zyn meeſten levenſtyd aan 't Hof van Brandenburg heeft door-
ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 387

gebragt, het geen hy eindelyk wars werd, en teffens de konstoeffening. Hy zette zig tot Amsterdam zyn geboortestad neer, en begaf zig tot de Koopmanſchap; maar de fortuin was hem daar in niet gunſtig. Hy is geſtorven in 't jaar 1709. Hem volgt

JUSTUS VAN HUISUM, wiens Vader te Leewaarden in Friesland geboren, eerst woonde te Huifum daar hy Schoolmeester was, naderhand tot Amsterdam, daar hem onze Justus geboren werd op den 8 van Wiedemaand 1659. Justus van natuur tot de Konſt gedreven werd in den jare 1675 beſtelt by Nicolaas Berchem, daar hy in weinig jaren zoo toenam, dat het jammer was dat hy zig aan die wyze van ſchilderen niet altyd heeft gehouden; maar zyn woelige geest en nayver ondernam alles (geen deelen of byzonderheden in de Konſt uitgezondert) na te bootsen, zelf in de byzondere wyze van te ſchilderen Beelden, Hiftorien, Landschappen, Watergezichten met Schepen, Ruitergevegten, Pourtretten enz. maar daar hy 't meest in doorſtak, en dat men waarlyk Konſt noemen mag, was het bloemſchilderen, waar in hy ook zyn oudſten Zoon, thans den Fenix in die Konſt, heeft opgekweekt.

Hy overleed in Grasmaand 1716.

Het ſpreekwoord zegt, *'t eind goed, al goed.* Dit willen wy paſſen op den beroemden Konſtſchilder den Ridder ADRIAAN VANDER WERF, wiens levensbedryf wy t'hans aanvangen te beſchryven, als zynde een cierlyk flot, waar mede wy dit Derde Deel beſluiten zullen.

Gelyk de Hemel zyn ſtarren heeft, die in onmeetelyke grootte en ſtantplaats verſcheelen, even dus heeft ook onze Nederlandsche Konſthemel zyne Konſtſtarren, die in onmeetelyken aſtand en

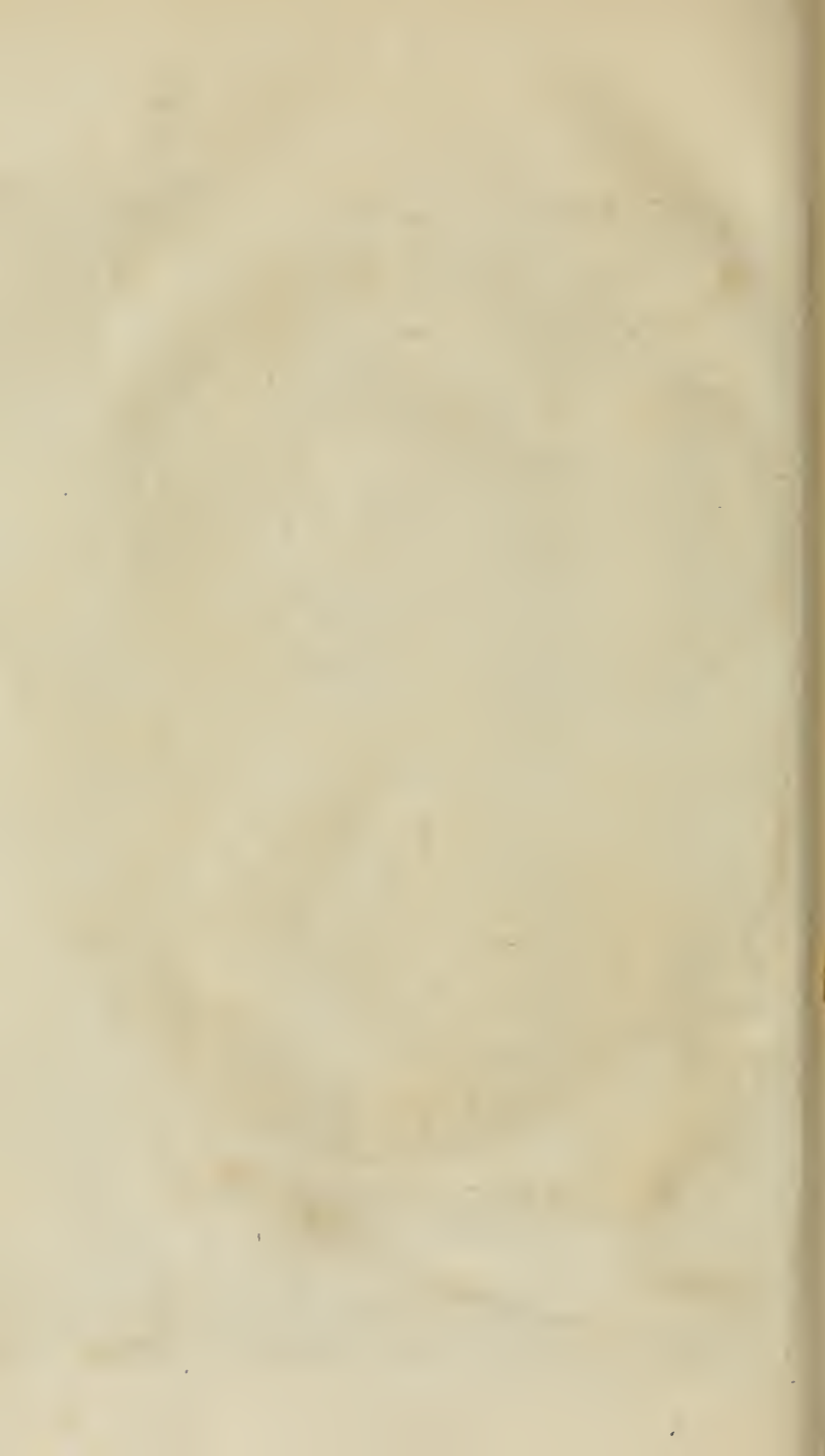
luister van malkander verschillen. De grootste van die, wiens uitsteekende konstglans ook andere Konststarren verligt, is de overal berugte Konstschilder ADRIAAN VANDER WERF.

Hy werd geboren op den 21sten van Louwmaand 1659, in Kralinger Ambagt, by Rotterdam, van zyn Vaders en Moeders kant, uit een oud en eerlyk geslagt, en van de oudste Welgeboren mannen van Schieland, op het Register bekend.

Zyne ouders, die van eenen zorgvuldigen aart waren, en het beste van hunne Kinderen zогten, die al veel in getal waaren, bestelden hem binnen Rotterdam ter schoole.

Met zyn achtste of negende jaar ontvonkte de konstlust al in hem, makende in steê van schryven beeltjes en beesten, en dat met zoo veel yver, dat zyn meester hem dikwils teekenende vонт, terwyl de andere kinderen in hun buitenuur liepen speelen; zulks de meester, als zyn moeder kwam om het leergelt voor haar Zoon te betaalen, en daar by vraagde, hoe hy het al maakte, haar tot antwoord gaf: Dat hy haar ried hem de teekenkonst te laten leeren; want hy in 't school niet anders deed als teekenen. Welke boodschap zyn Vader aangebragt zynde, bestrafte hy ADRIAAN ernstig hier over; zynde dit hem dês te meer tegen de borst, om dat hy, die het bezit van den Dorpmoolen had, voornemens was, hem in dat zelve beroep aan te kweeken, want hy nog te jong en te zwak zynde, werd dit tot meerder jaren verschooven. Ondertusschen toonde hy een grooten tegenzin in dat beroep te hebben, en in tegendeel een grooten lust tot de teekenkonst: dus de Vader, op den raad van een zyner kennissen, die een glafschilder was, hem bestelde tot
Rot-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 389

Rotterdam by Korn. Picolett, die een tamelyk goed pourtretschilder was.

Toen begon hy zyn tekenlust den vollen toom te vieren. Dog anderhalf jaar geteekent, en ook al geschildert hebbende, haalde zyn Vader hem weder t'huis, blyvende by zyn eerste voorneemen. Het dagelyks en menigvuldig smeeken, om daar in te moogen voortgaan, bragt in zyn ouderen wel meedelyden, dog zy konden tot die zaak niet besluiten; want de Vader die het schilderboek van K. v. Mander geleezen, en daar in vele gevonden had die los en ongebonden geleeft hadden, stelde zig het argste voor. Zyn Moeder viel hem hier in ook tegen; zeggende, *wat zou 'er van u worden? ik heb God altyd gebeden, hy wilde u een geest ingeeven, dat ik een Predikant van u mocht maken.* Om kort te gaan, zyn Vader de onstuitbare drift tot het schilderen meer en meer bespeurende, nam overleg met zyn voorgemelden vriend den Glaschilder, en den Dorp-Predikant, en besluit om hem de Schilderkonst te laten leeren. Des bestelde hy hem voorts by Eglon vander Neer voor een jaar, en na dien tyd nog voor 3 jaren.

Eglon, een stukje schildery van F. Mieris ter leen bekoomen hebbende, om het te mogen doen naschilderen, werd onze ADRIAAN byzonder lustig hier toe, en smeekte zyn meester daar om: maar die had het een ander toegeschikt, die geen lust of moed daar toe hebbende, 't zelve liet staan. Toen hervatte hy zyn verzoek, 't welk zyn meester hem eindelyk (schoon hy nog geen groot vertrouwen op zyn penceelsvermogen had) toestont, en hy maakte het door den uitsteekenden lust dien hy daar toe had, zoodanig even gelyk na, dat het nader-

hand tot Leiden van verscheide liefhebbers voor een stukje van Mieris aangezien wierd.

Alle de genen, waar in wat groots van geleertheid, weetenschap of Konst, te wagten was, gaven vroeg blyken daar van, even als het roode teeken aan de Oostermorgenkim eenen schoonen dag voorspelt. 't Lust ons een opmerkelyk voorbeeld of twee, van zulken die in hunne lentejeugt staa len van hun vernuft deden zien, en die tot meerder jaren gekoomen de waereld met den glans hunner geleertheid hebben verligt, aan te haalen.

Van Hugo de Groot getuigt Brant, Dat hy vroeg zoo veer in de Latynsche taal gevordert was, dat hy met zyn twaalfde jaar op de Hooge Schole te Leiden gebragt wierd, daar hy in drie jaren alles daar hy zig toe geschikt hadde, als Regtsgeleertheid, Godgeleertheid, Wiskonst en Heemelloopkunde afgedaan hebbende, nog naauwlyks vyftien jaren oud zynde, zig in 't gevolg van den Heer Johan van Oldenbarnevelt, in gezantschap aan den Koning van Vrankryk Henrik den Grooten vertrekende, begeeven heeft. Aldaar den tytel van Regtgeleerden verkregen hebbende, is hy van den Koning niet alleen met een goude keten, maar ook om zyn uitstekende geleertheid in die jaren, met 's Konings afbeeldsel beschonken.

Geraart Brandt werd in de lente van zyn jeugt, door zyn vleyende Zanggodes het dichtvuur in den boezem gesteecken, het geen te zien is in het pleit tegen de uitgave van het toneelspel de Veinzende Torquaat, dat van Baarle vercert werd met dit volgende vaers:

'T was eertyds mannenwerk. Nu komt de teere jeugt
 En daverd op 't tooneel, en tart de gryze haaren
 In treurspel uitgetreurt, ja d' onbesneeuwde jaaren
 Verzetten tyd en kunst. De wysheid gansch verheugt
 En weet niet, of zy is geleert of aangeboren.

En lager.....

Dus veinst de jonge BRANDT, en doet ons al verwond'
 ren

Dat jonkheid veinzen kan, by bergt nog grooter licht,
 En als TORQUATUS veinst, zoo veinst ook zyn ge-
 digt.

'T is weerlicht tot een proef. Daar na zo zal hy dond'
 ren.

Even dus deed ook onze Vander Werf in zyn vroegen tyd een staal van zyn wakker vernuft en penceelsvermogen (*aan den klaau*, zeit het spreekwoord, *kent men den Leeuw*) zien, door het even eens naschilderen van het konststukje van Fr. Mieris, dat om zyn konstige doorwrogtheid mannenwerk was. Maar wat zal ik zeggen? de Konstgodes was hem gonstig, en zyn natuurdriфт dien- de hem tot leermeesteres. Ja hy had door zyn by- zonder opmerken zig die brave penceelsbehande- ling zoodanig vast ingedrukt, dat hy zig na dien tyd daar van bediende, zoo dat zyn meester hem naderhand gebruikte in 't schilderen van kleederen in zyne penceelwerken.

Toen maakte zyn Vader een nieuw verdrag met zyn meester, voor den tyd van een en een half jaar, en bedong de helft van 't geen hy in dien tyd schilderde voor hem.

Vander Neer die hem geneegen was, nam hem

meê naar Leiden en Amsterdam; daar hy somwyl ging om te schilderen, waar door onze jonge konstenaar gelegenheid vout, om veelerhande penceelwerken van brave meesters te zien, daar hy zyn oog gretig in liet weiden, om zyn nut daar uit te trekken.

*Gelyk een By van nyd'ren aard,
Weet uit de bloeyfelen te zoeken,
Haar Honig; zoo weet ook 't bedwaard
Opmerken; uit geleerde Boeken,
Te zoogen 't pit der wysheid, en
De schilderkonstenaar te steelen,
Het schoonste en eelste uit tafereelen,
Gemaalt door verf en teekenpen.*

In 't laast van dezen leertyd, een stukje voor zig zelf gemaakt hebbende, 't geen onlangs voor 800 guldens is verkogt, gaf hy dit onverwagt aan zyn Vader, om voor 't geen'er af kwam een half jaar kostgelt te betaalen, en wilde van dien tyd af aan zynen Vader, schoon wel-gegoed naar zyn staat, tot geen last meer wezen.

Nu zeventien jaren oud geworden zynde schilderde hy zyn eigen beeltenis op een kaartblad, die nog tot een gedagtenis van hem bewaart word, en verliet toen zyn meester, oeffenende de Konst voort by zig zelf.

Kornelis Brouwer, een konstlievend man, die ook voormaals een Leerling van Rembrant was geweest, en zyn gewezen meester dikwils kwam bezoeken, waar door hy kennis aan hem had, toonde veel geneegenheid voor hem, en kwam hem dikwils aan 't huis van zyn Vader, daar hy nu schilderden, zien, sprekende t'elkens van de
Konst,

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 393

Konst, en wat daar omtrent tot het welstandige dient waargenomen te werden, 't geen zyn Vader wel lyden mogt, die hem ook altyd minlyk ontving. Deze verzogt het gemelde pourtretje en liet het aan verscheiden konstkenners te Rotterdam zien, die verwondert waren dat een jongeling van die jaren zoo veer in de Konst gevordert was.

Ter zelve tyd maakte hy een klein stukje in 10 dagen, zynde een half beeltje, naar een van zyne broertjes; hier meê ging hy des Zaterdaags avonts by zyn ouden meester om het aan hem te vertoonen, die zulk goed bevallen daar in nam, dat hy 't zelve van hem kocht voor 9 ducatonen. T'huis gekomen vraagde zyn Vader naar het stukje, dien hy antwoorde: dat zyn meester dat voor 9 ducatonen van hem gekocht had, dat zyn Vader nauwlyks konde gelooven, herhalende verscheiden malen: *hoe jongen 9 ducatonen, 9 ducatonen!* zeggende voorts: *gaa morgen te Kralinge ter Kerk, en geef 'er een aan den armen*, gelastende hem voorts naarstig te wezen, en zyn stukjes niet om geld te hebben te verkoopen, maar als hy geld noodig had, hem daar om aan te spreken.

Het vertoonen van voorgemelde pourtretje door Korn. Brouwer bragt hem zoo veel agting toe, dat hy een kamer huurde binnen Rotterdam, alwaar hy nu en dan al eenige pourtretten begon te maken, ook andere stukjes; gelyk hy dan ook het geluk had van kennis te maken met den Heer Adriaan Paats, ontfanger van de Admiraliteit op de Maze. Voor den zelve maakte hy een stukje met kindertjes die hem daar voor 350 gulden betaalde. Ook maakte hy een diergelyk stukje voor Filip Steen Koopman in Oostindische waaren tot

Amsterdam, 't geen het beginsel was van zyn geluk; gelyk de Leezer in 't vervolg hooren zal; want de Keurvorst van de Palts onbekent tot Amsterdam gekoomen, kocht dit van gemelden Steen, en kreeg van dien tyd af veel agting voor zyn Konst.

De geleerde Balth. Schuppilus heeft niet onaar- dig ('t geen hier toepasselyk komt) gezeit: *De Konst helpt veel tot een mans geluk, als 'er de fortuin by komt*, en Gratiaan zeit: *De wyze weten, dat de verdiensten eenen grooten omweg moeten] astloopen, wanneer die niet door gunst der Fortuin geholpen worden.*

Toen kreeg hy ook kennis aan den Heer Flink, zoon van den vermaarden schilder Govert Flink, aan wien hy door meergemelden Brouwer was voorgedragen, die hem somtyds kwam zien, en groot bevallen in zyn Konst kreeg. Deze vrientſchap wakkerde aan zedert den jare 1687. wanneer hy kwam te trouwen met Margareta Rees, uit een oud geslagt, en vermaagschapt aan de voorgaande Regenten der Stad Rotterdam, als ook aan den gemelden Heer Flink, die ook uit dien hoofde nevens anderen, haar voogd geweest had. Deze Heer bezit veel heerlyke oude egte, en van de beste Italiaansche, Fransche en Nederlandsche pen- ceel en papierkonst, welke hy van tyd tot tyd, op zyn keurig oog, uit de voornaamste konstkabi- netten heeft opgekogt.

In al die schoone voorwerpen kost hy zig nu by wylen vermaken: dog konde in 't eerste geen gevallen in de oude Italiaansche printen, nog ook in die van Rafaël krygen. Maar meer en meer klaarder gezig krygende, kreeg hy zulk een smaak tot de zelve, dat hy den ganschen zwier zyner ver-

verkiezingen, en bekleedingen der beelden daar naar heeft geschikt: ook zyne naakte, naar de beste afgietsels der *Antyken* in pleister afgegoten, en gedrukte printen, gecorrigeert of verbeetert; waar door hy boven andere voortreffelyke meesters, die hier in Holland door de eed'le behandeling van hun penceel hebben uitgeblonken, nog veer uitsteekt.

In den jare 1692, met den Heere Flink naar Amsterdam reizende, bezogten zy den Heer Borgermeester Joan Six, Heere van Wimmenum, die verscheiden oprechte statuen, en Italiaansche schilderyen bezat: ook den Heer de Flines; daar veele voorname konstwerken, zolderstukken, schoorsteenstukken en graauwe van Gerard de Laireffe te zien waren, over welks grooten geeft hy zig niet anders als verwonderen kon: niet min over de Italiaansche konststukken, zo dat hy somwyl als een stokbeeld, zonder spraak voor de zelve stont te kyken, met opgespannen gedagten, om zig van 't schoone een vasten indruk tot zyn nut te geven.

De voornoemde Heer Six te voren al te Rotterdam gekomen, en door den Heer Flink ten zynen huize geleid, zeide: *Heer Flink, ik bevele u vander Werf, dewyl gy, en nog maar een man in Holland regt van de Konst weet te oordeelen.* De Heer Flink nam dit in agt, bezogt den Heer vander Werf dagelyks, en oordeelde met opregte geneegenheid over zyn werk.

Kort hier op, (om te doen zien dat zyn Konstpenceel zig tot alles wist te zetten) schilderde hy voor den Heer Flink een zolderstuk in des zelfs zyfalet, verbeeldende in 't midden een Faam met twee kindertjes. De buitenvakken zyn graauwe Medaillons, verbeeldende de Schilderkonst, Bouw-
konst,

konst, Fruit- en Bloemgodin, met hunne byvoegzelen, groene loofbladeren en Festoenen met levendige Bloemen enz. alles zoo fix, helder en kragtig geschildert dat men 'er geen weerga toe zou vinden.

In den jare 1696, Johan Wilhelm Keurvorst van de Palts, met de Keurvorstinne, zyn Vrouwe Moeder en vele van zyn Hoffstoet in Holland, en vervolgens te Rotterdam komende, deed hy aan vander Werf de eer van t'zynen huize te komen, zeggende: *ik ken uw konstwerk; want ik heb dat stukje gekogt, dat tot Amsterdam is geweest* (dit was dat konststukje waar van ik op pag. 393 gemelt heb) geevende voorts orde tot het maken van zyn eigen afbeeldsel om het te zenden aan den Groothertog van Toskanen, te gelyk met een ander stukje, verbeeldende Salomons eerste oordeel, waar van hy het model aan den Vorst voor zyn vertrek van Amsterdam deed zien, die hem voorts gelastte, de stukken gedaan zynde, zelf in persoon tot Dusseldorp te brengen, gelyk in 't volgende jaar 1697. geschiede, waar meê hy zoo veel genoegen gaf aan den konstlievenden Keurvorst, dat hy hem in zyn dienst nam, en zulks voor 6 maanden jaarlyks, op een traktement van 4000 gulden Hollands geld. Voorts betaalde hy voor het gemelde stukje Salomonsoordeel, en het pourtret 3000 gulden, beneffens een waardig geschenk van zilverwerk:

Ter zelve tyd begon hy de pourtretten van den Keurvorst en Keurvorstin ten voeten uit, op een doek van 30 duim hoog, en voltooide die voort te Rotterdam.

In den jare 1698. gemaakt hebbende een *Ecce homo*, hoog 2 ellen, en 't zelve te Dusseldorp bren-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 397

brennende, beschonk hem de Keurvorst met een goude keten, en medalje met het Keurvorstelyke pourtret.

In den jare 1701 en 1702. zond hy verscheiden konststukjes; maar in 't jaar 1703. vertrok hy zelf naar Dusseldorp, met een voornaam stuk, verbeeldende de graflegging van Christus, waar in de Vorst zulk bevallen had dat hy aan hem verzogt 15 stukken, hoog twee en een half voet, breed 21 duim, waar in hy verbeelden zou de 15 Misterien van de Roomsche Kerk, een werk tot welkers uitvoering veel tyd zou vereist werden. Dus nam de Keurvorst hem in zyn dienst aan voor neegen maanden in 't jaar, (om dat hy eenige vryheid voor zig wilde behouden) verhoogende zyn pensioen tot 6000 guldens. Daar en boven werden vander Werf en zyne nakoomelingen verheven tot den Ridderstant, en vereedelt in beide de geslagten. Hier van gaf hy aan hem zyn *Diploma* of bulle op perkament in een zilvere benne, vermeerderende ook zyn wapen, met een kwartier van het Keurvorstelyke wapen, een helm van voren, en een bladerkroon daar boven. Behalven dit alles, werd hy beschonken met des Keurvorsts beeltenis, omzet met Diamanten van groote waardy.

Thans viel de nieuwe Ridder met yver aan 't schilderen: Zeker dit zyn spooren, die den geest boven zyn vermogen opbeuren, om ten bewys van dankbaarheid wonderen te verrigten. Het eerste van deze 15 stukken was de boodschap van Maria: vervolgens de groetenis van Elizabeth: de geboorte van Christus, kaarslicht: Simeon in den Tempel: Christus onder de Schriftgeleerden: Christus in den Hof Getzemane: de Geesseling van
Chris-

Christus: de bespottung van Christus: de Kruisdraging: de Kruiffing: de Opftanding: de Hemelvaart: het Pinxterfeest: de Hemelvaart van Maria: de Kroning van Maria: waar onder in Konft uitblonk de Simeon in den Tempel: Christus onder de Geleerden: de Bespottung: de Kruisdraging en de Kruiffing. Al deze konftstukken heeft de Vorft voor zyn dood by een gezien, met groot vernoegen, waarom hy ook de Vrouw en Dochter van onzen Ridder met een rykelyk present befchonk.

Naderhand is hier nog by gekoomen een tytelstuk vertoonende de zeven vrye konften die aan de beelteniffen van den Keurvorft en Keurvorftin tegens een pyramide door Engeltjes opgehangen, en door de Godvrugtigheid gekroont onderdanigheid en dankbaarheid bewyzen. Op den voorgront zit de Schilderkonft, vertoonende op een ovaal het pourtret van den Ridder vander Werf.

Hoe konftlievende de Keurvorft was, en hoe byzonder verflingert op de verheven penceelkonft van onzen Ridder, en wel die van zyn laaftten tyd, blykt hier uit: dat Augustus Koning van Polen, als hy onzen Ridder in 't jaar 1710 te Rotterdam kwam bezoeken, die hem zyn beeltenis levensgroot, en daar by vertoonde een klein fchilderytje waar in zyn Vrouw en Dochter gefchildert is, en dat ook gaat voor het konftigfte dat zyn penceel gewrogt heeft; daar groot bevallen in had, en verzogt het voor zig. Dog hy floeg zulks op voldoende reden af; waar op de Vorft hem verzogt 2 stukjes voor hem te willen maken, dat vander Werf egter hem niet konde verzeekeren; aangezien de Keurvorft zyn tyd gekogt had. Hier op zei de Koning: *Ik zal den Keurvorft om zoo veel tyd*

tyd verzoeken. Maar de Keurvorst, in plaats van zulks toe te staan, vereerde aan den Koning van Polen 2 stukjes schildery van vander Werf, die vroeger in tyd geschildert waren. Een ander blyk is dit. Wanneer hy in zyn vryen tyd, met lust en iever had voltooit het bad van Diana met Calisto, waar in 8 Vrouwebeeldjes $1\frac{1}{2}$ voet hoog ter gedagtenis voor zyn huisvrouw gemaakt had, waren 'er velen die haar daarom aanzogten. Dog zy wilde 't zelve nooit op prys stellen.

Zoo haast hoorde de Keurvorst niet van de byzondere uitnemenheid van dit stuk, zoo in opzigt der teeken-als schilderkonst spreken, en dat het van alle oordeelkundigen voor het waardigste zynner penceelwerken geschat wierd, of hy liet dit voor zig bespreken, in gevalle zyn Vrouw daar van t'eeniger tyd afftant zoude willen doen. Zy beide bewilligden dit konststukje aan hun edelmoedigen weldoender op te offeren, gelyk geschiede als zy in 't jaar 1712 te Duffeldorp kwamen.

Hoe dankelyk de Vorst dit gemelde konststukje aannam blykt hier aan dat hy onzen Ridder daar voor deed betaalen 6000 gulden in goude ducaten die hy haddé doen slaan terwyl hy naa de dood van Keizer Josephus, nevens den Keurvorst van Saxen *Vicaris* van het Roomsche ryk was, daar by zeggende: *ik zal uw Vrouw ook wel vernoegt naar huis laten gaan*, en liet aan haar brengen een *Toislet*, of het zilver tot een nachttafel behoorende, bestaande uit 32 stukken, benevens nog 2 groote spoelvaten.

By dit waardig present willen wy ook gedenken aan dat van Anthoni Ulrig Hertog van Wolfenbittel, die onzen Ridder in 't jaar 1709 te
Rot-

Rotterdam kwam bezoeken, die aan hem 3 konststukjes vertoonde die hy voor zig bewaaren wilde. Dog als de Hertog 't zig met ernst beklaagde, dat hy niets mogt meê neemen van zyn Konst, zoo vereerde de Ridder hem een der drie stukjes, zynde een Maria Magdalena, waar over de Hertog zoo vernoegt was, dat hy uit zyn zak haalde een goud slaghorologie, het zelve tot een present gevende voor zyn Huisvrouw, voor wie hy verstaan had dat dit stukje gemaakt was, daar by voegende: *Ik ben een reizend man, als ik t'huis gekoomen zal zyn, zal ik om u denken.* Gelyk hy dan eenigen tyd daar na zyn pourtret kostelyk met 90 Diamanten omzet aan hem gezonden heeft.

'T zedert dat de Konst in Nederland is ontsprootten, zyn 'er tot nu toe geen voorbeelden van konstenaaren die met hun penceel zulke ryke goudaders hebben opgespit: ook niet een die zyn penceelkonst by zyn leeven tot zulk een hoogte heeft zien steigen, gelyk men in een openbaare opveiling, uit het sterfhuis van den Heer Adriaan Paats, daar elk over verwondert stont te kyken, heeft gezien; want 6 stukken schildery van onzen Ridder werden verkogt voor 16000 gulden, waar onder een klein stukje was verbeeldende Lot met zyn Dochters voor 4200 gulden, 't geen nu in 't Kabinet van den konstlievenden Heere Griffier Fagel hangt.

Voor den tyd dat onze groote schilder door goude sporen tot onsterffelyken roem geprikkelt zig tot hooger bespiegelingen der Konst begaf, heeft hy veele konstige pourtretten meest op de grootte als Netscher gewoon was, gemaakt; echter daar in altyd zoo veel van het moderne afge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 401

weeken als doenlyk was en de Italiaanfche grootsheid in hun bekleedinge gevolgt: dog zyn groote geest een hooger lot bedoelende kreeg een tegenzin daar in, zoo dat hy verscheiden pourtretten, waar van de weezens byna afgedaan waren, onvoltooit heeft laten staan, zonder dat zyn vrienden daar omtrent hoe ernstig aangezigt iet vermogten. Egter heeft hy naderhand nog eenige pourtretten levens groot op ovale doeken gemaakt, als dat van zyn vrouw en familie en de Heeren Adriaan Paats en Flink. Dog dit nam hy dan waar als zyn genegenheid hem van zelf daar toe dreef, die hy altyd den vollen toom geviert heeft, waarom hy (schoon daar om gebeden) geen andere werken konde voortzetten, als daar zyn drift hem aanleiding toe gaf; welke lust dan aan't gaan zynde, kon hy ook geen zaken uitsstellen, schoon daar toe de noodige modellen niet by de hand waren, die hem tot meerder gemak en dienst hadden konnen zyn, en somwylen wel van zelf aan de hand kwamen; gelyk hem gebeurde toen hy dat stuk, verbeeldende Christus onder de geleerden in den Tempel, voor den Keurvorst schilderde. Want juist als hy bezig was met eenige weezens van gebaarde Israëlitén te schilderen, kwamen zulke by toeval hun dienst aanbieden, waar van hy een gelukkig gebruik maakte.

Een gelyken tegenzin kreeg hy, in zyne laatste jaren, in Leerlingen aan te kweeken, schoon door zyn bestē vrienden daar om ernstig verzogt; om dat men ze onder de jeugt heel schaars vint, die zulken arbeid behoorlyk willen ondergaan, en het smart geeft voor een meester dat zyne Leerlingen uit gebrek van volstandigen yver, of verwaant-

heid breekebeenen blyven. Waaron hy 'er maar alleen van drie kan roemen dat zy onvermoeit de leiding hebben ondergaan, die hen tot de hoogte des Konftbergs doet opftygen, te weeten zyn Broeder Pieter, Henrik van Limborgh, en Johan Chriftiaan Sperling, thans Hoffchilder van den Markgraaf van Anspagh, hebbende thans maar een Leerling, Bartolomeus, Zoon van Johan Franfois Douven, geweest Hoffchilder en lieveling van Johan Wilhem Keurvorft van den Palts.

Onze Ridder heeft ook in zyn buitentyd zucht gehad tot de oeffening der Bouwkunde, waar in hy zoo veer gevordert is, dat hy, ten dienfte van zyne goede vrienden, modellen heeft gemaakt waar na hunne Bentemerfteene gebouwen opgemaakt zyn. Als de voorgeevels van de Huizen der Heeren den Bewinthebber Jakob Noorthei en Joseph Schepfert beyde op het Haringvliet te Rotterdam, ook de voorgevel van 't groot huis des Heeren van Ellemeet. Daar de deftige en kloeke wyze der *Antyke* Bouwkunde in doorfteekt, dewyl hy oordeelde tot de rechte Bouwkonft te behooren, dat de groote vlakke deelen door geen cieraden of byvoegfelen of krollen bezwalkt worden. Ook heeft hy vermaak gevonden in verfcheiden buitenplaatfen en tuinen te ordoneeren voor zyne goede vrienden, zelf daar de gront buiten den haak en wanftallig was, welke ongefchiktheid hy zelf wel tot zyn voordeel wift te gebruiken, en tot welstant te beftieren. *Groote geeften*, zeit de ftatkundige Gratiaan, *hebben elk tot verwonderen verwekt, door alles wat zy ook ondernamen.*

Door het overlyden van den Keurvorft, zyn grooten Mecenas, in Wiedemaand 1716 voorgevallen, ein-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 403

eindigde ook de dienst van onzen Ridder; die nu in volle vryheid zynde, de voorwerpen van zyn penceel naar zyne geneigtheid verkieft, yverende dagelyks met grooten lust, gelykhy dan in 't volgende jaar 1717 van zyn Konft drie stukjes verkocht heeft aan den Graaf Czernin de Chudeniz; een Paris oordeel voor 5500 guldens, een Heilige Familie 2500, en een Maria Magdalena voor 2000 gulden.

Gelyk zyn roem op veel plaatfen verspreit is geworden, zoo is die ook in Vrankryk overgebracht, daar egter nooit eenige van zyn egte werken gezien zyn. Tot dat in den jare 1718, de Heer Hertog van Orleans, Regent van Vrankryk, van hem een stuk dede koopen, (het was ook een Paris oordeel maar anders als het voorige uitgebeeld) voor *f* 5000 gulden Hollands geld.

Van vyf Kinderen die hy by zyn Vrouw (nog in leven) gehad heeft, leeft eene Dochter welke in 't jaar 1717 trouwde met Adriaan Brouwer, outften Zoon van Martinus Brouwer zalr. in zyn leven Proviandeur der troepen van den Staat.

Men vint hem heus in zyn omgang ontfangende met veel beleeftheid de geenen welke hem komen bezoeken om zyn Konft te zien. Alhoewel hy des morgens in zyn besten yver niet graag gestoort is. Al veele jaren agter een heeft hy, om zyn gezondheid, die al veel vervallen was, te herstellen, des naamiddaags niet meer geschildert: maar zeer naarstig den voormiddag van 8 uren tot een of twee uren toe waargenoomen, gelyk hy thans nog op den drie en zestigften jaartrap getreden, eeven bezig is. Hy heeft nooit zugt gehad om zyne uitspanningen in Herbergen te

zoeken: hebbende een afkeer van die zig op zulk een wys verlustigen; maar hy gaat tot dien einde fomwyl zyn goede vrienden aan hun huis bezoeken, dezelve op zyn beurt in zyn tuin, of aan zyn huis, weer met een goet hart ontvangende, en altyd gereet om hun vrientschap te doen.

Tot lof van dezen Schilderhelt, en zyne weêrgalooze Konst heeft de vernuftige Heer Joan de Haes dit byschrift gestelt:

OP DE AFBEELDINGE

VAN DEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF,

RIDDER, ENZ.

*Zoo maalde vander Werf zig met zyn eyge hant.
Zoo leeft die Schilderhelt tot roem van Nederlant,
Dat bogende op zyn Konst met reden zig laat hooren:
Is 't oude Grieken trots op Zeuxis en Apel,
Itaelje op Titiaen en zynen Rafaël,
De RIDDER VANDER WERF is uit myn schoot
gebooren.*

Ook spreekt deze zelve dichter van hem in zyne *Eerkroon der Stad Rotterdam*, een ge-

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 405
gedicht in den jare 1716 uitgegeven, op deze
wyze:

*'K zoude urwe Konstenaars ook roemen,
En een' voor zoo veel andre noemen,
Uw' VANDER WERF, uw Maesapel,
Die d'alleredelste penselen,
Van Zeuxis zelfs en Rafaël,
Kan tarten door zyn tafereelen.*

Maar onlangs heeft Hubert Korneliszoon Poot,
een jongeling, die, schoon by den akkerbouw op-
gekweekt, geenen Stedeling in bevalligheid van
geeft behoeft te wyken, den Ridder deze Kunst-
kroon gevlogten.

K U N S T K R O O N

VOOR DEN EDELEN HEERE

ADRIAAN VANDER WERF.

R I D D E R, ENZ.

FENIX DER SCHILDERS.

GT Zanggodinnen, daelt beneën
Van uw genoegelyke bergen.
Ik moet u dubblen bystand vergen:
De zangstof is hier ongemeen.

Hier staet, met welgepaste toonen,
 Met vedelgalmen, nimmer dof,
 En onverwelkbaer lauwerlof,
 Een Ridderlyk penseel te kroonen.
 O spraekelooze Poëzy,
 O Schilderkonst, zoo hoog gereezen,
 Hoe glinstert uw bevallig wezen!
 Wat zet men u al luisters by!
 Gy gingt in stordige gewaden
 Van outs, en schoolt in Gyges verf:
 Nu kleet en doft u VANDER WERF
 Met goude en purpre praelsieraden.
 Wie of het ooit gelooven kon?
 Gy hebt (thans pronkt ge dus uitstekent)
 Eerst schadurwen in 't zant getekent
 By 't fakkellicht der heete zon.
 Nu kan 't penseel aerts-wondren werken;
 De vondt van een' Apollodoor.
 Hoe hoog waerdeert men 't, na en voor,
 In Cezars hof en Jovis kerken!
 Natuur zagh lang nieusgierigh toe
 Of niemant haer, in alle deelen,
 Naerbootsen zou op verspanneelen,
 Maer wert het lang verbeiden moê.
 In 't endt tradt VANDER WERF te voorschyn,
 Omtrent den oever van de Maes,
 Die staekt heur schuiment stroomgeraes
 En wil slechts dat zyn glori doorschyn'.
 Toen stont het aen een' ieder niet:
 Hy mogt vorst Alexander maelen.
 Zyne orde doet de zinnen dwaelen.
 't Is godtlyk wat zyn geest ons biedt.
 Prometeus mag zyn vingers zengen.
 De diefsche kunstgreep stae hem dier.

SCHILDERS EN SCHILDERESSEN. 407

*Dees Helt behoeft geen hemelfch vier
Om leven in een beelt te brengen.*

*Hy hoogt en diept en mengt en strykt,
Tot dat zyn toonftuk, fchoon van leden,
In ftant, de drie bevalligheden,
Of een' der groote Goôn gelykt.*

*Wil iemant my te traeg gelooven;
Hy vraeg den kenuers van de kunst,
Of ik hier zinge uit zucht of gunft:
Hy vraeg het hooge Vorftenhoven.*

*Die bidden zyn kunstdaden aen,
En pryken met zyn fchilderyen
Die 't onverzaedlyk oog verblyen
Gelyk de glans der zonneraên.*

*Waar zal ik verder af gewagen?
Zyn doek en hout, met lyst, met rant,
Men weegt ze tegens diamant
Om dat ze fyne verwen dragen.*

*Het los gerucht was lang gewoon,
Eer 't op de waerheit wilde letten,
Met ftyve kaeken uit te zetten:*

*Toskane spant de fchilderkroon.
Nu toont dees zon der fchilderlichten
Dat Holland, nergens in misdeelt,
Ook fchrandre fchilderbelden teelt
Die voor geen Italjaenen zwigten.*

*Wat zyn 's mans geest en oordeel vlug!
Hoe weiden ze in aeloude boeken!
Zyn maelkunst trekt, na 't onderzoeken,
Den langvervlogen tyt te rug.*

*Zoo moet men wilde woeftheit ftuiten.
Aldus verkloekt men menfch en dier
Door onnavolgbren fchilderzwier.
Zoo kan men hart en ziel vrybuiten.*

*O kleuren, schooner dan een bloem,
 O spiegelgladde tafereelen,
 Wy staeken ons eenvoudigh queelen.
 De kunst verstrekt haer' eigen roem.
 Kunstminners, laet 's mans faem noit quynen.
 Bekranst den Helt met eeuwigh groen.
 Wat zou men zulken anders doen
 Die eens in duizent jaer verschynen?*

Met dus te eindigen de levensbeschryvinge van
 dezen Ridder, wiens afbeelding wy geplaatst heb-
 ben in de Plaat O. 30. meenen wy aan dit
 Deel een goed slot gehangen te hebben, het welk
 in 't kort, door een Vierde staat gevolgt te
 worden.

E I N D E.

NAAM-

N A A M L Y S T

DER

Schilders en Schildereffen.

DERDE DEEL.

A.

<i>Aken (Jan van).</i>	183
<i>Akerboom.</i>	53
<i>Alen (Jan van).</i>	320
<i>Anraat (Pieter van).</i>	50
<i>Appelman (Barent).</i>	161
<i>Affelyn (Jan).</i>	64

B.

<i>Bakker (Adriaan).</i>	186
<i>Bakker (De).</i>	50
<i>Bartolet.</i>	106
<i>Beeke (van).</i>	52
<i>Bellevois.</i>	187
<i>Bent (Johannes vander).</i>	288
<i>Bergen (Dirk van).</i>	91
<i>Berkheyden (Gerard).</i>	189
<i>Berkheyden (Job).</i>	189
<i>Beurs (Willem).</i>	354
<i>Biskop (Joan de).</i>	212
<i>Bogaart (Henrik).</i>	247
<i>Bosch (Jakob vanden).</i>	78
<i>Breekveld (Wilhelm).</i>	46
<i>Broek (Elias vanden).</i>	378
<i>Broers.</i>	63
<i>Bronkhorst (Johannes).</i>	242
<i>Bunnik (Johan van).</i>	339
<i>Buns (Johannes).</i>	63
<i>Burg (Albertus vander).</i>	286
<i>Burg (Gerard ter).</i>	32

C.

<i>Carrée (Hendrik).</i>	382
<i>Champanje (Joan Baptist de).</i>	209
<i>Colyns (David).</i>	321
<i>Covyn (Isrel).</i>	216
<i>Covyn (Reynier).</i>	216

D.

<i>Dalens (Dirk).</i>	385
<i>Danks (Franfois).</i>	319
<i>Delen (Dirk van).</i>	309
<i>Delvenaar (Ugaart).</i>	286
<i>Denys (Jakob).</i>	229
<i>Diepraam (Abraham).</i>	244
<i>Does (Simon vander).</i>	326
<i>Douven (Johan François).</i>	348
<i>Droogstoot.</i>	288
<i>Drossaart.</i>	52
<i>Drost.</i>	61
<i>Ducart (Isak).</i>	83
<i>Dullaart (Heiman).</i>	78

E.

<i>Elzevier (Arnout).</i>	213
---------------------------	-----

F.

<i>Fabricius (Karel).</i>	337
<i>Freres (Theodorus, anders Dirk).</i>	184

Cc 5

G.

N A A M L Y S T.

G.		<i>Huisman.</i>	361
<i>Gaal (Barent).</i>	321	<i>Huisum (Justus van).</i>	387
<i>Geel (V.)</i>	51	<i>Hulst (Pieter vander).</i>	322
<i>Gelder (Arent de).</i>	206	I.	
<i>Gellig (Jacob).</i>	61	<i>Jager (Gerard de).</i>	213
<i>Genoels (Abraham).</i>	96	<i>Jardyn (Karel de).</i>	56
<i>Germyn (Simon).</i>	354	<i>Ingen (Guilbelmo van).</i>	315
<i>Glauber (Diana).</i>	220	K.	
<i>Glauber (Jan Gottlieb).</i>	219	<i>Kalraat (Abraham van).</i>	181
<i>Glauber (Johannes).</i>	216	<i>Kalraat (Barent van).</i>	292
<i>Griffier (Jan).</i>	357	<i>Kampen (Jakob van).</i>	380
<i>Griffier (Robbert).</i>	360	<i>Kessel (Jan van).</i>	238
<i>Gyzen (Pieter).</i>	53	<i>Kloosterman.</i>	356
H.		<i>Kneller (Godfried).</i>	233
<i>Haansbergen (Johannes van).</i>	169	<i>Kneller (Johan Zacharias).</i>	233
<i>Haarlem (Kornelis Kornelisz. van)</i>	89	<i>Koene (Isaak).</i>	321
<i>Hagen (J. van).</i>	203	<i>Koerten (Johanna).</i>	293
<i>Hakkert (Jan).</i>	46	<i>Koning (Jacob).</i>	286
<i>Harings (Mathys).</i>	75	<i>Kornelis (Kornelisz.).</i>	89
<i>Harp (van).</i>	53	L.	
<i>Heusch (Abraham de).</i>	309	<i>Laireffe (Abraham de).</i>	133
<i>Heus (Guiliam de).</i>	362	<i>Laireffe (Andries de).</i>	133
<i>Heus (Jakob de).</i>	362	<i>Laireffe (Ernest de).</i>	133
<i>Heyden (Joan vander).</i>	80	<i>Laireffe (Gerard de).</i>	106
<i>Hillegaart (Paulus van).</i>	379	<i>Laireffe (Jacques de).</i>	133
<i>Hoet (Gerard).</i>	239	<i>Laireffe (Jan de).</i>	133
<i>Holstein (Kornelis).</i>	323	<i>Leeu (Pieter vander) Bas-</i>	
<i>Hondekoeter (Gillis de).</i>	69	<i>iaansz.</i>	310
<i>Hondekoeter (Melchior de).</i>	68	<i>Leeuw (Bastiaan Govertz</i>	
<i>Hondius (Abraham).</i>	318	<i>vander).</i>	179
<i>Hooge (Romein de).</i>	257	<i>Leeuw (Gabriel van der).</i>	179
<i>Hoogzaat (Jan).</i>	333	<i>Leeuw</i>	
<i>Hugtenburgh (Johan van).</i>	251		

N A A M L Y S T.

Leeuw (Pieter van der). 181
 Linsen (Jan). 30
 Lint (Hendrik van). 48
 Lubienietzki (Cristoffel). 328
 Lubienietzki (Theodorus). 328
 Luiken (Jan). 253

M.

Maas (Dirk). 362
 Maddersteg (Michiel). 386
 Marienbof. 291
 Meer (Johan vander). 291
 Merian (Maria Sybille) 220
 Metz (Gabriel). 40
 Meulen (Kornelis vander). 310
 Meyering (Albert). 210
 Mieris (Frans van). 1
 Milet anders Milée (Francisco). 204
 Minjon (Abraham). 82
 Moelaart (Jakob). 252
 Molen (P). 183
 Moor (Karel de). 342
 Mulder (Jozef). 247
 Musscher (Michiel van). 210

N.

Neck (Johan van). 75
 Neer (Egdon vander). 172
 Netscher (Gaspar anders Casparus). 92
 Neveu (Mathys). 228
 Nikkelen (Jan van). 265

O.

Offermans (Johannes). 214
 Oudendyk (Evert). 52
 Oudendyk (Adriaan). 53

P.

Paling (Izaak). 168
 Paulyn (Horatius). 186
 Peé (Emanuel van). 84
 Peé (Jan van). 85
 Peé (Justus van). 84
 Peé (Theodorus van). 89
 Peuteman (Pieter). 322
 Plaas (David vander) 229
 Poorter. 61

R.

Ravestein (Hubert van). 215
 Reuven (Pieter). 290
 Rietschoof (Hendrik). 323
 Rietschoof (Jan Klaasze). 323
 Roer (Jakob vande). 310
 Rosendaal (Nicolaas). 164
 Ruelles (Pieter de). 379
 Ruischer. 52
 Ruisdaal (Jakob). 65
 Ruisdaal (Salomon). 66

S.

Sanders (N.). 64
 Schalken (Godfried of Godfridus). 175
 Scheits (Mathias). 187
 Schendel (Bernart). 383
 Segers (Gerard). 317
 Simp.

N A A M L Y S T.

<i>Simp.</i>	54	<i>Verbius (Arnoldus).</i>	214
<i>Slingelant (Pieter van).</i>	161	<i>Verboek (Gysbert).</i>	188
<i>Smits (Ludowyk).</i>	67	<i>Verboek (P.).</i>	116
<i>Soukens (Joban).</i>	202	<i>Verkolje (Johannes).</i>	282
<i>Spalhof.</i>	63	<i>Verschuuring (Willem).</i>	286
<i>Spilberg (Adriana).</i>	45	<i>Verveer (Ary Huibertsz).</i>	
<i>Spilberg (Johannis).</i>	42		213
<i>Spriet (Joan vander).</i>	286	<i>Vinne (Laurens vander).</i>	
<i>Starrenberg (Joban).</i>	310		379
<i>Steen (Jan).</i>	12	<i>Visscher (Joban).</i>	76
<i>Steenwinkel.</i>	182	<i>Visscher (Kornelis).</i>	77
<i>Steenwinkel (Henrik).</i>	286	<i>Visscher (Lambert).</i>	77
<i>Stork (Abraham).</i>	320	<i>Vois (Ary de).</i>	162
<i>Stuven (Ernst).</i>	371	<i>Vollevens (Joan).</i>	336
<i>Susenier (Abraham).</i>	213	<i>Voorhout (Johannes).</i>	224
<i>Syder (Daniel).</i>	231	<i>Vorstermans (Johannes).</i>	
			198
T.		<i>Vreem (Antony).</i>	384
		<i>Vree (Nicolaas de).</i>	318
<i>Terlee (van).</i>	61	W.	
<i>Terwesten (Augustinus).</i>	258	<i>Werf (Adriaan vander).</i>	
<i>Tbielen (Anna Maria van).</i>			387
	105	<i>Weyerman (J.).</i>	52
<i>Tbielen (Françoise Katharina van).</i>	105	<i>Wilkens (Theodoor).</i>	48
<i>Tbielen (Maria Theresia van).</i>	105	<i>Wilt (Thomas vander).</i>	285
<i>Tideman (Philip).</i>	367	<i>Wissing (Willem).</i>	361
<i>Torenvliet (Jakob).</i>	164	<i>Wolf (Jakob de).</i>	312
<i>Trojen (Rombout van).</i>	53	<i>Wulfraat (Mathys).</i>	248
		<i>Wytman (Matheus).</i>	291
V.		Z.	
<i>Veen (Rochus van).</i>	309	<i>Zaagmolen (Martinus).</i>	63
<i>Velde (Adriaan vanden).</i>	90		

E Y N D E.

LYST

LYST der voornaamste zaken en byzonderheden
 in dit derde Deel van den Schouburgh der
 Schilders en Schildereffen begrepen.

K ragt der natuur om- trent de zinlykheden der menschen. pag. 1	schilder iet van anderen ontleenen moet. 55
Agting van den Groot Her- tog van Toskanen voor <i>Mieris</i> . 5	<i>Karel de Jarydyn</i> een groot meester. 56
Vrienschap tusschen <i>Jan</i> <i>Steen</i> en <i>Mieris</i> . 7	<i>Melchior de Hondekoeter</i> leelyk doorgestreden. 69
<i>Jan Steen</i> zet een drinkwin- kel op. 7	Trouwgeval van <i>Gillis</i> <i>Hondekoeter</i> . 71
Dankbaarheid van <i>Mieris</i> met de daat betoont. 9	Schilder-en Dichtkonst ge- zusters. 78
Graffchrift op <i>Mieris</i> . 11	Heliodoor de Tempelrover afgebeeld. 114
Potfigheid van <i>Jan Steens</i> levensbedryf. 12	Kunstige Zinnebeelden van <i>Laires</i> . 190
Geestige Lykstatie door <i>Jan</i> <i>Steen</i> verbeeld. 18	Blintheid van <i>Laires</i> . 128
Personen af te beelden in hunne natuurlyke hoeda- nigheden en bedryven. 19	Zyn bedrevenheid in de outheid. 128
Verschil van de neigingen der menschen. 29	Vergodig van Eneas door <i>Laires</i> geschildert. 131
Gedenkwaardig stuk van <i>Jan Linsen</i> . 30	Waar de bekwaamheid des verstants van afhangt. 135
Zyn ongelukkig einde. 31	<i>Zachtlevens</i> onkunde in de waereldse zaken. 138
<i>Ter Burg</i> gewoon te fluiten onder 't schilderen. 35	Bedrevenheid in weten- schappen maakt juist geen goet schilder. 139
Hy schildert den Prins van Oranje. 37	Vernuftige vinding van <i>Rubbens</i> . 141
Fraai stuk van <i>Gabriel Met-</i> <i>zu</i> . 41	Feestviering van Bacchus.. 145
<i>Jan Hakkert</i> , een Land- schapschilder. 46	Misflag in het afbeeldenvan Bacchus. 149
Overgeloof van toverye. 49	Bacchus met hoornen ver- beeldt. 151. Ook Alexan- der de Groote. 151
Zwetsers hebben veel voor uit. 51	Hoornen, een zinnebeeld der Koninglyke magt. 152
Op welk een wyze een	Ver-

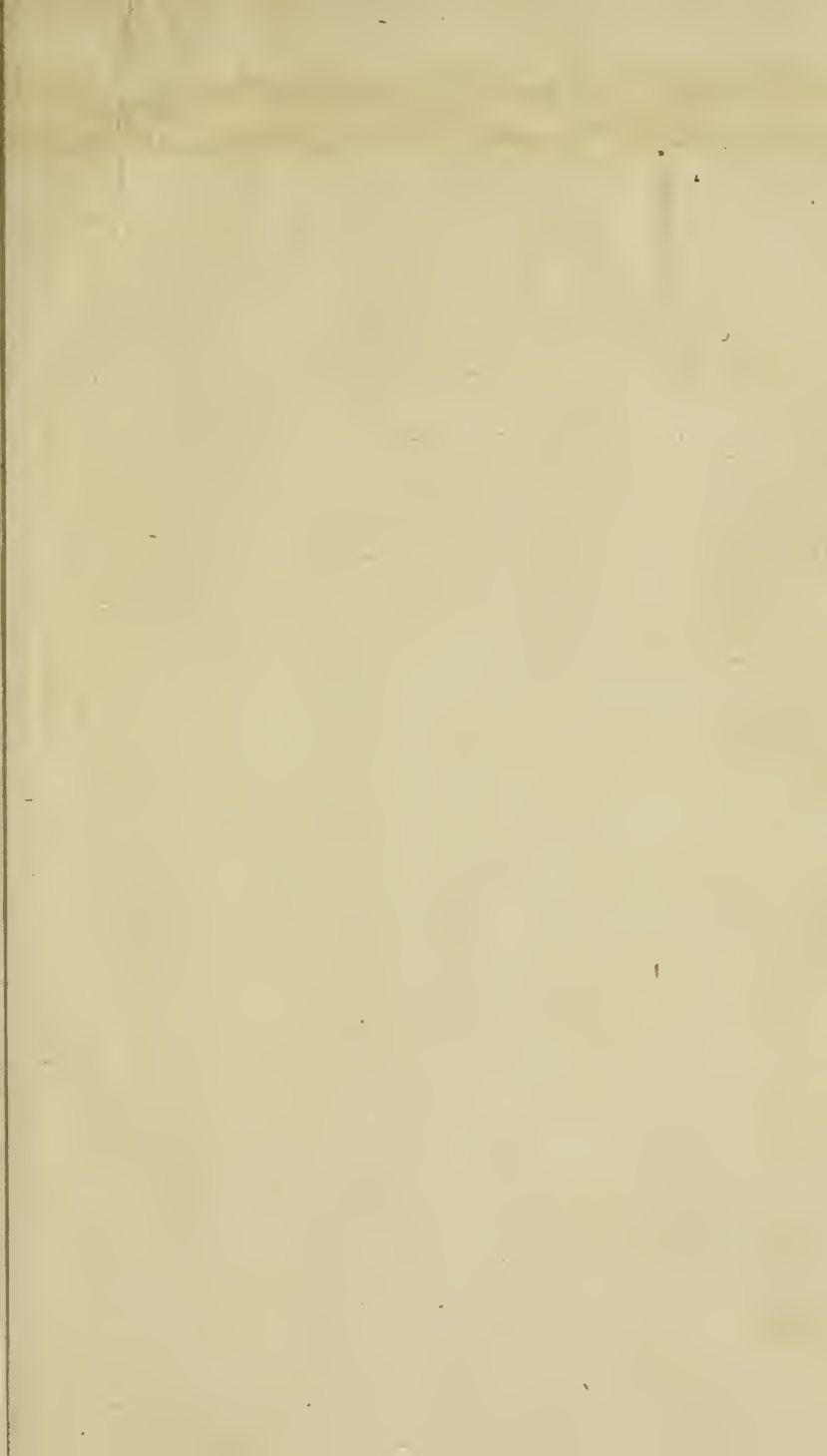
Verfcheiden Tenten.	158	Natuur verſchaft alle voorwerpen tot ſchilderen.	265
Kaarslichten van <i>Schalken</i> .	177	Haagſe Academie.	269
Geen tafereel in alle deelen volmaakt.	178	Academie te Berlyn opge-regt.	270
Ongelukkig einde van <i>Job Berkbeiden</i> .	197	Schilderkonſt navolſter der natuur.	272
<i>Karel du Jardyn</i> koopt zyn ſchulden door zyn huwelyk af.	201	Het Vrouwenbeeld munt onder de ſchepſelen uit.	273
Schilderwyze van <i>Arent de Gelder</i> .	207	Schilders door 't geval gemaakt.	282
<i>Uilenburg</i> handelaar in Schilderyen.	217	Venus en Adonis van Verkolje.	284
Gedaantewiſſeling der Ripſen van <i>Marie Sibylle Merian</i> nageſpoort.	223	<i>Burry</i> , een vermaart geneesmeester.	286
Wyze van ſchilderen by <i>Dav. vander Plaas</i> gebruik.	229	Zyn gevangenis en doot.	288
Geval van <i>Daniel Snyder</i> en den Hertog van Savoje.	232	Doodelyke droefheid van <i>Joannes vander Bent</i> om 't miſſen van zyn gelt.	289.
Afbeeldſels van <i>Pieter Lely</i> .	236	<i>Joanna Koerten</i> waarom onder de Schildereſſen geplaatſt.	293.
Verſchil der zelve.	237	Haar kunſtig ſnyden met de ſchaar.	294.
Tekenschool te Utrecht.	241	Haar lof door voorname dichters uitgebreit.	296.
Slegteſtaat van <i>Abr. Diepraam</i> .	245	Harderszang haar ter eere gemaakt.	297.
Dronkenschap onder de Schilders.	248	Haar Lykgedagtenis door Hoogſtraten geviert.	306
<i>Hugtenburg</i> door den Keurvorſt van den Palts beſchonken.	251	Droevig einde van <i>Jacob de Wolf</i> .	313
Zeltſame verandering beſpeurt aan <i>Jan Luiken</i> .	253	Schilderbende door de Inquiſitie geſtoort.	316
Werken van <i>Romein de Hooge</i> .	257	Krachtig ſchilderen van <i>Gerard Segers</i> .	317
Zyn groot vernuft.	258	<i>Nikolaas de Vree</i> volgt het gevoelen van Jan Luiken omtrent den Godsdienſt.	318
Onkuiſche vertooningen te myden.	261		

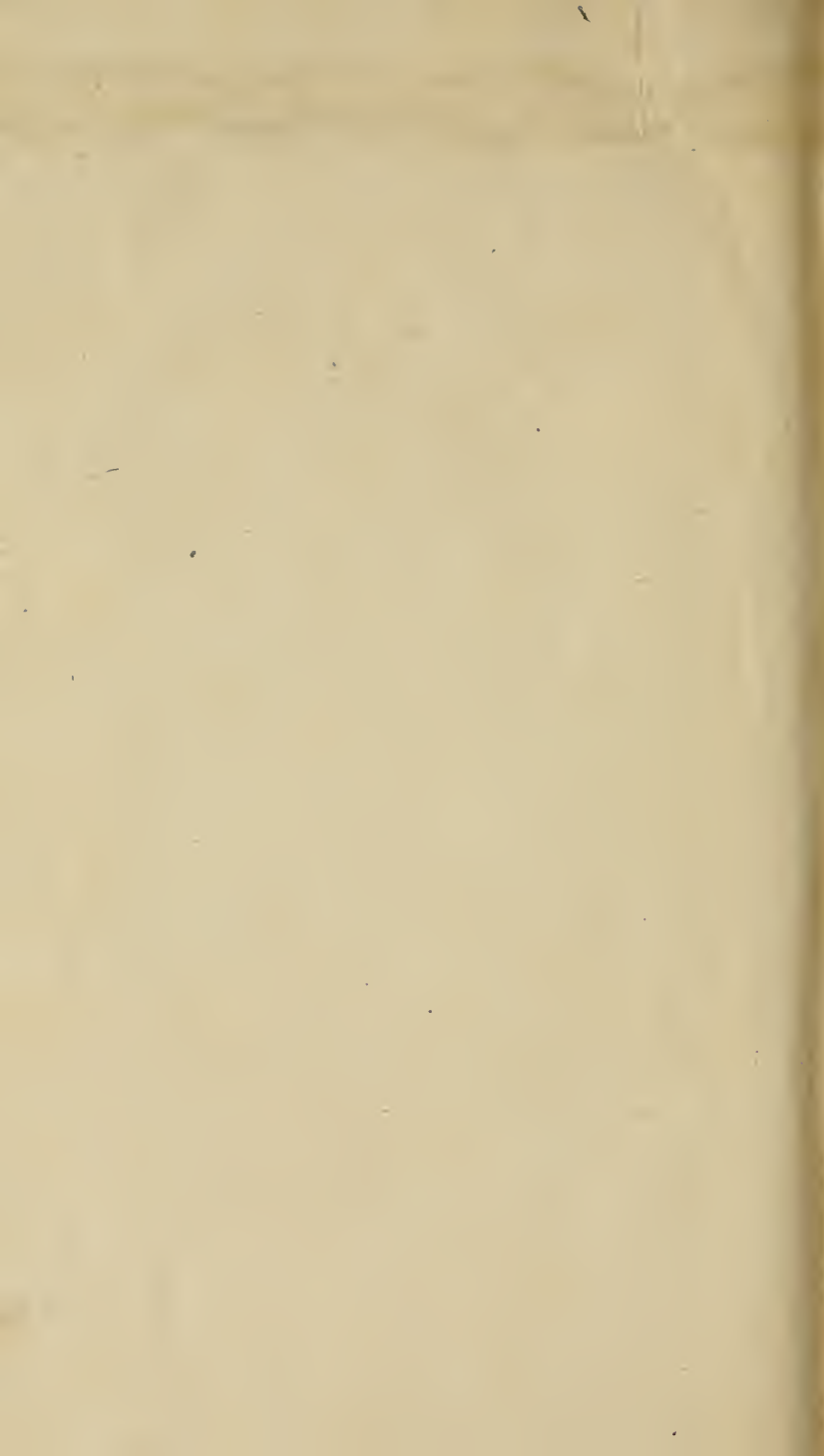
Zeeſchilderen van <i>Abraham Sterk</i> .	320	<i>Willem Wiſſing</i> , een voor- naam pourtretſchild. 361
Vreemt geval van <i>Pieter Peuteman</i> .	323	Ongelukkig lot van <i>Jakob de Heus</i> . 366
Bloei der Schilderkonſt te Amſterdam.	329	Werken van <i>Philips Tide- man</i> 368. Zyn levens- wyze. 370
St. Lucas feest gehouden te Amſterdam.	330	Ongebondenheid van <i>Ernſt Sturven</i> 372. Zyn gevan- genis. 378
Vondel op het ſchilderfeest gelauriert.	331	Konſtſtukken van <i>Jakob van Kampen</i> . 380
Gedenkschild der Konſtge- nooten van St. Lukas.	333	Graffchrift van Vondel op den zelve. 381
Schildery van Hoogzaat te Amſterdam op het Stad- huis.	334	<i>Bernart Schendel</i> een braaf Schilder. 383
Hoe veel de drift der na- tuur vermag.	336	<i>Michiel Madderſteg</i> , de beſte Leerling van <i>Bakbui- zen</i> . 386
Deerlyk einde van <i>Karel Fabricius</i> .	337	Schielyke vorderingen van <i>Adriaan vander Werf</i> 393. Zyn vriendschap met den Heer <i>Flink</i> 394. Ag- ting van den Keurvorſt van den Palts voor hem 396. 397. De zeven vrye Konſten door hem ver- beeld 398. Statelyke ge- ſchenken van den Vorſt 399. Ook van den Her- tog van <i>Wolffenbittel</i> 400. Zyn ſtukken in grootte waarde gehouden. 400
Schilderen uit genegenheid geoeffent.	344	
Historie van Pyramus en Thisbe door <i>Karel de Moor</i> 345. <i>De Moor</i> braaf beſchonken door den Groot Hertog van Flo- rencen. 345		
Naamrol van Konſtenaren en Konſtenareſſen in dienſt van den Keurvorſt van den Paltz. 352. 353		
Vlottend huis van <i>Jan Grif- fier</i> .	359	

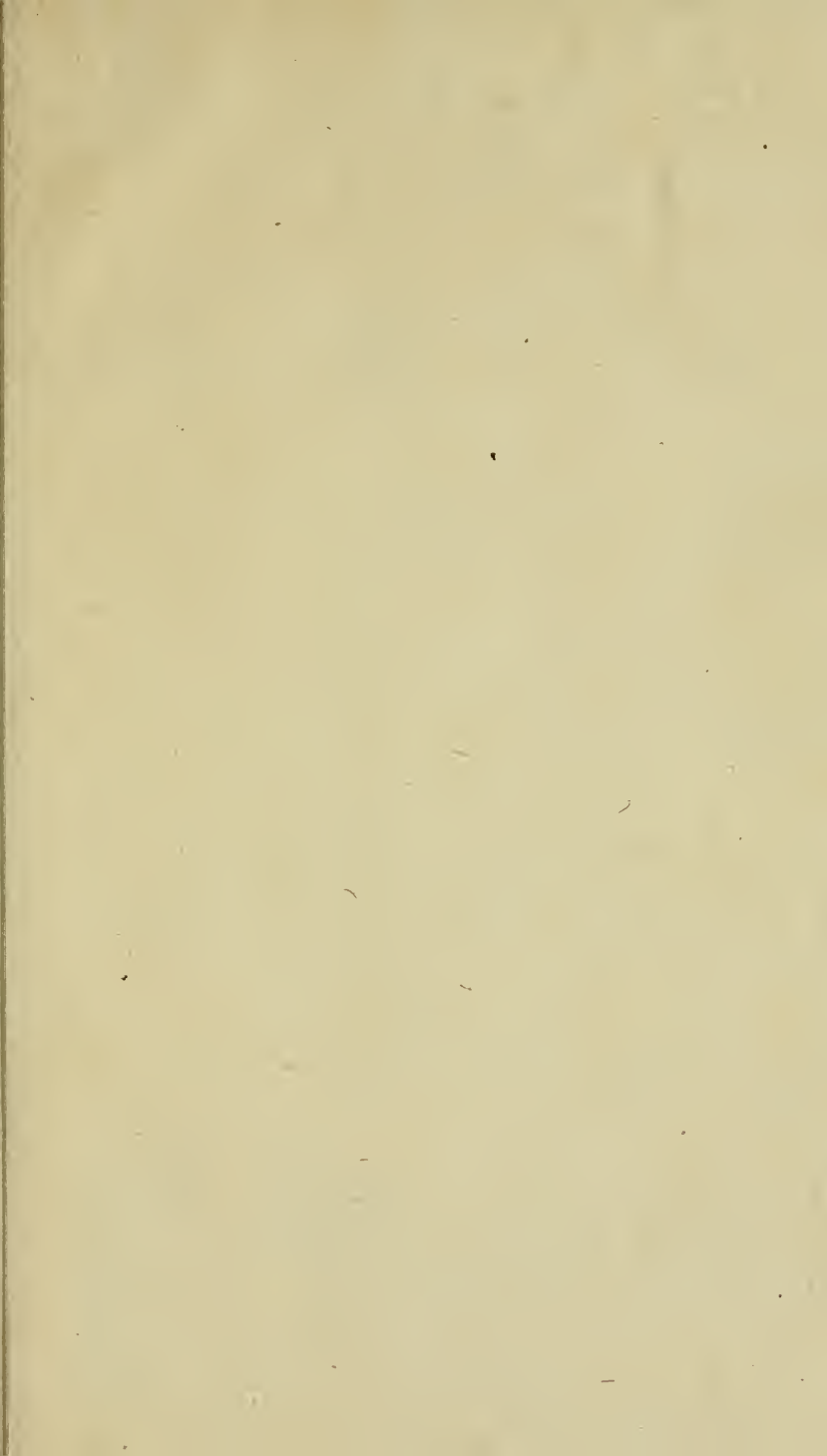
E Y N D E.

Year	Month	Day	Event
1860	Jan	1	...
1860	Jan	2	...
1860	Jan	3	...
1860	Jan	4	...
1860	Jan	5	...
1860	Jan	6	...
1860	Jan	7	...
1860	Jan	8	...
1860	Jan	9	...
1860	Jan	10	...
1860	Jan	11	...
1860	Jan	12	...
1860	Jan	13	...
1860	Jan	14	...
1860	Jan	15	...
1860	Jan	16	...
1860	Jan	17	...
1860	Jan	18	...
1860	Jan	19	...
1860	Jan	20	...
1860	Jan	21	...
1860	Jan	22	...
1860	Jan	23	...
1860	Jan	24	...
1860	Jan	25	...
1860	Jan	26	...
1860	Jan	27	...
1860	Jan	28	...
1860	Jan	29	...
1860	Jan	30	...
1860	Jan	31	...

30

SPECIAL

ND

652

H83

1753

E.1

85-B

829

V.3

